

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W KATOWICACH**

**PLAN URZĄDZENIA LASU
DLA NADLEŚNICTWA GIDLE**

na okres od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2027 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

**PROGRAM OPRACOWANO W BIURZE URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI
LEŚNEJ ODDZIAŁ W BRZEGU**

Program zaktualizował zespół pod kierunkiem:

.....
dr Dariusz Rosiński

sekretariat@brzeg.buligl.pl
www.brzeg.buligl.pl

Sprawdził:
Zastępca Dyrektora Oddziału

.....
mgr inż. Marek Matyjaszczyk

Akceptuje:
Dyrektor Oddziału

.....
mgr inż. Janusz Bańkowski

BRZEG 2018

Kierownik projektu: dr Dariusz Rosiński

Współpraca: dr Anna Wójcicka-Rosińska, mgr inż. Katarzyna Drozd,

Fotografie: Maciej Ordyk, Tomasz Błaszczyk, Jarosław Wierzbicki

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	11
II.	CELE PROGRAMU	11
III.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	12
III.1.	Informacje podstawowe	12
III.2.	Położenie	13
III.2.1.	Położenie według podziału administracyjnego kraju	13
III.2.2.	Regionalizacja fizycznogeograficzna	13
III.2.3.	Regionalizacja przyrodniczo-leśna	15
III.2.4.	Regionalizacja geobotaniczna	16
III.3.	Struktura użytkowania ziemi wg gmin	17
III.4.	Charakterystyka ogólna kompleksów leśnych	18
III.5.	Porównanie wybranych cech drzewostanów w ramach grup funkcji lasu	18
III.6.	Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu	19
III.7.	Geologia i geomorfologia	19
III.8.	Klimat	20
III.9.	Warunki hydrologiczne	23
III.9.1.	Wody powierzchniowe	23
III.9.2.	Wody podziemne	25
III.10.	Gleby	25
IV.	FORMY OCHRONY PRZYRODY	28
IV.1.	Rezerваты przyrody	28
IV.1.1.	Istniejące rezerваты przyrody	29
IV.1.2.	Proponowane rezerваты przyrody	39
IV.2.	Obszary Chronionego Krajobrazu	39
IV.2.1.	Istniejące obszary chronionego krajobrazu	39
IV.2.2.	Proponowane obszary chronionego krajobrazu	42
IV.3.	Obszary Natura 2000	43
IV.3.1.	OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018	44
IV.3.2.	OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030	48
IV.3.3.	SOO Cisy w Jasieniu PLH100018	50
IV.3.4.	OZW Las Dębowiec PLH100023	52
IV.4.	Pomniki przyrody	53
IV.4.1.	Istniejące pomniki przyrody	54
IV.4.2.	Proponowane pomniki przyrody	59
IV.5.	Użytki ekologiczne	60
IV.5.1.	Istniejące użytki ekologiczne	61
IV.6.	Ochrona gatunkowa roślin	63
IV.7.	Ochrona gatunkowa grzybów	70
IV.8.	Ochrona gatunkowa zwierząt	73
IV.8.1.	Ssaki	73
IV.8.2.	Ptaki	75
IV.8.2.1.	Strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków	84
IV.8.3.	Płazy i gady	86
IV.8.4.	Ryby i smoczkouste	88
IV.8.5.	Bezkręgowce	90
IV.8.6.	Monitoring gatunków	93

V. WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE	94
V.1. Siedliska przyrodnicze – przedmioty ochrony obszarów Natura 2000	94
V.1.1. Siedliska leśne	95
V.1.2. Siedliska nieleśne	99
V.2. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych	101
V.3. Zadrzewienia i zakrzaczenia na terenach zarządzanych przez nadleśnictwo	102
V.4. Ważniejsze obiekty i miejsca o wartości historycznej i kulturowej.....	103
V.5. Charakterystyka drzewostanów w aspekcie typologii urządzeniowej.....	109
V.5.1. Siedliskowe typy lasu	109
V.5.2. Bogactwo gatunkowe i struktura pionowa drzewostanów	109
V.5.3. Pochodzenie drzewostanów	114
V.5.4. Zgodność składu gatunkowego z siedliskiem	115
V.6. Formy degeneracji ekosystemów leśnych	116
V.6.1. Borowacenie.....	118
V.6.2. Neofityzacja.....	119
V.6.3. Monotypizacja.....	120
V.6.4. Juwenalizacja.....	121
VI. ZAGROŻENIA.....	122
VI.1. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego.....	122
VI.2. Strefy zagrożenia przemysłowego.....	123
VI.3. Stan i kształtowanie się stosunków wodnych	124
VI.3.1. Stan czystości wód powierzchniowych i podziemnych	124
VI.3.2. Stan gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin	127
VI.4. Gospodarka odpadami na terenie gmin.....	127
VI.5. Poziom zanieczyszczeń gleb	128
VI.6. Planowane przedsięwzięcia zabezpieczające lasy przed negatywnym oddziaływaniem przyszłych inwestycji	130
VI.7. Zagrożenia biotyczne.....	132
VI.8. Zagrożenia abiotyczne.....	133
VI.8.1. Pożary	133
VI.8.2. Czynniki klimatyczne	134
VI.8.2.1. Wiatr	134
VI.8.2.2. Wyładowania atmosferyczne	134
VI.8.2.3. Opady i osady atmosferyczne.....	134
VI.8.2.4. Niskie i wysokie temperatury	135
VI.8.2.5. Zakłócenia stosunków wodnych.....	135
VI.8.3. Czynniki antropogeniczne	135
VII. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH.....	136
VII.1. Ogólne założenia prowadzenia gospodarki leśnej	136
VII.2. Regulacja użytkowania rębego.....	136
VII.2.1. Gospodarstwo specjalne	137
VII.2.2. Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów ochronnych.....	137
VII.2.3. Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania	137
VII.2.4. Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych ze zrębowym sposobem zagospodarowania	137
VII.3. Obręby siedliskowe	138
VII.4. Wytyczne w sprawie poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych.....	140

VIII. PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY	141
VIII.1.	Kształtowanie stosunków wodnych 141
VIII.2.	Kształtowanie strefy ekotonowej..... 141
VIII.3.	Kształtowanie granicy rolno-leśnej 144
VIII.4.	Ochrona różnorodności biologicznej..... 145
VIII.4.1.	Szczegółowe zagadnienia w zakresie ochrony bioróżnorodności..... 145
VIII.4.2.	Ochrona fauny kręgowców – zalecenia 145
VIII.4.3.	Ochrona fauny bezkręgowców – zalecenia..... 146
VIII.4.4.	Ochrona cennych roślin naczyniowych – zalecenia 147
VIII.4.5.	Ochrona siedlisk hydrogenicznych – zalecenia 148
VIII.5.	Przewidywane rozwiązania mające na celu ograniczanie negatywnych oddziaływań projektu pul na środowisko..... 148
VIII.6.	Wnioski końcowe prognozy oddziaływania na środowisko projektu planu urządzenia lasu 148
VIII.7.	Ochrona przeciwpożarowa..... 150
VIII.8.	Promocja i edukacja ekologiczna 151
VIII.9.	Rozwój turystyki i rekreacji 152
IX. LITERATURA	154

SPIS TABEL

Tabela 1.	Szczegółowy podział Nadleśnictwa Gidle na jednostki podrzędne	12
Tabela 2.	Struktura powierzchni Nadleśnictwa Gidle wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski	14
Tabela 3.	Struktura powierzchni Nadleśnictwa Gidle wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej	16
Tabela 4.	Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle w poszczególnych gminach	17
Tabela 5.	Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Gidle	18
Tabela 6.	Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu w zarządzie Nadleśnictwa Gidle	18
Tabela 7.	Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Gidle	19
Tabela 8.	Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na terenie rezerwatu przyrody „Jasień” wg Załącznika nr 1 do Zarządzenia Nr 38/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 26 czerwca 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 5 lipca 2013 r. poz. 3528)	31
Tabela 9.	Działania ochronne na obszarze rezerwatu oraz zakres monitoringu na terenie rezerwatu przyrody „Jasień” wg Załącznika nr 2 do Zarządzenia Nr 38/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 26 czerwca 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 5 lipca 2013 r. poz. 3528)	31
Tabela 10.	Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na terenie rezerwatu przyrody „Dębowiec” wg Załącznika nr 1 do Rozporządzenia Nr 53/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 28 listopada 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 12 grudnia 2007 r. Nr 372, poz. 3297)	35
Tabela 11.	Działania ochronne na obszarach ochrony ścisłej oraz czynnej na terenie rezerwatu przyrody „Dębowiec” wg Załącznika nr 2 do Rozporządzenia Nr 53/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 28 listopada 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 12 grudnia 2007 r. Nr 372, poz. 3297)	36
Tabela 12.	Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle	38
Tabela 13.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w całości w zasięgu granic Piliczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu	41
Tabela 14.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w części w zasięgu granic Piliczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu	42
Tabela 15.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w całości w zasięgu granic OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334)	45
Tabela 16.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w części w zasięgu granic OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334)	45
Tabela 17.	Siedliska przyrodnicze (przedmioty ochrony) wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 (wg Standardowego Formularza Danych z 02.2017)	46

Tabela 18.	Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG występujące w zasięgu OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg Standardowego Formularza Danych z 02.2017)	47
Tabela 19.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w całości w zasięgu granic OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334)	49
Tabela 20.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w części w zasięgu granic OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334)	49
Tabela 21.	Siedliska przyrodnicze (przedmioty ochrony) wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030 (wg Standardowego Formularza Danych z 02.2017)	49
Tabela 22.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w całości w zasięgu granic SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 (granica obszaru wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r.; Dz. U. z 2017 r. Poz. 575)	51
Tabela 23.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w części w zasięgu granic SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 (granica obszaru wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r.; Dz. U. z 2017 r. Poz. 575)	51
Tabela 24.	Siedliska przyrodnicze (przedmioty ochrony) wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 (wg Standardowego Formularza Danych z 02.2017)	52
Tabela 25.	Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w całości w zasięgu granic OZW Las Dębowiec PLH100023 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334).....	53
Tabela 26.	Siedliska przyrodnicze (przedmioty ochrony) wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Las Dębowiec PLH100023 (wg Standardowego Formularza Danych z 02.2017)	53
Tabela 27.	Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle (wg rejestru pomników przyrody RDOŚ Katowice z dnia 10.08.2016, rejestru pomników przyrody RDOŚ Łódź z dnia 24.03.2017 oraz Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody)	55
Tabela 28.	Wykaz pomników przyrody poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Gidle (wg rejestru pomników przyrody RDOŚ Katowice z dnia 10.08.2016, rejestru pomników przyrody RDOŚ Łódź z dnia 24.03.2017 oraz Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody)	56
Tabela 29.	Wykaz drzew proponowanych do objęcia ochroną prawną	59
Tabela 30.	Wykaz istniejących użytków ekologicznych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle (źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody)	62
Tabela 31.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych i mszaków stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle.....	63
Tabela 32.	Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i zlichenizowanych (porostów) stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle.....	71
Tabela 33.	Wykaz chronionych gatunków ssaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle	73
Tabela 34.	Wykaz gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle oraz pozostałym obszarze nadleśnictwa	75

Tabela 35.	Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle.....	86
Tabela 36.	Wykaz chronionych i cennych gatunków ryb w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle.....	88
Tabela 37.	Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle.....	91
Tabela 38.	Wykaz typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych w obszarach Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.....	94
Tabela 39.	Wykaz obszarów cennych ze względów przyrodniczych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle	101
Tabela 40.	Wykaz miejsc pamięci i obiektów kulturowych zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle.....	103
Tabela 41.	Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu wyróżnionych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle	109
Tabela 42.	Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m ³] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego	110
Tabela 43.	Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m ³] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury	112
Tabela 44.	Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych	114
Tabela 45.	Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem	116
Tabela 46.	Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu - borowacenie	119
Tabela 47.	Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle.....	120
Tabela 48.	Jednolite części wód powierzchniowych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle.....	125
Tabela 49.	Jednolite części wód podziemnych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle	126
Tabela 50.	Zestawienie uszkodzeń biotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zarejestrowanych w trakcie prac urzędniowych	132
Tabela 51.	Zestawienie uszkodzeń abiotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zarejestrowanych w trakcie prac urzędniowych	133
Tabela 52.	Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw w ramach obrębów	137
Tabela 53.	Jednostki regulacji użytkowania rębego i długookresowego planowania hodowlanego (gospodarstwa siedliskowe)	138
Tabela 54.	Przewidywane negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul i proponowane w prognozie działania minimalizujące ten wpływ	148

SPIS FOTOGRAFII

Fotografia. 1.	Rezerwat przyrody „Dębowiec” (fot. J. Wierzbicki, 2016).....	36
Fotografia. 2.	Pomnik przyrody - grupa dwóch dębów szypułkowych <i>Quercus robur</i> zlokalizowanych w oddz. 42 f leśnictwa Dębowiec (fot. M. Ordyk, 2016)	55
Fotografia. 3.	Drzewa o wymiarach pomnikowych z gatunku dąb <i>Quercus sp.</i> , zlokalizowane w oddz. 38 d oraz 42 a, w leśnictwie Dębowiec (fot. M. Ordyk, 2016)	59
Fotografia. 4.	Długosz królewski <i>Osmunda regalis</i> - oddz. 196 b leśnictwa Niesulów oraz rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i> - oddz. 220 t leśnictwa Niesulów (fot. T. Błaszczak, 2016)	63
Fotografia. 5.	Zbiorowiska torfowiskowe i bory bagienne zlokalizowane w oddz. 89 leśnictwa Zielonka, w obrębie leśnym Kruszyna (fot. M. Ordyk, 2016).....	102
Fotografia. 6.	Zbiorowiska torfowiskowe zlokalizowane w oddz. 33 leśnictwa Dębowiec, w obrębie leśnym Dąbrowa Zielona (fot. J. Wierzbicki, 2016)	102
Fotografia. 7.	Kapliczka z figurą św. Piotra zlokalizowana w oddz. 42 f leśnictwa Dębowiec (fot. M. Ordyk, 2016) oraz pomnik „Ewina” znajdujący się w oddz. 157 g leśnictwa Niesulów (fot. J. Wierzbicki, 2016)	106
Fotografia. 8.	Tablice informacyjne ścieżki przyrodniczej „Sowin” (fot. J. Wierzbicki, 2016).....	152

SPIS RYCIN

Rycina. 1.	Nadleśnictwo Gidle na tle jednostek podziału administracyjnego.....	13
Rycina. 2.	Nadleśnictwo Gidle na tle podziału fizycznogeograficznego Polski na mezoregiony.....	14
Rycina. 3.	Nadleśnictwo Gidle na tle podziału przyrodniczo-leśnego Polski na mezoregiony.....	16
Rycina. 4.	Diagram klimatyczny dla stacji Częstochowa (1951-2005).....	20
Rycina. 5.	Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w Nadleśnictwie Gidle (1951-2005)	21
Rycina. 6.	Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w Nadleśnictwie Gidle (1951-2005) 22	
Rycina. 7.	Nadleśnictwo Gidle na tle wód powierzchniowych i podziemnych	25
Rycina. 8.	Lokalizacja rezerwatów przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle.....	29
Rycina. 9.	Lokalizacja rezerwatu przyrody „Jasień” na tle podziału powierzchniowego nadleśnictwa 30	
Rycina. 10.	Lokalizacja rezerwatu przyrody „Dębowiec” na tle podziału powierzchniowego nadleśnictwa	34
Rycina. 11.	Lokalizacja obszarów chronionego krajobrazu (kolor zielony) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle i w jego bliskim sąsiedztwie (kolor pomarańczowy)	40
Rycina. 12.	Lokalizacja obszarów Natura 2000 w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle.....	44
Rycina. 13.	Lokalizacja pomników przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle (kolor zielony – pomniki na gruntach w zarządzie nadleśnictwa; kolor pomarańczowy – pomniki poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa)	54
Rycina. 14.	Lokalizacja użytków ekologicznych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle	61
Rycina. 15.	Struktura powierzchni gatunków panujących w Nadleśnictwie Gidle	111
Rycina. 16.	Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych Nadleśnictwie Gidle	112
Rycina. 17.	Powierzchniowa struktura klas wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Gidle.....	121

I. WSTĘP

Program ochrony przyrody, stanowiący element planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Gidle na okres od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2027 r., sporządzono na podstawie umowy nr ZR.271.8.2016 zawartej dnia 22.02.2016 w Katowicach pomiędzy Biurem Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Brzegu a Regionalną Dyрекcją Lasów Państwowych w Katowicach.

Treść niniejszego dokumentu opracowano w oparciu o wytyczne zawarte w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu z 16 marca 2015 roku oraz o wymogi stawiane tego typu opracowaniom przez obowiązujące przepisy prawa oraz instrukcje. W obecnej wersji programu zaktualizowano informacje o środowisku przyrodniczym w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle uwzględniając zmiany, jakie dokonały się w przestrzeni środowiska przyrodniczego w okresie od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2017 r. W trakcie opracowywania dokumentu wykorzystano dostępne źródła danych o środowisku przyrodniczym.

II. CELE PROGRAMU

Program ochrony przyrody ma na celu doskonalenie zasad prowadzenia gospodarki leśnej i pomoc w realizacji zadań z zakresu ochrony przyrody przez nadleśnictwo. Sporządzany jest dla nadleśnictwa głównie w celu zebrania informacji dotyczących szeroko pojętych aspektów ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Tak przygotowane opracowanie umożliwi w przyszłości wykonanie szeregu analiz porównawczych dotyczących zmian stanu lasów i środowiska przyrodniczego. Określone w programie wytyczne do ochrony najcenniejszych składników środowiska przyrodniczego pozwolą na poprawę warunków ich ochrony i w miarę możliwości wzbogacenie zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych w nadleśnictwie. Program ochrony przyrody gromadzi też informacje o zasobach dóbr materialnych w lasach o istotnej wartości kulturowej. Do szczegółowych celów programu należą:

- zobrazowanie bogactwa przyrodniczego lasów;
- przedstawienie walorów przyrodniczych i zagrożeń lasów;
- prezentację obiektu na tle regionu i kraju;
- ustalenie funkcji poszczególnych kompleksów leśnych;
- wskazanie nowych przedmiotów ochrony, oraz określenie celów i metod ochrony;
- uświadomienie wszystkim grupom społeczeństwa obecnych i potencjalnych zagrożeń lasów i środowiska przyrodniczego.

III. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

III.1. INFORMACJE PODSTAWOWE

Nadleśnictwo Gidle jest jednym z 38 nadleśnictw wchodzących w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach. Składa się z trzech obrębów leśnych: Dąbrowa Zielona (obręb 1), Gidle (obręb 2) oraz Kruszyna (obręb 3) podzielonych na 13 leśnictw (wraz z szkółką leśną), których łączna powierzchnia wynosi 19 829,82 ha.

Tabela 1. Szczegółowy podział Nadleśnictwa Gidle na jednostki podrzędne

Nr	Leśnictwo	Oddziały	Pow. [ha]
I obręb: Dąbrowa Zielona			
1	Dębowiec	1-44, 195-210	1 498,30
2	Sowin	45-73, 75-94	927,37
3	Brzozówki	95-154, 156-157	1 668,99
4	Gajki	155, 158-194, 211-261	1 820,69
5	Szkółka Leśna	74	10,28
Razem obręb:			5 925,63
II obręb: Gidle			
6	Silnica	1-2, 31-82, 126-142	1 716,61
7	Żytno	3-30, 83-105, 110-116, 120-125, 143-144, 155-156, 170-171, 187-192, 205-208, 216-218	2 144,22
8	Niesulów	106-109, 117-119, 145-154, 157-169, 172-186, 193-204, 209-215, 219-234	2 025,86
Razem obręb:			5 886,69
III obręb: Kruszyna			
9	Zielonka	1-48	1 196,36
10	Wikłów	49-60, 67-80, 92-108, 123-139, 147, 149-159	1 945,48
11	Prusicko	61-66, 81-87, 109-114, 140-143, 160-168, 180-191, 207-216, 231-240, 250-252, 256-282	1 856,22
12	Kruszyna	88-91, 115-122, 144-146, 148, 169-179, 192-206, 217-230, 241-249, 253-255	1 670,67
13	Kłomnice	283-342	1 348,77
Razem obręb:			8 017,50
Razem nadleśnictwo:			19 829,82

*bez gruntów stanowiących współwłasność Skarbu Państwa i osób fizycznych: 43,89 ha

Nadleśnictwo Gidle graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi Lasów Państwowych:

- od północy z Nadleśnictwem Radomsko (RDLP Łódź),
- od wschodu z Nadleśnictwem Włoszczowa (RDLP Radom),
- od południa z Nadleśnictwem Koniecpol i Nadleśnictwem Złoty Potok (RDLP Katowice),
- od zachodu z Nadleśnictwem Kłobuck (RDLP Katowice).

III.2. POŁOŻENIE

III.2.1. POŁOŻENIE WEDŁUG PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO KRAJU

Pod względem przynależności administracyjnej Nadleśnictwo Gidle położone jest w zasięgu granic dwóch województw: łódzkiego i śląskiego. Zasięg terytorialny nadleśnictwa obejmuje następujące jednostki administracyjne:

- w województwie śląskim: powiat częstochowski (gminy: Dąbrowa Zielona, Kłomnice, Koniecpol, Kruszyna, Mykanów, Przyrów),
- w województwie łódzkim: powiat pajęczański (gmina Nowa Brzeźnica), powiat radomszczański (gminy: Gidle, Kobbiele Wielkie, Radomsko, Żytno).

Rycina. 1. Nadleśnictwo Gidle na tle jednostek podziału administracyjnego

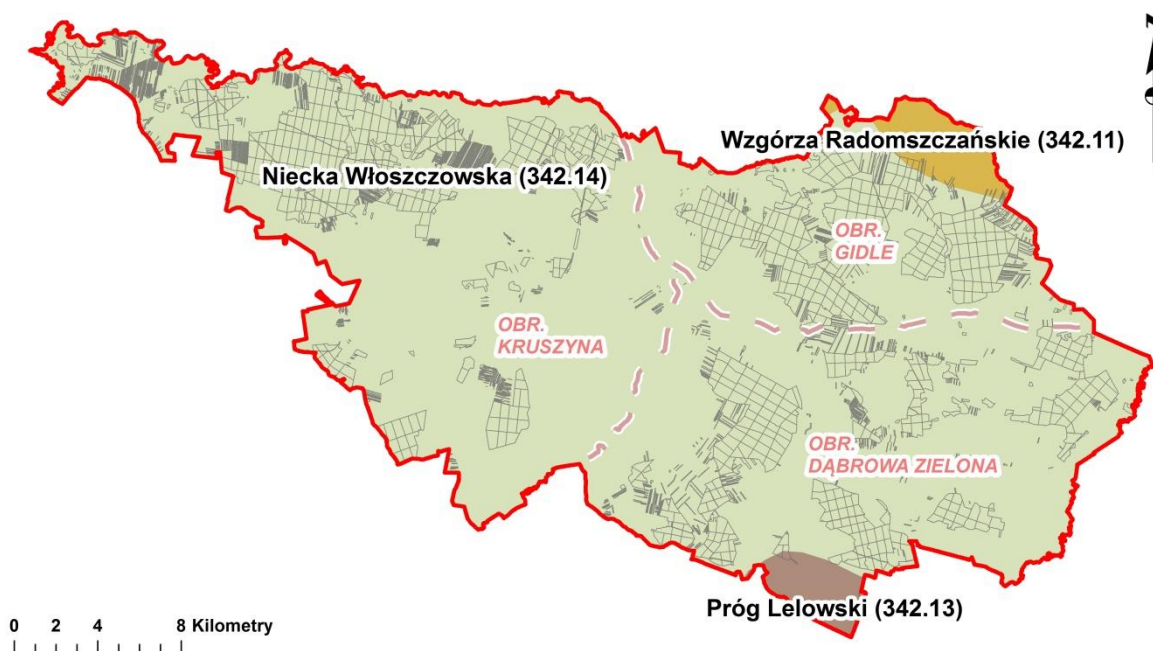
III.2.2. REGIONALIZACJA FIZYCZNOGEOGRAFICZNA

Pod względem podziału fizycznogeograficznego lasy Nadleśnictwa Gidle, położone są w następujących jednostkach fizycznogeograficznych Polski (Kondracki 2011):

- Obszar: Europa Zachodnia
- Podobszar: Pozaalpejska Europa Środkowa
- Strefa: Lasów Mieszanych
- Prowincja: Wyżyny Polskie (34)
- Podprowincja: Wyżyna Małopolska (342)
- Makroregion: Wyżyna Przedborska (342.1)
- Mezoregion: Wzgórza Radomszczańskie (342.11)
- Mezoregion: Próg Lelowski (342.13)
- Mezoregion: Niecka Włoszczowska (342.14)

Tabela 2. Struktura powierzchni Nadleśnictwa Gidle wg regionalizacji fizycznogeograficznej Polski

Obręb leśny	Prowincja	Makroregion	Mezoregion	Oddział
Dąbrowa Zielona	Wyżyny Polskie	Wyżyna Przedborska	Próg Lelowski	fragmenty oddziałów leśnych: 260, 261
			Niecka Włoszczowska	1-259 oraz fragmenty oddziałów leśnych: 260, 261
Gidle	Wyżyny Polskie	Wyżyna Przedborska	Wzgórza Radomszczańskie	3, 4 oraz fragmenty oddziałów leśnych: 1, 2, 5, 31
			Niecka Włoszczowska	6-30, 32-234 oraz fragmenty oddziałów leśnych: 1, 2, 5, 31
Kruszyna	Wyżyny Polskie	Wyżyna Przedborska	Niecka Włoszczowska	1-342

Rycina. 2. Nadleśnictwo Gidle na tle podziału fizycznogeograficznego Polski na mezoregiony

Makroregion Wyżyna Przedborska obejmuje rozległy obszar po obu stronach Pilicy, stanowiący zachodnie obrzeżenie paleozoicznych struktur Wyżyny Kieleckiej. Cały obszar wznosi się na niewielkich wysokościach rzadko przekraczając 300 m n.p.m., tworząc krajobraz o przejściowym charakterze między krajobrazami nizin i wyżyn. Nieckę makroregionu wypełniają głównie mezozoiczne skały górnokredowe, natomiast na przedłużeniu antyklinorium świętokrzyskiego występują skały jurajskie i triasowe. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa większość obszaru stanowi mezoregion Niecki

Włoszczowskiej. Jedynie niewielkie fragmenty na północy i południu obejmują dwa inne mezoregiony Wyżyny Przedborskiej, tj.: mezoregion Wzgórz Radomszczańskich oraz mezoregion Progu Lelowskiego.

Mezoregion Niecka Włoszczowska rozciąga się po obu stronach Pilicy na znacznym obszarze. Pod względem geologicznym nieckę tworzy ciąg fałdów kredowych na przedłużeniu Niecki Nidziańskiej. Obszar niecki jest raczej płaski i zbudowany głównie z czwartorzędowych glin zwałowych, piasków i torfowisk. Krajobraz tworzą tu kotliny i doliny rzek poprzeplatane garbami sięgającymi 260-270 m n.p.m. Doliny Warty i Pilicy lokalnie osiągają znaczne szerokości. Pomiędzy dolinami tych rzek zlokalizowana jest martwa, częściowo zabagniona dolina od Koniecpola do Gidli i Pławna nad Wartą. Przeważający obszar niecki jest zalesiony, a cenniejsze fragmenty zbiorowisk leśnych zostały objęte ochroną rezerwatową.

Mezoregion Wzgórz Radomszczańskie stanowi przedłużenie mezozoicznych struktur obniżenia Gór Świętokrzyskich. Wzgórz tworzą pasma wzniesień zbudowane z piaskowców kredowych i wapieni jurajskich. Szczyty wzgórz pokrywają czwartorzędowe warstwy piasków i glin. W obniżeniach zalegają piaski i wydmy oraz tworzą się zabagnienia. Najwyższe wzniesienie to Góra Chełmo zlokalizowana na wysokości 316 m n.p.m. Jest to region rolniczy, lasy występują głównie w obniżeniach terenu, rzadziej na skalistych czy żwirowych wierzchołkach wzniesień. Cenniejsze fragmenty lasów zostały objęte ochroną rezerwatową.

Mezoregion Próg Lelowski jest pasmem wzgórz stanowiących południowo-zachodnie obrzeżenie Niecki Włoszczowskiej. Pod względem geologicznym tworzą je piaski i margle kredowe, na których zalegają utwory czwartorzędowe. Najwyższe wysokości mezoregionu ponad 340 m n.p.m. występują w południowo-wschodniej części progów, nieco mniejsze w części północno-zachodniej ok. 280 m n.p.m. Wzgórz są obszarem słabo zalesionym.

III.2.3. REGIONALIZACJA PRZYRODNICZO-LEŚNA

Zgodnie z regionalizacją przyrodniczo-leśną Polski (Zielony i Kliczkowska 2012) lasy Nadleśnictwa Gidle położone są w zasięgu Krainy Małopolskiej (VI) w granicach następujących mezoregionów:

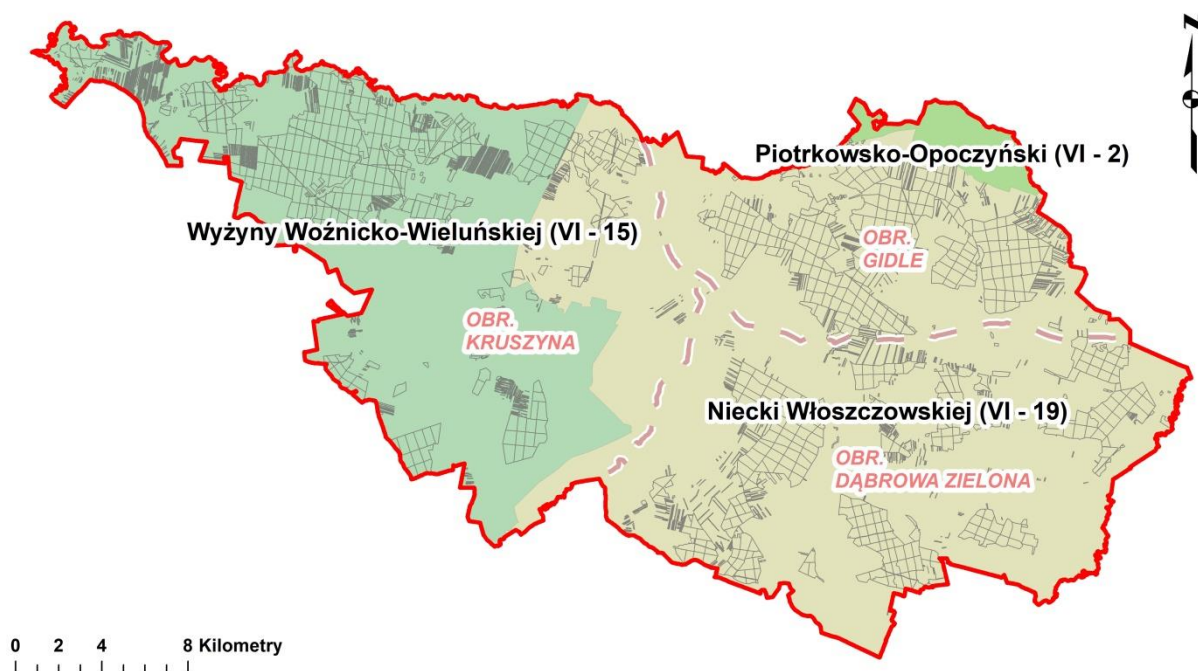
Mezoregion: Piotrkowsko-Opoczyński (VI - 2)

Mezoregion: Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej (VI - 15)

Mezoregion: Niecki Włoszczowskiej (VI - 19)

Tabela 3. Struktura powierzchni Nadleśnictwa Gidle wg regionalizacji przyrodniczo-leśnej

Obręb leśny	Kraina	Mezoregion	Oddział
Dąbrowa Zielona	VI	Niecki Włoszczowskiej	1-261
Gidle	VI	Piotrkowsko-Opoczyński	pojedyncze wydzielienia oddziałów leśnych: 6, 17, 18
		Niecki Włoszczowskiej	1-5, 7-16, 19-234 oraz przeważająca część oddziałów leśnych: 6, 17, 18
Kruszyna	VI	Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej	25-42, 49-282, 289, 291-342 oraz fragment oddziału leśnego 290
		Niecki Włoszczowskiej	1-24, 43-48, 283-288 oraz fragment oddziału leśnego 290

Rycina 3. Nadleśnictwo Gidle na tle podziału przyrodniczo-leśnego Polski na mezoregiony

III.2.4. REGIONALIZACJA GEOBOTANICZNA

Według regionalizacji geobotanicznej Polski Matuszkiewicza (2008) obszar Nadleśnictwa Gidle znajduje się w zasięgu następujących jednostek geobotanicznych:

Prowincja Środkowoeuropejska

Podprowincja Środkowoeuropejska Właściwa

C Dział Wyżyn Południowopolskich

C.2. Kraina Wyżyn Środkowomałopolskich

C.2.2 Okręg Olesko-Częstochowski

- C.2.2.b Pruciszewski
- C.2.2.c Kłomnicki
- C.2.2.d Kłobucko-Częstochowski
- C.2.3 Okręg Niecki Włoszczowskiej
  - C.2.3.a Szczepocicki
  - C.2.3.b Kotfiński
  - C.2.3.c Garnecki
  - C.2.3.e Borzykowski
  - C.2.3.f Koniecpolski
- C.2.4 Okręg Wzgórz Radomszczańskich
  - C.2.4.b Góry Chełmo

III.3. STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI WG GMIN

Tabela 4. Zestawienie powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle w poszczególnych gminach

Lp.	Gmina	Powierzchnia [ha]			
		Grunty leśne zalesione i niezalesione [ha]	Związane z gosp. leśną [ha]	Grunty nieleśne [ha]	Ogółem [ha]
1	Dąbrowa Zielona	2582,3	71,54	23,18	2677,02
2	Gidle	2871,67	82,02	24,20	2977,89
3	Kłomnice	1421,90	39,48	2,60	1463,98
4	Kobiele Wielkie	725,26	16,95	25,54	767,75
5	Koniecpol	335,41	8,68	4,17	348,26
6	Kruszyna	2545,92	79,80	45,18	2670,90
7	Mykanów	232,58	5,18	2,06	239,82
8	Nowa Brzeźnica	2770,17	69,73	6,94	2846,84
9	Radomsko	469,28	14,81	0,00	484,09
10	Żytno	5056,73	136,00	160,54	5353,27
11	Razem	19011,22	524,19	294,41	19829,82

*bez gruntów stanowiących współwłasność Skarbu Państwa i osób fizycznych: 43,89 ha

III.4. CHARAKTERYSTYKA OGÓLNA KOMPLEKSÓW LEŚNYCH

Tabela 5. Liczba i wielkość kompleksów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Gidle

Wielkość kompleksu [ha]	Obręb Dąbrowa Zielona		Obręb Gidle		Obręb Kruszyna		Nadleśnictwo Gidle	
	Ilość kompleksów/ łączna powierzchnia [ha]	Ilość kompleksów/ łączna powierzchnia [ha]	Ilość kompleksów/ łączna powierzchnia [ha]	Ilość kompleksów/ łączna powierzchnia [ha]	Ilość kompleksów/ łączna powierzchnia [ha]	Ilość kompleksów/ łączna powierzchnia [ha]	Ilość kompleksów/ łączna powierzchnia [ha]	
<1.00	94	32,54	45	17,77	185	55,07	324	105,48
1.01-5.00	58	72,46	25	45,78	76	159,43	159	277,67
5.01-20.00	6	62,18	3	27,90	24	267,96	33	367,19
20.01-100.00	5	261,60	1	31,15	7	316,08	13	608,83
100.01-200.00	1	125,51	0	0	1	128,62	2	254,13
200.01-500.00	5	1745,3	0	0	5	1619,59	10	3364,89
500.01-2000.00	3	3626,04	0	0	1	1067,29	4	4693,33
>2000.00	0	0	1	5764,09	1	4394,31	2	10158,40
Razem	172	5925,63	75	5886,69	300	8008,35	547	19829,92

III.5. PORÓWNANIE WYBRANYCH CECH DRZEWOSTANÓW W RAMACH GRUP FUNKCJI LASU

Tabela 6. Wybrane cechy drzewostanów w ramach grup funkcji lasu w zarządzie Nadleśnictwa Gidle

Obiekt, nazwa: rezerwatu, obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji	Przeciętny wiek	Przeciętny zapas [m ³ /ha]	Średni przyrost [m ³ /ha]	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
„Dębowiec”	rezerwat przyrody	126	541	6	75,8	24,2
obręb Dąbrowa Zielona	lasy ochronne	58	270	7	31,2	68,8
ogółem obręb Dąbrowa Zielona		57	262	7	24,7	75,3
„Jasień”	rezerwat przyrody	112	428	4	85,4	14,6
obręb Gidle	lasy ochronne	57	267	7	19,4	80,6
ogółem obręb Gidle		57	266	7	16,4	83,6
obręb Kruszyna	lasy ochronne	56	240	6	24,0	76,0
ogółem obręb Kruszyna		56	240	6	23,5	76,5
Nadleśnictwo Gidle	lasy ochronne	56	252	7	24,0	76,0
ogółem Nadleśnictwo Gidle		57	255	7	22,0	78,0

III.6. MIEJSCE I ROLA NADLEŚNICTWA W PRZESTRZENI PRZYRODNICZO-LEŚNEJ REGIONU

Tabela 7. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów Nadleśnictwa Gidle

Jednostka	Średni wiek (lata)	Przeciętny zapas (m ³ /ha)	Przeciętny przyrost (m ³ /ha/rok)	Udział powierzchniowy siedlisk borowych (%)	Udział powierzchniowy gatunków iglastych (%)
obręb Dąbrowa Zielona	57	264	7	74,1	74,5
obręb Gidle	57	267	7	94,4	83,7
obręb Kruszyna	56	240	6	78,3	76,9
Nadleśnictwo Gidle	57	255	7	81,7	78,1
RDLP Katowice*	56	275	9,25	47,8	68,6
Lasy Państwowe*	58	275	9,07	50,7	70,7

* Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasów. Wyniki II cyklu (lata 2010–2014).

III.7. GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA

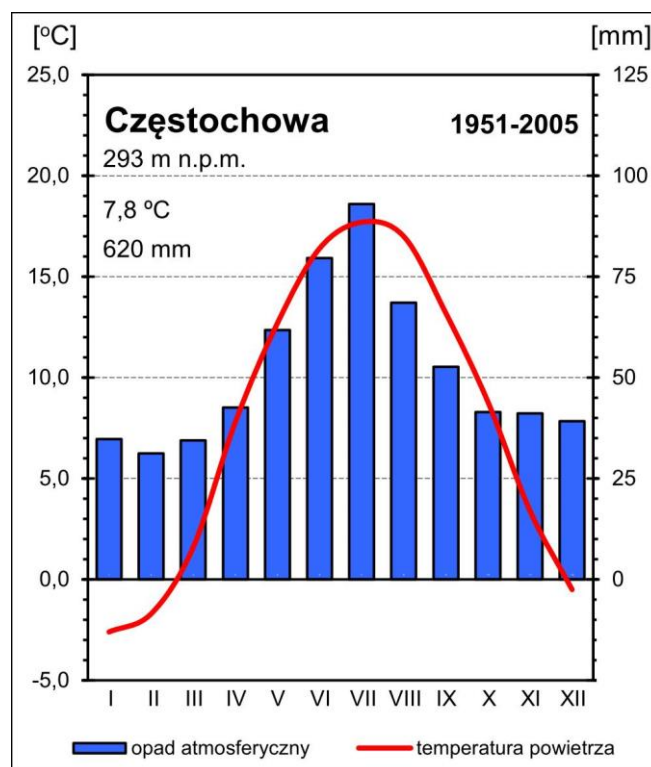
Przeważający obszar Nadleśnictwa Gidle ma charakter płaski, poprzecinany dolinami rzek, niekiedy znacznej szerokości. Ten jednolity krajobraz urozmaicają liczne pagórki. Najbardziej jednorodna rzeźba terenu występuje w obrębie Kruszyna, gdzie najniższe wysokości tj. 188 m n.p.m. notuje się w dolinie Warty. Pozostałe obręby leśne wykazują nieco większe zróżnicowanie krajobrazowe. Północno-wschodni kraniec obrębu Gidle wkracza w obszar Wzgórz Radomszczańskich, a niewielki południowy fragment obrębu Dąbrowa Zielona znajduje się w paśmie wzniesień Progu Lelowskiego. Obszary o najwyższej wysokości nad poziomem morza tj. ok. 270 m n.p.m. występują w obrębie Dąbrowa Zielona.

W zasięgu nadleśnictwa rzeźba terenu jest odzwierciedleniem budowy geologicznej. Obszar płaskiej niecki pokrywają piaski i żwiry sandrowe oraz gliny zwałowe i ich zwietrzeliny, a także piaski i żwiry lodowcowe zlodowacenia środkowopolskiego. W mozaice z tymi utworami występują górnourajskie wapienie, margle, ilowce, mułowce, dolomity i piaskowce glaukonitowe oraz pochodzące z neogenu ility, mułki i żwiry z węglem brunatnym. Stwierdzono tu również obecność wapieni, opok, margli, fosforytów i czertów z piętra koniakku i kampanu (kreda górna). Lokalnie występują żwiry, piaski, głązy i gliny moren czołowych zlodowacenia środkowopolskiego oraz wapienie, kreda piszcząca, opoki, margle, wkładki piaskowców i gezy z piętra mastrychtu (kreda górna). Wschodnią część niecki urozmaicają także czwartorzędowe piaski eoliczne występujące lokalnie w wydmach oraz piaski i mułki

chemów zlodowacenia środkowopolskiego. Tarasy zalewowe dolin rzecznych i zagłębienia terenowe wypełniają holocenijskie piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły. Na wyższych tarasach, nadzalewowych występują plejstoceńskie piaski, żwiry i mułki rzeczne zlodowacenia północnopolskiego. W krajobrazie wyraźnie odznaczają się pasma wzniesień radomszczańskich zbudowane z piasków, mułków i żwirów oraz glin zwałowych zlodowacenia środkowopolskiego (Zielony i Kliczkowska 2012; Kondracki 2011; CBDG PIG).

III.8. KLIMAT

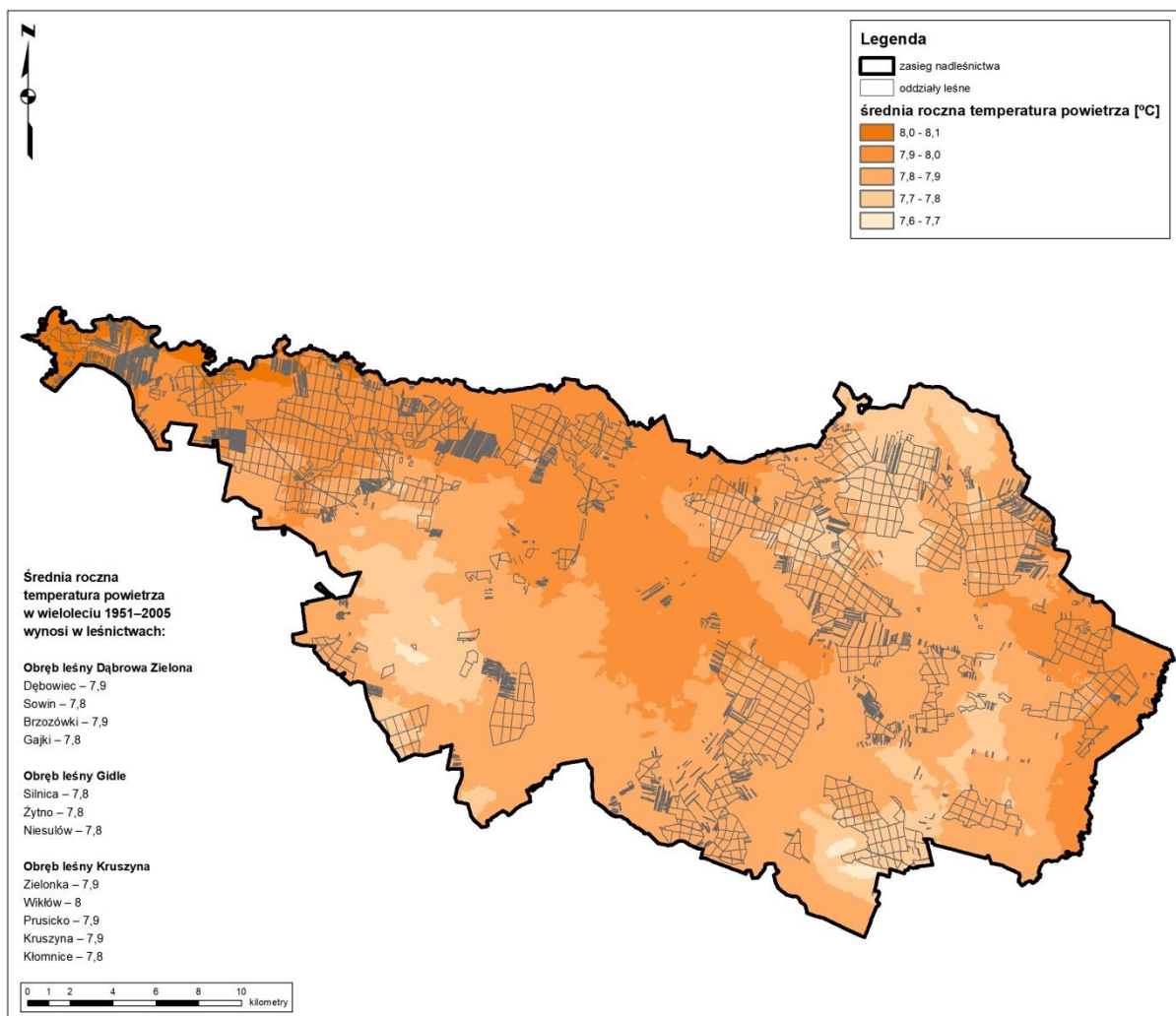
Charakterystykę klimatyczną Nadleśnictwa Gidle oparto o wieloletnie pomiary meteorologiczne w stacji Częstochowa ($\gamma=50^{\circ}49' N$, $\lambda=19^{\circ}06' E$, $H=293$ m n.p.m.) zlokalizowanej w odległości około 15 kilometrów na południowy zachód od granicy omawianego obszaru i około 30 kilometrów od jego centralnej części. Użyte do tego celu dane pomiarowe (1951-2005) pochodziły z globalnej historycznej bazy danych meteorologicznych (GHCN) oraz z globalnej bazy danych wielkości dobowych (GLOBALSOD).¹

Rycina. 4. Diagram klimatyczny dla stacji Częstochowa (1951-2005)

¹ Global Historical Climatology Network jest globalną bazą danych meteorologicznych należącą do Światowej Organizacji Meteorologicznej. Zawiera ona średnie wartości temperatury powietrza, a także sumy miesięczne opadu dla około 7300 stacji meteorologicznych z całego świata. Global Summary of Day jest zbiorem informacji o pogodzie z ponad 10000 stacji meteorologicznych od 1. stycznia 1994 roku do dnia obecnego. Nielimitowany dostęp do danych, realizowany za pośrednictwem światowej sieci Internet, jest bezpłatny i nieograniczony.

Niewielkie zróżnicowanie rzeźby terenu i wysokości nad poziomem morza w Nadleśnictwie Gidle sprawia, że panujący na tym obszarze klimat kształtowany jest głównie przez wielkoskalowe procesy cyrkulacyjne związane z obiegiem ciepła i wilgoci w atmosferze. Czynniki geograficzne uwidaczniają się wyłącznie w specyficznych warunkach synoptycznych, choć w oczywisty i bezpośredni sposób wpływają na wzrost rocznej sumy opadu atmosferycznego i spadek średniej rocznej temperatury powietrza wraz z wysokością nad poziomem morza. Pogodę w regionie kształtują całoroczne ośrodki baryczne Niż Islandzki i Wyż Azorski, a także sezonowy Wyż Azjatycki oraz wyż powstające nad Europą Północną. Wysoki udział mas polarno-morskich sprawia, że klimat jest tutaj dość ciepły i łagodny. Ciśnienie atmosferyczne jest wyrównane przez cały rok z wyraźnie zaznaczonym maksimum w zimie.

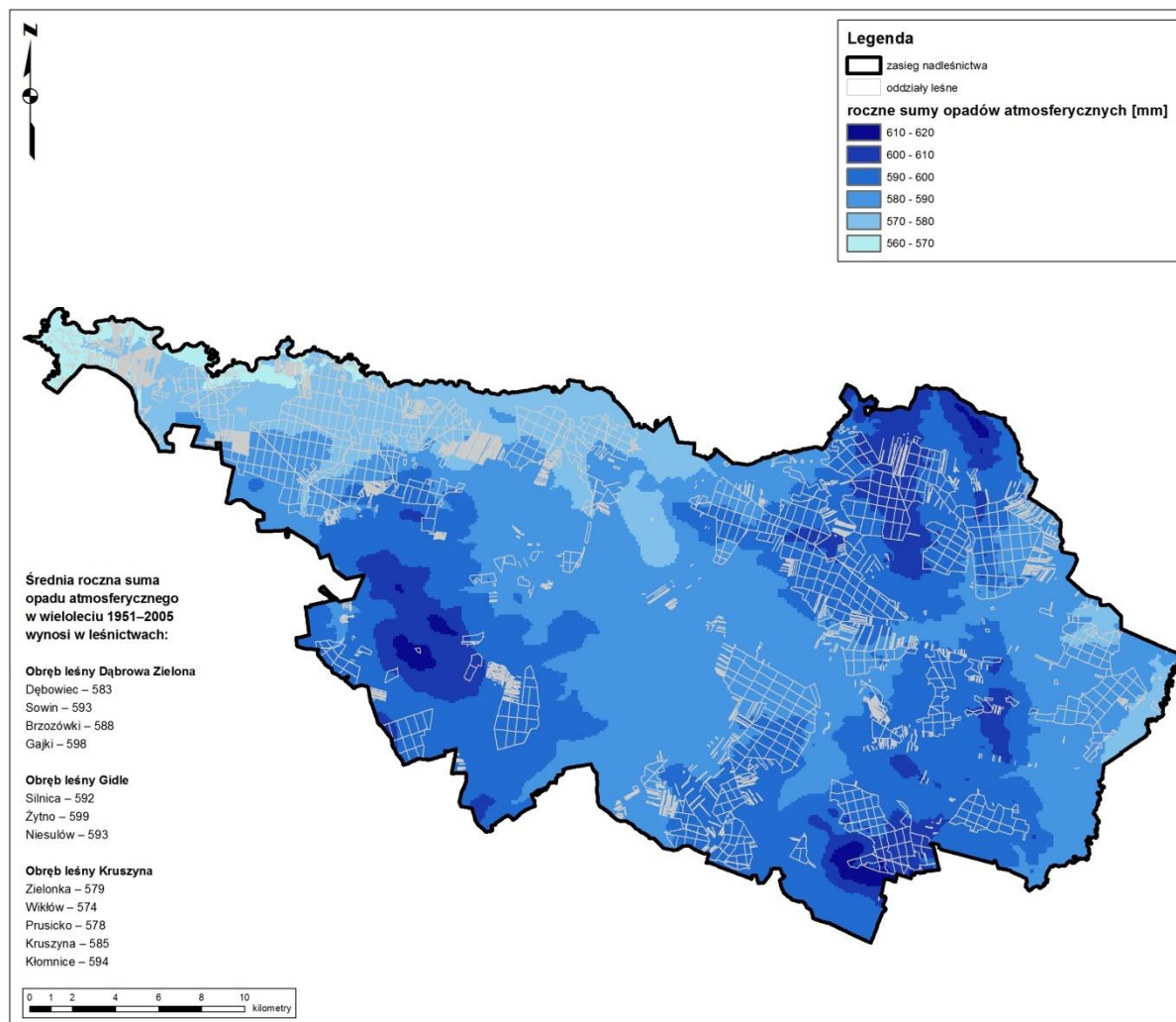

Rycina. 5. Średnia roczna temperatura powietrza (°C) w Nadleśnictwie Gidle (1951-2005)

Przeciętnie cały obszar Nadleśnictwa Gidle charakteryzuje temperatura 7,9°C, która jest o 0,1°C wyższa od średniej wieloletniej w stacji Częstochowa. Dane z tej stacji wskazują, że zazwyczaj najcieplejszym miesiącem jest lipiec (wieloletnia średnia miesięczna

temperatura powietrza wynosi 17,7°C), zaś najchłodniejszym styczniem (-2,6°C). Wpływ lokalnej rzeźby terenu na przestrzenne zmiany temperatury ogranicza się do jej zróżnicowania następującego wraz z wysokością.

Wielkość zmienności średniej rocznej temperatury powietrza pomiędzy obszarami leśnymi o zróżnicowanej wysokości nad poziomem morza nie przekracza 0,1°C, co świadczy o wybitnie jednolitych warunkach klimatycznych i jest jednocześnie odpowiedzią na brak wyraźnego zróżnicowania wysokości na poziomie morza w Nadleśnictwie Gidle.

Rycina. 6. Średnia roczna suma opadu atmosferycznego (mm) w Nadleśnictwie Gidle (1951-2005)

Średnia wieloletnia (1951-2005) suma opadu atmosferycznego w stacji Częstochowa wynosi 620 mm. Jednak z uwagi na jej dość dużą zmienność w przestrzeni nie można traktować jej, jako wartości reprezentatywnej dla obszaru całego nadleśnictwa. Wykorzystanie technik GIS pozwoliło na oszacowanie wzrostu sum opadu atmosferycznego postępujących wraz z wysokością nad poziomem morza i tym samym analizę przestrzennego zróżnicowania tego parametru. Średnia wieloletnia suma opadu

atmosferycznego w leśnej części nadleśnictwa wynosi 582 mm. Leśnictwem o bezwzględnie najwyższych sumach opadu jest leśnictwo Żytno (obręb Gidle), a najniższe sumy opadu notowane są w leśnictwie Wikłów (obręb Kruszyna).

Różnice w rocznej dostawie wody z opadu pomiędzy tymi leśnictwami są stosunkowo małe i wynoszą poniżej 20 mm. W przebiegu rocznym sumy rocznej opadu atmosferycznego wyraźnie wyróżnia się letnie maksimum i zimowe minimum. W wieloleciu 1951-2005 w stacji Częstochowa miesiącem o najwyższej sumie miesięcznej był lipiec (przeciętnie 93 mm), zaś o najniższej lutą (31 mm). Na obszarze Nadleśnictwa Gidle w okresie dość łagodnej zimy notuje się pokrywę śnieżną o średniej grubości od 5 do 15 cm zalegającą łącznie, przeciętnie około 50 dni w roku.

Warunki klimatyczne Nadleśnictwa Gidle z uwagi na umiarkowane sumy opadu atmosferycznego oraz dobre warunki termiczne można zaliczyć do dość korzystnych dla wzrostu i hodowli lasu. Nieznaczny wpływ na wielkość sum opadu ma wysokość nad poziomem morza, dlatego nigdzie nie notuje się ograniczeń w dostawie wody z atmosfery spowodowanych lokalną topografią.

III.9. WARUNKI HYDROLOGICZNE

III.9.1. WODY POWIERZCHNIOWE

Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski (2007) teren nadleśnictwa położony jest w zlewni Morza Bałtyckiego, w dorzeczu dwóch głównych rzek kraju: Odry i Wisły. Sieć rzeczną dorzecza Odry tworzy Warta i jej dopływy, natomiast sieć rzeczną dorzecza Wisły stanowi Pilica i jej lewobrzeżne dopływy. Przeważający obszar nadleśnictwa położony jest na terenie zlewni Odry.

I Odra

II Warta

III Warta do Widawki (p)

IV Warta od Stradomki do Kanału Warty (p)

V Warta od Bystrej do Kanału Warty (p)

V Bystra

V Warta od Wiercicy do Bystrej (l)

V Warta od Cieku spod Rudnik do Wiercicy (p)

V Wiercica

V Ciek spod Rudnik

V Warta od Kucelinki do Cieku spod Rudnik (l)

IV Kanał Warty

V Kanał Warty od Kanału Lodowego do ujścia

- V Kanał Lodowy (Wierciczka)
  - V Kanał Warty od Starej Wiercicy do Kan. Lodowego (p)
  - V Kanał Warty do Starej Wiercicy (p)
  - V Stara Wiercica (Borówka)
  - IV Warta od Kanału Warty do Liswarty (I)
    - V Warta od Pisi do Liswarty (I)
    - V Warta od Pijawki do Pisi (p)
    - V Warta od Widzówki do Pijawki (I)
    - V Widzówka
    - V Pijawka (Struga)
    - V Mękwa
    - V Warta od Kanału Warty do Mękwy (p)
    - V Warta od Mękwy do Widzówki (I)
  - IV Liswarta
    - V Liswarta od Białej Okszy do Kocinki (p)
    - V Kocinka
    - V Liswarta od Kocinki do ujścia
  - IV Warta od Liswarty do Oleśnicy (I)
    - V Warta od Liswarty do Grabarki (I)
- I Wisła
- II Wisła od Wieprza do Narwi (p)
  - III Pilica
    - IV Pilica do Czarnej (Włoszczowskiej) (p)
      - V Pilica od Białki do Zwleczy (p)
    - IV Pilica od Czarnej (Włoszczowskiej) do Czarnej (Malenieckiej) (p)
      - V Baryczka

Sieć rzeczna obszaru nadleśnictwa jest dosyć uboga i nosi znaczne ślady ingerencji gospodarczej. Wiele obszarów dawnych torfowisk i bagien zostało odwodnionych na potrzeby związane z gospodarką rolną (tereny w okolicy wsi Kłomnice).

Do najważniejszych cieków na obszarze nadleśnictwa należą: Pilica (stanowiąca na znacznym odcinku wschodnią granicę nadleśnictwa) oraz Warta. Pilica płynie silnie meandrującym, naturalnym korytem z licznymi rozgałęzieniami i starorzeczami. Największymi jej dopływami są: Baryczka wraz ze Strugą oraz Zimna Woda, zbierające wody głównie we wschodniej i północno-wschodniej części nadleśnictwa. Pozostały obszar nadleśnictwa odwadnia Warta i jej dopływy: Widzówka, Pijawka, Liswarta, Kocinka, Kanał Warty, Kanał Lodowy, Bystra, Wiercica. W gospodarce wodnej, oprócz dużych rzek

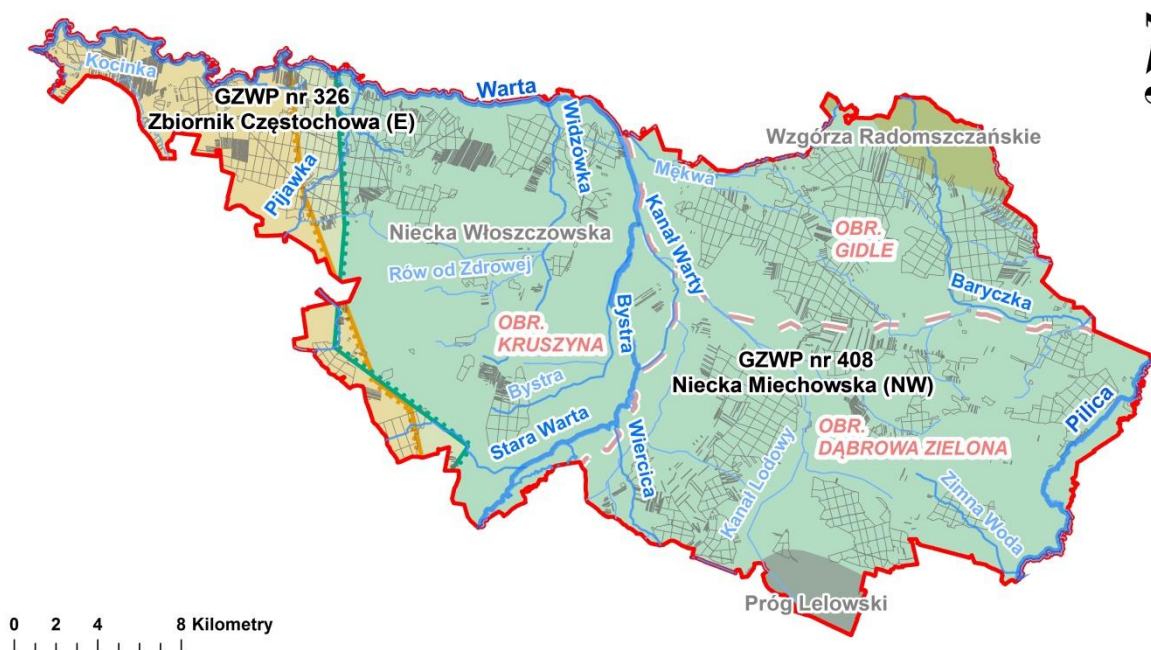

i mniejszych cieków, istotną rolę odgrywają bagna i siedliska bagienne. Obszar nadleśnictwa należy do ubogich pod względem dużych naturalnych zbiorników wodnych. Najczęściej spotyka się niewielkie zbiorniki wodne w dolinach rzek, zarastające torfianki lub stawy rybne.

III.9.2. WODY PODZIEMNE

Obszar Nadleśnictwa Gidle znajduje się w zasięgu dwóch głównych zbiorników wód podziemnych (Kleczkowski 1990):

1. Niecka Miechowska (NW) - zbiornik nr 408, znajduje się w obrębie dolin Warty i Pilicy oraz ich dopływów i zajmuje największą powierzchnię w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. Geologiczny wiek zbiornika to utwory górnej kredy. Jest to zbiornik udokumentowany o powierzchni 3194 km². Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą 170 mln m³/rok.
2. Zbiornik Częstochowa (E) - zbiornik nr 326, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się jego niewielki fragment zlokalizowany w zachodniej części nadleśnictwa, w dolinie Warty, Liswarty i Kocinki. Geologiczny wiek zbiornika to utwory górnej jury. Jest to zbiornik nieposiadający dokumentacji hydrologicznej o powierzchni 3257 km². Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą 409 mln m³/rok.

Rycina. 7. Nadleśnictwo Gidle na tle wód powierzchniowych i podziemnych

III.10. GLEBY

Nadleśnictwo Gidle posiada opracowanie glebowo-siedliskowe sporządzone przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej oddział w Krakowie wg stanu na 31 marca 1998 r.

Zgodnie z „Klasyfikacją gleb leśnych Polski” (CILP 2000), w toku prac siedliskowych wyróżniono w Nadleśnictwie Gidle 13 typów i 42 podtypy gleb:

Typ 4. Arenosole (AR)

- Podtyp 4.1 Arenosole inicjalne (ARi)
- Podtyp 4.2 Arenosole właściwe (ARw)
- Podtyp 4.3 Arenosole bielcowane (ARb)

Typ 9. Czarne ziemie (CZ)

- Podtyp 9.1 Czarne ziemie murszaste (CZms)
- Podtyp 9.2 Czarne ziemie właściwe (CZw)
- Podtyp 9.3 Czarne ziemie wylugowane (CZwy)
- Podtyp 9.4 Czarne ziemie brunatne (CZbr)

Typ 10. Gleby brunatne (BR)

- Podtyp 10.1 Gleby brunatne właściwe (BRw)
- Podtyp 10.2 Gleby szarobrunatne (BRs)
- Podtyp 10.3 Gleby brunatne wylugowane (BRwy)
- Podtyp 10.4 Gleby brunatne kwaśne (BRk)
- Podtyp 10.5 Gleby brunatne bielcowe (BRb)

Typ 11. Gleby płowe (P)

- Podtyp 11.1 Gleby płowe właściwe (Pw)
- Podtyp 11.2 Gleby płowe brunatne (Pbr)
- Podtyp 11.3 Gleby płowe bielcowe (Pb)
- Podtyp 11.4 Gleby płowe opadowoglejowe (Pog)

Typ 12. Gleby rdzawe (RD)

- Podtyp 12.1 Gleby rdzawe właściwe (RDw)
- Podtyp 12.2 Gleby rdzawe brunatne (RDbr)
- Podtyp 12.3 Gleby rdzawe bielcowe (RDb)

Typ 14. Gleby bielcowe (B)

- Podtyp 14.1 Gleby bielcowe właściwe (Bw)
- Podtyp 14.2 Bielice właściwe (Blw)
- Podtyp 14.3 Gleby glejo-bielcowe właściwe (Bgw)
- Podtyp 14.4 Gleby glejo-bielcowe murszaste (Bgms)
- Podtyp 14.5 Gleby glejo-bielcowe torfiaste (Bgts)
- Podtyp 14.6 Glejo-bielice właściwe (Blgw)

Typ 15. Gleby gruntowoglejowe (G)

- Podtyp 15.1 Gleby gruntowoglejowe właściwe (Gw)
- Podtyp 15.4 Gleby gruntowoglejowe torfowe (Gt)
- Podtyp 15.5 Gleby gruntowoglejowe torfiaste (Gts)

- Podtyp 15.6 Gleby gruntowoglejowe murszowe (Gm)
- Podtyp 15.8 Gleby gruntowoglejowe mułowe (Gmł)
- Typ 16. Gleby opadowoglejowe (OG)
  - Podtyp 16.1 Gleby opadowoglejowe właściwe (OGw)
- Typ 17. Gleby mułowe (MŁ)
  - Podtyp 17.1 Gleby mułowe właściwe (MŁw)
  - Podtyp 17.2 Gleby torfowo-mułowe (MŁt)
- Typ 18. Gleby torfowe (T)
  - Podtyp 18.1 Gleby torfowe torfowisk niskich (Tn)
  - Podtyp 18.2 Gleby torfowe torfowisk przejściowych (Tp)
  - Podtyp 18.3 Gleby torfowe torfowisk wysokich (Tw)
- Typ 19. Gleby murszowe (M)
  - Podtyp 19.1 Gleby torfowo-murszowe (Mt)
  - Podtyp 19.2 Gleby mułowo-murszowe (Mmł)
- Typ 20. Gleby murszowate (MR)
  - Podtyp 20.1 Gleby mineralno-murszowe (MRm)
  - Podtyp 20.2 Gleby murszowate właściwe (MRw)
  - Podtyp 20.3 Gleby murszaste (MRms)
- Typ 21. Mady rzeczne (MD)
  - Podtyp 21.4 Mady rzeczne brunatne (MDbr)

Obszar Nadleśnictwa Gidle jest znacznie zróżnicowany pod względem typów i podtypów gleb. Wpływ na zróżnicowanie pokrywy glebowej wywarły skały macierzyste gleb, szata roślinna, rzeźba terenu, hydrologia i elementy klimatu. Dominującym typem gleb na terenie Nadleśnictwa Gidle są gleby bielicowe. Występują one na przeważającym obszarze nadleśnictwa. Z gleb bielicowych największe powierzchnie zajmują gleby bielicowe właściwe. Glebom bielicowym towarzyszą gleby rdzawe wykształcone na znacznych powierzchniach. Z gleb rdzawych przeważają gleby rdzawe bielicowe. Większe powierzchnie zajmują również gleby murszowate występujące w całym zasięgu nadleśnictwa oraz gleby brunatne koncentrujące się w południowo-zachodniej części nadleśnictwa. Pozostałe gleby to głównie gleby semihydrogeniczne i hydrogeniczne, związane z wysokim poziomem wód gruntowych albo pozostające pod trwałym lub długookresowym wpływem wody glebowo-opadowej. W dolinach większych cieków i rzek występują gleby napływowe o charakterze mad rzecznych.

IV. FORMY OCHRONY PRZYRODY

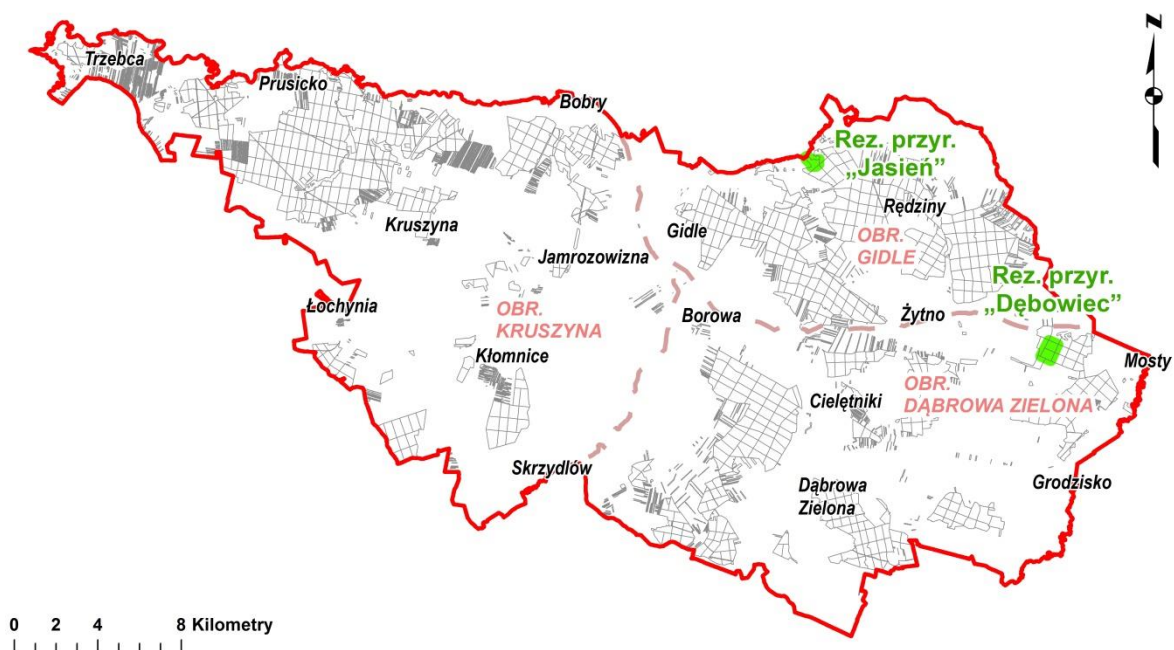
Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.) ustanowiła następujące formy ochrony przyrody:

- parki narodowe,
- rezerваты przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Spośród istniejących form ochrony przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle występują: 2 rezerваты przyrody - „Jasień” i „Dębowiec”, 1 obszar chronionego krajobrazu - Piliczański Obszar Chronionego Krajobrazu, 4 obszary Natura 2000 – OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018, OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030, SOO Cisy w Jasieniu PLH100018, OZW Las Dębowiec PLH100023, 11 użytków ekologicznych oraz 8 pomników przyrody, a także chronione gatunki roślin, zwierząt oraz grzybów.

IV.1. REZERWATY PRZYRODY

Według ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.) rezerwat przyrody obejmuje *obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi* (art. 13 uoop). Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zlokalizowane są obecnie dwa rezerваты przyrody: „Jasień” i „Dębowiec”.

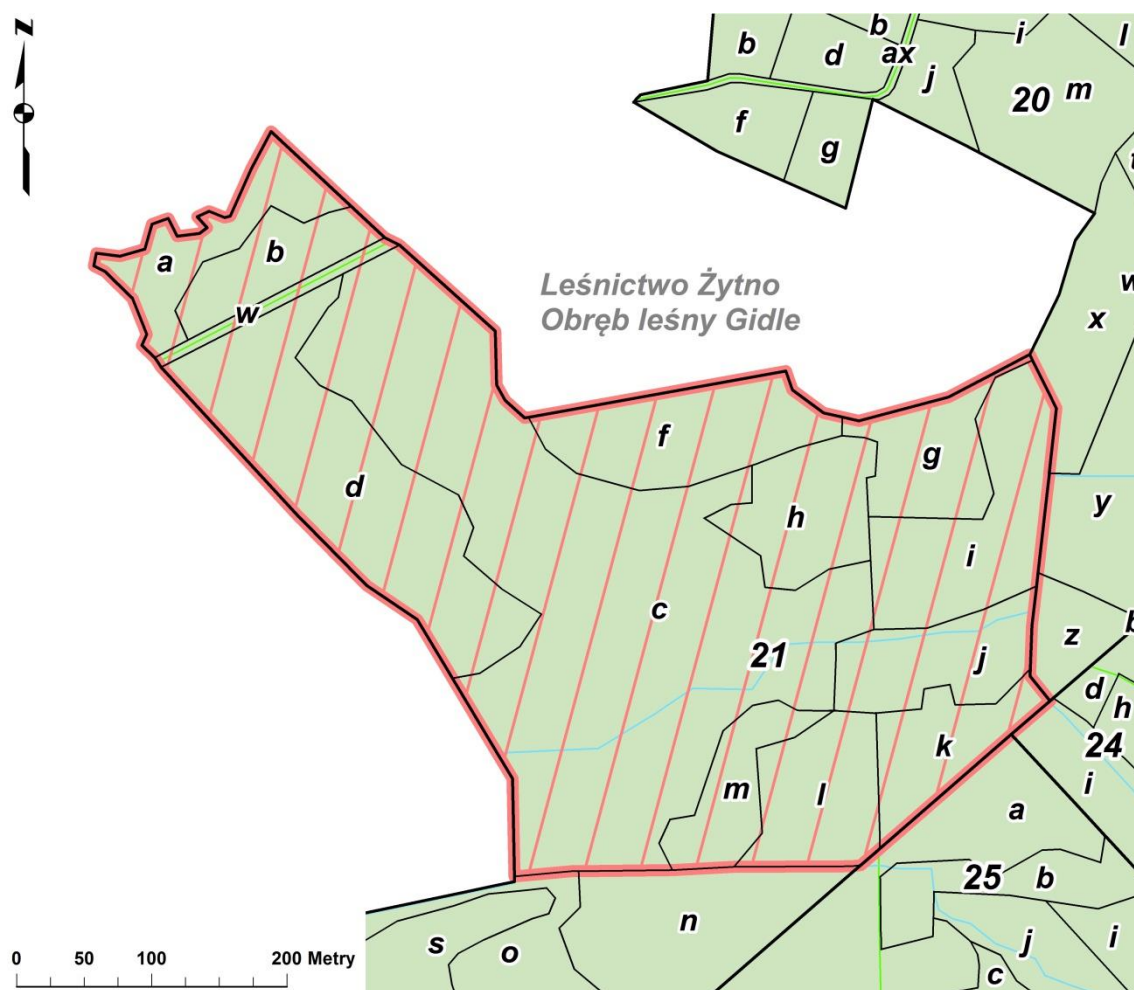

Rycina. 8. Lokalizacja rezerwatów przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

IV.1.1. ISTNIEJĄCE REZERWATY PRZYRODY

Rezerwat przyrody „Jasień” - powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 16 października 1958 r. *w sprawie uznania za rezerwat przyrody* (M.P. z 1958 r. Nr 92, poz. 509). Kolejnym aktem prawnym dotyczącym ww. rezerwatu przyrody było Obwieszczenie Nr 2/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 2 października 2001 r. *w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody na terenie województwa łódzkiego utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r.* (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2001 r. Nr 206, poz. 2976). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie nr 36/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 10 czerwca 2010 r. *w sprawie rezerwatu przyrody „Jasień”* (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2010 r. Nr 180, poz. 1474).

Rezerwat obejmuje obszar lasu o powierzchni **19,81 ha**, położony na terenie gminy Kobbie Wielkie, w powiecie radomszczańskim. Według aktualnego stanu ewidencji gruntów, powierzchnia działek, na których znajduje się rezerwat przyrody odbiega od powierzchni podanej w akcie. Na stan 1 stycznia 2018 roku powierzchnia rezerwatu wynosi 19,46 ha i obejmuje grunty w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zlokalizowane w wydzieleniach leśnych: 21 a-m, w, ~a, ~b, ~c, leśnictwa Żytno, w obrębie leśnym Gidle.

Rycina.9. Lokalizacja rezerwatu przyrody „Jasień” na tle podziału powierzchniowego nadleśnictwa

Rezerwat nie posiada otuliny. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Zastępca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi, Regionalny Konserwator Przyrody w Łodzi.

W 2013 roku dla obiektu został ustanowiony plan ochrony, wprowadzony w życie Zarządzeniem Nr 38/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Jasień” (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 5 lipca 2013 r. poz. 3528). Plan ochrony dla rezerwatu zawiera m.in. identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków w odniesieniu do celu ochrony rezerwatu przyrody oraz stanu ochrony siedliska przyrodniczego będącego przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 SOO Cisy w Jasieniu PLH100018, w granicach którego zlokalizowany jest rezerwat przyrody (zał. Nr 1 do ww. zarządzenia). W planie ochrony zostały określone działania ochronne na obszarze rezerwatu oraz zakres monitoringu w odniesieniu do celu ochrony rezerwatu przyrody oraz stanu ochrony siedliska

przyrodniczego będącego przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 (zał. Nr 2 do ww. zarządzenia). Cały teren rezerwatu podlega ochronie czynnej. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie stanowiska naturalnego występowania cisa pospolitego *Taxus baccata*.

Tabela 8. Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na terenie rezerwatu przyrody „Jasień” wg Załącznika nr 1 do Zarządzenia Nr 38/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 26 czerwca 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 5 lipca 2013 r. poz. 3528)

Lp.	Identyfikacja zagrożenia	Sposób eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków
1	Zaburzenia reżimu hydrologicznego w rezerwacie, polegające głównie na stopniowym przesuszaniu terenu rezerwatu jak i terenów go otaczających, spowodowane w szczególności gospodarką na graniczących z rezerwatem stawach rybnych (zagrożenie potencjalne).	1. Monitorowanie poziomu wód w rezerwacie. 2. Prowadzenie dokładnej analizy przez właściwe organy (w oparciu o procedury oddziaływania przedsięwzięć na środowisko i obszary Natura 2000) każdego działania, w szczególności związanych ze zmianą stosunków wodnych, które mogą wpływać na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Cisy w Jasieniu PLH100018. 3. Monitorowanie skutków działalności przedsięwzięć mogących wpływać na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Cisy w Jasieniu PLH100018 w oparciu o procedury oddziaływania przedsięwzięć na środowisko i obszary Natura 2000.
2	Przecięcie rezerwatu drogą publiczną i związane z tym zwiększone zagrożenie penetracją ludzi (zagrożenie istniejące)	1. Dokładne oznakowanie granicy rezerwatu (prowadzenie bieżącej konserwacji istniejących oraz montowanie nowych tablic rezerwatowych i informacyjnych).
3	Zamieranie cisa w wyniku nadmiernego zacienienia (zagrożenie potencjalne).	1. Warunkowe wykonywanie zabiegów ochronnych zgodnie z załącznikiem nr 2. Monitoring stanu zachowania populacji cisa, w szczególności naturalnych odnowień.
4	Antropopresja na rezerwat (zagrożenie zewnętrzne).	1. Oznakowanie granicy rezerwatu oraz udostępnionych tras w rezerwacie (prowadzenie bieżącej konserwacji istniejących oraz montowanie nowych tablic rezerwatowych i informacyjnych).

Tabela 9. Działania ochronne na obszarze rezerwatu oraz zakres monitoringu na terenie rezerwatu przyrody „Jasień” wg Załącznika nr 2 do Zarządzenia Nr 38/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 26 czerwca 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 5 lipca 2013 r. poz. 3528)

Lp.	Rodzaj działań ochronnych/monitoringowych	Zakres działań ochronnych/monitoringowych	Lokalizacja działań
1	Mechaniczne zabezpieczenie rokujących nalotów cisowych palikami z możliwością zastosowania osłonek.	Warunkowe podejmowanie działań na początku okresu obowiązywania planu ochrony rezerwatu, przed przystąpieniem do dalszych zabiegów ochronnych. Zakres prac i ich źródła finansowania będą każdorazowo ustalane w trakcie wcześniej przeprowadzanych lustracji rezerwatu przez służby nadleśnictwa oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi. Ewentualne dodatkowe zabiegi, prowadzone w oparciu o aktualne potrzeby, określane będą w trakcie lustracji rezerwatu przez służby nadleśnictwa oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi, nie rzadziej niż raz na 3-5 lat.	Cały obszar rezerwatu, w tym przede wszystkim oddz. 21 c.

Lp.	Rodzaj działań ochronnych/monitoringowych	Zakres działań ochronnych/monitoringowych	Lokalizacja działań
2	Wykaszenie ekspansywnych, silnie rosnących gatunków runa (szczególnie orlicy pospolitej <i>Pteridium aquilinum</i> i jeżyn <i>Rubus sp.</i>) z warstwy runa, w miejscach, gdzie występuje dobrze rokujące naturalne odnowienie cisa.	Warunkowe podejmowanie działań z zakresu ograniczania ekspansji gatunków ekspansywnych jeden raz w roku. Zakres prac i ich źródła finansowania będą każdorazowo ustalane w trakcie wcześniej przeprowadzanych lustracji rezerwatu przez służby nadleśnictwa oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi. Ewentualne dodatkowe zabiegi, prowadzone w oparciu o aktualne potrzeby, określane będą w trakcie lustracji rezerwatu przez służby nadleśnictwa oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi, nie rzadziej niż raz na 3-5 lat.	Cały obszar rezerwatu, w tym przede wszystkim oddz. 21 c.
3	Usuwanie okazów gatunków podszytowych, w miejscach, gdzie występuje dobrze rokujące naturalne odnowienie cisa głównie osiki <i>Populus tremula</i> .	Warunkowe podejmowanie działań z zakresu ograniczania ekspansji gatunków podszytowych prowadzone co cztery lata równoległe z zabiegiem wykaszania gatunków ekspansywnych. Zakres prac i ich źródła finansowania będą każdorazowo ustalane w trakcie wcześniej przeprowadzanych lustracji rezerwatu przez służby nadleśnictwa oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi. Ewentualne dodatkowe zabiegi, prowadzone w oparciu o aktualne potrzeby, określane będą w trakcie lustracji rezerwatu przez służby nadleśnictwa oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi, nie rzadziej niż raz na 3-5 lat.	Cały obszar rezerwatu, w tym przede wszystkim oddz. 21 c.
4	Usuwanie z drzewostanu okazów gatunków zaciemniających cisa, głównie dębu czerwonego <i>Quercus rubra</i> i osiki <i>Populus tremula</i> , w miejscach, gdzie występuje dobrze rokujące jego naturalne odnowienie.	Warunkowe podejmowanie działań z zakresu ograniczania ekspansji gatunków zaciemniających prowadzone trzy razy w ciągu obowiązywania planu ochrony. Zakres prac i ich źródła finansowania będą każdorazowo ustalane w trakcie wcześniej przeprowadzanych lustracji rezerwatu przez służby Nadleśnictwa oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi. Ewentualne dodatkowe zabiegi, prowadzone w oparciu o aktualne potrzeby, określane będą w trakcie lustracji rezerwatu przez służby Nadleśnictwa oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi, nie rzadziej niż raz na 3-5 lat.	Cały obszar rezerwatu, w tym przede wszystkim oddz. 21 c.
5	Usunięcie gatunku obcego (sosny Banksa <i>Pinus banksiana</i>) z warstwy drzewostanu.	Zabieg jednorazowy. Zakres prac i ich źródła finansowania zostaną ustalone w trakcie wcześniej przeprowadzonej lustracji rezerwatu przez służby nadleśnictwa oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi. Ewentualne dodatkowe zabiegi, prowadzone w oparciu o aktualne potrzeby, określane będą w trakcie lustracji rezerwatu przez służby nadleśnictwa oraz pracowników Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi, nie rzadziej niż raz na 3-5 lat.	oddz. 21 d
6	Monitorowanie procesów naturalnych.	Lustracja rezerwatu nie rzadziej niż raz na 3-5 lat podsumowana sprawozdaniem. Sporządzenie po upływie 10 lat od ustanowienia niniejszego planu, pełnego opracowania florystyczno-fitosocjologicznego, wraz z analizą zmian zaszyłych w tym okresie w rezerwacie. Podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie prac jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi.	Cały obszar rezerwatu.
7	Monitoring siedliska przyrodniczego: łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe <i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinosa-incanae</i> , olsy źródłiskowe (91E0), będącego przedmiotem ochrony Specjalnego Obszaru Ochrony Cisy w Jasieniu PLH100018 oraz monitoringu realizacji celów działań ochronnych.	Powierzchnie badawcze zlokalizowane zgodnie z załącznikiem nr 3 i ich kontrola co 6 lat prowadzona wg aktualnie obowiązujących i opracowanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wytycznych w zakresie prowadzenia państwowego monitoringu przyrody. Sporządzenie po upływie 10 lat od ustanowienia niniejszego planu, pełnego opracowania florystyczno-fitosocjologicznego, wraz z analizą zmian zaszyłych w tym okresie w siedliskach będących przedmiotem ochrony oraz określenie potrzeby przedłużenia planu zadań ochronnych na kolejne 10 lat lub wskazanie potrzeby sporządzenia planu ochrony. Podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie prac jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi.	Zgodnie z załącznikiem nr 3 do zarządzenia.
8	Działania przeciwdziałające antropopresji.	Utrzymanie oznakowania rezerwatu poprzez prowadzenie bieżącej konserwacji istniejących oraz montowanie nowych tablic rezerwatowych i informacyjnych.	Cały obszar rezerwatu.

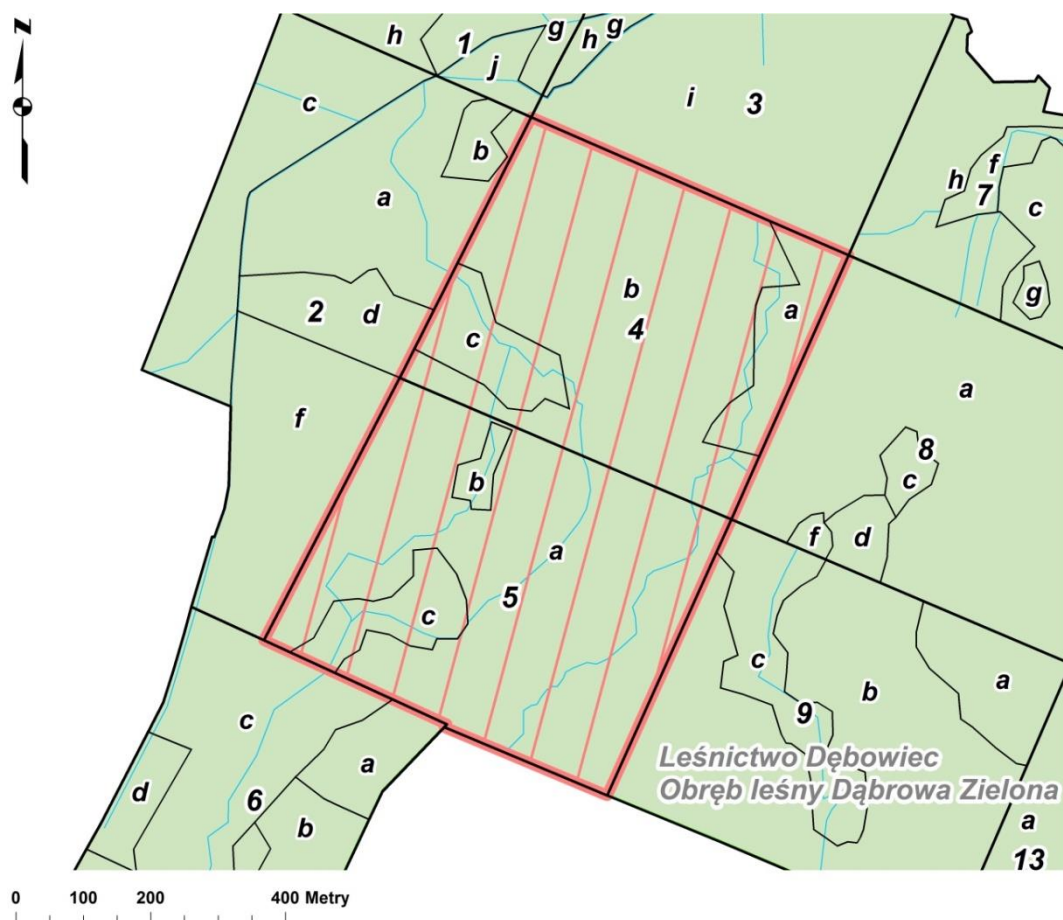

Celem opisanych powyżej działań ochronnych dla przedmiotu ochrony Specjalnego Obszaru Ochrony Cisy w Jasieniu PLH100018 tj. dla siedliska przyrodniczego łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe (kod: 91E0) jest przywrócenie jego stanu ochrony do stanu właściwego (FV) (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 5 lipca 2013 r. poz. 3528).

Walory przyrodnicze

Główny przedmiot ochrony rezerwatu - cis pospolity *Taxus baccata* występuje głównie w północnej części rezerwatu, w nierównomiernym rozmieszczeniu. Miejscami cisy rosną gromadnie po kilkanaście sztuk tworząc niewielkie skupienia, w innych miejscach występują pojedynczo. Drzewa te przybierają dwie formy – drzewiastą i krzaczastą, dodatkowo niektóre z nich posiadają gałęzie szeroko płozące się po ziemi. Największe okazy cisa znajdują się w zachodniej części wydzielenia leśnego 21 c. Las cisowy w Jasieniu był do początków XX wieku największym tego typu kompleksem w Polsce. Cis występował wówczas na łącznym obszarze 58,5 ha lasu mieszanego złożonego z jodły, świerka, sosny, jesionu, osiki i olszy. W czasie I wojny światowej dokonano wycięcia około 50 tys. cisów, a huragan z 1961 roku dokonał dalszej dewastacji tego gatunku. W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji w 1962 r., a następnie w 1986 r. stwierdzono obecność 1701 okazów, w tym 500 krzewów. Cisy, które przetrwały do obecnych czasów są w dobrej kondycji. Do cennych składników flory, obok cisa, należą: liczydło górskie *Streptopus amplexifolius*, starzec kędzierzawy *Senecio rivularis*, wroniec widlasty *Huperzia selago*, kukułka Fuchsa *Dactylorhiza fuchsii*, wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*, bagno zwyczajne *Ledum palustre*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, listera jajowata *Listera ovata*, widłak jałowcowaty *Lycopodium annotinum*, przylaszczyca pospolita *Hepatica nobilis*, porzeczka czarna *Ribes nigrum*.

Rezerwat przyrody „Dębowiec” - powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 października 1965 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M. P. z 1965 r. Nr 63, poz. 352). Kolejnym aktem prawnym dotyczącym ww. rezerwatu przyrody było Obwieszczenie Nr 2/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 2 października 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody na terenie województwa łódzkiego utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r. (Dz. Urz. Woj. Łódz. z 2001 r. Nr 206, poz. 2976). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Nr 17/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Dębowiec” (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2010 r. Nr 77, poz. 632).

Rycina.10. Lokalizacja rezerwatu przyrody „Dębowiec” na tle podziału powierzchniowego nadleśnictwa

Rezerwat obejmuje obszar lasu o powierzchni **47,10 ha**, położony na terenie gminy Żytno, w powiecie radomszczańskim. Rezerwat przyrody położony jest w całości na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle i obejmuje następujące wydzielania leśne: 4 a, b, c, ~a, ~b, ~c, ~d, 5 a, b, c, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f, zlokalizowane w leśnictwie Dębowiec, w obrębie leśnym Dąbrowa Zielona.

Rezerwat nie posiada otuliny. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Zastępca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi, Regionalny Konserwator Przyrody w Łodzi.

W 2007 roku dla obiektu został ustanowiony plan ochrony, wprowadzony w życie Rozporządzeniem Nr 53/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 28 listopada 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Dębowiec” (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 12 grudnia 2007 r. Nr 372, poz. 3297). Plan ochrony dla rezerwatu zawiera m.in. identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków (zał. Nr 1 do ww. zarządzenia). W planie ochrony zostały określone działania ochronne na obszarze rezerwatu (zał. Nr 2 do ww. zarządzenia) oraz obszary i miejsca udostępniane dla celów naukowych,

edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb oraz określenie sposobów ich udostępniania (zał. Nr 3 do ww. zarządzenia). Ochronie ścisłej podlega obszar 42,8 ha, (wydzielenia 4 b, c, 5 a, c) co stanowi ok. 93% powierzchni rezerwatu. Ochroną czynną obejmuje się obszar 3,06 ha, (wydzielenia 4 a, 5 b) co stanowi ok. 7% powierzchni rezerwatu.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie naturalnego grądu z lipą szerokolistną na krańcach zasięgu i łągu wiązowo-jesionowego z rzadkimi roślinami zielnymi.

Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celów ochrony rezerwatu są:

- 1) charakter leśny rezerwatu;
- 2) obecność we wnętrzu rezerwatu śródleśnej łąki z pełnikiem europejskim *Trollius europaeus*, której utrzymanie wymaga stosowania ochrony czynnej;
- 3) położenie rezerwatu z dala od większych miast;
- 4) położenie rezerwatu w całości na gruntach należących do Skarbu Państwa, zarządzanych przez PGL Lasy Państwowe;
- 5) położenie rezerwatu w większym kompleksie leśnym zarządzanym przez PGL Lasy Państwowe;
- 6) bezpośrednia granica rezerwatu z gruntami wsi Budzew;
- 7) dobry stan zachowania większości fitocenoz leśnych rezerwatu;
- 8) możliwość prowadzenia ochrony ścisłej na prawie całej powierzchni rezerwatu;
- 9) konieczność monitorowania stanu przyrody, zwłaszcza poziomu wód i wilgotności w rezerwacie (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 12 grudnia 2007 r. Nr 372, poz. 3297).

Tabela 10. Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na terenie rezerwatu przyrody „Dębowiec” wg Załącznika nr 1 do Rozporządzenia Nr 53/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 28 listopada 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 12 grudnia 2007 r. Nr 372, poz. 3297)

Lp.	Identyfikacja zagrożenia	Sposób eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków
1	Niekorzystne zmiany w lasach otaczających rezerwat – stosowanie większych zrębów, nadmierne rozluźnianie warstw drzewostanu i podszytu.	Ograniczenie gospodarki zrębowej w oddz. 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9 w pasie o szerokości 100 m od granic rezerwatu.
2	Przejazd przez rezerwat miejscowej ludności, a także intensywne używanie drogi leśnej stanowiącej wschodnią granicę rezerwatu.	Ustawienie drewnianych szlabanów na drogach leśnych prowadzących do rezerwatu: na wschodniej ścianie rezerwatu na linii oddziałowej 4/5 oraz na południowej granicy rezerwatu, w miejscu gdzie nieoznakowana droga leśna wchodzi do oddz. 5 a.
3	Potencjalne zagrożenie obcymi gatunkami ekspansywnymi. W chwili obecnej stwierdzono pojedyncze egzemplarze dębu czerwonego <i>Quercus rubra</i> na granicy rezerwatu.	Usunięcie wszystkich istniejących okazów i monitorowanie rezerwatu pod tym kątem, aby ustrzec jego roślinność przed wpływem obcych gatunków inwazyjnych.

Tabela 11. Działania ochronne na obszarach ochrony ścisłej oraz czynnej na terenie rezerwatu przyrody „Dębowiec” wg Załącznika nr 2 do Rozporządzenia Nr 53/2007 Wojewody Łódzkiego z dnia 28 listopada 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z dnia 12 grudnia 2007 r. Nr 372, poz. 3297)

Lp.	Rodzaj działań ochronnych/monitoringowych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działań
Działania ochronne na obszarze ochrony ścisłej			
1	Monitorowanie stanu przyrody, umożliwienie niezakłóconego przebiegu procesów naturalnych.	Przez cały okres obowiązywania planu	Oddz. 4 b, c, 5 a, c
Działania ochronne na obszarze ochrony czynnej			
2	Usunięcie wszystkich rosnących obecnie drzew i koszenie całego obszaru wydzielenia.	Minimum raz na 2 lata. Koszenie musi odbywać się poza okresem kwitnienia pełnika europejskiego (maj – lipiec). Wszystkie usunięte drzewa i cała skoszona ruń musi być bezwzględnie usuwana poza teren rezerwatu.	Oddz. 5 b
3	Cięcia selekcyjne w ramach trzebieży późnej, w zbiorowisku <i>Ficario-Ulmetum typicum</i> (70I 1Brz 1Gb 65I., 1Db 170I., zd. 1.1.)	Wykonywane na bieżąco w oparciu o aktualne potrzeby ochronne. Docelowy skład drzewostanu: Std.: Lp. Db, Js; Ilp. Wz, Kl, Lp, Gb, Ol, Jw.	Oddz. 4 a

Fotografia 1. Rezerwat przyrody „Dębowiec” (fot. J. Wierzbicki, 2016)

Walory przyrodnicze

W uroczysku biorą początek i płyną przez nie trzy niewielkie ciekі wodne oraz kilka rowów melioracyjnych. Szata roślinna rezerwatu ma tu niemal naturalny charakter. Jedynie na małych fragmentach jest ona w nieznacznym stopniu antropogenicznie zniekształcona. Flora rezerwatu jest bogata i obejmuje około 335 gatunków roślin naczyniowych.

W granicach rezerwatu znajduje się najdalej na północ wysunięte stanowisko lipy szerokolistnej *Tilia platyphyllos*. Występują tu zarówno zbiorowiska leśne, jak i zbiorowiska łąkowe. Zbiorowisko roślinności łąkowej z rzędu *Molinietalia caeruleae*, zbliżone do zespołu situ i trzęślicy modrej *Junco-Molinietum* stwierdzono w oddz. 5 b. Pozostałą powierzchnię rezerwatu zajmują zbiorowiska roślinności leśnej, takie jak: łąg wiązowo-jesionowy *Ficario-Ulmetum*, ols *Carici elongatae-Alnetum*, grąd subkontynentalny (podzespół grąd niski) w dwóch wariantach z olszą i lipą (*Tilio-Carpinetum sylvaticae* var. *stachyetosum*) oraz grąd subkontynentalny (podzespół typowy) *Tilio-Carpinetum sylvaticae* var. *typicum*. Z gatunków roślin prawnie chronionych na uwagę zasługuje pełnik europejski *Trollius europaeus*, gatunek stwierdzony na śródleśnej łące we wnętrzu rezerwatu. Z innych gatunków objętych ochroną prawną występują: wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, listera jajowata *Listera ovata*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, kukułka Fuchsa *Dactylorhiza fuchsii*, wroniec widlasty *Huperzia selago*. W tej grupie notowano również takie gatunki jak: turzyca Davalla *Carex davalliana*, kukułka krwista *Dactylorhiza incarnata*, kukułka plamista *Dactylorhiza maculata*, kukułka szerokolistna *Dactylorhiza majalis*, podkolan zielonawy *Platanthera chlorantha*, podkolan biały *Platanthera bifolia*, nie zostały one jednak potwierdzone podczas inwentaryzacji w 2013 r. Z gatunków nieobjętych ochroną prawną, ale rzadkich w tym regionie odnotowano: przyłasczkę pospolitą *Hepatica nobilis*, porzeczkę czarną *Ribes nigrum* (Czarna, Górski, 2013) oraz kokoryczkę okółkową *Polygonatum verticillatum*, fiołka przedziwnego *Viola mirabilis*, żabieńca lancetowatego *Alisma lanceolatum*, porzeczkę alpejską *Ribes alpinum*, przywrotnika karbowanego *Alchemilla subcrenata*, rzeżuchę niecierpkową *Cardamine impatiens*, stokłosę Benekena *Bromus benekenii*, trędownika skrzydlatego *Scrophularia umbrosa* i trybulę lśniącą *Anthriscus nitida*. Poza gatunkami roślin naczyniowych na terenie rezerwatu przyrody stwierdzono występowanie chronionych wątrobowców, tj.: skosatka zanokcicowata *Plagiochila asplenoides*, parzoch szerokolistny *Porella platyphylla*, miedzik płaski *Frullania dilatata* (Klama i in. 2005). Rezerwat przyrody „Dębowiec” zlokalizowany jest w granicach obszaru Natura 2000 OZW Las Dębowiec PLH100023.

Tabela 12. Ogólna charakterystyka rezerwatów przyrody zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Nazwa	Rok utworzenia	Położenie		Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego		Pow. [ha]	Ważniejsze gatunki chronione obserwowane na terenie rezerwatu
			Obręb, oddz.	Gmina		Przedmiotu ochrony	Ekosystemu		
1	„Jasień”	1958 r.	Gidle, oddz.: 21 a-m, w, ~a, ~b, ~c	Kobiele Wielkie	Florystyczny (FI)	Typ - florystyczny (FI) Podtyp - krzewów i drzew (kd)	Typ - leśny i borowy (EL) Podtyp - lasów wyżynnych (lwż)	19,81 (wg. stanu na 1.01.2018 r. - 19,46)	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i> , wroniec widlasty <i>Huperzia selago</i> , kukułka Fuchsa <i>Dactylorhiza fuchsii</i> , wawrzynek wilczelyko <i>Daphne mezereum</i> , bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i> , lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i> , listera jajowata <i>Listera ovata</i> , widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i> .
2	„Dębowiec”	1965 r.	Dąbrowa Zielona, oddz.: 4 a, b, c, ~a, ~b, ~c, ~d, 5 a, b, c, ~a, ~b, ~c, ~d, ~f	Żytno	Leśny (L)	Typ - fitocenotyczny (PFi) Podtyp - zbiorowisk leśnych (zl)	Typ - leśny i borowy (EL) Podtyp - lasów wyżynnych (lwż)	47,10	Pełnik europejski <i>Trollius europaeus</i> , wawrzynek wilczelyko <i>Daphne mezereum</i> , kruszczyk szerokolistny <i>Epipactis helleborine</i> , listera jajowata <i>Listera ovata</i> , gnieźnik leśny <i>Neottia nidus-avis</i> , kukułka Fuchsa <i>Dactylorhiza fuchsii</i> , wroniec widlasty <i>Huperzia selago</i> , turzycza Davalla <i>Carex davalliana</i> , kukułka krwista <i>Dactylorhiza incarnata</i> , kukułka plamista <i>Dactylorhiza maculata</i> , kukułka szerokolistna <i>Dactylorhiza majalis</i> , podkolan zielonawy <i>Platanthera chlorantha</i> , podkolan biały <i>Platanthera bifolia</i> , skosatka zanokcicowata <i>Plagiochila asplenoides</i> , parzoch szerokolistny <i>Porella platyphylla</i> , miedzik płaski <i>Frullania dilatata</i> .

IV.1.2. PROPONOWANE REZERWATY PRZYRODY

W wykazie terenów proponowanych do objęcia ochroną rezerwatową w województwie łódzkim zamieszczonym w „*Opracowaniu ekofizjograficznym do planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego*” z 2008 roku znajduje się kilka obszarów, które obejmują również grunty w zarządzie Nadleśnictwa Gidle. Propozycje te przez ostatnie kilkanaście lat nie były aktualizowane, jednak w dalszym ciągu figurują w dokumentacji planistycznej województwa. Należą do nich:

- części oddziałów leśnych: 196, 209, 219, 220, 227 leśnictwa Niesulów oraz 207, 208, 218 leśnictwa Żytno, w których zlokalizowane są cenne układy torfowiskowe;
- tereny leśne w okolicach Sowina w gminie Żytno z zachowanymi układami torfowiskowymi.

W części zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Gidle, na terenie województwa śląskiego w dokumentach planistycznych figuruje tylko jedna propozycja powołania rezerwatu przyrody - **proponowany rezerwat przyrody „Wikłowskie Bagno”** - w gminie Kruszyna (źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kruszyna, 2008 r.*). Proponowany do ochrony obszar obejmuje grunty w zarządzie Nadleśnictwa Gidle, zlokalizowane w wydzieleniu leśnym 120 g, leśnictwa Kruszyna, obrębu leśnego Kruszyna.

IV.2. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

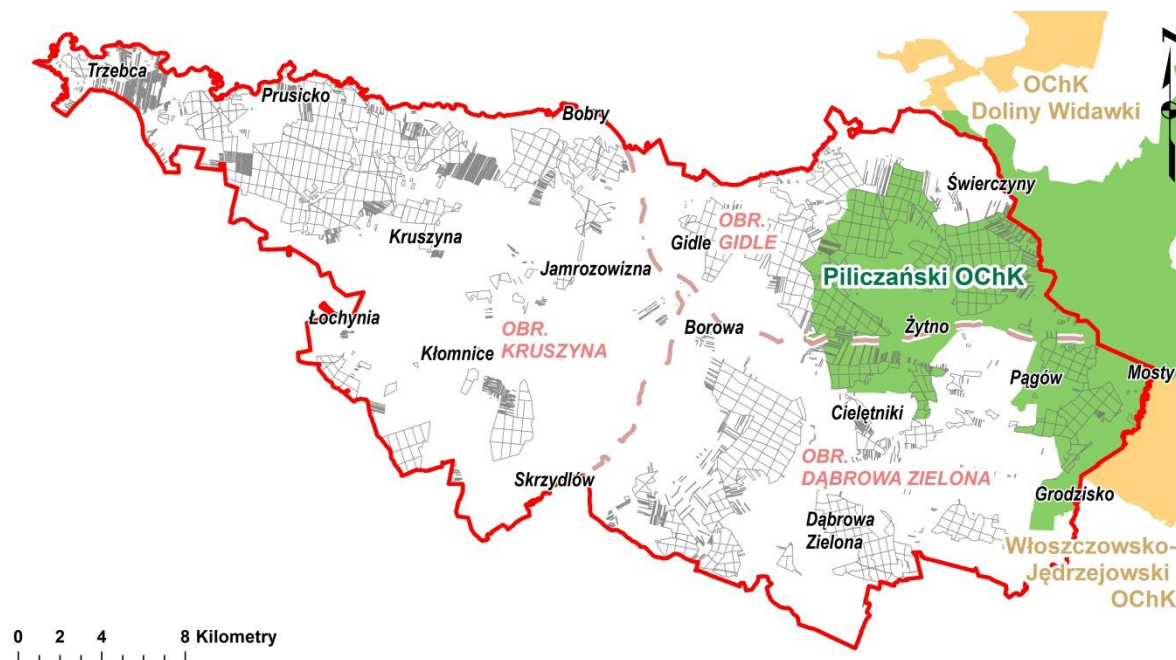
Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.) obejmuje się ochroną obszary cenne ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych (art. 23 uoop). Działalność gospodarcza na takim obszarze nie ulega poważniejszym ograniczeniom, lecz powinna być prowadzona w sposób nienaruszający stanu względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych chronionego terenu.

IV.2.1. ISTNIEJĄCE OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle zlokalizowany jest jeden obszar chronionego krajobrazu – **Piliczański Obszar Chronionego Krajobrazu**. Do jego granic przylegają dwa kolejne obszary chronionego krajobrazu – Doliny Widawki i Włoszczowsko-Jędrzejowski, zlokalizowane w sąsiedztwie wschodnich granic nadleśnictwa.

W protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu z dnia 16 marca 2015 roku wskazano błędnie powierzchnię gruntów w zarządzie nadleśnictwa leżącą w zasięgu

Włoszczowsko-Jędrzejowski OChK, który wg uchwały z 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2013 r., poz. 3311) położony jest w zachodniej części województwa świętokrzyskiego, na terenie gmin: Oksa, Imielno, Jędrzejów, Kije, Krasocin, Małogoszcz, Nagłowice, Sobków, Włoszczowa, a więc poza zasięgiem terytorialnym nadleśnictwa.

Rycina. 11. Lokalizacja obszarów chronionego krajobrazu (kolor zielony) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle i w jego bliskim sąsiedztwie (kolor pomarańczowy)

Uwaga! Przy sporządzaniu wykazu gruntów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Gidle znajdujących się w zasięgu granic obszaru chronionego krajobrazu przyjęto, że do danego obszaru zalicza się wszystkie wydzielania leśne zlokalizowane w jego zasięgu, których granice pokrywają się w całości lub w części z danym obszarem. Dla wydzielen leśnych pokrywających się w części z obszarem chronionego krajobrazu przy zaliczaniu do niego nie stosowano kryterium powierzchniowego. W zamian zastosowano kryterium odległości granicy obszaru od granicy wydzielenia. Jako minimalną wielkość przyjęto odległość 5 metrów zakładając, że podczas wektoryzacji granic obszaru chronionego krajobrazu dopuszczalna odchyłka mogłaby wynosić +/- 1mm na mapie w skali 1:5000 (mapa gospodarcza).

Piliczański Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony rozporządzeniem Nr 8/2009 Wojewody Łódzkiego z dnia 24 marca 2009 roku w sprawie wyznaczenia Piliczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 75, poz. 712), zmienionym rozporządzeniem Nr 20/2009 Wojewody Łódzkiego z dnia 30 lipca 2009 roku (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 236, poz. 2118). Obecnie obowiązującym aktem prawnym jest

uchwała Nr XXII/407/12 sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 marca 2012 roku w sprawie *Piliczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu* (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego poz. 1472), zmieniona uchwałą Nr XXVII/512/12 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2012 roku (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego poz. 2902). Nadzór nad obszarem sprawuje Zarząd Województwa Łódzkiego.

Piliczański Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Obszar o całkowitej powierzchni 43 790 ha położony jest w powiecie opoczyńskim na terenie gmin: Paradyż i Żarnów; w powiecie piotrkowskim na terenie gminy Aleksandrów; w powiecie radomszczańskim na terenie gmin: Kobieles Wielkie, Masłowice, Przedbórz, miasto Przedbórz, Wielgomłyny i Żytno.

Tabela 13. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w całości w zasięgu granic Piliczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Dąbrowa Zielona	1 a-j; 2 a-f; 3 a-i; 4 a-c; 5 a-c; 6 a-h, k; 7 a-h; 8 a-f; 9 a-c; 10 a-h; 11 a-c; 12 a-b; 13 a-d; 14 a-bx; 15 a-g; 16 a-g; 17 a-ix; 18 a-d; 19 a-h; 20 a-l; 21 a-n; 22 a-i; 23 a-g; 24 a-l; 25 a-d; 26 a-d; 27 a-g; 28 a-i; 29 a-h; 30 a-j; 31 a-g; 32 a-f; 33 a-h; 34 a-m; 35 a-h; 36 a-h; 37 a-k; 38 a-i; 39 a-fx; 40 a-f; 41 a-r; 42 a-i, k-n; 43 a-g; 47 a-b, d, h; 48 a-g, i-j, l-w; 49 a-m; 51 a-j; 52 a-m; 53 a-k; 54 a-h; 55 a-j; 56 a-i; 57 a-j; 69 a-j; 70 a-k; 71 a-h; 72 a-h; 73 a-f; 74 a-d; 75 a-k; 76 a-h; 77 a-o; 78 a-f; 79 a-n; 80 a-i; 81 a-l; 82 a-l; 83 a-o; 84 a-g, i-k	1524,77	43,88	1568,65
	1 ~a; 2 ~a~d; 3 ~a~c; 4 ~a~d; 5 ~a~f; 6 ~a~c; 7 ~a; 8 ~a~b; 9 ~a~c; 10 ~a~b; 11 ~a~d; 12 ~a~b; 13 ~a~c; 14 ~a~c; 15 ~a~i; 16 ~a~d; 17 ~a~h; 18 ~a; 19 ~a~d; 20 ~a~b; 21 ~a~d; 22 ~a~c; 23 ~a; 24 ~a~f; 25 ~a; 26 ~a; 27 ~a~f; 28 ~a~c; 29 ~a~c; 30 ~a~f; 31 ~a~g; 32 ~a~j; 33 ~a~d; 34 ~a~g; 35 ~a~f; 36 ~a~b; 37 ~a~b; 38 ~a~g; 39 ~a~d; 40 ~a~f; 41 ~a~c; 42 ~a~d; 43 ~a~b; 47 ~b; 49 ~a; 51 ~a~c; 52 ~a~d; 53 ~a~b; 54 ~a~b; 55 ~a~d; 56 ~a~c; 57 ~a~b; 61 ~a; 69 ~a~c; 74 ~a~j; 75 ~a; 76 ~a~b; 77 ~a~c; 78 ~a; 79 ~a; 80 ~a; 81 ~a~b; 82 ~a~b; 83 ~a~b; 84 ~a	30,11	0,00	30,11
Gidle	3 a-g; 4 a; 5 a-g; 6 a-f; 7 a-f; 8 a-c; 9 a-f; 10 a-f; 11 b-i, k; 12 a-k; 13 a-l; 14 a-h; 15 a-i; 16 a-o; 31 a-y; 32 a-j; 33 a-i; 34 a-i; 35 b-o; 36 a-cy; 37 a-h; 38 a-ix; 39 a-r; 40 a-p; 41 a-l; 42 a-k; 43 a-m; 44 a-k; 45 a-f; 46 a-l; 47 a-k; 48 a-m; 49 a-j; 50 a-n; 51 a-i; 52 a-x; 53 a-g; 54 a-j; 55 a-m; 56 a-l; 57 a-w; 58 a-f; 59 a-i; 60 a-j; 61 a-p; 62 a-i; 63 a-k; 64 a-i; 65 a-c; 66 a-l; 67 a-j; 68 a-t; 69 a-n; 70 a-k; 71 a-f; 72 a-g; 73 a-l; 74 a-h; 75 a-l; 76 a-l; 77 a-g; 78 a-f; 79 a-p; 80 a-l; 81 a-l; 82 a-lx; 83 a-j; 84 a-i; 85 a-o; 86 a-n; 87 a-i; 88 a-l; 89 a-f; 90 b-h; 91 a-k; 92 a-m; 93 a, c-h; 94 a-l; 95 a-n; 96 a-h; 97 a-f; 98 a-g; 99 a-x; 100 a-o, y; 101 a-r; 102 a-j; 103 a-h; 104 a-m; 105 a-k; 110 a-j; 111 a-j; 112 a-i; 113 a-y; 114 a-n; 115 a-p; 116 a-k; 120 a-n; 121 a-o; 122 a-m; 123 a-w; 124 a-t; 125 a-t; 126 a-l; 127 a-l; 128 a-r; 129 a-j; 130 a-r; 131 a-j; 132 a-m; 133 a-i; 134 a-l; 135 a-o; 136 a-o; 137 a-p; 138 a-f; 139 a-h; 140 a-p; 141 a-t; 142 a-j; 143 a-m; 144 a-nx; 155 a-n; 156 a-n; 170 a-s; 171 a-r; 172 a, h; 187 a-t; 188 a-t; 189 a-ax; 190 a-y; 191 a-m; 192 a-mx; 193 a-l; 194 a-o; 195 a-d; 205 a-x; 206 a-l; 207 a-p; 208 a-n; 209 a-t; 210 a-f, h, j-k; 211 a; 216 a-ax; 217 a-j; 218 a-n; 219 a-s; 220 a-t; 221 a-f, i; 227 a-r; 228 a-n; 231 a-g; 232 a-j; 233 a-h; 234 a-c, f-g, i	3419,22	133,32	3552,54

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
	3 ~a~b; 4 ~a~f; 5 ~a~b; 6 ~a~b; 7 ~a~c; 8 ~a~f; 9 ~a~c; 10 ~a~c; 11 ~a~b; 12 ~a~c; 13 ~a~h; 14 ~a~d; 15 ~a~c; 16 ~a~b; 31 ~a~b; 32 ~a; 33 ~a~c; 34 ~a; 35 ~a~d; 36 ~a; 37 ~a; 39 ~a~g; 40 ~a~f; 41 ~a~c; 42 ~a~d; 43 ~a~g; 45 ~a~b; 46 ~a~c; 47 ~a~f; 48 ~a~c; 49 ~a~c; 50 ~a~g; 51 ~a~d; 53 ~a~b; 54 ~a~g; 55 ~a~g; 56 ~a~c; 57 ~a~d; 58 ~a~d; 59 ~a~d; 60 ~a~h; 62 ~a~h; 63 ~a~i; 64 ~a~g; 65 ~a~c; 66 ~a~b; 67 ~a~f; 68 ~a; 69 ~a~d; 70 ~a~f; 71 ~a~c; 72 ~a~c; 73 ~a~f; 74 ~a~c; 75 ~a~h; 76 ~a~d; 77 ~a; 78 ~a~d; 79 ~a~f; 80 ~a~b; 81 ~a~c; 82 ~a; 83 ~a~b; 84 ~a~d; 85 ~a~b; 86 ~a~d; 87 ~a~h; 88 ~a~f; 89 ~a~c; 90 ~a~d; 91 ~a~b; 92 ~a~b; 93 ~a~b, ~i; 94 ~a~b; 95 ~a~i; 96 ~a~f; 97 ~a~h; 98 ~a~d; 99 ~a~d; 100 ~a~d, ~i; 101 ~a~g; 102 ~a~c; 103 ~a~c; 104 ~a~g; 105 ~a~c, ~j; 110 ~a~h; 111 ~a~g; 112 ~a~c; 113 ~a~c; 114 ~a~f; 115 ~a~g; 116 ~a~h; 120 ~a~g; 121 ~a~f; 122 ~a~f; 123 ~a~f; 124 ~a~c; 125 ~a~b; 126 ~a~b; 127 ~a~b; 128 ~a~f; 129 ~a~c; 130 ~a~h; 131 ~a~b; 132 ~a~d; 133 ~a~d; 134 ~a~c; 135 ~a~b; 136 ~a~b; 137 ~a~b; 138 ~a~b; 139 ~a~c; 140 ~a~d; 141 ~a~d; 142 ~a~f; 143 ~a~f; 144 ~a~g; 155 ~a~f; 156 ~a~h; 170 ~a~j; 171 ~a~f; 187 ~a; 188 ~a~d; 189 ~a~d; 190 ~a~h; 191 ~a~d; 192 ~a~d; 193 ~a~b; 194 ~a~c; 195 ~a~b; 205 ~a~c; 206 ~a~h; 207 ~a~h; 208 ~a~h; 209 ~a~g; 210 ~a~d; 211 ~a~b; 216 ~a; 217 ~a~g; 218 ~a~i; 219 ~a~h; 220 ~a~g; 221 ~b~c; 227 ~a~h; 228 ~a~j; 231 ~a; 232 ~a~d; 233 ~a~f; 234 ~a~g	85,28	0,00	85,28
Ogółem		5059,38	177,20	5236,58

*powierzchnia wydzieleń literowanych

Tabela 14. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w części w zasięgu granic Piliczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Dąbrowa Zielona	42 j; 47 c, f-g; 48 k; 72 i-j; 83 p; 84 h	26,47	0,16	26,63
	47 ~a; 84 ~b	0,69	0,00	0,69
Gidle	11 a, j; 30 h-i, k, m; 35 a; 90 a; 93 b, i; 105 s; 116 l-n, r, t; 195 f; 210 g, i, l-m; 221 g-h; 233 i; 234 d, h	62,05	0,00	62,05
	30 ~d; 116 ~i~k; 195 ~c; 221 ~a	0,76	0,00	0,76
Ogółem		89,97	0,16	90,13

*powierzchnia wydzieleń literowanych

IV.2.2. PROPONOWANE OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Proponowany do ochrony Pajęczańsko-Gidelski Obszar Chronionego Krajobrazu - położony na terenie powiatu pajęczańskiego - gminy: Działoszyn, m. Działoszyn, Nowa Brzeźnica, Pajęczno oraz radomszczańskiego - gminy: Gidle, Kobiele Wielkie, Ładzice, Radomsko. Proponowany obszar obejmuje 35 450 ha. Ma on stanowić uzupełnienie systemu obszarów chronionych w województwie łódzkim, jako korytarz ekologiczny GKPdC-10B, który łączy obszary węzłowe Załęczański Łuk Warty GKPdC-13 oraz Lasy Przedborskie GKPdC-9. Korytarz ten obejmuje obniżenie Niecki Włoszczowskiej, gdzie przeważają zbiorowiska leśne. Jest częścią głównego Południowo-Centralnego korytarza ekologicznego stanowiącego drogę migracji dużych zwierząt, który łączy Roztocze

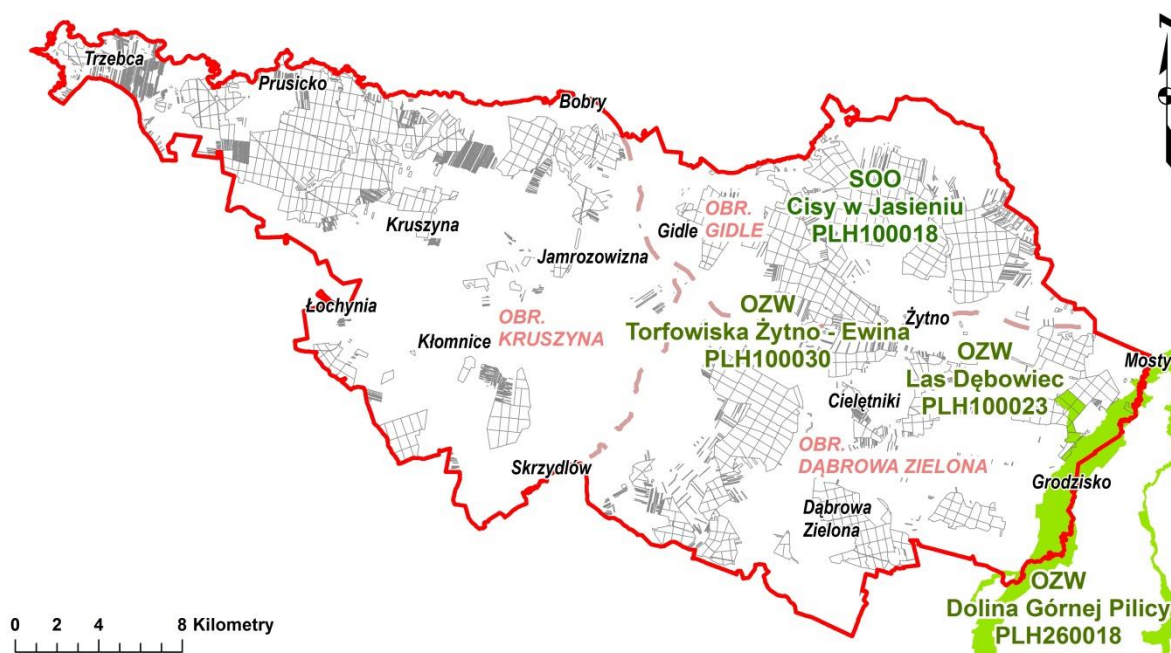
z Lasami Janowskimi, Puszcą Sandomierską i Świętokrzyską, Przedborskim Parkiem Krajobrazowym, Załęczańskim Parkiem Krajobrazowym, następnie łączy się z Lasami Lublinieckimi i Borami Stobrawskimi oraz biegnie do Lasów Milickich, Doliny Baryczy i Borów Dolnośląskich (Jędrzejewski i in. 2005). Propozycja Pajęczańsko-Gidelskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu może objąć grunty w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zlokalizowane częściowo w leśnictwach Żytno, Niesulów, Zielonka, Wikłów, Prusicko, Kruszyna. Propozycja utworzenia obszaru została uwzględniona w aktualizacji planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego z 2010 roku oraz wymieniona w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu z dnia 16 marca 2015 roku.

Proponowany do ochrony Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący dolinę rzeki Warty oraz kompleksy leśne leżące w jej sąsiedztwie (źródło: *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kruszyna, 2008 r.*). Proponowany do ochrony może objąć grunty w zarządzie Nadleśnictwa Gidle, zlokalizowane częściowo w leśnictwach Zielonka, Wikłów i Kruszyna. Proponowany obszar chronionego krajobrazu nie został uwzględniony w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu z dnia 16 marca 2015 roku.

Proponowany do ochrony Obszar Chronionego Krajobrazu obejmujący dolinę Kanału Lodowego, w tym tereny łąk zlokalizowanych wzdłuż Kanału Lodowego wraz z niezabudowanym odcinkiem pomiędzy Olbrachcicami a Świętą Anną. Jest to bardzo cenny i ważny przyrodniczo obszar o charakterze regionalnego korytarza ekologicznego i migracyjnego. Kanał Lodowy, jako prawobrzeżny dopływ Warty, łączy tereny Jury Krakowsko-Częstochowskiej z doliną Warty (źródło: *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dąbrowa Zielona*). Propozycja Obszaru Chronionego Krajobrazu może objąć grunty w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zlokalizowane częściowo w leśnictwach Brzozówki, Gajki. Proponowany obszar chronionego krajobrazu nie został uwzględniony w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu z dnia 16 marca 2015 roku.

IV.3. OBSZARY NATURA 2000

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle zlokalizowane są 4 obszary Natura 2000 – OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018, OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030, SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 oraz OZW Las Dębowiec PLH100023.

Rycina. 12. Lokalizacja obszarów Natura 2000 w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Uwaga! Przy sporządzaniu wykazu gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle znajdujących się w zasięgu granic obszarów Natura 2000 przyjęto, że do danego obszaru/ostoi zalicza się wszystkie wydzielania leśne (wydzielania literowane) zlokalizowane w jej zasięgu, których granice pokrywają się w całości lub w części z daną ostoją. Dla wydzielen pokrywających się w części z obszarem Natura 2000 przy zaliczaniu do niego nie stosowano kryterium powierzchniowego. W zamian zastosowano kryterium odległości granicy obszaru Natura 2000 od granicy wydzielenia. Jako minimalną wielkość przyjęto odległość 5 metrów zakładając, że podczas wektoryzacji granic ostoi Natura 2000 dopuszczalna odchyłka mogłaby wynosić +/- 1mm na mapie w skali 1:5000 (mapa gospodarcza). Granice obszarów przyjęto wg *dziesiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny* (decyzja wykonawcza Komisji Europejskiej z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334) oraz wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Cisy w Jasieniu (PLH100018) (Dz. U. z 2017 r. Poz. 575).

IV.3.1. OZW DOLINA GÓRNEJ PILICY PLH260018

Typ ostoi: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 11193,22 ha

Uwaga! Na dzień 1.01.2018 roku OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony. Poniższe zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z lutego 2017 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>).

Charakterystyka obszaru

Obszar OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 reprezentuje dobrze zachowaną dolinę rzeki wyżynnej wraz z jej mniejszymi dopływami, przekształconą jedynie na krótkich odcinkach, gdzie wykorzystywana jest do celów gospodarczych (stawy hodowlane, elektrownie wodne). Rzeka w granicach obszaru obfituje w naturalne formy hydromorfologiczne: meandry, starorzecza, niewielkie wyspy i skarpy. W Standardowym Formularzu Danych dla omawianego obszaru wymieniono 17 typów siedlisk przyrodniczych. Dolina Górnej Pilicy obejmuje jeden z większych w kraju korytarzy ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych. Wyróżnia się nie tylko naturalną geomorfologią rzeki, ale także silnym zróżnicowaniem roślinności i związanych z nią gatunków flory i fauny. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle znalazła się część ostoi, rozciągająca się wzdłuż wschodniej granicy nadleśnictwa.

Tabela 15. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w całości w zasięgu granic OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Dąbrowa Zielona	21 a-l; 22 a-f; 30 a-j; 31 a, c-g; 40 a-f; 41 k-p; 42 a, f-h, n; 43 a-g	150,13	11,03	161,16
	21 ~a~d; 22 ~a~b; 30 ~a~f; 31 ~a, ~c~g; 32 ~c, ~i~j; 40 ~a~f; 41 ~a~b; 42 ~c~d; 43 ~a~b	4,58	0,00	4,58
Ogółem		154,71	11,03	165,74

*powierzchnia wydziałów literowanych

Tabela 16. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w części w zasięgu granic OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Dąbrowa Zielona	22 g-h; 31 b; 32 c-d; 37 k; 41 f-g, j	24,03	2,13	26,16
	22 ~c; 31 ~b; 32 ~b, ~f; 41 ~c	0,81	0,00	0,81
Ogółem		24,84	2,13	26,97

*powierzchnia wydziałów literowanych

Tabela 17. Siedliska przyrodnicze (przedmioty ochrony) wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 (wg Standardowego Formularza Danych z 02.2017)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Adres leśny (% powierzchni wydzielenia zajmowany przez siedlisko)	Pow. [ha]*
2330	Wydmy śródładowe z murawami napiaskowymi (<i>Corynephorus, Agrostis</i>)	111,93	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
3130	Brzegi lub osuszane dna zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z <i>Littorelletea, Isoëto Nanojuncetea</i>	111,93	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
3150	Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion, Potamion</i>	335,80	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (<i>Ranunculion fluitantis</i>)	111,93	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
3270	Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością <i>Chenopodion rubri p.p. i Bidention p.p.</i>	111,93	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
4030	Suche wrzosowiska (<i>Calluno-Genistion, Pohlion Callunion, Calluno-Arctostaphylon</i>)	111,93	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
6230*	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> – płaty bogate florystycznie) – siedlisko priorytetowe	111,93	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	855,16	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
6430	Ziółorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziółorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	111,93	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	1981,20	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
7110*	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe) – siedlisko priorytetowe	111,93	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
7120	Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	111,93	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	111,93	B	Obr. 1: 21l (100%), 22d (2%), 22f (100%), 30d (19%), 30f (100%), 31a (100%), 31b (1%)	9,58
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum</i>)	111,93	B	Obr. 1: 32d (100%), 40a (96%), 40d (4%), 42f (100%)	14,49
91D0*	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne – siedlisko priorytetowe	111,93	B	Obr. 1: 30d (81%)	0,43

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Adres leśny (% powierzchni wydzielenia zajmowany przez siedlisko)	Pow. [ha]*
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródliskowe – siedlisko priorytetowe	335,80	A	Obr. 1: 21f (100%), 22a (100%), 22b (82%), 40a (4%), 40d (96%), 41m (100%), 41n (92%), 41o (100%)	25,10
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio-Pinetum</i>) i chrobotkowa postać <i>Peucedano-Pinetum</i>)	111,93	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-

*powierzchnia geometryczna siedliska przyrodniczego

Ponadto w zasięgu granic OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze kwaśne dąbrowy *Quercion robori-petraeae* (kod: 9190) niebędące przedmiotem ochrony obszaru, zlokalizowane w wydzieleniu leśnym 41 k, obrębu leśnego Dąbrowa Zielona. Płat tego siedliska zajmuje powierzchnię 2,7 ha.

Tabela 18. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG występujące w zasięgu OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków (wg Standardowego Formularza Danych z 02.2017)

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji* w OZW wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Występowanie/adres leśny
1014	Poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	Osiadła: R	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
1016	Poczwarówka jajowata <i>Vertigo moulinsiana</i>	Osiadła: V	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
1032	Skójka gruboskorupowa <i>Unio crassus</i>	Osiadła: P	-	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
4056	Zatoczek łamliwy <i>Anisus vorticulus</i>	Osiadła: R	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
1037	Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i>	Osiadła: C	C	Obserwowana na powierzchniach leśnych, na których żeruje.
1060	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Osiadła: 251-500 i	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
4038	Czerwończyk fioletek <i>Lycaena helle</i>	Osiadła: 501-1000 i	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
6177	Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i>	Osiadła: 251-500 i	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
6179	Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i>	Osiadła: 101-250 i	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
1082	Kreślinek nizinny <i>Graphoderus bilineatus</i>	Osiadła: P	-	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
1084	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	Osiadła	B	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 32 d, 42 f
1145	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i>	Osiadła: P	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
1146	Koza złotawa <i>Sabanejewia aurata</i>	Osiadła: P	-	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.

Kod gatunku	Nazwa gatunku	Stan populacji* w OZW wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Występowanie/adres leśny
1149	Koza <i>Cobitis taenia</i>	Osiadła: C	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
1163	Głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i>	Osiadła: C	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
2484	Minóg ukraiński <i>Eudontomyzon mariae</i>	Osiadła: C	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
1166	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	Rozrodca: 1001-10000 i	B	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
1188	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Rozrodca: 7000-14000 i	B	Obserwacje punktowe: Obr. 1: 41 p
1308	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i>	Zimująca: 2 i	-	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
1324	Nocek duży <i>Myotis myotis</i>	Rozrodca: 60 i	B	Występuje w drzewostanach w zarządzie nadleśnictwa.
1337	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Rozrodca: C	A	Obserwowany nad Pilicą, przy stawach w okolicy miejscowości Modła, Pukarzów. Obr. 1: 41 p, 42 a, 43 a, 43 g
1355	Wydra <i>Lutra lutra</i>	Rozrodca: C	B	Obserwowana nad Pilicą, przy stawach w okolicy miejscowości Modła. Obr. 1: 42 f

* Jednostka: i = osobniki pojedyncze; Kategorie liczebności: C = powszechne, P = obecne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie

IV.3.2. OZW TORFOWISKA ŻYTNO - EWINA PLH100030

Typ ostoi: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 45,33 ha

Uwaga! Na dzień 1.01.2018 roku OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony. Poniższe zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z lutego 2017 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>).

Charakterystyka obszaru

Obszar zlokalizowany jest na granicy dwóch gmin - Żytno i Gidle. Obiekt obejmuje trzy dobrze zachowane kompleksy torfowisk i borów bagiennych. Większość torfowisk ma charakter torfowisk przejściowych, ale spotyka się tu również fragmenty torfowisk wysokich zdegenerowanych. Duży udział w pokryciu terenu ma też otwarte lustro wody w zarastających stopniowo płem mszarnym torfiankach. Występuje tu różnorodna flora torfowiskowa, z której większość populacji, jak np. rosziczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia* osiąga wysoką liczebność. Otoczenie torfowisk stanowią typowe płaty borów bagiennych *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, z udziałem 130-letnich drzewostanów i stanowiskami cennych okazów roślin m.in. długosza królewskiego *Osmunda regalis*.

Tabela 19. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w całości w zasięgu granic OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Gidle	196 i, k; 207 c-d, g-h; 208 k, n; 209 t; 219 i-j, m, p-r; 220 a, f, i	9,10	9,68	18,78
	207 ~b; 219 ~a; 220 ~a--b; 227 ~a	0,28	0,00	0,28
Ogółem		9,38	9,68	19,06

*powierzchnia wydziałów literowanych

Tabela 20. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w części w zasięgu granic OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Gidle	196 b, g-h, n; 207 b; 208 h-j; 219 h, n, s; 220 g-h, l, s; 227 a	33,00	11,63	44,63
	196 ~d--f; 207 ~a, ~c; 208 ~h; 220 ~g; 227 ~b	0,85	0,00	0,85
Ogółem		33,85	11,63	45,48

*powierzchnia wydziałów literowanych

Tabela 21. Siedliska przyrodnicze (przedmioty ochrony) wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030 (wg Standardowego Formularza Danych z 02.2017)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Adres leśny (% powierzchni wydziału zajmowany przez siedlisko)	Pow. [ha]*
7120	Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	5,44	C	Nie potwierdzono na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.	-
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	7,70	B	Obr. 2: 207g (100%), 208j (100%), 208k (100%), 196h (63%), 209t (100%), 219h (100%), 219m (100%), 219p (100%), 220a (100%), 220h (100%)	17,35
91D0*	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne – siedlisko priorytetowe	24,46	B	Obr. 2: 207d (100%), 196b (31%), 196g (8%), 196h (37%), 196i (40%), 196k (100%), 220g (100%), 227a (67%)	8,53

*powierzchnia geometryczna siedliska przyrodniczego

IV.3.3. SOO Cisy w JASIENIU PLH100018

Specjalny obszar ochrony siedlisk Cisy w Jasieniu PLH100018 został wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Cisy w Jasieniu (PLH100018) (Dz. U. z 2017 r. Poz. 575).

Typ ostoi: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF oraz rozporządzenia w sprawie SOO: 19,68 ha

Uwaga! Zarządzeniem Nr 38/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 26 czerwca 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 5 lipca 2013 r. poz. 3528) ustanowiono plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Jasień” pokrywającego się z obszarem Natura 2000 SOO Cisy w Jasieniu PLH100018, który zawiera elementy zakresu planu zadań ochronnych (art. 28 ustawy o ochronie przyrody). Plan ochrony obejmuje m.in. identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków w odniesieniu do stanu ochrony siedliska przyrodniczego będącego przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 (zał. Nr 1 do ww. zarządzenia). W planie ochrony zostały określone działania ochronne oraz zakres monitoringu w odniesieniu do stanu ochrony siedliska przyrodniczego będącego przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 (zał. Nr 2 do ww. zarządzenia). Szczegółowy opis zagrożeń i działań ochronnych dotyczących przedmiotów ochrony obszaru został umieszczony w rozdziale omawiającym rezerwat przyrody „Jasień” (tab. 8 i 9).

Na dzień 1 stycznia 2018 roku SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 nie posiada zatwierdzonego odrębnego planu zadań ochronnych ani planu ochrony.

Poniższe zestawienia przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000 sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z lutego 2017 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>), które są zgodne z listami przedmiotów ochrony stanowiącymi załącznik nr 3 do rozporządzenia Ministra Środowiska wyznaczającego specjalny obszar ochrony siedlisk Cisy w Jasieniu (PLH100018) (Dz. U. z 2017 r. Poz. 575).

Charakterystyka obszaru

Obszar położony jest nad rzeką Mękwą w sąsiedztwie stawów rybnych w Jasieniu, w gminie Kobbiele Wielkie. Obiekt pokrywa się z rezerwatem przyrody „Jasień”, którego celem ochrony jest zachowanie stanowiska naturalnego występowania cisa pospolitego *Taxus baccata*. Na terenie ostoi wyróżniono dwa siedliska przyrodnicze: grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum* oraz łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe *Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae* i olsy źródłiskowe. Typowo wykształcone fitocenozy łągowe zajmują niewielkie powierzchnie

wzdłuż cieków, z których część ma genezę antropogeniczną. Największy ciek płynie wzdłuż północno-zachodniej granicy obszaru, meandrując i stwarzając dogodne warunki siedliskowe do rozwoju łągu jesionowo-olszowego, jednak jego powierzchnia jest niewielka. W drzewostanie tego płatu występuje olsza czarna *Alnus glutinosa* z domieszką jaworu *Acer pseudoplatanus*, świerka *Picea abies* i cisa *Taxus baccata*. Istotne znaczenie dla obszaru ma ciek przecinający jego południową część. Fitocenozy łągowe rozwijają się do odległości kilku metrów od obu brzegów cieku. Drzewostan tworzy tu głównie olsza czarna *Alnus glutinosa*, w domieszce z jaworem *Acer pseudoplatanus*, brzozą omszoną *Betula pubescens* i świerkiem *Picea abies*, rzadziej z jesionem wyniosłym *Fraxinus excelsior*. Stałą domieszkę stanowi również cis *Taxus baccata*. W podszyciu licznie rośnie czeremcha zwyczajna *Padus avium*, częsty jest również wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*. Runo jest bujne i ma charakter mieszany. W licznych, małych niszach przykorytowych z wysiękami wody rozwijają się fragmenty zbiorowisk o charakterze olsu źródłiskowego z udziałem rzeżuchy gorzkiej *Cardamine amara*, przetacznika bobowniczka *Veronica beccabunga*, licznych wątrobowców plechowatych i in. Cennym składnikiem tych fitocenoz jest także liczydło górskie *Streptopus amplexifolius*. Obszar narażony jest na niekorzystne oddziaływania antropogeniczne, związane z pracami przy pielęgnacji i utrzymywaniu stawów rybnych, a także oddziaływaniem „efektu brzegowego”, np.: nadmierny dostęp światła, wnikanie gatunków nieleśnych i inwazyjnych, zagrożenie wiatrolomami czy nadmierna presja turystyczna.

Tabela 22. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w całości w zasięgu granic SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 (granica obszaru wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r.; Dz. U. z 2017 r. Poz. 575)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Gidle	21 b, c, f-m, w	15,61	0,00	15,61
	21 ~a~c	0,38	0,00	0,38
Ogółem		15,99	0,00	15,99

*powierzchnia wydzieleń literowanych

Tabela 23. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w części w zasięgu granic SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 (granica obszaru wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 lutego 2017 r.; Dz. U. z 2017 r. Poz. 575)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Gidle	20 x; 21 a, d	4,61	0,00	4,61
Ogółem		4,61	0,00	4,61

*powierzchnia wydzieleń literowanych

Tabela 24. Siedliska przyrodnicze (przedmioty ochrony) wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 (wg Standardowego Formularza Danych z 02.2017)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Adres leśny (% powierzchni wydzielenia zajmowany przez siedlisko)	Pow. [ha]*
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe – siedlisko priorytetowe	1,39	C	Obr. 2: 21a (16%), 21c (5%), 21d (7%), 21i (2%), 21j (20%), 21k (7%), 21l (4%)	1,04

*powierzchnia geometryczna siedliska przyrodniczego

Ponadto w zasięgu granic SOO Cisy w Jasieniu PLH100018 zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny *Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum* (kod: 9170) niestanowiące przedmiotu ochrony obszaru, zlokalizowane w wydzieleniach leśnych: 20 x, 21 a, c-m, obrębu leśnego Gidle. Grąd zajmuje łącznie powierzchnię 15,3 ha.

IV.3.4. OZW LAS DĘBOWIEC PLH100023

Typ ostoi: B (obszar mający znaczenie dla Wspólnoty zaakceptowany decyzją Komisji Europejskiej)

Powierzchnia obszaru wg SDF: 47,04 ha

Uwaga! Na dzień 1.01.2018 roku OZW Las Dębowiec PLH100023 nie posiada zatwierdzonego planu zadań ochronnych ani planu ochrony. Poniższe zestawienia przedmiotów ochrony obszaru sporządzono na podstawie Standardowego Formularza Danych z lutego 2017 r. (źródło: serwis <http://natura2000.gdos.gov.pl>).

Charakterystyka obszaru

Obszar znajduje się w zachodniej części Uroczyska Dębowiec i obejmuje w całości obszar rezerwatu przyrody „Dębowiec”. Teren ostoi jest płaski, miejscami zabagniony, z interesującym mikroreliefem. Występują tu liczne zagłębienia terenu będące wynikiem krasu kopalnego, jaki kształtuje się w płytko zalegających marglach kredowych. Przez obszar przepływają niewielkie strumienie, nad którymi zachowały się klasycznie wykształcone zbiorowiska łągowe zaliczane do siedlisk przyrodniczych: łągowych lasów dębowo-wiązowo-jesionowych *Ficario-Ulmetum* oraz łągów wierzbowo, topolowo, olszowo i jesionowych *Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsów źródłiskowych. Łęgi wiązowo-jesionowe należą do bardzo rzadko spotykanych ekosystemów leśnych w województwie łódzkim. W miejscach wyżej położonych zachowały się naturalne lasy grądowe, zajmujące największe powierzchnie w ostoi. Najbardziej interesujący jest grąd niski w wariacie z lipą szerokolistną *Tilia platyphyllos*, osiagającą tu północną granicę zasięgu

występowania. W zagłębieniach terenu wykształciły się zbiorowiska szuwarowe i olsy. W centralnej części ostoi zachował się płat łąki reprezentujący zespół situ i trzęślicy modrej *Junco-Molinietum* z udziałem pełnika europejskiego *Trollius europaeus*.

Tabela 25. Wykaz gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Gidle leżących w całości w zasięgu granic OZW Las Dębowiec PLH100023 (granica obszaru wg decyzji wykonawczej Komisji z dnia 9 grudnia 2016 r., nr 2016/2334)

Nazwa obrębu	Adres leśny	Powierzchnia [ha]*		
		leśna	nieleśna	razem
Dąbrowa Zielona	4 a-c; 5 a-c	45,33	0,53	45,86
	4 ~a~d; 5 ~a~f	1,24	0,00	1,24
Ogółem		46,57	0,53	47,10

*powierzchnia wydzieleń literowanych

Tabela 26. Siedliska przyrodnicze (przedmioty ochrony) wymienione w załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory w zasięgu OZW Las Dębowiec PLH100023 (wg Standardowego Formularza Danych z 02.2017)

Kod siedliska	Nazwa siedliska	Pokrycie [ha] wg SDF	Ocena ogólna wg SDF	Adres leśny (% powierzchni wydzielenia zajmowany przez siedlisko)	Pow. [ha]*
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Gallio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	31,96	A	Obr. 1: 4a (22%), 4b (85%), 4c (21%), 5a (80%), 5c (35%)	34,20
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródliskowe – siedlisko priorytetowe	3,76	B	Obr. 1: 4a (5%), 4b (7%), 4c (17%), 5a (5%), 5c (48%)	3,84
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	4,70	A	Obr. 1: 4a (73%), 4c (62%), 5a (13%), 5c (17%)	6,64

*powierzchnia geometryczna siedliska przyrodniczego

Ponadto w zasięgu granic OZW Las Dębowiec PLH100023 zinwentaryzowano siedlisko przyrodnicze zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion* (kod: 6410) niestanowiące przedmiotu ochrony obszaru, zlokalizowane w wydzieleniu leśnym 5 b, obrębu leśnego Dąbrowa Zielona. Płat tego siedliska zajmuje powierzchnię 0,3 ha.

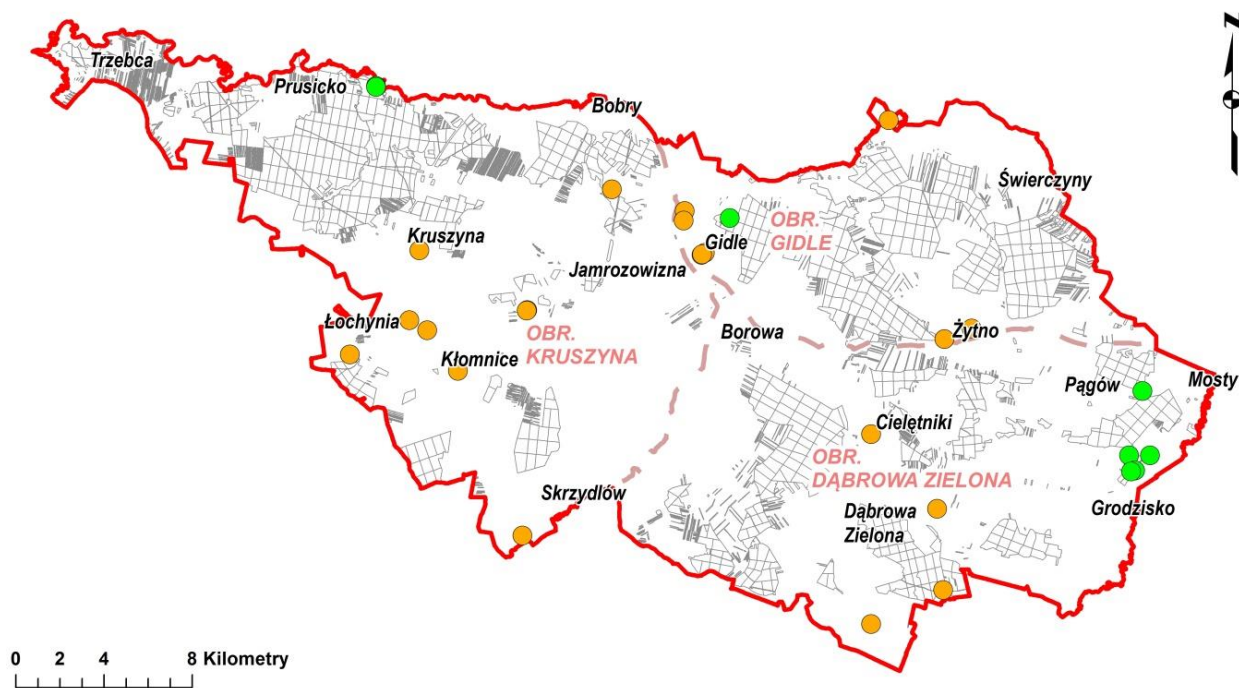
IV.4. POMNIKI PRZYRODY

Według ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.) pomnikami przyrody są *pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród*

innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie (art. 40 ust.1). Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu (art. 40 ust. 2).

IV.4.1. ISTNIEJĄCE POMNIKI PRZYRODY

Wykaz istniejących pomników przyrody sporządzono na podstawie danych uzyskanych z Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach i Łodzi oraz Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody. Łącznie w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle zlokalizowano 29 pomników przyrody, w tym 8 pomników przyrody na gruntach w zarządzie nadleśnictwa, zaś poza nimi 21.

Rycina.13. Lokalizacja pomników przyrody w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle (kolor zielony – pomniki na gruntach w zarządzie nadleśnictwa; kolor pomarańczowy – pomniki poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa)

Fotografia. 2. Pomnik przyrody - grupa dwóch dębów szypułkowych *Quercus robur* zlokalizowanych w oddz. 42 f leśnictwa Dębowiec (fot. M. Ordyk, 2016)

Tabela 27. Wykaz pomników przyrody na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle (wg rejestru pomników przyrody RDOŚ Katowice z dnia 10.08.2016, rejestru pomników przyrody RDOŚ Łódź z dnia 24.03.2017 oraz Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody)

Lp.	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Gidle)		
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek/Obiekt	Obw. [cm]	Wys. [m]
1	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego z dnia 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132).	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, oddz. 17 h	Żytno, Siłniczka, 714	Grupa 5 drzew - Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	540 - 670	-
2	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego z dnia 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132).	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, oddz. 41 a	Żytno, Pukarzów, 445/2	Grupa 7 drzew - Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	350 - 420	-

Lp.	Akt prawny	Położenie		Opis obiektu (wg danych Nadleśnictwa Gidle)		
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ew., dz. ewid.	Gatunek/Obiekt	Obw. [cm]	Wys. [m]
3	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego z dnia 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132).	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, oddz. 41 o	Żytno, Pukarzew, 443/2	Grupa 2 drzew - Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	424, 478	-
4	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego z dnia 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132).	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, oddz. 42 f	Żytno, Pukarzew, 447	Grupa 2 drzew - Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	780, 650	-
5	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego z dnia 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132).	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, oddz. 42 f	Żytno, Pukarzew, 447	Grupa 4 drzew - Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>	420 - 640	-
6	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego z dnia 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132).	Gidle, Niesulów, oddz. 185 f Rośnie na placu przy budynku siedziby nadleśnictwa	Gidle, Gidle, 3527/2	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>	144	-
7	Rozporządzenie nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego z dnia 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 5).	Kruszyna, Wikłów, oddz. 49 d	Kruszyna, Kijów, 505	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> Drzewo w wieku 250 lat.	485	30
8	Decyzja nr RL-VII-7140/23/81 Wojewody Katowickiego z dnia 17 września 1981 r. o uznaniu za pomnik przyrody.	Kruszyna, Wikłów, oddz. 53 d	Kruszyna, Kijów, 507	Grupa 2 drzew - Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> Obecnie jedno drzewo.	435, 500	-

Tabela 28. Wykaz pomników przyrody poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Gidle (wg rejestru pomników przyrody RDOŚ Katowice z dnia 10.08.2016, rejestru pomników przyrody RDOŚ Łódź z dnia 24.03.2017 oraz Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody)

Lp.	Akt prawny	Gmina, obr. ew., dz. ewid., opis lokalizacji	Gatunek
1	Rozporządzenie Nr 75/2004 Wojewody Śląskiego z dnia 21 października 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2004 r. nr 103 poz. 2870).	Dąbrowa Zielona, Ulesie, 1424/5, 1424/6 Park dworski przy drodze.	Grupa 8 drzew - dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> (7 szt.), lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> (1 szt.)

Lp.	Akt prawny	Gmina, obr. ew., dz. ewid., opis lokalizacji	Gatunek
2	Rozporządzenie Nr 29/2004 Wojewody Śląskiego z dnia 23 czerwca 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2004 r. nr 55 poz. 1719); Rozporządzenie Nr 51/04 Wojewody Śląskiego z dnia 31 sierpnia 2004 r. – zmiana ww. rozporządzenia (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2004 r. nr 87 poz. 2473).	Dąbrowa Zielona, Cielętniki, 1270 Rośnie przy Kościele Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. Przemienienia Pańskiego w Cielętnikach.	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> Jest to najgrubsza lipa w Polsce, w wieku ok. 750 lat.
3	Rozporządzenie Nr 28/2004 Wojewody Śląskiego z dnia 23 czerwca 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2004 r. nr 55 poz. 1718); Rozporządzenie Nr 52/04 Wojewody Śląskiego z dnia 31 sierpnia 2004 r. – zmiana ww. rozporządzenia (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2004 r. nr 87 poz. 2474).	Dąbrowa Zielona, Soborzycy, 1325 Rosną przy Kościele Parafii Rzymsko-Katolickiej w Soborzycach.	Grupa 2 drzew - lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>
4	Rozporządzenie Nr 24/2004 Wojewody Śląskiego z dnia 23 czerwca 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2004 r. nr 55 poz. 1714); Rozporządzenie Nr 56/04 Wojewody Śląskiego z dnia 31 sierpnia 2004 r. – zmiana ww. rozporządzenia (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2004 r. nr 87 poz. 2478).	Dąbrowa Zielona, Borowce, 100 Rośnie na posesji przy ulicy Borowce 31.	Wiąz szypułkowy <i>Ulmus laevis</i>
5	Rozporządzenie Nr 4/2004 Wojewody Śląskiego z dnia 10 lutego 2004 r. (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2004 r. nr 10 poz. 395).	Kłomnice, Nieznanice, 524/30 Rośnie w parku.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
6	Uchwała Nr 56/VIII/07 Rady Gminy Kłomnice z dnia 12 lipca 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2007 r. nr 142 poz. 2842).	Kłomnice, Kłomnice, 1442 Rośnie przy posesji nr 1 w Januszowie.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
7	Uchwała Nr 56/VIII/07 Rady Gminy Kłomnice z dnia 12 lipca 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2007 r. nr 142 poz. 2842).	Kłomnice, Kłomnice, 1442 Rośnie przy posesji nr 1 w Januszowie.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
8	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r.; Rozporządzenie nr 23/94 z dn. 30.12. 1994 r. Wojewody Częstochowskiego – zmiana ww. rozporządzenia (Dz. U. nr 2/96, poz. 5.)	Kłomnice, Skrzydlów, 2936 Rośnie w parku dworskim.	Brzoza żółta <i>Betula alleghaniensis</i>
9	Rozporządzenie Nr 23/94 Wojewody Częstochowskiego z dnia 30 grudnia 1994 r. (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego z 1995 r. nr 2 poz. 5); Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. – zmiana ww. rozporządzenia (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego z 1996 r. Nr 2, poz. 5.).	Kruszyna, Kruszyna, 917, 1319 Rosną przy ul. Przemysłowej (na łące za młynem).	Grupa 3 drzew - lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> (2szt.), wiąz szypułkowy <i>Ulmus laevis</i> (1szt.)
10	Uchwała Nr 98/IX/2007 Rady Gminy Mykanów z dnia 29 listopada 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2008 r. Nr 12, poz. 341).	Mykanów, Łochynia, 575 Aleja rośnie przy ul. Gminnej.	Aleja lipowa w Łochyni Aleja 98 drzew - lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>
11	Uchwała Nr 98/IX/2007 Rady Gminy Mykanów z dnia 29 listopada 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2008 r. Nr 12, poz. 341).	Mykanów, Borowno, 41	Aleja lip szerokolistnych <i>Tilia platyphyllos</i> w Borownie Aleja złożona z gatunków: lipa szerokolistna <i>Tilia platyphyllos</i> (39 szt.), lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> (14 szt.), klon pospolity <i>Acer platanoides</i> (3 szt.), robinia akacjowa <i>Robinia pseudoacacia</i> (2 szt.).

Lp.	Akt prawny	Gmina, obr. ew., dz. ewid., opis lokalizacji	Gatunek
12	Uchwała Nr 98/IX/2007 Rady Gminy Mykanów z dnia 29 listopada 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Śląsk. z 2008 r. Nr 12, poz. 341).	Mykanów, Borowno, 40	Aleja lip drobnolistnych <i>Tilia cordata</i> w Borownie Aleja złożona z gatunków: lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> (96 szt.), lipa szerokolistna <i>Tilia platyphyllos</i> (32 szt.), klon pospolity <i>Acer platanoides</i> (2 szt.), robinia akacja <i>Robinia pseudoacacia</i> (3 szt.), jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i> (1szt.).
13	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego, z dnia 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132).	Gidle, Gidle, 3449 Rośnie przy kościele p. w. Marii Magdaleny.	Klon jawor <i>Acer pseudoplatanus</i>
14	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego z dnia 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132); Rozporządzenie Nr 15/2009 Wojewody Łódzkiego z dnia 30 lipca 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego, z dnia 11.08.2009 r. Nr 234, poz. 2104).	Gidle, Gidle, 3449 Rosną przy kościele p. w. Marii Magdaleny.	Grupa 2 drzew - wiązy szypułkowe <i>Ulmus laevis</i> Zniesiona ochrona dotyczy 1 wiązu o obwodzie 235 cm, rosnącego w płn.-wsch. części placu.
15	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego, z dnia 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132).	Gidle, Pławno, 2426/3 Rosną w parku przy szpitalu.	Grupa 7 drzew - robinia akacja <i>Robinia pseudoacacia</i> (2 szt.), klon pospolity <i>Acer platanoides</i> , lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> , jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i> , buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i> , cis pospolity <i>Taxus baccata</i>
16	Uchwała Nr XXX/189/05 Rady Gminy w Gidlach z dnia 20.10.2005 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego, z dnia 18.11.2005 r. Nr 335, poz. 3044).	Gidle, Gowarów, 509	„Dyzio” - dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>
17	Uchwała Nr XXXVIII/235/06 Rady Gminy w Gidlach z dnia 31.08.2006 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego, z dnia 02.10.2006 r. Nr 336, poz. 2578).	Gidle, Gidle, 436 Rośnie na Placu Dominikańskim.	„Dąb Niepodległości”
18	Uchwała Nr XXXVIII/235/06 Rady Gminy w Gidlach z dnia 31.08.2006 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego, z dnia 02.10.2006 r. Nr 336, poz. 2578).	Gidle, Pławno, 2263 Rośnie na Placu Wolności.	„Dąb Wolności”
19	Zarządzenie Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r. (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego, dn. 30.12.1987 r. Nr 17, poz. 177).	Kobiele Wielkie, Przyborów, 38/2 Rosną w parku na terenie Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej.	Grupa 4 drzew - lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i> (2 szt.), dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i> (2 szt.)
20	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego, dn. 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132).	Żytno, Żytno, 1514/1 Rośnie w parku dworskim.	Olsza czarna <i>Alnus glutinosa</i>
21	Rozporządzenie Nr 4/96 Wojewody Częstochowskiego z dnia 6 lutego 1996 r. (Dz. Urz. Woj. Częstochowskiego, dn. 14.02.1996 r. Nr 2, poz. 132).	Żytno, Żytno, 1084 Rośnie na cmentarzu.	Dąb szypułkowy <i>Quercus robur</i>

IV.4.2. PROPONOWANE POMNIKI PRZYRODY

Wykaz drzew proponowanych do objęcia ochroną jako pomniki przyrody został sporządzony na podstawie danych zebranych w czasie prac urządzeniowych.

Fotografia 3. Drzewa o wymiarach pomnikowych z gatunku dąb *Quercus sp.*, zlokalizowane w oddz. 38 d oraz 42 a, w leśnictwie Dębowiec (fot. M. Ordyk, 2016)

Tabela 29. Wykaz drzew proponowanych do objęcia ochroną prawną

Lp.	Gatunek	Położenie	
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ewid.
Propozycje z prac taksacyjnych z 2016 r.			
1	Dąb <i>Quercus sp.</i>	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, 38 d Rośnie w części NW wydzielenia.	Żytno, Pukarzów
2	Dąb <i>Quercus sp.</i>	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, 42 a Trzy drzewa.	Żytno, Pukarzów
3	Wiąz pospolity <i>Ulmus minor</i>	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, 208 b Rośnie we fragmencie dawnego parku dworskiego, w części E wydzielenia.	Żytno, Grodzisko
4	Dąb <i>Quercus sp.</i>	Dąbrowa Zielona, Brzozówki, 139 b	Dąbrowa Zielona, Nowa Wieś
5	Czereśnia <i>Cerasus avium</i>	Dąbrowa Zielona, Gajki, 221 i	Dąbrowa Zielona, Dąbrowa Zielona

Lp.	Gatunek	Położenie	
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina, obr. ewid.
6	Topola biała <i>Populus alba</i>	Dąbrowa Zielona, Gajki, 259 h Rośnie w części S wydzielenia	Dąbrowa Zielona, Olbrachcice
7	Buk zwyczajny <i>Fagus sylvatica</i>	Gidle, Silnica, 34 f Dwa drzewa.	Żytno, Rędziny
8	Dąb <i>Quercus sp.</i>	Gidle, Żytno, 20 a Dwa drzewa rosną w części C wydzielenia.	Kobiele Wielkie, Przyborów
9	Dąb <i>Quercus sp.</i>	Gidle, Żytno, 123 d Dwa drzewa.	Żytno, Rędziny
10	Sosna zwyczajna <i>Pinus sylvestris</i>	Gidle, Niesulów, 175 c Rośnie w części S wydzielenia.	Gidle, Wojnowice
11	Dąb <i>Quercus sp.</i>	Gidle, Niesulów, 169 g	Gidle, Włynice
12	Modrzew europejski <i>Larix decidua</i>	Gidle, Niesulów, 185 f	Gidle, Gidle
13	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	Gidle, Niesulów, 185 f	Gidle, Gidle
14	Dąb <i>Quercus sp.</i>	Gidle, Niesulów, 185 a	Gidle, Gidle
15	Jesion wyniosły <i>Fraxinus excelsior</i>	Kruszyna, Wikłów, 149 w	Kruszyna, Wikłów
16	Lipa drobnolistna <i>Tilia cordata</i>	Kruszyna, Wikłów, 149 w	Kruszyna, Wikłów
17	Gledicja trójcierniowa <i>Gleditsia triacanthos</i>	Kruszyna, Wikłów, 149 s	Kruszyna, Wikłów
18	Wiąz pospolity <i>Ulmus minor</i>	Kruszyna, Kruszyna, 91 s Rośnie w części SW wydzielenia.	Kruszyna, Łęg
19	Dąb <i>Quercus sp.</i>	Kruszyna, Kruszyna, 226 c Rośnie w części SW wydzielenia.	Kruszyna, Bogusławice

Powyższa tabela zawiera tylko te propozycje pomników przyrody, które zlokalizowane są na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle. Propozycje gmin dotyczą głównie obiektów położonych poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa. Są to m.in. pojedyncze drzewa z gatunku: dąb szypułkowy *Quercus robur*, lipa szerokolistna *Tilia platyphyllos*, wiąz pospolity *Ulmus minor*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*.

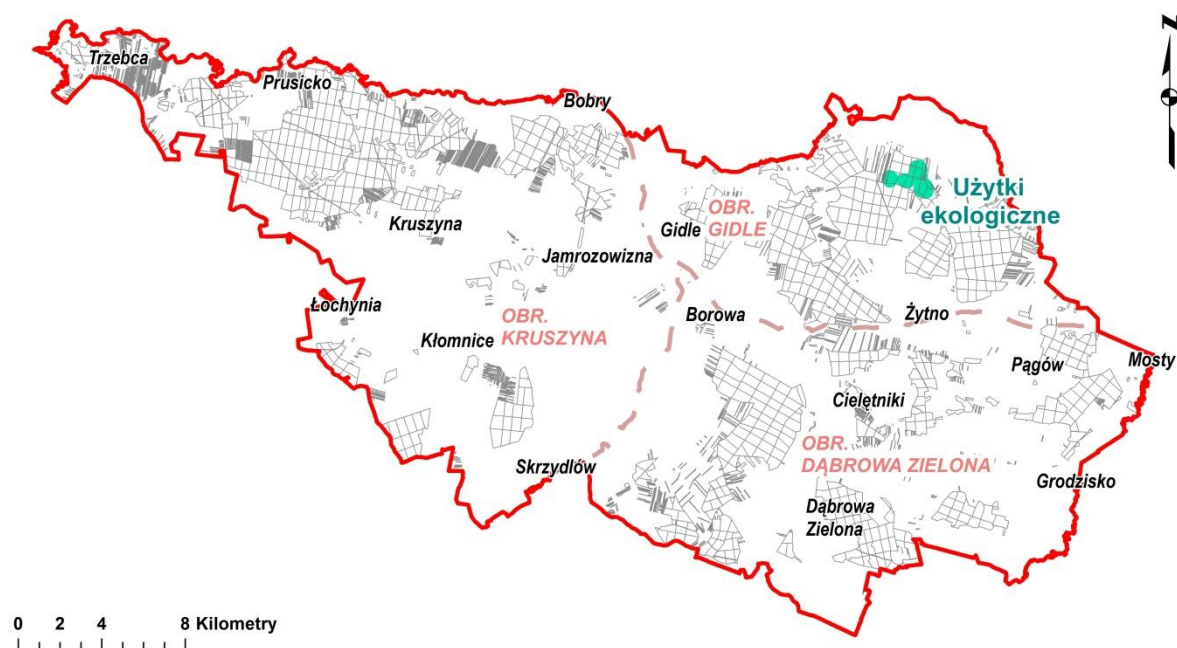
IV.5. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Użytek ekologiczny to indywidualna forma ochrony przyrody wprowadzona do polskich przepisów prawnych przez ustawę o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.). Użytkami ekologicznymi w rozumieniu tej ustawy są *zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub*

miejsca sezonowego przebywania (art. 42). Użytki ekologiczne uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i ujawnia się w ewidencji gruntów.

IV.5.1. ISTNIEJĄCE UŻYTKI EKOLOGICZNE

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle zlokalizowanych jest 11 użytków ekologicznych powołanych Rozporządzeniem Nr 5/96 Wojewody Piotrkowskiego z 4 listopada 1996 roku w sprawie uznania za zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Piotr. z 08.11.1996 r. Nr 21, poz. 76). Aktualnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym tych obiektów jest Rozporządzenie Nr 57/2001 Wojewody Łódzkiego z 17 grudnia 2001 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Łódz. z 29.12.2001 r. Nr 272, poz. 4779).

Rycina. 14. Lokalizacja użytków ekologicznych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Tą formą ochrony przyrody na gruntach Nadleśnictwa Gidle zostały objęte głównie tereny bagienne i torfowiskowe znajdujące się między doliną Baryczki a jej dopływem z Rędzin. Zestawienie powierzchni użytków ekologicznych utworzonych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zawiera zamieszczona niżej tabela.

Tabela 30. Wykaz istniejących użytków ekologicznych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle (źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody)

Lp.	Nazwa	Położenie (PUL stan na 1.01.2018)		Pow. [ha] / rodzaj użytku	Opis obiektu
		Obręb, leśnictwo, wydz.	Gmina, obręb ewid., nr działki		
1	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 3 f, g	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1217	0,58 / E-N (aktualna pow. wydz. - 0,40 ha)	Obszar bagienny, zadrzewienia Brz, So, bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i> , welnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i>
2	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 7 b	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1221	3,88 / E-N (aktualna pow. wydz. – 4,08 ha)	Obszar bagienny, zadrzewienia Brz, So, welnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i> , żurawina błotna <i>Oxycoccus palustris</i>
3	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 7 d	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1221	2,70 / E-N (aktualna pow. wydz. -2,73 ha)	Obszar bagienny, bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i> , welnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i> , żurawina błotna <i>Oxycoccus palustris</i>
4	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 11 c	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1225	0,39 / E-N (aktualna pow. wydz. -0,33 ha)	Obszar bagienny, zadrzewienia Brz, So, welnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i> , grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i>
5	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 12 f	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1226	2,65 / E-N	Obszar bagienny, zadrzewienia Brz, So, Wb, welnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i> , grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i> , żurawina błotna <i>Oxycoccus palustris</i>
6	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 12 h	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1226	0,92 / E-N (aktualna pow. wydz. -0,98 ha)	Obszar bagienny, zadrzewienia Brz, So, welnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i> , grzybienie białe <i>Nymphaea alba</i>
7	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 12 g	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1226	0,46 / E-N	Obszar bagienny, zadrzewienia Brz, So, żurawina błotna <i>Oxycoccus palustris</i>
8	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 12 i	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1226	0,25 / E-N	Obszar bagienny, zadrzewienia Brz, So
9	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 14 g	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1228	0,58 / E-N (aktualna pow. wydz. -0,66 ha)	Obszar bagienny, zadrzewienia Brz, So, bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i> , welnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i> , żurawina błotna <i>Oxycoccus palustris</i>
10	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 15 d	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1229	0,38 / E-N (aktualna pow. wydz. -0,30 ha)	Obszar bagienny, zadrzewienia Brz, So, Ol, bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i> , torfowce <i>Sphagnum sp.</i>
11	Brak	Gidle, Żytno, oddz. 16 m	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe, 1230	1,51 / E-N	Obszar bagienny, zadrzewienia Brz, So

IV.6. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN

Na podstawie zebranych informacji ustalono, że w zasięgu granic Nadleśnictwa Gidle występuje 67 cennych gatunków roślin. Spośród nich 11 objętych jest ochroną ścisłą, 33 ochroną częściową. Wiele spośród zinwentaryzowanych gatunków należy do grupy roślin zagrożonych w skali regionu lub kraju. Do najcenniejszych gatunków odnotowanych na terenie nadleśnictwa należą: długosz królewski *Osmunda regalis*, pełnik europejski *Trollius europaeus*, rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*.

Fotografia 4. Długosz królewski *Osmunda regalis* - oddz. 196 b leśnictwa Niesulów oraz rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia* - oddz. 220 t leśnictwa Niesulów (fot. T. Błaszczak, 2016)

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle występuje kilka gatunków objętych ochroną częściową, które na określonych siedliskach mogą występować wręcz masowo lub mają bardzo liczne populacje w nadleśnictwie i z racji pospolitego występowania nie są wykazywane w materiałach referencyjnych jako szczególnie cenne. Do grupy takich gatunków należą przede wszystkim niektóre gatunki mchów, tj.: bielistka siwa *Leucobryum glaucum*, drabik drzewkowaty *Climacium dendroides*, gajnik lśniący *Hylocomium splendens*, rokitnik pospolity *Pleurozium schreberi*, płonnik cienki *Polytrichum strictum*, płonnik pospolity *Polytrichum commune*, widłoząb kędzierzawy *Dicranum polysetum*, widłoząb miotłowy *Dicranum scoparium*.

Tabela 31. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków roślin naczyniowych i mszaków stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000) oraz status zagrożenia	Występowanie/adres leśny
1	Bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. - NT	Gatunek charakterystyczny dla borów bagiennych, częsty również na torfowiskach. Występuje na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, m.in. w rezerwacie przyrody „Jasień”, na terenie użytków ekologicznych oraz w granicach OZW Torfowiska Żyto - Ewina PLH100030.

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000) oraz status zagrożenia	Występowanie/adres leśny
			[Redacted]
2	Bielistka siwa <i>Leucobryum glaucum</i>	Ochrona częściowa DS - zał. V	Gatunek acydofilny, rosnący głównie w zbiorowiskach borowych z klasy <i>Vaccinio-Piceetea</i> . Rzadziej spotykana w kwaśnych buczynach, lasach mieszanych, olsach, na obrzeżach torfowisk i wrzosowiskach. Notowana na siedliskach borowych w całym zasięgu nadleśnictwa.
3	Bobrek trójlistkowy <i>Menyanthes trifoliata</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. - NT	Rośnie na torfowiskach i mokrych łąkach, na bagnach i w rowach. Można go spotkać również w zaroślach z wierzbą rokitą i w olsach. Notowany na torfowiskach w okolicach Żytna. Podawany również z zasięgu granic gminy Dąbrowa Zielona. [Redacted]
4	Borówka bagienna <i>Vaccinium uliginosum</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Gatunek charakterystyczny dla borów bagiennych, częsty również na torfowiskach. Występuje na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. [Redacted]
5	Ciemiężyca zielona <i>Veratrum lobelianum</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – NT	Rośnie w wilgotnych lasach, nad potokami i w zaroślach. Notowana w gminie Gidle, na gruntach poza zarządem Nadleśnictwa Gidle.
6	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – VU CzKWoj.Ł. - LR	Jest obecnie gatunkiem rzadkim i w warunkach naturalnych w większej liczbie osobników występuje prawie wyłącznie w rezerwach przyrody. Gatunek cieniulubny. Notowany m.in. w rezerwacie przyrody „Jasień”. [Redacted]
7	Czermień błotna <i>Calla palustris</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Występuje na stanowiskach bagiennych, torfowiskach przejściowych, w okrajkach torfowisk wysokich, rzadziej na torfowiskach niskich, a także na brzegach kwaśnych zbiorników wodnych, w tym okresowo wysychających. Notowana w OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030. [Redacted]
8	Długosz królewski <i>Osmunda regalis</i>	Uwaga! Ochrona ścisła, nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1 PCzL – VU CzLWoj.Śl. – EN CzKWoj.Ł. - VU	Gatunek rzadki. Występuje w olszynach, na bagnistych i mokrych łąkach, torfowiskach, borach bagiennych. Rośnie na glebach ubogich, kwaśnych. Gatunek odnotowany na dwóch stanowiskach w leśnictwie Niesulów, w tym w OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030. [Redacted]

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000) oraz status zagrożenia	Występowanie/adres leśny
9	Drabik drzewkowaty <i>Climacium dendroides</i>	Ochrona częściowa	Występuje w olsach, na podmokłych łąkach i na obszarach torfowiskowych. Występuje na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu nadleśnictwa.
10	Fiołek przedziwny <i>Viola mirabilis</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – VU	Gatunek leśny, zaroślowy. Notowany w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████
11	Gajnik lśniący <i>Hylocomium splendens</i>	Ochrona częściowa	Gatunek naziemny, pospolity w całej Polsce. Występuje na niżu w borach iglastych i mieszanych, również w piętrze regla górnego w borach świerkowych Karpat i Sudetów. Występuje na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu nadleśnictwa.
12	Gnieźnik leśny <i>Neottia nidus-avis</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – NT	Rośnie w żyznych lasach liściastych. Spotykany w buczynach, grądach, lasach mieszanych z udziałem buka. Notowany w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████
13	Grażel żółty <i>Nuphar lutea</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Występuje w zbiornikach wodnych stojących lub wodach wolno płynących, zakolach rzek. Często spotykany razem z grzybieniami białymi, jednak w odróżnieniu od nich wchodzi na większe głębokości. Notowany w leśnictwie Kruszyna. ██████████
14	Grzybenie białe <i>Nymphaea alba</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – NT	Gatunek występuje w starorzeczach, stawach, w wodach wolno płynących kanałów i zakolach rzek oraz często w torfiankach i wypełnionych wodą piaszczynach. Dość częste na odpowiednich siedliskach. ██████████ ██ ██
15	Gwiazdnica długolistna <i>Stellaria longifolia</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Występuje w wilgotnych borach i turzycowiskach. Podawana z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Żytno.
16	Kokoryczka okółkowa <i>Polygonatum verticillatum</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – LC	Występuje w cienistych lasach i zaroślach Notowana w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████
17	Kruszczyk rdzawoczerwony <i>Epipactis atrorubens</i>	Ochrona częściowa PCzL – NT CzLWoj.Śl. – VU	Rośnie w widnych lasach, na łąkach, w zaroślach, na suchych murawach. Preferuje miejsca ciepłe i słoneczne, gleby o odczynie zbliżonym do obojętnego, o różnym stopniu wilgotności, zasobne w węglan wapnia. Odnnotowany w leśnictwie Kłomnice. ██████████
18	Kruszczyk szerokolistny <i>Epipactis helleborine</i>	Ochrona częściowa	Rośnie w żyznych lasach liściastych, także na ich obrzeżach i na śródleśnych przydrożach, w lasach na siedliskach kwaśnych i ubogich, w zaroślach, na łąkach i wydmach. Notowany także na stanowiskach silnie przekształconych antropogenicznie. Notowany m.in. w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████ ██
19	Kukulka Fuchsa <i>Dactylorhiza fuchsii</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej CzLWoj.Śl. – VU	Rośnie w żyznych wilgotnych lasach olszowych, na brzegach wód, na podmokłych łąkach i torfowiskach, czasami na skrajach łąk i w podmokłych zaroślach na granicy z lasem. Notowana głównie w rezerwach przyrody „Dębowiec” i „Jasień”. ██ ██
20	Kukulka krwista <i>Dactylorhiza incarnata</i>	Ochrona częściowa PCzL – NT CzLWoj.Śl. – VU	Zasiedla wilgotne łąki i torfowiska. Notowana w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000) oraz status zagrożenia	Występowanie/adres leśny
21	Kukułka plamista <i>Dactylorhiza maculata</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – VU	Rośnie na mokrych łąkach, na torfowiskach niskich i przejściowych, a także w zbiorowiskach lasów łęgowych. Notowana głównie w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. [REDACTED]
22	Kukułka szerokolistna <i>Dactylorhiza majalis</i>	Ochrona częściowa PCzL – NT CzLWoj.Śl. – LC	Rośnie na wilgotnych glebach torfowych, głównie na wilgotnych łąkach. Notowana w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. Podawana z zasięgu granic gmin Dąbrowa Zielona i Kruszyna. [REDACTED]
23	Liczydło górskie <i>Streptopus amplexifolius</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – VU CzKWoj.Ł. - VU	Gatunek górski. Na niżu spotykany najczęściej w łąkach, sporadycznie w grądach i wyjątkowo na łąkach. Notowane w rezerwacie przyrody „Jasień” i okolicach OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030 [REDACTED]
24	Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>	Ochrona ścisła CzLWoj.Śl. – NT	Rośnie w widnych, żyznych lasach liściastych - w grądach, lasach dębowo-bukowych, dąbrowach. Spotykana w świetlistych zaroślach na obrzeżach lasów, na zrębach, rzadziej wśród ziołorośli. Notowana m.in. w rezerwacie przyrody „Jasień”. [REDACTED]
25	Listera jajowata <i>Listera ovata</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – LC	Rośnie w żyznych, cienistych lasach liściastych - lasach łęgowych i grądach w dolinach rzek. Spotykana w zaroślach nad brzegami wód, na wilgotnych i świeżych, murawach oraz na torfowiskach. Notowana w rezerwach przyrody „Jasień” i „Dębowiec”. [REDACTED]
26	Miedzik płaski <i>Frullania dilatata</i>	Ochrona częściowa	Notowany w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. Częsty na korze drzew: <i>Quercus sp.</i> , <i>Acer platanoides</i> , <i>Acer pseudoplatanus</i> , <i>Alnus glutinosa</i> , w zespole Fraxino-Alnetum oraz <i>Tilio-Carpinetum typicum</i> i <i>Tilio-Carpinetum stachyetosum</i> . [REDACTED]
27	Miodownik melisowaty <i>Melittis melissophyllum</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – VU	Rośnie w widnych lasach liściastych - w dąbrowach, w grądach. Spotykany w zaroślach na obrzeżach lasów i w widnych lasach sosnowych oraz na polanach śródleśnych, porębach. Pojedyncze stanowiska odnotowano w leśnictwach Kruszyna i Kłomnice. [REDACTED]
28	Modrzewnica zwyczajna <i>Andromeda polifolia</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – VU	Rośnie na torfowiskach mszarnych - wysokich i przejściowych. Spotykana w borach bagiennych w całym zasięgu nadleśnictwa. Notowana na pojedynczych stanowiskach w leśnictwach: Żytno, Niesulów, Kruszyna. Podawana z zasięgu granic gmin: Koniecpol, Gidle, Nowa Brzeźnica. [REDACTED]
29	Parzoch szerokolistny <i>Porella platyphylla</i>	Ochrona ścisła	Notowany w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. Odnotowany na korze jesionu wyniosłego <i>Fraxinus excelsior</i> w zespole <i>Tilio-Carpinetum stachyetosum</i> . [REDACTED]
30	Pełnik europejski <i>Trollius europaeus</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – VU CzLWoj.Śl. – VU CzKWoj.Ł. - VU	Porasta łąki bagienne lub górskie, torfowiska, bagienne lasy, brzegi potoków, ziołorośla. Notowany w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. Podawany również z zasięgu granic gminy Kruszyna. [REDACTED]
31	Płonnik cienki <i>Polytrichum strictum</i>	Ochrona częściowa	Gatunek częsty na obszarze całego kraju w odpowiednich dla siebie siedliskach. Spotykany w borach bagiennych oraz na torfowiskach wysokich i przejściowych. Występuje na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000) oraz status zagrożenia	Występowanie/adres leśny
32	Płonnik pospolity <i>Polytrichum commune</i>	Ochrona częściowa	Najczęściej rośnie na torfowiskach i borach bagiennych. Występuje też w wilgotnych lasach (podmokle świerczyny). Występuje na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu nadleśnictwa.
33	Pływacz mniejszy <i>Utricularia minor</i>	Uwaga! Ochrona ścisła, nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1 PCzL – NT CzLWoj.Śl. – VU	Występuje głównie na torfowiskach przejściowych, w dołach potorfowych, młakach oraz w zagłębieniach torfowisk wysokich i niektórych niskich. Odnotowany w leśnictwie Żytno. ██████████
34	Pływacz średni <i>Utricularia intermedia</i>	Ochrona ścisła PCzL – VU CzLWoj.Śl. – EN	Występuje głównie w wodach torfowisk przejściowych, w dolinkach torfowisk wysokich i zagłębieniach torfowisk niskich. Odnotowany w leśnictwach Żytno i Niesulów. ██████████
35	Pływacz zwyczajny <i>Utricularia vulgaris</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – LC	Występuje w stosunkowo ciepłych, stojących wodach rozlewisk, stawów, rowów i starorzeczy. Podawany z zasięgu granic gminy Koniecpol.
36	Podkolan biały <i>Platanthera bifolia</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – LC	Gatunek świetlistych lasów i zarośli, występuje również na polanach. Notowany m.in. w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████ ██████████
37	Podkolan zielonawy <i>Platanthera chlorantha</i>	Ochrona częściowa PCzL – NT CzLWoj.Śl. – VU CzKWoj.Ł. - VU	Rośnie głównie w lasach liściastych - buczynach, grądach i ciepłych dąbrowach oraz w ciepłych zaroślach. Rzadziej notowany w łąkach olszowych. Poza lasem spotykany na żyznych i wilgotnych łąkach o podłożu zasobnym w węglan wapnia. Notowany w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████
38	Podrzeź żebrowiec <i>Blechnum spicant</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – LC CzKWoj.Ł. - CR	Gatunek leśny, preferuje jałowe, wilgotne, kwaśne i próchniczno-kamieniste podłoże. Notowany w sąsiedztwie rezerwatu przyrody „Dębowiec”. ██████████
39	Pomocnik baldaszkowy <i>Chimaphila umbellata</i>	Ochrona częściowa PCzL – NT CzLWoj.Śl. – NT	Rośnie w widnych, suchych i świeżych borach sosnowych, a także na słonecznych wzgórzach, w świetlistych zaroślach z leszczyną i na obrzeżach lasów. Dość częsty na odpowiednich siedliskach. Podawany z zasięgu granic gminy Kruszyna. ████████████████████ ████████████████████ ██████████
40	Porzeczka alpejska <i>Ribes alpinum</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Zasiedla świetliste lasy, zakrzewione zbocza, miejsca skaliste, ale także w wilgotniejsze lasy liściaste. W górach występuje przeważnie w piętrach reglowych i na glebach wapiennych. Doskonale znosi suszę, zacinienie i zanieczyszczenie powietrza. Notowana w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████
41	Porzeczka czarna <i>Ribes nigrum</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – DD	Występuje w nadrzecznych olszynach oraz w wilgotnych lasach. Notowana w rezerwach przyrody „Dębowiec” i „Jasień”. ████████████████████ ██████████
42	Przylaszczka pospolita <i>Hepatica nobilis</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Rośnie w lasach i zaroślach, chętnie na podłożu wapiennym lub obojętnym. Preferuje stanowiska cieniste i półcieniste, świeże do suchych. Występuje w żyznych lasach liściastych: buczynach, grądach i świetlistych dąbrowach. Notowana m.in. w rezerwach przyrody „Dębowiec” i „Jasień”. ████████████████████ ████████████████████ ██████████

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000) oraz status zagrożenia	Występowanie/adres leśny
43	Przywrotnik karbowany <i>Alchemilla subcrenata</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Zasiedla wilgotne łąki, pastwiska, zarośla i zagajniki, obrzeżach lasów. Notowany w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████
44	Rokietnik pospolity <i>Pleurozium schreberi</i>	Ochrona częściowa	Gatunek pospolicie występuje w całym kraju. Rośnie często na kwaśnym podłożu w świeżych borach sosnowych, na pokrytych glebą kamieniach oraz skałach, rzadziej na murszejącym drewnie. Występuje na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu nadleśnictwa.
45	Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i>	Ochrona ścisła PCzL – NT CzLWoj.Śl. – VU	Występuje na torfowiskach, w borach bagiennych, w zagłębieniach międzywydmowych oraz brzegach torfianek. Notowana głównie w granicach OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030. Podawana z zasięgu granic gmin: Koniecpol, Gidle, Nowa Brzeźnica. ██████████ ██ ██
46	Rosiczka długolistna <i>Drosera anglica</i>	Uwaga! Ochrona ścisła, nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1 PCzL – EN CzLWoj.Śl. – EN	Rośnie na torfowiskach wysokich i przejściowych, zajmując najbardziej zagłębione, uwodnione miejsca. Występuje także na wyrobiskach potorfowych, gdzie porasta resztki torfu oraz na glebach potorfowych.
47	Rzeżucha niecierpkowa <i>Cardamine impatiens</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – LC	Zasiedla wilgotne łąki, lasy, rowy, zarośla. Notowana w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████
48	Salwinia pływająca <i>Salvinia natans</i>	Ochrona ścisła CzLWoj.Śl. – VU CzKWoj.Ł. - CR	Występuje głównie w wodach stojących - w starorzeczach, stawach, rowach. Podawana z zasięgu granic gminy Koniecpol.
49	Skosatka zanokcicowata <i>Plagiochila asplenioides</i>	Ochrona częściowa	Gatunek związany z leśnymi i żyznymi zbiorowiskami, porasta zarówno glebę, jak i kamienie i rozkładające się drewno. Notowana w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████
50	Starzec kędzierzawy <i>Senecio rivularis</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Spotykany w wilgotnych lasach, nad brzegami potoków i mokradeł. Notowany w rezerwacie przyrody „Jasień”. ██████████
51	Stokłosa Benekena <i>Bromus benekenii</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – VU	Rośnie w lasach liściastych. Notowana w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████
52	Torfowce – rodzaj <i>Sphagnum sp.</i>	Wszystkie gatunki występujące w Polsce podlegają ochronie częściowej, poza <i>S. lindbergii</i> – ochrona ścisła DS – zał. V	Rosną na siedliskach wilgotnych i bagnistych. Bardzo częste na terenie nadleśnictwa na torfowiskach i w borach bagiennych. ██████████ ██ ██ ██
53	Trędownik skrzydlaty <i>Scrophularia umbrosa</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Notowany w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████
54	Trybula Isniąca <i>Anthriscus nitida</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Rośnie w ziołoroślach, zaroślach, wilgotnych lasach, na łąkach w pasie gór i wyżyn, na skrajach lasów, w rowach i na miejscach ruderalnych. Preferuje rumosz skalny, piargi, żwir, piasek, gliny piaszczyste i utwory pylaste. Gatunek górski. Notowana w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. ██████████

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000) oraz status zagrożenia	Występowanie/adres leśny
55	Turzyca bagienna <i>Carex limosa</i>	Niechroniony PCzL – NT CzLWoj.Śl. – EN CzKWoj.Ł. - CR	Turzyca bagienna jest jednym z głównych składników fitocenozy <i>Caricetum limosae</i> oraz zbiorowisk porastających torfowiska niskie, przejściowe i wysokie. Podawana z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Żytno.
56	Turzyca Davalla <i>Carex davalliana</i>	Ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – VU CzLWoj.Śl. – VU CzKWoj.Ł. - EN	Związana z siedliskami podmokłymi o fizjonomii niskich łąk. Optymalnym miejscem jej występowania są młaki niskoturzycowe. Spotykana również na wilgotnych łąkach ze związku <i>Calthion</i> oraz na siedliskach antropogenicznych. Notowana w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. [redacted]
57	Wawrzynek wilczełyko <i>Daphne mezereum</i>	Ochrona częściowa CzLWoj.Śl. – LC	Rośnie w żyznych, świeżych i wilgotnych lasach liściastych - w lasach łęgowych, lasach dębowo-grabowych i rzadziej w buczynach i grądach. Spotykany w wilgotnych borach sosnowych i mieszanych, w niskich grądach i łęgowiejących olsach. Unika siedlisk suchych i podtapianych. Notowany na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, w tym w rezerwach przyrody „Dębowiec” i „Jasień”. [redacted]
58	Welnianka pochwowata <i>Eriophorum vaginatum</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – VU	Rośnie na podtorfionych bagnach, w borach bagiennych, na torfowiskach wysokich, rzadziej przejściowych. [redacted]
59	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>	Ochrona częściowa PCzL – NT CzLWoj.Śl. – LC DS – zał. V	Rośnie w widnych, suchych i świeżych borach sosnowych oraz w lasach mieszanych. Spotykany na wrzosowiskach i w psiarach, na trawiastych skarpach. Notowany w leśnictwach Dębowiec i Zielonka. Podawany z zasięgu granic gminy Kruszyna. [redacted]
60	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>	Ochrona częściowa PCzL – NT CzLWoj.Śl. – LC DS – zał. V	Rośnie w cienistych, wilgotnych borach sosnowych i lasach mieszanych. Spotykany w borach bagiennych, brzezinach bagiennych, w lasach na obrzeżach torfowisk mszarnych oraz w kwaśnych buczynach. Notowany często, na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, w tym w rezerwacie przyrody „Jasień”. [redacted]
61	Widłóżab kędzierzawy <i>Dicranum polysetum</i>	Ochrona częściowa	Rośnie kwaśnym piaszczystym podłożu w widnych borach sosnowych, rzadziej na kwaśnych mokradłach. Występuje na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu nadleśnictwa.
62	Widłóżab miotłowy <i>Dicranum scoparium</i>	Ochrona częściowa	Gatunek spotykany w borach i na torfowiskach. Występuje na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny (prawo krajowe, N2000) oraz status zagrożenia	Występowanie/adres leśny
63	Wroniec widlasty <i>Huperzia selago</i>	Ochrona częściowa PCzL – NT CzLWoj.Śl. – LC DS – zał. V	Na niżu rośnie w cienistych lasach liściastych - w kwaśnych buczynach oraz w borach świerkowych, świerkowo-jodłowych i mieszanych. Notowany w rezerwatach przyrody „Dębowiec” i „Jasień”. [redacted] [redacted]
64	Wywócnik okólkowy <i>Myriophyllum verticillatum</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Występuje w małych i niezbyt głębokich zbiornikach wodnych: starorzeczach, stawach, gliniankach, torfiankach, rowach melioracyjnych ze stojącą lub wolno płynącą wodą. Podawany z zasięgu granic gminy Koniecpol.
65	Zachyłnik błotny <i>Thelypteris palustris</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – VU	Występuje na bagnistych łąkach oraz w olszynach. Podawany z zasięgu granic gminy Koniecpol.
66	Żabieniec lancetowaty <i>Alisma lanceolatum</i>	Niechroniony PCzK – VU PCzL – VU CzLWoj.Śl. – EN CzKWoj.Ł. - CR	Zasiedla brzegi rzek, starorzeczy i zbiorników wodnych. Notowany w rezerwacie przyrody „Dębowiec”. [redacted]
67	Żurawina błotna <i>Oxycoccus palustris</i>	Niechroniony CzLWoj.Śl. – NT	Rośnie na torfowiskach wysokich i przejściowych oraz w borach bagiennych. Notowana głównie w OZW Torfowiska Żyto - Ewina PLH100030 oraz na terenie jednego z użytków ekologicznych. Podawana z zasięgu granic gminy Koniecpol, Gidle, Nowa Brzeźnica. [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1409). Kategoria zagrożenia wg **Polskiej Czerwonej Księgi Roślin** (Kaźmierczakowa i in. 2014): VU – gatunki narażone. Kategoria zagrożenia wg **Polskiej czerwonej listy paprotników i roślin kwiatowych** (Kaźmierczakowa i in. 2016): EN – gatunek zagrożony, VU – gatunek narażony, NT – gatunek bliski zagrożenia. Kategorie zagrożenia wg **Czerwonej Księgi roślin Województwa Łódzkiego** (Olaczek i in. 2012): CR - gatunki krytycznie zagrożone, EN - gatunki wymierające, VU - gatunki narażone, LR – gatunki niższego ryzyka. Kategorie zagrożenia wg **Czerwonej listy roślin naczyniowych Województwa Śląskiego** (Parusel i Urbisz. 2012): EN - gatunki zagrożone, VU - gatunki narażone, NT - gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski, DD – gatunki o danych niedostatecznych. **DS** – Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

IV.7. OCHRONA GATUNKOWA GRZYBÓW

Dane na temat występowania zagrożonych i chronionych gatunków grzybów na terenie nadleśnictwa pochodzą z *Rejestru grzybów chronionych i zagrożonych* (GREJ) dostępnego na stronie internetowej www.bio-forum.pl (związanej z internetowym „Atlasem grzybów Polski” www.grzyby.pl). Obejmuje on dane o stanowiskach gatunków grzybów chronionych i zagrożonych stwierdzonych przez mykologów-amatorów. Dane te publikowane są corocznie w *Przeglądzie przyrodniczym* od 2005 roku. W poniższym zestawieniu uwzględniono głównie dane pochodzące z lat 2012-2013 (Kujawa, Gierczyk), uzupełnione o informacje pochodzące z bieżącej taksacji. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa odnotowano występowanie 20 gatunków grzybów wielkoowocnikowych i 1 rodzaj porostu.

Tabela 32. Wykaz zagrożonych i chronionych gatunków grzybów wielkoowocnikowych i zlichenizowanych (porostów) stwierdzonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Gatunek	Status ochronny oraz status zagrożenia	Adres leśny /Uwagi dotyczące występowania
Grzyby wielkoowocnikowe			
1	Borowiczak dęty <i>Boletinus cavipes</i>	Ochrona częściowa PCzL(2006) – R	Gatunek rzadki, w górach częstszy. Występuje wyłącznie pod modrzewiami, z którymi tworzy mikoryzy. Spotykany od lata do jesieni, w grupach, rzadko pojedynczo. Wybiera gleby nie nazbyt kwaśne. ██████████
2	Ciemnotwardnik okazały <i>Phaeomarasmius erinaceus</i>	Niechroniony PCzL(2006) – R	Rzadki. Rośnie na gałązkach drzew i krzewów liściastych, zwłaszcza leszczyny, brzozy, dębu. Wyrasta pojedynczo lub w grupach; od czerwca do listopada.
3	Grzybówka wielkozarodnikowa <i>Mycena megaspora</i>	Niechroniony PCzL(2006) – V	Spotykane latem i jesienią. Saprofity. Rosną na ziemi, na ściółce leśnej lub kawałkach drewna. ██████████
4	Gwiazdosz długoszyjkowy <i>Geastrum pectinatum</i>	Niechroniony PCzL(2006) – V	Nieczęsty. Owocniki wyrastają pojedynczo i po kilka, zazwyczaj w towarzystwie świerków. ██████████
5	Hełmówka pniakowa <i>Galerina triscopa</i>	Niechroniony PCzL(2006) – R	Dość częsta. Owocniki wyrastają w grupach na starym murszejącym drewnie świerkowym (także na innych rodzajach drewna iglastego i rzadziej liściastego) i na torfie.
6	Kielonka błyszcząca <i>Caloscypha fulgens</i>	Niechroniony PCzL(2006) – R	Rzadka. Na ziemi, w lasach liściastych i iglastych, w miejscach widnych. Wyrasta pojedynczo lub w rozproszonych grupach po kilka sztuk; od marca do maja. ██████████
7	Klejoporek dwubarwny <i>Gloeoporus dichrous</i>	Niechroniony PCzL(2006) – E	Występuje na drewnie drzew liściastych. ██████████
8	Kolczakówka strefowana <i>Hydnellum concrescens</i>	Uwaga! Ochrona ścisła, nie stosuje się odstępstwa od zakazów określonego w § 7 pkt 1 PCzL(2006) – E	Rośnie na ziemi w lasach liściastych, iglastych i mieszanych, wśród mchów lub opadłego igliwia, czasami także wśród wrzosów i w lasach bukowo-jodłowych. Owocniki wytwarza od sierpnia do października. ██████████
9	Łuskwiak włóknistołuskowaty <i>Pholiota heteroclita</i> (<i>Hemipholiota heteroclita</i>)	Ochrona częściowa PCzL(2006) – E	Rośnie na drewnie drzew liściastych. ██████████
10	Misecznicza łodygowa <i>Calyprella capula</i>	Niechroniony PCzL(2006) – R	Występuje w lasach i zaroślach liściastych, szczególnie olchowych, ale także w lasach sosnowych. Rozwija się na opadłych gałązkach drzew, na martwych (rzadko na żywych) łodygach roślin, szczególnie na pokrzywach i jaskrze rozłogowym. ██████████
11	Naparstniczka stożkowata <i>Verpa conica</i>	Ochrona częściowa PCzL(2006) – R	Rzadka. Rośnie na podobnych stanowiskach co smardzówka czeska <i>Ptychoverpa bohemica</i> , w zaroślach nad ciekami wodnymi i w innych wilgotnych miejscach. Owocniki pojawiają się na początku wiosny, w kwietniu i maju, pojedynczo lub w grupach. Są bardzo krótkotrwałe.

Lp.	Gatunek	Status ochronny oraz status zagrożenia	Adres leśny /Uwagi dotyczące występowania
12	Piestrzenica olbrzymia <i>Gyromitra gigas</i>	Niechroniony PCzL(2006) – V	Owocniki wyrastają wiosną (marzec/kwiecień) w lasach iglastych i liściastych na rozkładającym się, bądź zagrzebanym drewnie.
13	Pochwiak drobny <i>Volvariella hypopithys</i>	Niechroniony PCzL(2006) – R	Rośnie na próchnicznej ziemi i na rozkładających się resztkach organicznych.
14	Podgrzybek tęgoskórowy (P. pasożytniczy) <i>Xerocomus parasiticus</i>	Ochrona częściowa PCzL(2006) – R	Rzadki. Ponieważ grzyb ten pasożytuje na tęgoskórze pospolitym <i>Scleroderma citrinum</i> można go znaleźć latem i jesienią w jego towarzystwie, zwykle na jednym owocniku tęgoskóra wyrasta kilka owocników tego podgrzybka. [REDACTED]
15	Purchatnica piaskowa <i>Pisolithus arrhizus</i>	Niechroniony PCzL(2006) – R	Grzyb występuje pojedynczo lub gromadnie w miejscach piaszczystych, głównie na glebach krzemionkowych, w świetlistych lasach i na ich obrzeżach, leśnych drogach, wrzosowiskach i innych miejscach bardzo suchych, nawet wydmach. Może wchodzić w związki mikoryzowe. [REDACTED]
16	Smardzówka czeska (Naparstniczka czeska) <i>Ptychoverpa bohemica</i> (<i>Verpa bohemica</i>)	Ochrona częściowa PCzL(2006) – V	Rzadka. Owocniki wyrastają wczesną wiosną, pojedynczo lub po kilka, w lasach liściastych, w miejscach wilgotnych, nad ciekami wodnymi.
17	Talerzyk szkarłatny <i>Cytidia salicina</i>	Niechroniony PCzL(2006) – E	Talerzyk szkarłatny rośnie na uschłych gałązkach wierzby łoży, inaczej wierzby szarej. Pojawia się od sierpnia do jesieni.
18	Tęgoskór kurzawkowy <i>Scleroderma bovista</i>	Niechroniony PCzL(2006) – E	Występuje w lasach liściastych, rzadko na terenach trawiastych.
19	Włośnianka korzeniasta <i>Hebeloma radicosum</i>	Niechroniony PCzL(2006) – I	Jako jedyna z włośnianek wyrasta na martwych korzeniach drzew i na wypaleniskach.
20	Zasłonak fioletowy <i>Cortinarius violaceus</i>	Niechroniony PCzL(2006) – V	Nieczęsty. Owocniki wyrastają pojedynczo lub w grupach, od lata do jesieni, w lasach liściastych, pod bukami, olszami, wierzbami, brzożami. [REDACTED] [REDACTED]
Porosty			
21	Chrobotki – rodzaj <i>Cladonia</i>	Część gatunków objęta ochroną prawną DS - zał. V	W strefie umiarkowanej na niżu występują głównie w borach sosnowych, terenach zwydmiionych, piaszczystych, wrzosowiskach oraz murawach kserotermicznych oraz torfowiskach wysokich. W górach preferują tereny otwarte, najczęściej powyżej górnej granicy lasu, gdzie stanowią ważny składnik muraw wysokogórskich. Występuje na odpowiednich siedliskach w całym zasięgu terytorialnym nadleśnictwa. [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z dnia 16 października 2014 r. poz. 1408). Kategoria zagrożenia dla grzybów wielkoowocnikowych wg **Czerwonej listy roślin i grzybów Polski** (Zarzycki i in. 2006): E – gatunki wymierające, V – gatunki narażone, R – gatunki rzadkie, I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; **DS** – Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

IV.8. OCHRONA GATUNKOWA ZWIERZĄT

IV.8.1. SSAKI

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle występuje 18 cennych gatunków ssaków, w tym 4 gatunki nietoperzy, 3 gatunki gryzoni, 5 gatunki drapieżnych, 6 gatunków owadożernych. Najcenniejsze spośród nich stanowią przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 - nocek duży *Myotis myotis*, bóbr europejski *Castor fiber* i wydra *Lutra lutra*.

Tabela 33. Wykaz chronionych gatunków ssaków w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Nietoperze Chiroptera			
1	Mopek <i>Barbastella barbastellus</i> kod: 1308	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – DD DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Gatunek w dużym stopniu leśny, o osiadłym trybie życia. Za letnie kryjówki służą mu również drewniane budynki, dziuple, szczeliny za odstającą korą drzew i skrzynki dla nietoperzy. Notowany w lasach na wschodzie nadleśnictwa (w dolinie Pilicy).
2	Nocek duży <i>Myotis myotis</i> kod: 1324	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Zamieszkuje głównie w osiedlach ludzkich, latem kryjąc się w skrzynkach dla ptaków lub nietoperzy, dużych dziuplach, na strychach, wieżach kościelnych i w innych budowlach. Związany z terenami leśnymi, gdzie zlokalizowane są jego żerowiska. Żerują najczęściej w lasach liściastych (ale także w mieszanych i iglastych) o ubogim, niskim runie oraz rzadkim podszycie. Występuje w drzewostanach w zarządzie nadleśnictwa.
3	Nocek rudy <i>Myotis daubentonii</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DS – zał. IV; KB – zał. II	Preferuje okolice obfitujące w wody płynące i stojące, zarówno w krajobrazie zalesionym, jak i otwartym. Latem zamieszkują głównie dziuple drzew.
4	Nocek wąsatek <i>Myotis mystacinus</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DS – zał. IV; KB – zał. II	Częstszy na terenach wyżynnych i górskich, niż na nizinach, głównie siedliska synantropijne. Jego letnimi kryjówkami są głównie budynki, niekiedy również dziuple.
Gryzonie Rodentia			
5	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> kod: 1337	PL – ochrona częściowa DS – zał. II, IV, V; KB – zał. III	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Gatunek ziemnowodny ściśle związany z wszelkiego typu ciekami i zbiornikami, częsty na terenie nadleśnictwa. Obserwacje punktowe: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
6	Mysz zaroślowa <i>Apodemus sylvaticus</i>	PL – ochrona częściowa	Występuje w zaroślach, na skraju lasów, parków oraz na polach i polanach leśnych. Podawana z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko.
7	Wiewiórka pospolita <i>Sciurus vulgaris</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Gatunek najczęściej spotykany w zieleni komponowanej i ogródkach działkowych. W lasach dość rzadka. Preferuje drzewostany liściaste w starszych klasach wiekowych (powyżej 70-80 lat). Podawany z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Drapieżne Carnivora			
8	Gronostaj <i>Mustela erminea</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Zamieszkuje skraje lasów, zarośla, również doliny rzeczne i groble stawowe. Preferuje doliny rzeczne. Występuje rzadko i nielicznie.
9	Kuna leśna <i>Martes martes</i>	PL – niechroniony DS – zał. V; KB – zał. III	Występuje zarówno w lasach liściastych, iglastych jak i mieszanych. Preferuje gęste, dojrzałe drzewostany. Podawana z zasięgu granic gminy Żytno.
10	Łasica <i>Mustela nivalis</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Spotykana na brzegach lasów, w zaroślach, na miedzach i łąkach. Występuje także w osiedlach ludzkich. Występuje powszechnie w krajobrazie rolniczym.
11	Wilk <i>Canis lupus</i> kod: 1352	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – NT; PCzK – NT DS – zał. II i IV	Gatunek ściśle związany z dużymi kompleksami leśnymi oferującymi odpowiednie warunki dla utrzymania stabilnej populacji. Brak informacji o stałych miejscach rozrodu na gruntach nadleśnictwa. Obserwowany w okresie wędrówek w okolicach Kruszyny, Wikłowa, Garnka. Obserwacje punktowe: ██████████ ██████████ ██████████
12	Wydra <i>Lutra lutra</i> kod: 1355	PL – ochrona częściowa DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Gatunek ściśle związany z różnego typu środowiskami wodnymi. Zasiedla rzeki, strumienie, potoki i kanały melioracyjne, jeziora, stawy i glinianki. Poza granicami obszaru Natura 2000 gatunek notowany na obrzeżach stawów hodowlanych w Jasieniu, w śródleśnej strudze przy stawach hodowlanych w Cieleńnikach, często obserwowany na samych stawach oraz w śródleśnych strugach (dopływach) Pijawki i Widzówki. Obserwacje punktowe: ████████████████████ ██████████ ████████████████████
Owadożerne Insectivora			
13	Jeż wschodni <i>Erinaceus roumanicus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Zamieszkuje brzegi lasów liściastych i mieszanych, ogrody i parki. Gatunek rzadki, występuje sympatrycznie razem z jeżem zachodnim. Podawany z zasięgu granic gmin: Koniecpol, Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko.
14	Jeż zachodni <i>Erinaceus europaeus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Zamieszkuje tereny o bujnej roślinności krzewiastej - obrzeża lasów i borów, także zieleń w osiedlach ludzkich.
15	Kret europejski <i>Talpa europaea</i>	PL – ochrona częściowa, osobniki znajdujące się poza terenem ogrodów, upraw ogrodniczych, szkółek leśnych, trawiastych lotnisk, ziemnych konstrukcji hydrotechnicznych oraz obiektów sportowych KB – zał. III	Zamieszkuje ogrody, sady, łąki, pola, skraje lasów liściastych, groble. Pospolity na terenie całego nadleśnictwa.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
16	Ryjówka aksamitna <i>Sorex araneus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Zamieszkuje obrzeża podmokłych lasów, wilgotne łąki, kępy krzewów na łąkach i bagnach, żywopłoty, ogródki działkowe. Zimą można ją spotkać także w obrębie zabudowań.
17	Ryjówka malutka <i>Sorex minutus</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Zasiedla obficie porośnięte brzegi stawów i strumieni. Mniej liczna w lasach, zwłaszcza liściastych oraz przy brzegach leśnych cieków pozbawionych roślinności.
18	Rzęsorek rzeczek <i>Neomys fodiens</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Związany ściśle ze zbiornikami wodnymi. Występuje na obrzeżach stawów i groblach, rowach, kanałach, podmokłych łąkach z drzewami i krzewami oraz w olsach.

PL – Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183). PCzL / PCzK – Polska czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. DS - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. KB - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263).

IV.8.2. PTAKI

Z zebranych informacji na temat różnicowania awifauny wynika, że w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle występuje 113 gatunków ptaków, w tym: 103 gatunki ściśle chronione, 3 gatunki częściowo chronione oraz 7 gatunków łownych.

Tabela 34. Wykaz gatunków ptaków na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle oraz pozostałym obszarze nadleśnictwa

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Ptaki terenów otwartych i osiedli ludzkich, śródpolnych zadrzewień i strefy ekotonu			
1	Bażant <i>Phasianus colchicus</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA; KB – zał. III	Agrocenozy z zakrzewionymi miedzami i zadrzewieniami śródpolnymi. Unika kompleksów leśnych.
2	Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> A031	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DP – zał. I; KB – zał. II	Lęgowy w osiedlach ludzkich, także w bezpośrednim sąsiedztwie lasów i borów. Żeruje również na przyleśnych i śródleśnych terenach otwartych (podleśne łąki, polany).
3	Derkacz <i>Crex crex</i> A122	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – DD DP – zał. I; KB – zał. II	Lęgowy. Trwałe użytki zielone (łąki i ugory) i inne tereny trawiaste, lokalnie pola uprawne na wilgotnych glebach. Unika kompleksów leśnych. Choć najchętniej zasiedla łąki otoczone lasami.
4	Dymówka <i>Hirundo rustica</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Osiedla ludzkie, głównie wioski, zwłaszcza obory i stajnie z prowadzoną hodowlą bydła i koni. Unika kompleksów leśnych. Gatunek synantropijny - średnio liczny.
5	Dudek <i>Upupa epops</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – DD KB – zał. II	Lęgowy. Preferuje krajobraz otwarty z ekstensywnym rolnictwem, np. rejony z wypasem bydła. Nieodczuwa obecności starszych dziuplastych drzew w urozmaiconym krajobrazie np. głowiaste wierzy wśród łąk i pastwisk. Jako lęgowy unika kompleksów leśnych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
6	Dzięciol zielony <i>Picus viridis</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej KB – zał. II	Lęgowy. Zasiedla głównie parki i większe zadrzewienia w osiedlach ludzkich, rzadziej skraje lasów liściastych. Jako lęgowy unika kompleksów leśnych? W miesiącach zimowych odwiedza lasy w celu żerowania w mrowiskach.
7	Dzwoniec <i>Chloris chloris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy. Obrzeża lasów liściastych i mieszanych, zwłaszcza zieleń wysoka wsi i miast oraz zadrzewienia śródpolne. Unika kompleksów leśnych.
8	Gąsiorek <i>Lanius collurio</i> A338	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II	Lęgowy. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych. Unika kompleksów leśnych – nieliczny na uprawach leśnych skraju lasu.
9	Kawka <i>Corvus monedula</i>	PL – ochrona ścisła	Osiedla ludzkie, stare parki. Podawana z zasięgu granic gmin: Koniecpol, Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Unika kompleksów leśnych. Jako gatunek synantropijny - średnio liczny.
10	Kopciuszek <i>Phoenicurus ochruros</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Nieliczny – występuje tylko tam gdzie osady ludzkie wnikają do lasu.
11	Krętogłów <i>Jynx torquilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Obrzeża lasów i zadrzewień różnego typu, także parki i ogrody ze starymi dziuplastymi drzewami. Obserwowany w leśnictwie Zielonka.
12	Kulczyk <i>Serinus serinus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy. Zieleń wysoka osiedli ludzkich, aleje śródpolne. Unika kompleksów leśnych. Jako gatunek synantropijny - średnio liczny.
13	Kuropatwa <i>Perdix perdix</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA; KB – zał. III	Gatunek silnie zmniejszający liczebność. Agrocenozy, ale także rozległe zręby i wczesne uprawy leśne. Podawana z zasięgu granic gmin Koniecpol i Żytno. Unika kompleksów leśnych - średnio liczny krajobrazu rolniczego.
14	Kwiczol <i>Turdus pilaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III	Lęgowy. Obrzeża wszelkiego typu zadrzewień liściastych i mieszanych, w borach rzadki, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), zwłaszcza części peryferyjnych. Unika zwartej kompleksu leśnego, jedynie skraje lasów przylegające do rozległych podmokłych łąk i dolin rzecznych w pobliżu siedzib ludzkich – tam średnio liczny.
15	Oknówka <i>Delichon urbicum</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Osiedla ludzkie – gniazda na zewnątrz budynków (głównie przy oknach, pod balkonami, gzymsami), też na budowach poza osiedlami ludzkimi, np. na jazach. Podawany z zasięgu granic gminy Koniecpol. Unika kompleksów leśnych, gatunek synantropijny - średnio liczny.
16	Ortolan <i>Emberiza hortulana</i> A379	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. III	Unika lasów samce skraj lasu wykorzystują tylko jako miejsca śpiewu.
17	Pliszka siwa <i>Motacilla alba</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Nieliczna - w lasach zasiedla osady leśne.
18	Płomykówka <i>Tyto alba</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej KB – zał. II	Lęgowa. Wieże kościołów, opuszczone zabudowania wiejskie, stodoły, strychy domów. Podawana z zasięgu granic gminy Koniecpol. Unika kompleksów leśnych, gatunek synantropijny - bardzo nieliczny.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
19	Pójdźka <i>Athene noctua</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej KB – zał. II	Lęgowy - rzadko. Opuszczone i części zabudowań, np. strychy, wieże kościelne, w krajobrazie otwartym. Także dziuplaste drzewa, głównie ogłowione wierzb. Unika kompleksów leśnych.
20	Pustułka <i>Falco tinnunculus</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej KB – zał. II	W osiedlach ludzkich we wnękach budynków i innych obiektach murowanych (kominy). Opuszczone gniazda srok, wron w zadrzewieniach śródpolnych i kępach drzew. Podawana z zasięgu granic gmin: Koniecpol, Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Unika kompleksów leśnych nieliczna w krajobrazie rolniczym ekstensywnie użytkowanym.
21	Sierpówka <i>Streptopelia decacoto</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III	Lęgowa. Osiedla ludzkie oraz luźna zadrzewienia w ich sąsiedztwie. Rzadko we wnętrzu większych kompleksów leśnych, z dala od siedzib ludzkich. Podawana z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Unika kompleksów leśnych. Jako gatunek synantropijny – liczny.
22	Skowronek <i>Alauda arvensis</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III	Tereny otwarte o niskiej runi – pola uprawne, pastwiska, kośne łąki, ugory o niskie roślinności. Także na większych polanach śródleśnych. Unika kompleksów leśnych.
23	Słownik rdzawy <i>Luscinia megarhynchos</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy. Kępy krzewów i drzew liściastych w krajobrazie otwartym, zadrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz w osiedlach ludzkich. Czasami w strefie ekotonu. Podawany z zasięgu granic gminy Żytno. Gatunek unika lasów.
24	Słownik szary <i>Luscinia luscinia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Kępy krzewów i drzew liściastych w krajobrazie otwartym, zadrzewienia śródpolne i nadrzeczne oraz w osiedlach ludzkich. Czasami w strefie ekotonu. Gatunek unika lasów.
25	Szczygieł <i>Carduelis carduelis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy. Wszelka zieleń osiedli ludzkich i brzegów lasów oraz zadrzewień śródpolnych. Gatunek unika lasów.
26	Świergotek łąkowy <i>Anthus pratensis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy. Wilgotne i podtopione łąki i pastwiska, torfowiska. Podawany z zasięgu granic gmin Koniecpol i Żytno. Unika kompleksów leśnych.
27	Świerszczak <i>Locustella naevia</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Bardzo nieliczny – w lasach związany z terenami podmokłymi o niskiej roślinności np. uprawy zakładane w olsach. Obserwacje punktowe: ██████████
28	Zaganiacz <i>Hippolais icterina</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy. Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza prześwietlone, z kępami krzewów, także wyższa zieleń śródmiejska. Częsty. Podawany z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Unika lasów.
Ptaki terenów wodnych, wodno-błotnych i trzcinowisk			
29	Bąk <i>Botaurus stellaris</i> A021	PL – ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC DP – zał. I; KB – zał. II	Lęgowy i przelotny. Prawdopodobnie zimujący. Zbiorniki wodne z szerokimi szuwarami: naturalne jeziora, stawy hodowlane, glinianki, starorzecza, podmokłe trzcinowiska. Notowany na stawach hodowlanych w Jasieniu. Unika kompleksów leśnych.
30	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> A081	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DP – zał. I; KB – zał. II	Lęgowy i migrujący. Szuwały nadwodne wód stojących i wolno płynących. Żeruje nad wodami, pasami trzcin oraz sąsiadującymi z nimi terenami otwartych agrocenoz. Notowany na stawach hodowlanych w Jasieniu. Unika kompleksów leśnych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
31	Cyraneczka <i>Anas crecca</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB; KB – zał. III	Migrująca i zimująca. Preferuje płytkie wody stojące w otoczeniu terenów zadrzewionych. Podawana z zasięgu granic gminy Koniecpol. Gatunek zatrzymujący się tylko podczas migracji – rozlewiska bobrowe i torfianki leśnictw Silnica i Żytno.
32	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Różnego rodzaju zbiorniki wodne, doliny rzeczne, bagna. Kolonie są często lokalizowane na wyspach lub w starych drzewostanach w pobliżu wód. Notowany na stawach hodowlanych w Jasieniu. Gatunek zatrzymujący się tylko podczas migracji lub koczujący – brak danych na temat lęgów na terenie nadleśnictwa i okolicznych gmin.
33	Czernica <i>Aythya fuligula</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIB	Lęgowa (wody stojące z wyspami), zimująca i migrująca. Podawana z zasięgu granic gminy Koniecpol, Gidle. Unika kompleksów leśnych.
34	Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochronny czynnej DP – zał. IIB KB – zał. III	Efemerycznie lęgowy w dolinie Warty na granicy Nadleśnictwa Kłobuck i Gidle. Obserwacje punktowe: ██████████
35	Kokoszka <i>Gallinula chloropus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III	Wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> sp. Gatunek nieliczny, lęgowy na zalewiskach wypiętrzonych przez bobry i w zbiornikach z bujną roślinnością wewnątrz kompleksów leśnych.
36	Kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Płytkie zbiorniki wodne oraz duże rzeki obfitujące w ryby. Gatunek zatrzymujący się tylko podczas migracji lub koczujący – brak danych na temat lęgów na terenie nadleśnictwa i okolicznych gmin.
37	Krakwa <i>Anas strepera</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochronny czynnej DP – zał. IIA KB – zał. III	Przelotna, prawdopodobnie lęgowa. Bogato zarośnięte, nizinne zbiorniki stojącej wody o rozległej toni wodnej jak jeziora i stawy. Lęgi głównie na stawach. Unika kompleksów leśnych.
38	Kropiatka Porzana porzana A119	PL – ochrona ścisła, wymaga ochronny czynnej PCzL – DD DP – zał. I; KB – zał. II	Zasiedla bagienne, zalewowe doliny rzeczne oraz turzycowiska i szuwary na płytkich zbiornikach wodnych. Bardzo nieliczna w rozległych bobrowiskach.
39	Krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA i IIIA; KB – zał. III	Stawy i rzeki. Sporadycznie także rowy melioracyjne i małe oczka wodne. Gatunek średnio liczny, lęgowy na bobrowiskach i oczkach wodnych z bujną roślinnością. Gatunek bardzo plastyczny co do wyboru miejsca na lęgi.
40	Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIA i IIIB KB – zał. III	Bardzo nieliczny w rozlewiskach wypiętrzonych przez bobry, podmokłych uprawach olsowych – wymaga otwartej przestrzeni z niską roślinnością. Leśnictwo Wikłów, Sowin.
41	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III	Lęgowy i zimujący. Wszelkie akweny wód stojących i wolno płynących, także niewielkie powierzchniowo, z szuwarem lub krzewami, np. <i>Salix</i> sp. Unika kompleksów leśnych.
42	Mewa mała Hydrocoloeus minutus (Larus minutus) A177	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzK – LC; PCzL – LC DP – zał. I; KB – zał. II	Przelotna. Obrzeża płytkich jezior z bujnymi szuwarami, bagienne doliny rzeczne i tereny zalewowe. Unika kompleksów leśnych podczas wędrówki.
43	Mewa śmieszka <i>Chroicocephalus ridibundus (Larus ridibundus)</i>	PL – ochrona ścisła DP - zał. IIB	Wędrowna. Występuje na bagnach, w starorzeczach, osadnikach, zwirowiskach, małych, porośniętych wyspach także na polach uprawnych. Unika kompleksów leśnych podczas wędrówki.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
44	Nurogęś <i>Mergus merganser</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DP – zał. IIB KB – zał. III	Efemerycznie lęgowy w dolinie Warty na granicy Nadleśnictwa Kłobuck i Gidle. Obserwacje punktowe: ██████████
45	Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Nieliczny zasiedla zalewiska wypiętrzone przez bobry oraz torfianki w leśnictwach Żytno, Niesulów. Obserwacje punktowe: ██████████
46	Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> A197	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DP – zał. I; KB – zał. II	Wędrowna. Unika kompleksów leśnych podczas wędrówki.
47	Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i> A193	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DP – zał. I; KB – zał. II	Wędrowna. Wyspy w nurcie rzek, na jeziorach, stawach, zbiornikach zaporowych, żwirowniach, pokryte niską roślinnością. Unika kompleksów leśnych podczas wędrówki.
48	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej KB – zał. II	Bardzo nieliczny, tylko tam gdzie w drzewostanach jest woda – rzeki, strumienie, rozlewiska wypiętrzone przez bobry itp. Leśnictwa: Dębowiec, Sowin, Silnica, Żytno, Wikłów.
49	Trzciniak <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Wnika do lasów w miejscach gdzie rozlewiska bobrowe trwają od kilku lat i porastają je trzcinowiska lub wierzbowiska – bardzo nieliczny. Leśnictwa Dębowiec i Silnica.
50	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i> A229	PL – ochrona ścisła DP - zał. I; KB – zał. II	Lęgowy. Strome i podmyte brzegi wód, głównie płynących w otoczeniu lub sąsiedztwie co najmniej grup drzew. Lęgi od IV do VIII. Nieliczny, lęgi jedynie w skarpace większych rzek przyległych do kompleksów leśnych w leśnictwie Dębowiec, Prusicko, Wikłów. W leśnictwie Niesulów w skarpie rowu doprowadzającego wodę z Mękwy do stawów we Włynicach. Obserwacje punktowe: ██████████
Ptaki terenów leśnych			
51	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i> A075	PL – ochrona ścisła PCzK – LC; PCzL – LC DP – zał. I; KB – zał. II	Lęgowy, migrujący i zimujący. Lęgi w starszych drzewostanach, żeruje głównie nad wodami (ryby, ptaki wodne). Lokalizacja stanowisk znana – dane wrażliwe.
52	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> A030	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DP - zał. I; KB – zał. II	Lęgowy i migrujący. Różnego typu starsze zadrzewienia, najchętniej wilgotnych i bagiennych. Gniazda lokuje najczęściej na dębach. Żeruje głównie nad wodami, często pod okapem drzew. Lokalizacja stanowisk znana – dane wrażliwe.
53	Cierniówka <i>Sylvia communis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowa. Kępy krzewów i niskich drzew w krajobrazie otwartym i w strefie ekotonu. Także w uprawach leśnych. Unika kompleksów leśnych – zasiedla wyjątkowo jedynie skraje lasu oraz uprawy leśne - w skali lasów nadleśnictwa – nieliczna.
54	Bogatka <i>Parus major</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Wszelkie typy zadrzewień, od drągowin (lęgi w budkach) po starodrzewy. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew. Bardzo liczny - najliczniejszy ptak dziuplasty interioru leśnego w lasach nizinnych
55	Czarnogłówka <i>Poecile montanus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Wilgotne i podmokłe drzewostany mieszane, nawet dość młode (powyżej 35–40 lat). Średnio liczna.
56	Czubatka <i>Lophophanes cristatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Starsze wiekowo bory sosnowe, mieszane. Średnio liczna w siedliskach borowych.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
57	Czyż <i>Carduelis spinus</i> (<i>Spinus spinus</i>)	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Rozległe bory świerkowe i mieszane, koczujące stada można spotykać wszędzie, gdzie występują drzewa obfitujące w nasiona, głównie brzozy i olsze. Jako lęgowy w skali nadleśnictwa bardzo nieliczny.
58	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i> A236	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DP – zał. I; KB – zał. II	Lęgowy. Wszelkie typy drzewostanów, powyżej 80 lat, preferuje starodrzewia sosnowe i buczyny. Spotykany również w dużych starych peryferyjnych parkach. Lęgi od IV do VI. Wyjątkowo ważny gatunek na terenach leśnych – tzw. umbrella species = gatunek parasolowy. W skali nadleśnictwa nielicznie lęgowy na terenie leśnictwa Dębowiec 3-4 pary. Licznie obserwowany w borach leśnictwa Sowin, Niesulów. Obserwacje punktowe: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
59	Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Wszelkiego typu drzewostany w wieku powyżej 40-50 lat, zadrzewienia, większe parki. Unika małych zadrzewień śródpolnych. Licznie lęgowy, najliczniejszy z dzięciołów. Obserwacje punktowe: [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
60	Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i> A238	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DP – zał. I; KB – zał. II	Nieliczny gatunek drzewostanów dębowych i starych olsów. Najliczniejszy na terenie leśnictwa Dębowiec. Obserwacje punktowe: [REDACTED] [REDACTED]
61	Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i> A234	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DP – zał. I; KB – zał. II	Lęgowy i zimujący. Starsze lasy liściaste i mieszane, rzadziej bory mieszane. Spotykany też w dużych parkach i zadrzewionych cmentarzach. Preferuje skraje lasów. Lęgi od IV / V do VI. Skrajnie nieliczny wykazywany jako lęgowy z leśnictwa Dębowiec. Obserwacje punktowe: [REDACTED]
62	Dzięciołek <i>Dendrocopos minor</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Drzewostany liściaste i mieszane, zwłaszcza lęgowe. Wymaga martwego drewna w środowisku – nieliczny. Obserwacje punktowe: [REDACTED]
63	Gajówka <i>Sylvia borin</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Nieliczna – lasy liściaste o luźnej budowie. Obserwacje punktowe: [REDACTED] [REDACTED]
64	Gil <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III	Wilgotne bory sosnowe z podrostem świerka lub jodły, rzadziej lasy mieszane ze świerkiem i jodłą. Średnio liczny w drzewostanach z udziałem świerka
65	Grubodziób <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Średnio liczny w drzewostanach liściastych i mieszanych.
66	Grzywacz <i>Columba palumbus</i>	PL – gat. łowny DP – zał. IIA, IIIA	Średnio liczny w drzewostanach liściastych starszych klas wieku.
67	Jastrząb <i>Accipiter gentilis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy i zimujący. Wszelkiego typu drzewostany powyżej 40–50 lat, zwłaszcza wilgotne i podmokłe. Nieliczny 10-12 par w skali nadleśnictwa
68	Kapturka <i>Sylvia atricapilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane (w borach brak), również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich. Bardzo liczna – najliczniejsza z pokrzewek.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
69	Kobuz <i>Falco subbuteo</i>	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej KB – zał. II	Starsze drzewostany, bory sosnowe, zwłaszcza z gniazdami kruka, w których chętnie odbywa lęgi. Podawany z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Lęgowy, tam gdzie drzewostany graniczą z dolinami większych rzek Pilicy i Warty (leśnictwa Dębowiec, Wikłów); 3-4 pary lęgowe. Obserwacje punktowe: ██████████ ██████████
70	Kos <i>Turdus merula</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III	Lęgowy - liczny. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadki, również w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze). Podawany z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko.
71	Kowalik <i>Sitta europaea</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lasy i bory mieszane. Liczny.
72	Krogulec <i>Accipiter nisus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Głównie młodniki i drągowiny (liściaste i iglaste), parki tylko peryferyjne i rozległe. Podawany z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Nieliczny, jednak wykazujący wzrost liczebności 15 – 20 par lęgowych.
73	Kruk <i>Corvus corax</i>	PL – ochrona częściowa KB – zał. III	Lęgowy i zimujący. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i iglaste, rzadki, rzadko w zieleni wysokiej peryferyjnych części osiedli ludzkich. Obecnie w ekspansji. Podawany z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Nieliczny 12 -15 par lęgowych.
74	Krzyżodziób świerkowy <i>Loxia curvirostra</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Bardzo nieliczny rozległych borów sosnowych. Obserwacje punktowe: ██████████ ██████████
75	Kukułka <i>Cuculus canorus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III	Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej peryferii osiedli ludzkich (parki, cmentarze). Średnio liczna.
76	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i> A224	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II	Nieliczny gatunek rozległych upraw i polan leśnych na siedliskach borowych. Obserwacje punktowe: ██████████ ██████████ ██████████
77	Lerka <i>Lullula arborea</i> A246	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. III	Liczna we wczesnych stadiach sukcesyjnych borów sosnowych lub uprawy leśne. Obserwacje punktowe: ████████████████████ ██████████ ██████████
78	Modraszka <i>Cyanistes caeruleus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane, w borach rzadka, też w zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze), też w centrach miast. Pospolita. Liczna w drzewostanach liściastych.
79	Mucholówka mała <i>Ficedula parva</i> A320	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II	Bardzo nieliczna. Notowana w rezerwacie przyrody „Dębowiec” i okolicznych drzewostanach. Obserwacje punktowe: ██████████
80	Mucholówka szara <i>Muscicapa striata</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Nieliczna – stare bory sosnowe i dąbrowy. Obserwacje punktowe: ██████████ ██████████ ██████████

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
81	Mucholówka żałobna <i>Ficedula hypoleuca</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Nieliczna - często zasiedla budki lęgowe. Obserwacje punktowe: ██████████
82	Mysikrólik <i>Regulus regulus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Średnio liczny siedlisk borowych starszych klas wieku.
83	Myszołów <i>Buteo buteo</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy. Wszelkiego typu zadrzewienia liściaste i mieszane i iglaste, sporadycznie w peryferyjnych częściach rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki). Podawany z zasięgu granic gmin: Koniecpol, Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Najliczniejszy ptak drapieżny – średnio liczny szacunkowo 40-50 par w nadleśnictwie. Obserwacje punktowe: ████████████████████ ██████████████████ ██
84	Paszkot <i>Turdus viscivorus</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB; KB – zał. III	Wszelkiego typu starsze drzewostany liściaste, mieszane i iglaste (w borach z sosną najliczniej). Zimą ściśle związany z obecnością jemioli, spotykany wtedy także w rozległej zieleni wysokiej osiedli ludzkich (parki, cmentarze, aleje topolowe). Tylko rozległe bory – średnio liczny, nie występuje w lasach.
85	Pełzacz leśny <i>Certhia familiaris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Nieliczny – tylko w lasach liściastych i mieszanych starszych klas wieku.
86	Pełzacz ogrodowy <i>Certhia brachydactyla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Średnio liczny w drzewostanach średnich i starszych klas wieku.
87	Piecuszek <i>Phylloscopus trochilus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy. Młode klasy wiekowe drzewostanów liściastych i mieszanych – starsze uprawy, a szczególnie młodniki i drągowiny, zwłaszcza po rozluźnieniu w/w drzewostanów. Także zarośla i strefa ekotonu na skraju lasu. Częsty. Podawany z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Najliczniejsza z świstunek – bardzo liczna.
88	Pierwiosnek <i>Phylloscopus collybita</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Liczny w drzewostanach liściastych i mieszanych średnich i starszych klas wieku.
89	Piegża <i>Sylvia curruca</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Bardzo Nieliczna – na uprawach leśnych na skraju drzewostanu. Obserwacje punktowe: ██████████ ██████████████████
90	Pleszka <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Średnio liczna w suchych starszych drzewostanach borowych.
91	Pokrzywnica <i>Prunella modularis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Nieliczna – zasiedla drzewostany z udziałem świerka z bujnym podszytem.
92	Puszczyk <i>Strix aluco</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy i zimujący. Dziuple w lasach liściastych i mieszanych, rzadziej w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich parki i cmentarze z dziuplastymi drzewami oraz opuszczone budynki (strychy, kominy). Podawany z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Nieliczny tylko w drzewostanach starszych klas wieku. W skali nadleśnictwa najliczniejszy w leśnictwie Dębowiec.
93	Raniuszek <i>Aegithalos caudatus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Średnio liczny w luźnych i strukturalnie urozmaiconych drzewostanach.
94	Rudzik <i>Erithacus rubecula</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Bardzo liczny – drugi pod względem liczebności ptak interioru leśnego.
95	Sikora uboga <i>Poecile palustris</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Średnio liczna.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
96	Siniak <i>Columba oenas</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III	Lęgowy, dziuplak. Stare (powyżej 90-100 lat) dziuplaste drzewostany liściaste (głównie buczyny) i mieszane, rzadziej iglaste (stare sośniny). Lęgowy tylko w rezerwacie przyrody „Dębowiec” - 1 para. Obserwacje punktowe: ██████████ ██████████ ██████████
97	Słonka <i>Scolopax rusticola</i>	PL – gat. łowny PCzL – DD DP – zał. IIA i IIIB KB – zał. III	Lęgowa. Występuje w rozproszeniu na obszarach leśnych. Wilgotne i podtopione drzewostany liściaste i mieszane, rzadziej iglaste. Podawana z zasięgu granic gminy Gidle. Nieliczna.
98	Sosnówka <i>Periparus ater</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Liczna w borach sosnowych starszych klas wieku.
99	Sójka <i>Garrulus glandarius</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB	Lęgowa, zimująca i migrująca. Lasy liściaste i mieszane, rzadko w borach mieszanych. W osiedlach ludzkich peryferyjne parki i zaniedbane cmentarze. Większe zadrzewienia śródpolne. Liczna – rozmieszczona równomiernie we wszystkich typach drzewostanów.
100	Strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Liczny w drzewostanach liściastych i mieszanych.
101	Szpak <i>Sturnus vulgaris</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB	Lęgowy. Wymagana obecności dziupli lub budek. Gniazduje też w zakamarkach budynków. Jako gatunek leśny wymaga drzewostanów starszych klas wieku – liczny.
102	Śpiewak <i>Turdus philomelos</i>	PL – ochrona ścisła DP – zał. IIB KB – zał. III	Lęgowy. Wszelkie zadrzewienia, nawet kępy drzew i krzewów w agrocenozach. Liczny równomiernie rozmieszczony.
103	Świergotek drzewny <i>Anthus trivialis</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także luźne, widne lasy (dąbrowy) i bory sosnowe. Podawany z zasięgu granic gmin Koniecpol i Żytno. Liczny gatunek rozległych borów sosnowych.
104	Świstunka leśna <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Liczna w starszych i urozmaiconych drzewostanach.
105	Trzmiełojad <i>Pernis apivorus</i> A072	PL – ochrona ścisła DP – zał. I; KB – zał. II	Lasy i bory mieszane w starszych klasach wiekowych, a w sąsiedztwie tereny otwarte z trwałymi użytkami zielonymi, miedzami, polany śródleśne. Bardzo nieliczny możliwe lęgi 1-2 par. Obserwacje punktowe: ██████████
106	Trznadel <i>Emberiza citrinella</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowy i zimujący. Obrzeża lasów i borów oraz polany, zręby i uprawy w głębi drzewostanów. Także zadrzewienia i aleje w krajobrazie otwartym. Liczny gatunek mozaiki siedlisk i skraju lasu.
107	Turkawka <i>Streptopelia turtur</i>	PL – ochrona ścisła PCzL – DD DP – zał. IIB KB – zał. III	Lęgowa. Gatunek zmniejszający liczebność. Lasy i bory. Preferuje drzewostany w wieku 25-50 lat. Także większe zadrzewienia śródleśne. Podawana z zasięgu granic gminy Gidle. W skali nadleśnictwa nieliczna.
108	Wilga <i>Oriolus oriolus</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Lęgowa. Lasy i bory mieszane. Peryferyjne parki i większe zadrzewienia śródleśne. Średnio liczna.
109	Włochatka <i>Aegolius funereus</i> kod: A223	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzK – LC; PCzL – LC DP – zał. I; KB – zał. III	Zasiedla bory sosnowe i bory mieszane. Kluczową rolę odgrywa wiek drzewostanu (co najmniej 60-70 lat) i obecność w pobliżu starodrzewów terenów otwartych – zrębów, upraw leśnych, bagien itp. Możliwe lęgi 1 pary na terenie leśnictwa Siłnica. Obserwacje punktowe: ██████████

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
110	Wójcik <i>Phylloscopus trochiloides</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III	Przelotny. Lasy liściaste, zadrzewienia, stare parki miejskie i wiejskie. Tylko jedno stwierdzenie na terenie leśnictwa Dębowiec – brak danych wskazujących na lęgi. Obserwacje punktowe: ██████████
111	Zięba <i>Fringilla coelebs</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. III	Lęgowa i zimująca. Wszelkie typy zadrzewień, od młodników / drągowin po starodrzewia. Także kępy krzewów z grupami drzew. W osiedlach wszelkie miejsca z kępami drzew. Podawany z zasięgu granic gmin: Gidle, Nowa Brzeźnica, Radomsko. Pospolita. Bardzo liczna najliczniejszy ptak interioru leśnego w lasach nizinnych i nie tylko.
112	Zniczek <i>Regulus ignicapilla</i>	PL – ochrona ścisła KB – zał. II	Nieliczny związany z jodłą i świerkiem.
113	Żuraw <i>Grus grus</i> A127	PL – ochrona ścisła DP - zał. I; KB – zał. II	Lęgowy. Nieliczny. Podmokle i zalane tereny otwarte – tylko miejsca żerowania - lęgi tylko w lasach, zakrzaczone i zadrzewione, w tym zalewiska bobra. Również w sąsiedztwie osad ludzkich. Żeruje m. in. na polach. Także migrant i zimujący. Lęgi III – VII. Obserwacje punktowe: ██████████ ██ ██

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183). PCzL / PCzK - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: LC - gatunki niższego ryzyka, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym. DP – Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa. KB – Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263). Nazwy łacińskie podane za: <http://komisjafaunistyczna.pl>

IV.8.2.1. STREFY OCHRONY OSTOI, MIEJSC ROZRODU I REGULARNEGO PRZEBYWANIA GATUNKÓW

Podstawę prawną ochrony strefowej stanowi ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183). W załączniku nr 4 do ww. rozporządzenia wymieniono gatunki zwierząt, wymagające ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania. Informacje o stwierdzonych przypadkach gniazdowania zgłaszają leśnicy, ornitolodzy oraz służby konserwatorskie. Wyznaczanie granic miejsc rozrodu i regularnego przebywania oraz prowadzenie wykazu gatunków chronionych strefowo leży w gestii regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Strefy ustala i likwiduje dyrektor Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Granice stref ochrony oznacza się tablicami z napisem: „ostoja zwierząt” i informacją: „osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”. Liczba i powierzchnia stref ulegają częstym zmianom, co związane jest z zakładaniem nowych lub opuszczaniem starych gniazd przez ptaki, a także w rezultacie wystąpienia przypadków losowych np. zniszczenia gniazda w wyniku huraganu, gwałtownej burzy lub uderzenia pioruna. Strefa może zostać zlikwidowana przez dyrektora RDOŚ na wniosek nadleśnictwa. Zwyczajowo jednak decyzja taka może być

wydana w przypadkach, gdy gniazdo jest przez trzy kolejne sezony niezajęte. W związku z tym zaleca się, aby nadleśnictwo gromadziło informacje na temat stanu obiektu, poprzez obserwacje całoroczne, szczególnie w okresie lęgowym, które należy potwierdzić sporządzeniem notatki służbowej przez leśniczego na koniec roku (za: Instrukcja Ochrony Lasu, 2012). Osoby kontrolujące gniazda niebędące pracownikami zarządzanej gruntami jednostki LP (lub osobami działającymi na podstawie umów z LP) muszą posiadać pisemne upoważnienie od dyrektora RDOŚ oraz powiadomić nadleśnictwo o prowadzeniu obserwacji w obrębie stref.

Strefa ochrony całorocznej ma na celu ochronę istniejących stanowisk lęgowych ptaków. Miejsce lęgu obejmuje drzewo gniazdowe oraz cały drzewostan (lub obszar) w jego otoczeniu. Obowiązują tu zakazy: „przebywania osób, z wyjątkiem właściciela nieruchomości objętej strefą ochrony oraz osób sprawujących zarząd i nadzór nad obszarami objętymi strefą ochrony, oraz osób wykonujących prace na podstawie umowy zawartej z właścicielem lub zarządcą; wycinania drzew lub krzewów bez zezwolenia regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska; dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli nie jest to związane z potrzebą ochrony poszczególnych gatunków; wznoszenia obiektów, urządzeń i instalacji”. Odstępstwo od tych zakazów możliwe między innymi w celu wykonania niezbędnych prac sanitarnych w sytuacjach klęskowych. Planowane prace muszą być pisemnie zgłoszone dyrektorowi RDOŚ, który rozpatruje każdy przypadek indywidualnie (art. 60 ustawy o ochronie przyrody). W strefach całorocznych wykonuje się niezbędne prace, po uprzednim uzyskaniu zgody RDOŚ, w tym obowiązkowe prace np. z zakresu ochrony lasu (np. prognostyczne czy niezbędne dla zachowania trwałości lasu).

Strefa ochrony okresowej powinna zapewniać ptakom spokój i bezpieczeństwo podczas wyprowadzania lęgów. W strefach tych, będących obszarami wyłączonymi okresowo z działalności gospodarczej, niezbędne prace związane z pozyskaniem drewna, hodowlą i ochroną lasu muszą być wykonywane poza okresowym terminem ochrony określonym ww. na początku rozdziału rozporządzeniem.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez nadleśnictwo i Regionalną Dyрекję Ochrony Środowiska w Katowicach i Regionalną Dyрекję Ochrony Środowiska w Łodzi, w Nadleśnictwie Gidle zlokalizowane są dwie strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków:

(A075) BIELIK *HALIAEETUS ALBICILLA*

Decyzja RDOŚ w Łodzi nr WPN-II.6442.7.2015.MS z dnia 11 sierpnia 2015 r.

(A030) BOCIAN CZARNY *CICONIA NIGRA*

Decyzja RDOŚ w Katowicach nr WPN.6442.9.2015.DC.2 z dnia 31 sierpnia 2015 r.

W latach 2014-2016 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle istniały 4 dodatkowe strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania bociana

czarnego (3 strefy) i bielika (1 strefa), które ze względu na brak zasiedlenia w ostatnich 5 latach przez te gatunki oraz zebrane informacje potwierdzające brak gniazdowania tych gatunków w tym regionie Decyzjami Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi nr: WPN.6442.10.2015.MS z dnia 29 października 2015 roku, WPN.6442.11.2013. MS. z dnia 10 stycznia 2014 roku, WPN.6442.4.2015. MS z dnia 3 kwietnia 2015 roku oraz Decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach nr WPN.6442.8.2016.DC z dnia 26 września 2016 roku, zostały zlikwidowane.

Zgodnie z załącznikiem nr 4 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2016 r. poz. 2183) ustala się:

- **dla bielika *Haliaeetus albicilla***
  - strefę ochrony całorocznej w promieniu do 200 m od gniazda;
  - strefę ochrony okresowej w promieniu do 500 m od gniazda. Ochrona okresowa obowiązuje od 1 stycznia do 31 lipca.
- **dla bociana czarnego *Ciconia nigra***
  - strefę ochrony całorocznej w promieniu do 200 m od gniazda
  - strefę ochrony okresowej w promieniu do 500 m od gniazda. Ochrona okresowa obowiązuje od 15 marca do 31 sierpnia.

IV.8.3. PŁAZY I GADY

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle występuje 13 gatunków płazów i 6 gatunków gadów. Najcenniejsze spośród nich stanowią przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 - kumak nizinny *Bombina bombina* i traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*.

Tabela 35. Wykaz chronionych gatunków płazów i gadów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Płazy			
1	Grzebiuszka ziemna <i>Pelobates fuscus</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. II	Preferuje głównie tereny z glebami luźnymi lub słabo związłymi-piaszczystymi, piaszczysto-gliniastymi, czarnoziemami, w których łatwo może się zagrzebać. Często spotyka się ją także w ogródkach warzywnych i na polach uprawnych. W okresie godowym wybiera wody stojące i wolno płynące w krajobrazie otwartym, np. miejsca eksploatacji kruszyw (piasek, drobny żwir), stawy rybne. Podawana z zasięgu granic gminy Koniecpol.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
2	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i> kod: 1188	PL - ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzL – DD DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Preferuje niewielkie zbiorniki wodne położone na łąkach i skrajach lasów, rozlewiska, starorzecza z obfitą roślinnością wodną. Poza obszarem Natura 2000 gatunek notowany na obrzeżach stawów hodowlanych w Jasieniu oraz w śródlęśnych stawach. Podawany również z zasięgu granic gminy Koniecpol. Obserwacje punktowe: [REDACTED] [REDACTED]
3	Ropucha szara <i>Bufo bufo</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. II	Preferuje wilgotne drzewostany w średnim wieku i starsze. Niezbędna obecność niewielkich akwenów o wodzie stojącej, najchętniej niezarybionych. Podawana z zasięgu granic gmin Koniecpol i Gidle.
4	Ropucha paskówka <i>Epidalea calamita</i> (<i>Bufo calamita</i>)	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. II	Zamieszkuje obszary suche i nizinne, gdzie przeważają gleby lekkie, lessy o niewielkim stopniu porośnięcia, zwykle jest to skąpa roślinność trawiasta. Występuje również na polach uprawnych, łąkach i sadach.
5	Ropucha zielona <i>Bufo viridis</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. II	Gatunek ten preferuje krajobraz rolniczy, szczególnie suche i średnio wilgotne łąki, pola uprawne, sady i tereny kamieniste, szczególnie chętnie zasiedla takie środowiska, gdy sąsiadują z zabudowaniami wiejskimi lub miejskimi. Podawana z zasięgu granic gminy Koniecpol.
6	Rzekotka drzewna <i>Hyla arborea</i>	PL - ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej DS – zał. IV; KB – zał. II	Preferuje skraje wilgotnych i podmokłych zadrzewień i zakrzewień nad wodami; również w obrębie osiedli ludzkich. Podawana z zasięgu granic gmin Koniecpol i Gidle.
7	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i> kod: 1166	PL - ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzK – NT; PCzL – NT DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Gatunek rzadki. Występuje lokalnie, głównie w bezrybnych akwenach wód stojących. Podawana z zasięgu granic gminy Koniecpol. Nie potwierdzona na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle.
8	Traszka zwyczajna <i>Triturus vulgaris</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III	Rozmnaża się w różnego rodzaju zbiornikach wodnych, po okresie rozrodu żyje na łądzie w cienistych lasach. Podawana z zasięgu granic gminy Koniecpol.
9	Żaba jeziorkowa <i>Pelophylax lessonae</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. IV; KB – zał. III	Jest płazem typowym dla małych zbiorników wodnych. Rozród odbywa się także w rowach melioracyjnych, kałużach, okresowych rozlewiskach na łąkach, w przybrzeżnej strefie większych zbiorników wodnych. Podawana z zasięgu granic gminy Gidle.
10	Żaba moczarowa <i>Rana arvalis</i>	PL - ochrona ścisła DS – zał. IV; KB – zał. III	Preferuje tereny podmokłe i akweny wód stojących i wolno płynących, również na obrzeżach lasów i borów mieszanych. Podawana z zasięgu granic gmin Koniecpol i Gidle.
11	Żaba śmieszka <i>Pelophylax ridibundus</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. V; KB – zał. II	Preferuje wody stojące i wolno płynące, także na terenach zalesionych. Podawana z zasięgu granic gminy Gidle.
12	Żaba trawna <i>Rana temporaria</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. V; KB – zał. III	Preferuje tereny podmokłe i akweny wód stojących i wolno płynących, również wilgotne i podmokłe lasy oraz bory mieszane. Podawana z zasięgu granic gmin Koniecpol i Gidle.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
13	Żaba wodna <i>Pelophylax esculentus</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. V; KB – zał. III	Preferuje obficie zarośnięte roślinnością, płytkie zbiorniki wodne. Podawana z zasięgu granic gmin Koniecpol i Gidle.
Gady			
14	Gniewosz plamisty <i>Coronella austriaca</i>	PL - ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzK – VU; PCzL – VU DS – zał. IV	Gatunek rzadki. Preferuje miejsca suche i silnie nasłonecznione, na terenach kamienistych, w zaroślach, na brzegach lasów i pól. Podawany z zasięgu granic gminy Koniecpol.
15	Jaszczurka zwinka <i>Lacerta agilis</i>	PL - ochrona częściowa DS – zał. IV; KB – zał. II	Preferuje różnego typu tereny otwarte, łąki, nieużytki, ugory, skraje pól uprawnych, tereny dobrze nasłonecznione, a w lasach obrzeża dróg leśnych. Podawana z zasięgu granic gminy Koniecpol.
16	Jaszczurka żyworodna <i>Lacerta vivipara</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III	Występuje w kompleksach leśnych. Gatunek rzadszy, preferuje siedliska bardziej wilgotne.
17	Padalec zwyczajny <i>Anguis fragilis</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III	Preferuje wilgotne lasy liściaste i mieszane, rzadziej wilgotne bory mieszane. Często występuje na obrzeżach drzewostanów, przy polanach i drogach. Chętnie kryje się pod kłodami leżących drzew. Podawany z zasięgu granic gminy Koniecpol.
18	Zaskroniec zwyczajny <i>Natrix natrix</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III	Spotykany głównie nad brzegami wód. Ścisłe związany z obecnością płazów (pokarm). Podawany z zasięgu granic gmin Koniecpol i Gidle.
19	Żmija zygzakowata <i>Vipera berus</i>	PL - ochrona częściowa KB – zał. III	Występuje głównie w wilgotnych drzewostanach, nad śródleśnymi ciekami i zbiornikami wodnymi. Podawany z zasięgu granic gmin Koniecpol i Gidle.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183). **PCzL / PCzK** – Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, DD – gatunki o nieokreślonym stopniu zagrożenia, wymagającym dokładniejszych danych. **DS** - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. **KB** - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263).

IV.8.4. RYBY I SMOZKOUSTE

Na podstawie danych zawartych w inwentaryzacjach faunistycznych gmin stwierdzono tu występowanie wielu chronionych i rzadkich gatunków ryb, bytujących głównie w rzece Pilicy i jej dopływach oraz licznych starorzeczach i stawach. Najcenniejsze spośród nich stanowią przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 - głowacz białopłetwy *Cottus gobio*, koza *Cobitis taenia*, minóg ukraiński *Eudontomyzon mariae* i piskorz *Misgurnus fossilis*.

Tabela 36. Wykaz chronionych i cennych gatunków ryb w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, znane stanowiska
1	Boleń <i>Aspius aspius</i> kod: 1130	PL – niechroniony CzLR – LC DS – zał. II i V; KB – zał. III	Gatunek zasiedla wody płynące i zbiorniki zaporowe, słonawe odcinki rzek i jeziora. Notowany w ciekach i zbiornikach wodnych w zasięgu gmin Gidle i Koniecpol.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, znane stanowiska
2	Brzana <i>Barbus barbus</i>	PL – niechroniony PCzL – DD; CzLR – VU DS – zał. V	Ryba typowo rzeczna. Notowana w ciekach w zasięgu gmin Gidle i Koniecpol.
3	Ciernik <i>Gasterosteus aculeatus</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Zamieszkuje zbiorniki wodne, a także zakola rzek. Występuje przy brzegu i na płycznach. Notowany w ciekach i zbiornika wodnych w zasięgu gminy Gidle.
4	Głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i> kod: 1163	PL – ochrona częściowa PCzL – DD; CzLR – VU DS – zał. II; KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Żyje w rwących potokach z czystą, dobrze natlenioną wodą, rzekach i jeziorach z kamiennym lub żwirowo-kamiennym dnem oraz słonawych wodach estuariów dużych rzek. Prowadzi przyrodniczy tryb życia. Notowany w dorzeczu Pilicy.
5	Jelec <i>Leuciscus leuciscus</i>	PL – niechroniony CzLR – NT	Występuje w rzekach i strumieniach. Notowany w ciekach w zasięgu gminy Koniecpol.
6	Kiełb pospolity <i>Gobio gobio</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Występuje w rzekach o żwirowym i piaszczystym dnie, pospolity także w jeziorach. Notowany w ciekach i zbiornika wodnych w zasięgu gmin Gidle i Koniecpol.
7	Kleń <i>Leuciscus cephalus</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Występuje głównie w rzekach. Notowany w ciekach i zbiornika wodnych w zasięgu gmin Gidle i Koniecpol.
8	Koza <i>Cobitis taenia</i> kod: 1149	PL - ochrona częściowa PCzL – DD; CzLR – LC DS – zał. II; KB – zał. III	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Gatunek rzeczny, zamieszkuje środkowe i dolne odcinki rzek. Przebywa z dala od brzegów w strefie głębokiej wody o słabym prądzie. Notowana w Pilicy.
9	Koza złotawa <i>Sabanejewia aurata</i> kod: 1146	PL – ochrona ścisła PCzL – EN; CzLR – VU DS – zał. II; KB – zał. III	Preferuje czyste wody o średnim i szybkim przepływie, górne i środkowe biegi rzek, raczej płytkich o dnie skalistym, piaszczystym lub piaszczysto-mulistym. Występuje także w wodach bardzo wolno płynących, raczej stojących, z nieco mulistym i pokrytym roślinami dnem. Notowana w Pilicy.
10	Krap <i>Abramis bjoerkna</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Występuje w dolnym biegu rzek oraz w stawach, starorzeczach i rozlewiskach. Notowany w ciekach i zbiornika wodnych w zasięgu gminy Koniecpol.
11	Leszcz <i>Abramis brama</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Występuje w dolnych partiach dużych rzek, najchętniej przebywa w głębokiej wodzie z bogatą roślinnością. Notowany w ciekach w zasięgu gmin Gidle i Koniecpol.
12	Lin <i>Tinca tinca</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Występuje w praktycznie każdym rodzaju wód stojących i płynących. Notowany w ciekach i zbiornika wodnych w zasięgu gminy Koniecpol.
13	Miętus pospolity <i>Lota lota</i>	PL – niechroniony CzLR – VU	Występuje głównie w rzekach z czystą i szybko płynącą wodą oraz żwirowatym dnem, rzadziej w zbiornikach zaporowych. Dociera również do górskich potoków. Notowany w ciekach w zasięgu gminy Koniecpol.
14	Minóg strumieniowy <i>Lampetra planeri</i> kod: 1096	PL - ochrona częściowa PCzK – NT; PCzL – NT CzLR – VU DS – zał. II; KB – zał. III	Czyste, szybko płynące rzeki i strumienie. Notowany w ciekach w zasięgu gminy Koniecpol.
15	Minóg ukraiński <i>Eudontomyzon mariae</i> kod: 2484	PL - ochrona częściowa PCzL – NT; PCzK – NT CzLR – VU DS – zał. II; KB – zał. III	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Zasiedla rzeki nizinne, podgórskie i górskie z czystą, dobrze natlenioną wodą i podłożem żwirowo-piaszczystym. Notowany w Pilicy.
16	Okoń <i>Perca fluviatilis</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Zasiedla stawy i wyrobiska, rzeki średnie nizinne, wielkie nizinne. Notowany w ciekach i zbiornika wodnych w zasięgu gmin Gidle i Koniecpol.

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, znane stanowiska
17	Piskorz <i>Misgurnus fossilis</i> kod: 1145	PL - ochrona częściowa PCzK – NT; PCzL – NT CzLR – VU DS – zał. II; KB – zał. III	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Zasiedla wody stojące i wolno płynące, płytkie, drobne muliste zbiorniki, starorzecza, kanały. Żyje w pobliżu dna, podczas dnia zagrzebuje się w mule. Notowany w Pilicy.
18	Płoc <i>Rutilus rutilus</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Notowana w ciekach w zasięgu gmin Gidle i Koniecpol.
19	Pstrąg potokowy <i>Salmo trutta m. fario</i>	PL – niechroniony CzLR – DD	Żyje w potokach wyżynnych o prądzie szybkim, dnie kamienistym i żwirowatym, o wodzie czystej i chłodnej. Notowany w ciekach w zasięgu gminy Gidle.
20	Sandacz <i>Sander lucioperca</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Zasiedla średnie i duże nizinne rzeki, jeziora, wyrobiska. Notowany w ciekach i zbiornikach wodnych w zasięgu gminy Gidle.
21	Słonecznica <i>Leucaspis delineatus</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Występuje w zbiornikach wodnych lub niewielkich, wolno płynących rzekach. Gatunek pospolity. Notowany w ciekach i zbiornikach wodnych w zasięgu gminy Koniecpol.
22	Szczupak <i>Esox lucius</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Występuje w wodach słodkich, zarówno płynących, jak i stojących, również w wodach słonych. Notowany w ciekach i zbiornikach wodnych w zasięgu gmin Gidle i Koniecpol.
23	Śliz pospolity <i>Barbatula barbatula</i>	PL - ochrona częściowa CzLR – LC	Czyste, szybko płynące rzeki i strumienie. Notowany w ciekach w zasięgu gminy Gidle.
24	Ukleja <i>Alburnus alburnus</i>	PL – niechroniony CzLR – LC	Występuje w wodach stojących i wolno płynących. Notowana w ciekach i zbiornikach wodnych w zasięgu gminy Koniecpol.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183). **PCzL / PCzK** - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce (Głowaciński, 2001). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, DD - gatunki o statusie słabo rozpoznanym i zagrożeniu stwierdzonym, ale bliżej nieokreślonym, LC - gatunki niższego ryzyka. **CzLR** - Czerwona lista minogów i ryb (Witkowski, 2009). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: CD – gatunki zależne od ochrony, VU – gatunki narażone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC - gatunki najmniejszej troski. **DS** - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. **KB** – Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263).

IV.8.5. BEZKRĘGOWCE

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle występuje 13 cennych gatunków bezkręgowców. Występują tu między innymi chronione gatunki: chrząszczy - pachnica dębowa *Osmoderma eremita*, motyli - czerwończyk fioletek *Lycaena helle* i czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* oraz modraszek telejus *Phengaris teleius* i modraszek nausitous *Phengaris nausithous*. Z cennych ważek występuje trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*, a z ważniejszych gatunków mięczaków - poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana* i poczwarówka zwężona *Vertigo angustior* oraz zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*. Wszystkie wymienione powyżej gatunki stanowią przedmioty ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018.

Tabela 37. Wykaz chronionych i cennych gatunków bezkręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Mięczaki <i>Mollusca</i>			
1	Poczwarówka jajowata <i>Vertigo moulinsiana</i> kod: 1016	PL – ochrona ścisła PCzK – CR; PCzL – CR DS – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Gatunek związany z terenami podmokłymi: łąkami trzciny, turzyc i manny wodnej na brzegach rzek i jezior; w sezonie wegetacyjnym przebywa na roślinach (rodzaje palka <i>Typha spp.</i> , kosaciec <i>Iris spp.</i> , manna <i>Glyceria spp.</i> , turzyca <i>Carex spp.</i> , trzcina <i>Phragmites spp.</i>), 30-50 cm nad powierzchnią wody, pozostałą część roku spędza na ziemi wśród szczątków roślinnych.
2	Poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i> kod: 1014	PL – ochrona ścisła PCzK – EN; PCzL – EN DS – zał. II; KB – zał. III	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Jest gatunkiem wapniolubnym, o preferencjach w stosunku do wilgotności zmieniających się zależnie od klimatu. W Polsce, jak i w całej środkowej Europie, jest związany z siedliskami o wysokiej i stałej wilgotności, jak torfowiska węglanowe, bagna, brzegi jezior, rzadziej bagna porośnięte olchą.
3	Skójka gruboskorupowa <i>Unio crassus</i> kod: 1032	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzK – EN; PCzL – EN DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Gatunek reofilny, dla którego nurt stanowi odpowiednie siedlisko. Zasiedla czyste wody bieżące, niezbyt głębokie, z piaszczystym lub piaszczysto-żwirowym dnem. Często występuje w niewielkich rzekach albo w górnych partiach większych cieków. Notowana w dolinie Pilicy.
4	Ślimak winniczek <i>Helix pomatia</i>	PL – ochrona częściowa DS – zał. V; KB – zał. III	Notowany głównie w lasach liściastych oraz zakrzewieniach śródpolnych i na obrzeżach osiedli. Pospolity. Notowany w otoczeniu kościoła w Cielętnikach. Obserwacje punktowe: ██████████ ██████████ ██████████
5	Zatoczek łamliwy <i>Anisus vorticulus</i> kod: 4056	PL – ochrona ścisła PCzL – NT DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Zasiedla przede wszystkim niewielkie zbiorniki z czystą, dobrze natlenioną i zawierającą jony wapnia wodą, której lustro pokryte jest w znacznym stopniu przez roślinność wodną.
Chrzyszczce <i>Coleoptera</i>			
6	Kreślinek nizinny <i>Graphoderus bilineatus</i> kod: 1082	PL – ochrona ścisła DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Zasiedla najczęściej średniej wielkości i duże, stałe zbiorniki wodne, głównie jeziora, stawy, glinianki i starorzecza. Preferuje zbiorniki czyste, mezotroficzne i naturalnie eutroficzne, z bogato rozwiniętą roślinnością wodno-błotną. Występuje w strefie płytkiej wody, często tuż przy brzegu. Nie występuje na torfowiskach wysokich i w wodach płynących. Notowany w dolinie Pilicy.
7	Pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i> kod: 1084	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzK – VU PCzL – VU DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Jest to gatunek reliktowy lasów pierwotnych, preferuje świetliste drzewostany liściaste i mieszane. W środowisku zmienionym przez człowieka gatunek spotykany jest w parkach, zadrzewieniach cmentarnych oraz alejach. Rozwój pachnicy dębowej jest ściśle związany ze starymi dziuplastymi (koniecznie próchniejącymi) drzewami. Gatunek stwierdzony w zasięgu granic OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 oraz OZW Las Dębowiec PLH100023. Obserwacje punktowe: ██████████

Lp.	Gatunek	Status ochronny, kategoria zagrożenia	Występowanie, siedlisko, znane stanowiska
Motyle Lepidoptera			
8	Czerwończyk fioletek <i>Lycaena helle</i> kod: 4038	PL – ochrona ścisła PCzK – VU; PCzL – VU DS – zał. II i IV	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Gatunek występuje na terenach podmokłych, najczęściej na wilgotnych łąkach w dolinach rzek oraz na torfowiskach niskich. Sprzyjające jest rozproszone występowanie krzewów wierzby szarej <i>Salix cinerea</i> i wierzby uszatej <i>S. aurita</i> . Związany troficznie z rdestem węzownikiem <i>Polygonum bistorta</i> . Niekiedy arealy występowania poszczególnych populacji są bardzo niewielkie i obejmują obszar zaledwie kilkudziesięciu m ² . Notowany w Bobrach koło Radomska.
9	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> kod: 1060	PL – ochrona ścisła PCzK – LR PCzL – LC DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Gatunek związany ze środowiskami wilgotnych łąk i torfowisk niskich w dolinach rzek i w otoczeniu jezior. Preferuje tereny nadwodne oraz obrzeża rowów melioracyjnych. W ostatnich latach coraz częściej obserwowany w środowiskach suchszych, w tym także ruderalnych. Związany troficznie ze szczawiem <i>Rumex</i> sp.
10	Modraszek nausitous <i>Phengaris nausithous</i> kod: 6179	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzK – LR PCzL – LC DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Wilgotne łąki trzęślicowe, torfowiska niskie oraz torfowiska węglanowe. Preferuje tereny nieco zakrzaczone, a unika miejsc całkowicie otwartych. Środowiska takie najczęściej znajdują się na obrzeżach ekstensywnie użytkowanych łąk i trzcinowisk. Troficznie związany z krwisiągłem lekarskim <i>Sanguisorba officinalis</i> . Gąsienice muszą być „adoptowane” przez mrówki z rodzaju <i>Myrmica</i> .
11	Modraszek telejus <i>Phengaris teleius</i> kod: 6177	PL – ochrona ścisła, wymaga ochrony czynnej PCzK – LR PCzL – LC DS – zał. II i IV; KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Wilgotne łąki trzęślicowe, torfowiska niskie oraz torfowiska węglanowe. Na pogórzu zasiedla także zbocza z lokalnymi wysiękami wody. Troficznie związany z krwisiągłem lekarskim <i>Sanguisorba officinalis</i> . Gąsienice muszą być „adoptowane” przez mrówki z rodzaju <i>Myrmica</i> .
12	Paź królowej <i>Papilio machaon</i>	Niechroniony PCzL – LC	Łąki, ugory, zbocza wałów przeciwpowodziowych, nasłonecznione stoki wzgórz i pagórów, polany śródlądne, sąsiedztwo dróg i linii kolej. Zalatuje do sadów i ogrodów. Troficznie związany z roślinami baldaszkowatymi <i>Apiaceae</i> . Podawany z zasięgu granic gminy Nowa Brzeźnica.
Ważki Odonata			
13	Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i> kod: 1037	PL - ochrona ścisła DS – zał. II i IV KB – zał. II	Przedmiot ochrony obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Biotope są małe, średnie i duże cieki nizinne i podgórskie, preferując odcinki śródlądne, częściowo dobrze nasłonecznione oraz miejsca o różnorodnej strukturze przestrzennej koryta rzeki – obecność zróżnicowanej głębokości, leżących kamieni i głazów oraz powalonych drzew i urwistych brzegów. Zagrożenia – regulacja koryta rzeki, zanieczyszczenie wody, usuwanie drzew i krzewów z zasiedlanych przez trzeplę odcinków rzeki. Notowany w granicach obszaru OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018.
Błonkoskrzydłe			
14	Trzmiel ogrodowy <i>Bombus hortorum</i>	PL – ochrona częściowa	Gatunek terenów otwartych
15	Mrówka rudnica <i>Formica rufa</i>	PL – ochrona częściowa	Pospolity gatunek leśny.
16	Mrówka ćmawa <i>Formica polyctena</i>	PL – ochrona częściowa	Pospolity gatunek leśny.

PL - Prawo krajowe - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183). PCzL / PCzK - Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński, 2002) / Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce (Głowaciński, 2004). Stosowane skróty kategorii zagrożenia: EN - gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone, VU - gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie, CR – gatunki skrajnie zagrożone NT - gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia, LC - gatunki niższego ryzyka, LR - gatunki najmniejszej troski. DS - Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. KB - Konwencja Berneńska - Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz.U. 1996 nr 58 poz. 263).

IV.8.6. MONITORING GATUNKÓW

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzony jest monitoring gatunków zwierząt. Projekt ten realizowany jest na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przez Instytut Ochrony Przyrody PAN i finansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa (poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa) zlokalizowane są 2 punkty monitoringowe dla gatunków: czerwończyk fioletek *Lycaena helle* i ślimak winniczek *Helix pomatia*.

V. WALORY PRZYRODNICZO–LEŚNE

V.1. SIEDLISKA PRZYRODNICZE – PRZEDMIOTY OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000

Siedlisko przyrodnicze jest pojęciem wprowadzonym przez przepisy prawa Unii Europejskiej w ramach wyznaczania obszarów sieci Natura 2000. Oznacza ono obszar lądowy lub wodny wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne, zarówno całkowicie naturalne, jak i półnaturalne. Należy mieć na uwadze, że siedlisko przyrodnicze w ujęciu obszarów sieci Natura 2000 nie jest tożsame z definicją biologiczną, ekologiczną lub leśną siedliska. Pojęcie siedliska przyrodniczego wprowadziła w Unii Europejskiej Dyrektywa Siedliskowa 92/43/EWG, a polskie prawo (ustawa o ochronie przyrody; tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.) w oparciu o tą dyrektywę definiuje siedlisko przyrodnicze, jako „obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne” (art. 5). Siedliska przyrodnicze zostały wyznaczone celem ochrony miejsc bytowania cennych z punktu widzenia przyrodniczego gatunków roślin i zwierząt często zagrożonych wyginięciem. Na mocy ustawy o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 2134 z późn. zm.) w Polsce został wprowadzony zakaz podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych, co w konsekwencji prowadziłoby do negatywnego oddziaływania na gatunki, dla których obszar chroniony został stworzony (art. 33). Wyjątek od zakazu stanowi nadrzędny interes publiczny o charakterze społecznym lub gospodarczym, gdy nie ma żadnej innej alternatywy. W takim przypadku może dojść do zniszczenia siedliska, lecz wskazane są działania rekompensujące straty (art. 34).

Tabela 38. Wykaz typów siedlisk przyrodniczych odnotowanych w obszarach Natura 2000 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Nazwa siedliska	Kod typu	Powierzchnia siedliska na gruntach w zarządzie nadleśnictwa w zasięgu obszarów Natura 2000 [ha]
Siedliska nieleśne			
1	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	6410	0,30
2	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	7140	26,93
Siedliska leśne			
3	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	9170	63,99
4	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	9190	2,70

Lp.	Nazwa siedliska	Kod typu	Powierzchnia siedliska na gruntach w zarządzie nadleśnictwa w zasięgu obszarów Natura 2000 [ha]
5	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne – siedlisko priorytetowe	91D0	8,96
6	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródliskowe – siedlisko priorytetowe	91E0	29,98
7	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (<i>Ficario-Ulmetum</i>)	91F0	6,64
Razem			139,50

*) powierzchnia geometryczna siedliska przyrodniczego

V.1.1. SIEDLISKA LEŚNE

9170 – GRĄD ŚRODKOWOEUROPEJSKI I SUBKONTYNTENTALNY *GALIO-CARPINETUM*, *TILIO-CARPINETUM*

Grądy środkowoeuropejskie charakteryzują się złożoną strukturą, dużym bogactwem florystycznym oraz wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. Wielowarstwowy oraz wielogatunkowy drzewostan składa się głównie z graba, dębu szypułkowego i lipy drobnolistnej. Częstymi gatunkami domieszkowymi są klon pospolity oraz buk zwyczajny, a na siedliskach najbardziej żyznych i wilgotnych także wiązy: polny, szypułkowy i górski, klony: polny i jawor, jesion wyniosły, olsza czarna oraz czeremcha pospolita. W warstwie drzew ubogich postaci grądu występuje dąb bezszypułkowy, który niekiedy może osiągać przewagę ilościową nad dębem szypułkowym. Warstwa zielna jest na ogół dobrze wykształcona, chociaż jej fizjonomia i skład florystyczny różnią się w zależności od żyzności i uwilgotnienia gleb. Większość gatunków należy do grupy roślin, które optimum ekologiczno-socjologiczne osiągają w mezo- i eutroficznych lasach liściastych. Na siedliskach stosunkowo najbardziej ubogich grąd środkowoeuropejski wykazuje florystyczne nawiązania do kwaśnych dąbrów, natomiast w warunkach siedlisk żyznych i wilgotnych wzbogacony jest o gatunki łęgowe. Charakterystyczną cechą jest wyraźny aspekt wczesnowiosenny związany z rozwojem barwnie kwitnących i łanowo występujących roślin zielnych, np.: zawilców – gajowego i żółtego, oprócz których ukazują się między innymi: przylaszczka pospolita, miodunka ćma, groszek wiosenny i turzyca palczasta. Do stałych komponentów warstwy zielnej grądu środkowoeuropejskiego, poza już wymienionymi, należą: gwiazdnica wielkokwiatowa, gajowiec żółty, wiechlina gajowa, prosownica rozpięchła, kokoryczka wielokwiatowa, fiołek leśny, trędownik bulwiasty, żankiel zwyczajny, kopytnik pospolity, kłosownica leśna, fiołek przedziwny, podagrycznik pospolity, kuklik pospolity. Siedlisko

gradów środkowoeuropejskich występuje na terenie ostoi: OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018, OZW Las Dębowiec PLH100023 oraz SOO Cisy w Jasieniu PLH100018.

9190 - KWAŚNE DĄBROWY *QUERCION ROBORI-PETRAEAE*

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje ubogie lasy dębowe z acydofilnym runem, typowe dla strefy wpływów klimatu atlantyckiego, występujące w Polsce w zachodniej części kraju. W klasyfikacji siedlisk leśnych kwaśne dąbrowy występują na siedliskach BMśw, BMw, LMśw, LMw. Śródlądowe niżowe kwaśne dąbrowy mogą płynnie przechodzić w ubogie postaci gradów z dębowym drzewostanem (siedlisko 9170), a w zasięgu występowania buka - także w kwaśne buczyny (siedlisko 9110). Rozgraniczenie tych siedlisk przyrodniczych w terenie może niekiedy sprawiać trudności. Postaci śródlądowe występują przeważnie na rozmaitych utworach piaszczystych i żwirowych, częściej spotykane są na wyniesieniach terenu, choć mogą występować także na terenach płaskich. W krajobrazach zdominowanych przez buczyny naturalne siedliska kwaśnych dąbrów występują wyspowo, zajmując np. piaszczysto-żwirowe szczyty wzniesień, suche stoki, czy (dotyczy postaci wilgotnej z trzęślicą modrą, czernicą i orlicą) wilgotne niecki terenowe.

Kwaśne dąbrowy mają zwykle drzewostan budowany przez dęby - bezszypułkowy (zwłaszcza postaci cieplejsze i uboższe) lub szypułkowy (zwłaszcza postaci wilgotniejsze). W domieszce mogą wystąpić także: sosna zwyczajna, brzoza brodawkowata (rzadziej brzoza omszona, buk, jarzębina. Typowe dla warstwy krzewów są kruszyna, jarzębina, podrosty buka oraz obu gatunków dębów. Do typowych gatunków runa należą: borówka czernica, śmiełek pogięty, orlica pospolita, turzyca pigułkowata, siódmaczek leśny, konwalijka dwulistna, nerecznica krótkoostna, kosmatka owłosiona, wiechlina gajowa, konwalia majowa, kostrzewa owcza, trzcinnik leśny, pszeniec zwyczajny, jastrzębiec sabaudzki i leśny, przylaszczka pospolita. Jeden płat siedliska zinwentaryzowano na terenie ostoi OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018.

***91D0 - BORY I LASY BAGIENNE (*VACCINIO ULIGINOSI BETULETUM PUBESCENTIS, VACCINIO ULIGINOSI PINETUM, PINO MUGO-SPHAGNETUM, SPHAGNO GIRGENSOHNII-PICETUM*) I BRZozowo-SOSNOWE BAGIENNE LASY BOREALNE – SIEDLISKO PRIORYTETOWE**

Bory i lasy bagienne najczęściej związane są z kompleksami torfowisk wysokich i przejściowych. Pozostają zwykle pod wpływem zasilania ubogą w związki odżywcze wodą opadową (ombrogeniczną) lub z płytkich warstw gruntowych (topogeniczną). Zbiorowiska budowane są głównie przez brzozę omszoną *Betula pubescens*, sosnę zwyczajną *Pinus sylvestris* i świerka pospolitego *Picea abies* oraz gatunki specyficzne dla oligotroficznych i mezotroficznych terenów bagiennych, w tym gatunki z rodzajów torfowiec *Sphagnum spp.*,

turzyca *Carex spp.* i borówka *Vaccinium spp.* W Polsce typ wybitnie niejednorodny z przyczyn fitogeograficznych i lokalnosiedliskowych. Typowe sytuacje terenowe, w których występuje siedlisko, to torfowiska wysokie oraz torfowiska wypełniające zagłębienia wytopiskowe. Siedlisko można jednak spotkać także w nietypowych sytuacjach terenowych – nawet w dolinach rzecznych. Typowe postaci siedliska to bory, brzeziny i świerczyny bagiennie, opisane jako odpowiednie zbiorowiska roślinne. Występuje jednak cała gama postaci przejściowych i nietypowych. Do siedliska przyrodniczego też trzeba zaliczać inne, niekiedy trudne do ujęcia fitosocjologicznego bagiennie lasy na torfach, cechujące się dominacją brzozy i sosny. Często stanowią one stadia sukcesyjne na torfowiskach. Problematyczne może być precyzyjne rozdzielanie siedliska od nieleśnych siedlisk torfowiskowych (7110, 7120, 7140). Umowną granicą pomiędzy borem/lasem bagiennym a otwartym torfowiskiem porośniętym drzewami jest osiągnięcie przez warstwę drzew pokrycia >50%. Ze względu na poligeniczny charakter i znaczne wewnętrzne zróżnicowanie typu siedliska, nie ma jednego zestawu gatunków, który byłby typowy dla wszystkich podtypów. Dla borów bagiennych są to: bagno zwyczajne *Ledum palustre*, borówka bagienna *Vaccinium uliginosum*, oraz przechodzące gatunki torfowiskowe: torfowce *Sphagnum spp.*, żurawina błotna *Oxycoccus palustris*, modrzewnica zwyczajna *Andromeda polifolia*, wełnianka pochwowata *Eriophorum vaginatum*. Siedlisko występuje na terenie ostoi OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 oraz OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030.

*91E0 - ŁĘGI WIERZBOWE, TOPOLOWE, OLSZOWE I JESIONOWE *SALICETUM ALBAE*, *POPULETUM ALBAE*, *ALNENION GLUTINOSO-INCANAE*, OLSY ŹRÓDLISKOWE - SIEDLISKO PRIORYTETOWE

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje nadrzeczne lasy: olszowe, jesionowe, wierzby białej i kruchej oraz topoli białej i czarnej. Wymienione lasy wykształcają się na glebach zalewanych wodami rzecznyymi, o wysokim poziomie wód gruntowych, głównie klasyfikowanych jako pobagiennie lub napływowe aluwialne. Należy tu kilka istotnie różniących się podtypów drzewostanów, a mianowicie od jesionowo-olszowych na obszarach źródlisk i związanych z nimi cieków, przez olszowe w dolinach szybko płynących rzek, olszyny nad wolno płynącymi strumieniami, górskie olszynki z olszą szarą, po nadbrzeżne lasy wierzbowe i topolowe nad dużymi rzekami. Okresowe zalewy są typowe dla łągów, ale nie są warunkiem koniecznym: płaty siedliska spotyka się także w miejscach niezalewanych, a pozostających pod wpływem ruchu wód gruntowych. Siedlisko jest związane z typem siedliskowym Lł, oraz przede wszystkim OIj i OI.

Łęgi są silnie zróżnicowane ekologicznie i geograficznie, co powoduje że naturalna kompozycja gatunkowa ich runa jest równie silnie zróżnicowana. Praktycznie nie ma też gatunków wiernych łągom, ani gatunków łągowych, które mogłyby być uniwersalnymi

wskaźnikami stanu ochrony siedliska. W drzewostanie jako gatunki typowe dla siedliska wymienia się zwykle olszę czarną, jesion wyniosły, wierzbę białą, wierzbę kruchą, topolę białą, topolę czarną. W runie (często wraz z krzewami) podawano zwykle obecność takich gatunków, jak: podagrycznik zwyczajny, zawilec żółty, wietlica samicza, kielisznik zaroślowy, turzyca długokłosa, turzyca dzióbkowata, świerżabek orzęsiony, śledziennica skrętolistna, czartawa drobna, czartawa pospolita, leszczyna zwyczajna, sadziec konopiasty, kostrzewa olbrzymia, ziarnopłon wiosenny, kruszyna pospolita, przytulia czepna, przytulia błotna, kuklik zwisty, chmiel zwyczajny, niecierpek pospolity, kosaciec żółty, gajowiec żółty, karbieniec pospolity, tojeść pospolita, krwawnica pospolita, czeremcha pospolita, mozga trzciniowata, porzeczka czarna, jeżyna popielica, szałwia lepka, tarczycza pospolita, psianka słodkogórz, czyściec leśny, gwiazdnica gajowa, żywokost lekarski, pokrzywa zwyczajna. Siedlisko występuje na terenie ostoi: OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018, OZW Las Dębowiec PLH100023 oraz SOO Cisy w Jasieniu PLH100018.

91F0 - ŁĘGOWE LASY DĘBOWO-WIĄZOWO-JESIONOWE *FICARIO-ULMETUM*

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje wilgotne lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, związane z siedliskami okazjonalnie zalewanymi wodami rzecznyymi lub pozostającymi pod wpływem okresowych spływów wód powierzchniowych albo ruchomych wód gruntowych. Łęgi dębowo-wiązowo-jesionowe są w Polsce wyraźnie zróżnicowane pod względem ekologicznym na dwie grupy: łęgi w dolinach wielkich rzek, w których podstawowym czynnikiem ekologicznym są okresowe zalewy wodami rzecznyymi oraz łęgi poza dolinami, zajmujące stanowiska w dolinkach małych cieków, wilgotnych a żyznych zagłębieniach, rynnach terenowych, itp.; ich charakter zdeteminowany jest przez ruch wody, zwykle jednak nieprzybierający charakteru zalewu powierzchniowego. Łęgi odcięte od wpływów zalewu wodami rzecznyymi, np. pozostawione za wałami przeciwpowodziowymi, podlegają też przekształceniu w kierunku łąk.

Typowy łąg dębowo-wiązowo-jesionowy jest zbiorowiskiem o zróżnicowanej strukturze pionowej i przestrzennej z wyraźnie zaznaczoną zmiennością sezonową. W postaci najpełniej wykształconej drzewostan ma na ogół niezbyt duże zwarcie, przeciętnie od 50-60% i składa się z dwóch, a niekiedy z trzech warstw. W wyższej warstwie głównymi gatunkami są dąb szypułkowy oraz jesion wyniosły. W niższych warstwach występują głównie wiązy: szypułkowy, polny, rzadziej górski oraz jabłoń dzika, czeremcha zwyczajna, lipa drobnolistna, grab zwyczajny, olsza czarna, klon pospolity i jawor, a sporadycznie także topole: biała i czarna oraz wierzby: biała i krucha. Charakterystyczna dla łągów wiązowo-jesionowych jest bujna i wielogatunkowa warstwa krzewów, w której oprócz odnowienia drzew, zwykle wiązów, a rzadziej dębu, występują najczęściej: dereń świdwa, szakłak pospolity, głóg dwuszyjkowy, bez czarny, trzmielina pospolita, kalina koralowa, porzeczka

czzerwona, czeremcha zwyczajna oraz i leszczyna pospolita. Bogata pod względem składu florystycznego oraz wewnętrznie zróżnicowana na kilka poziomów warstwa zielna pokrywa często całą powierzchnię płatów i składa się głównie z bylin o dużych wymaganiach glebowych, wśród których liczną grupę stanowią rozwijające się wczesną wiosną geofity, nadające zbiorowisku swoisty wygląd w tym okresie. Łanowo pojawia się wtedy ziarnopłon wiosenny, złoć żółta, zawilce, piżmaczek wiosenny, kokorycze, śledziennica skrętolistna, miodunka ćma i czworolist pospolity. Na niektórych stanowiskach występują też śnieżyczka przebiśnieg. Później rozwijają się inne gatunki typowe dla żyznych i wilgotnych lasów liściastych, np. czyściec leśny, czartawa pospolita, niecierpek pospolity, kostrzewa olbrzymia, a także gatunki o szerszych amplitudach ekologicznych, takie jak: czosnaczek pospolity, kuklik pospolity, bluszcz kurdybanek, przytulia czepna, jasnota plamista oraz podagrycznik pospolity, trędownik bulwiasty, pokrzywa zwyczajna, prosownica rozpięchła i turzyca leśna. Stałym gatunkiem runa, a niekiedy nawet panującym, jest pospolita w różnych zbiorowiskach leśnych i zaroślowych dolin rzecznych jeżyna popielica. Lasy łąkowe w Nadleśnictwie Gidle skupiają się na terenie ostoi OZW Las Dębowiec PLH100023.

V.1.2. SIEDLISKA NIELEŚNE

6410 - ZMIENNOWILGOTNE ŁĄKI TRZĘŚLICOWE *MOLINION*

Siedlisko przyrodnicze zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych jest jedną z najbardziej zróżnicowanych półnaturalnych formacji łąkowych powstałych na skutek ekstensywnej gospodarki człowieka. Łąki te wyróżniają się wielogatunkową strukturą i swoistą fenologią rozwoju, a ich amplituda ekologiczna jest bardzo szeroka. Powstają zarówno na podłożach zasobnych, jak i mezotroficznym oraz oligotroficznym, wilgotnym i świeżym. Specyficzną cechą siedliska jest zmienny poziom wody gruntowej w ciągu roku, stanowiący zasadniczy element różnicujący i decydujący o wykształceniu się swoistej roślinności.

Fizjonomicznie łąki trzęślicowe odznaczają się stałym udziałem trzęślicy modrej *Molinia caerulea*, która ma jednak małą wartość diagnostyczną. Najwierniejsze i zarazem najlepsze gatunki reprezentatywne dla tego typu biotopu to: kosaciec syberyjski *Iris sibirica*, goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, mieczyk dachówkowy *Gladiolus imbricatus*, goździk pyszny *Dianthus superbus*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, przytulia północna *Galium boreale*, okrzyń łąkowy *Laserpitium prutenicum*, czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis*, sierpik barwierski *Serratula tinctoria*, oman wierzbolistny *Inula salicina*, bukwica zwyczajna *Betonica officinalis*. Rozwój łąk trzęślicowych bywa najczęściej efektem melioracji torfowisk przejściowych lub niskich. Osuszenie tych siedlisk spowodowało wymuszenie w okresie wegetacyjnym znacznych ruchów pionowych wody w glebie. Zmienność poziomu zwierciadła wody gruntowej, która utrzymuje się wysoko wiosną i jesienią, a opada nisko lub bardzo nisko w pełni lata, daje możliwość koegzystencji wielu

gatunkom roślin, często o skrajnie różnych wymaganiach siedliskowych, charakterystycznych dla omawianego siedliska przyrodniczego. Innym ważnym czynnikiem wpływającym na wykształcenie się łąk trzęślicowych było ekstensywne ich użytkowanie. Sianokosy rozpoczynano zwykle jesienią i wykonywano bardzo rzadko, nawet co kilka (np. 3–5) lat. Zinventaryzowano jeden płat siedliska na terenie ostoi OZW Las Dębowiec PLH100023.

7140 - TORFOWISKA PRZEJŚCIOWE I TRZĘSAWISKA (PRZEWAŻNIE Z ROŚLINNOŚCIĄ Z SCHEUCHZERIO-CARICETEA)

Torfowiska rozwijające się przy powierzchni oligo- lub mezotroficznych wód, o pośrednim typie zasilania, tj. korzystające z wody opadowej i w części również podziemnej lub powierzchniowej, porośnięte przez różnorodne torfotwórcze zbiorowiska roślinne, w formie kołyszących się na powierzchni wody kożuchów, pływających dywanów (pła), trzęsawisk, zbudowanych przez średnio wysokie i niskie turzycy, torfowce i mchy brunatne. Roślinność torfowisk przejściowych i trzęsawisk jest bardzo zróżnicowana florystycznie, ale wspólną cechą fitocenoz jest dwuwarstwowa struktura, na którą składają się warstwa mszysta i zielna; gatunki drzewiaste przy stałych warunkach wodnych mogą osiedlać się tylko sporadycznie i na krótki czas. Warstwę mszystą budują albo torfowce (wyłącznie lub w przewadze), i wtedy najczęściej jest ona bardzo zwarta, albo mchy właściwe, których udział może być bardzo zróżnicowany. Warstwa ta jest spajana przez kłącza i korzenie roślin naczyniowych, których zwarcie może być bardzo różne, nawet od 5 do 90%. Najczęściej są to zbiorowiska skrajnie ubogie florystycznie, rzadko liczba gatunków w płacie przekracza 20.

Zarówno w warstwie zielnej, jak i mszystej zaznacza się dominacja 1-2 gatunków. Powoduje to, że fitocenozy mają wygląd: 1) płaskiego, dywanowego mszaru torfowcowego z nielicznymi gatunkami z grupy turzycowatych o niskim wzroście, np. wełnianki wąskolistnej *Eriophorum angustifolium*, przygielki białej *Rhynchospora alba*, turzycy dzióbkowatej *Carex rostrata*, turzycy nitkowatej *Carex lasiocarpa*; 2) turzycowiska z torfowcami; 3) mechowiska z turzycami; 4) turzycowiska ze znaczną domieszką roślin dwuliściennych, np. siedmiopalecznika błotnego *Comarum palustre*, bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata*; 5) unoszącego się na powierzchni wody, słabo spletanego kożucha pionierskich gatunków wkraczających na otwarte lustro wody, jak czermień błotna *Calla palustris*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*. Siedlisko występuje na terenie ostoi OZW Dolina Górnej Pilicy PLH260018 oraz OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030.

V.2. OBSZARY O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle znajduje się wiele obszarów cennych przyrodniczo. Duża część z nich objętych jest ochroną prawną lub obecnie jest wskazywanych do objęcia ochroną. Szczególnie cenne obszary zlokalizowane na gruntach w zarządzie nadleśnictwa zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 39. Wykaz obszarów cennych ze względów przyrodniczych zlokalizowanych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Lokalizacja	Opis
1	[REDACTED]	Cenne układy torfowiskowe wykształcone na obszarze ostoi OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030 i w jej bliskim sąsiedztwie.
2	[REDACTED]	Obszary leśne w okolicach Sowina w gminie Żytno z zachowanymi układami torfowiskowymi.
3	[REDACTED]	Obiekt obejmuje śródleśne bagno zachowane w stanie naturalnym w leśnictwie Kruszyna.
4	[REDACTED]	Bory i lasy bagienne wykształcone na znacznym obszarze nadleśnictwa.
5	[REDACTED]	Starorzecza Warty zlokalizowane na północ od miejscowości Prusicko Kaflarnia oraz starorzecze dopływu Baryczki znajdujące się w okolicy miejscowości Silniczka.
6	[REDACTED]	Zbiorowiska torfowiskowe wykształcone w kompleksach z borami bagiennymi.
7	[REDACTED]	Kompleks grądów porastający dolinę dopływu Baryczki z Pągowa, zlokalizowany w sąsiedztwie rezerwatu przyrody „Dębowiec”.
8	[REDACTED]	Lasy łęgowe wykształcone w dolinie rzek Baryczka, Mękwa, Pilica i ich dopływów.
9	[REDACTED]	Kompleks wilgotnych lasów położony w sąsiedztwie ostoi OZW Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030. W omawianych drzewostanach występują duże populacje liczydła górskiego i wawrzynka wilczelyko.

Fotografia. 5. Zbiorowiska torfowiskowe i bory bagienne zlokalizowane w oddz. 89 leśnictwa Kruszyna, w obrębie leśnym Kruszyna (fot. M. Ordyk, 2016)

Fotografia. 6. Zbiorowiska torfowiskowe zlokalizowane w oddz. 33 leśnictwa Dębowiec, w obrębie leśnym Dąbrowa Zielona (fot. J. Wierzbicki, 2016)

V.3. ZADRZEWIENIA I ZAKRZACZENIA NA TERENACH ZARZĄDZANYCH PRZEZ NADLEŚNICTWO

Istnienie zadrzewień śródpolnych ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju fauny i flory otwartych przestrzeni oraz stref przejściowych. Wykorzystywane są jako miejsca odpoczynku podczas migracji dużych ssaków, chronią i wzbogacają glebę, są siedliskiem roślin i zwierząt, łagodzą susze, są schronieniem dla ssaków i innych zwierząt. Zadrzewienia i zakrzewienia mają pozytywny wpływ na „przełamywanie” monotonności krajobrazu polno-łąkowego. Zadrzewienia w formie liniowej (wzdłuż rowów i miedz) ograniczają również szkody powodowane przez erozję wietrzną na sąsiadujących polach. Ogólna powierzchnia zadrzewień i zakrzaczeń w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa wynosi 280,97 ha.

V.4. WAŻNIEJSZE OBIEKTY I MIEJSCA O WARTOŚCI HISTORYCZNEJ**I KULTUROWEJ**

Na terenie Nadleśnictwa Gidle występuje wiele obiektów kultury materialnej pochodzących z różnych okresów, świadczące o burzliwej historii tych ziem. Wśród nich największą ilość stanowią mogiły, krzyże, pomniki i obeliski upamiętniające wydarzenia z czasów walk zbrojnych, organizowania ruchu oporu i działań partyzanckich z okresu II Wojny Światowej.

Tabela 40. Wykaz miejsc pamięci i obiektów kulturowych zlokalizowanych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Typ obiektu	Obręb leśny leśnictwo, wydzielenie	Gmina obr. ewid.	Opis obiektu
obiekty zlokalizowane na gruntach w zarządzie nadleśnictwa				
1	Pomnik	Dąbrowa Zielona, Brzozówki, 133 i	Dąbrowa Zielona, Nowa Wieś	Pomnik II Wojny Światowej.
2	Mogiła	Dąbrowa Zielona, Brzozówki, 154 g	Kłomnice, Garnek	Grób polskiego żołnierza z września 1939 r.
3	Krzyż	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, 17 h	Żytno, Silniczka	Krzyż upamiętniający poległych w Powstaniu Styczniowym zlokalizowany pośród grupy dębów stanowiących pomnik przyrody.
4	Kapliczka	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, 42 f	Żytno, Pukarzów	Kapliczka poświęcona Św. Piotrowi przy rzece Pilica, ufundowana przez Stanisława Potockiego.
5	Kamień pamiątkowy	Dąbrowa Zielona, Gajki, 216 g	Dąbrowa Zielona, Dąbrowa Zielona	Kamień upamiętniający miejsce potyczki grupy partyzantów pod dowództwem „Kruka” z wojskami niemieckimi.
6	Kamień pamiątkowy	Dąbrowa Zielona, Gajki, 212 m	Dąbrowa Zielona, Dąbrowa Zielona	Kamień pamiątkowy działalności partyzanckiej.
7	Stanowisko archeologiczne	Dąbrowa Zielona, Sowin, 85 h	Żytno, Sekursko	Stanowisko archeologiczne – cmentarzysko z tzw. kręgu łużycko-pomorskiego z wczesnej epoki żelaza.
8	Ruiny	Dąbrowa Zielona, Dębowiec, 208 a	Żytno, Grodzisko	Ruiny.
9	Krzyż	Dąbrowa Zielona, Sowin, 45 a	Żytno, Silnica	Krzyż.
10	Kapliczka	Gidle, Niesulów, 175 c	Gidle, Wojnowice	Kapliczka na starej sośnie.
11	Pomnik	Gidle, Niesulów, 186 b	Gidle, Gidle	Pomnik poświęcony leśnikom partyzantom.
12	Pomnik „Ewina”	Gidle, Niesulów, 157 g	Gidle, Wojnowice	Pomnik „Ewina” poświęcony żołnierzom 3 Brygady AL. im. gen. Józefa Bema, uczestnikom walk pod Ewiną.
13	Kamień pamiątkowy	Gidle, Silnica, 47 b	Żytno, Jacków	Kamień upamiętniający poległych żołnierzy radzieckich w miejscu ich śmierci.
14	Pomnik	Gidle, Silnica, 58 f	Żytno, Silnica	Pomnik upamiętniający bitwę pod Jackowem stoczona przez żołnierzy radzieckich z wojskami niemieckimi w dniu 23 września 1944 r.
15	Obelisk pamiątkowy	Gidle, Silnica, 79 m	Żytno, Silnica	Obelisk upamiętniający gajowych wystawiony w 1906 r.
16	Wał ziemny	Gidle, Silnica, 35 g, h, i	Żytno, Rędziny	Wał ziemny wykonany przez powstańców z Powstania Styczniowego 1863 r.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Gidle

Lp.	Typ obiektu	Obręb leśny leśnictwo, wydzielenie	Gmina obr. ewid.	Opis obiektu
17	Bunkry	Gidle, Silnica, 133 a, b	Żytno, Rędziny	Bunkry.
18	Pomnik	Gidle, Żytno, 6 a	Kobiełe Wielkie, Kobiełe Małe	Pomnik przy drodze z Katarzynowa do Kobiel Małych upamiętniający śmierć 3 pilotów polskich poległych w walce powietrznej z Niemcami w dniu 3 września 1939 r.
19	Pomnik	Gidle, Żytno, 18 j	Kobiełe Wielkie, Przyborów	Pomnik upamiętniający śmierć żołnierza AK z obstawy brytyjskiej misji „Freston” w 1945 r. Na bocznej ścianie pomnika znajduje się płyta upamiętniająca śmierć żołnierza KWP kapr. Zdzisława Kornickiego poległego w walce z UB w dniu 19.04.1946 r.
20	Pomnik	Gidle, Żytno, 20 a	Kobiełe Wielkie, Przyborów	Pomnik upamiętniający śmierć partyzantów poległych w latach 1939 – 1947.
21	Kapliczka	Gidle, Żytno, 20 a	Kobiełe Wielkie, Przyborów	Kapliczka poświęcona Św. Marii, przy dawnej gajówce Jasień.
22	Kapliczka	Gidle, Niesulów, 193 b	Żytno, Ewina	Kapliczka poświęcona Św. Janowi przy źródłach.
23	Cmentarz	Gidle, Niesulów, 232 d	Żytno, Żytno	Cmentarz.
24	Bunkry	Gidle, Żytno, 124 j	Żytno, Rędziny	Bunkry.
25	Krzyż	Gidle, Niesulów, 199 k	Gidle, Wojnowice	Brzozowy krzyż.
26	Mogiła	Kruszyna, Kłomnice, 307 a	Kłomnice, Rzerzeczyce	Grób kilku nieznanymi żołnierzy z okresu stycznia 1945 r.
27	Mogiła	Kruszyna, Kruszyna, 230 a	Kruszyna, Bogusławice	Grób żołnierski nieznanego żołnierza niemieckiego i nieznanego żołnierza radzieckiego poległych w okolicy Broniszewa w okresie walk frontowych.
28	Miejsce pamięci	Kruszyna, Prusicko, 182 b	Nowa Brzeźnica, Prusicko	Miejsce pamięci.
29	Kapliczka	Kruszyna, Prusicko, 184 d	Nowa Brzeźnica, Prusicko	Kapliczka poświęcona Św. Marii, przy dawnej gajówce Janów.
30	Krzyż	Kruszyna, Prusicko, 207 l	Nowa Brzeźnica, Prusicko	Krzyż.
31	Krzyż	Kruszyna, Kruszyna, 217 g	Kruszyna, Kruszyna	Metalowy krzyż „KJA”.
32	Krzyż	Kruszyna, Kruszyna, 218 f	Kruszyna, Kruszyna	Krzyż przydrożny na rozstajach dróg.
33	Fragment umocnień niemieckich	Kruszyna, Prusicko, 191 b	Nowa Brzeźnica, Wólka Prusicka	Fragment umocnień niemieckich na drodze Częstochowa – Brzeźnica.
34	Cmentarz	Kruszyna, Wikłów, 139 i	Nowa Brzeźnica, Prusicko	Cmentarz żołnierzy armii austriackiej, rosyjskiej i niemieckiej z okresu I Wojny Światowej.
35	Kapliczka	Kruszyna, Prusicko, 84 c	Nowa Brzeźnica, Prusicko	Kapliczka poświęcona Św. Antoniemu.
36	Mogiła	Kruszyna, Prusicko, 238 a	Nowa Brzeźnica, Prusicko	Grób z 1939 r.
37	Krzyż	Kruszyna, Kruszyna, 146 c	Kruszyna, Wikłów	Krzyż przydrożny na rozstajach dróg.
38	Krzyż	Kruszyna, Zielonka, 17 h	Gidle, Gowarów	Krzyż przydrożny na rozstajach dróg.

Lp.	Typ obiektu	Obręb leśny leśnictwo, wydzielenie	Gmina obr. ewid.	Opis obiektu
39	Mogiła	Kruszyna, Zielonka, 31 k	Radomsko, Szczepocice Prywatne	Mogiła.
40	Mogiła	Kruszyna, Kruszyna, 230 b	Kruszyna, Bogusławice	Mogiła.
obiekty zlokalizowane poza gruntami w zarządzie nadleśnictwa				
41	Pomnik	Dąbrowa Zielona, Brzozówki	Gidle, Gidle Skraj lasu w okolicy miejscowości Kajetanowice.	Pomnik ku czci pchor. Krzysztofa Beresa zmarłego 4 sierpnia 1944 r.
42	Pomnik	Dąbrowa Zielona, Sowin	Żytno, Żytno Droga z Żytna do Borzykowej.	Pomnik ku czci poległych żołnierzy z 7 dywizji piechoty z walk dnia 4 września 1939 r.
43	Kapliczka	Dąbrowa Zielona, Sowin	Żytno, Żytno Droga z Żytna do Borzykowej.	Kapliczka upamiętniająca poległych w Powstaniu Styczniowym.
44	Pomnik	Dąbrowa Zielona, Sowin	Żytno, Żytno Droga z Żytna do Sekurska, między Magdalenkami a Sekurskiem.	Pomnik poświęcony pamięci pomordowanych wszystkim mieszkańców osady Czech spalonych w stodole w dniu 6 stycznia 1944 r.
45	Tablica pamiątkowa	Dąbrowa Zielona, Dębowiec	Żytno, Żytno	Tablica pamiątkowa na murze kościelnym w Borzykowej upamiętniająca żołnierzy 7 Dywizji Wojska Polskiego poległych pod Borzykową w dniu 4 września 1939 r.
46	Tablica pamiątkowa	Dąbrowa Zielona, Sowin	Dąbrowa Zielona, Dąbrowa Zielona	Tablica pamiątkowa na murze kościelnym kościoła parafialnego w Cielętnikach upamiętniająca żołnierzy 7 Dywizji Wojska Polskiego poległych za wolność i niepodległość Polski w latach 1939-1945.
47	Tablica pamiątkowa	Dąbrowa Zielona, Sowin	Dąbrowa Zielona, Dąbrowa Zielona	Tablica pamiątkowa na murze Szkoły Podstawowej w Cielętnikach w hołdzie pomordowanym i poległym w walce z faszyzmem w latach 1939-1946.
48	Mogiła	Dąbrowa Zielona, Brzozówki	Gidle, Gidle	Mogiła 76 zamordowanych mieszkańców wsi Kajetanowice w dniu 6 września 1939 r.
49	Mogiła	Dąbrowa Zielona, Brzozówki	Gidle, Gidle	Mogiła zbiorowa ludności pochodzenia niemieckiego zamordowanych w okresie 1945 r. Mogiła znajduje się w Michałopolu.
50	Tablica pamiątkowa	Dąbrowa Zielona, Brzozówki	Gidle, Gidle	Tablica pamiątkowa na murze Szkoły Podstawowej w miejscowości Piaski upamiętniająca zamordowanych mieszkańców w dniu 5 września 1939 r.
51	Pomnik	Gidle, Niesulów	Gidle, Gidle Droga z Radomska do Pławna, w okolicy wsi Wygoda.	Pomnik upamiętniający pomordowanych przy pacyfikacji wsi przez Własowców oraz miejsce stracenia zakładników w odwecie za zabicie szefa żandarmerii w Gidlach Georga Schwarzmieiera.
52	Obelisk pamiątkowy	Gidle, Niesulów	Żytno, Żytno	Obelisk w miejscowości Ewina upamiętniający poległych w bitwie pod Ewina w dniu 13 września 1944 r.
53	Pomnik	Gidle, Niesulów	Gidle, Gidle	Pomnik upamiętniający pierwsze posiedzenie konspiracyjnej Łódzkiej Wojewódzkiej Rady Narodowej. Pomnik znajduje się w Ojrzeniu.
54	Obelisk pamiątkowy	Gidle, Siłnica	Żytno, Żytno	Obelisk upamiętniający pomordowanych mieszkańców wsi Rędziny w okresie okupacji hitlerowskiej.

Lp.	Typ obiektu	Obręb leśny leśnictwo, wydzielenie	Gmina obr. ewid.	Opis obiektu
55	Pomnik	Kruszyna, Kruszyna	Kruszyna, Kruszyna	Pomnik obok Szkoły Podstawowej upamiętniający Powstanie Styczniowe i pomordowanych przez hitlerowców mieszkańców gromady Kruszyna.
56	Pomnik	Kruszyna, Kruszyna	Kruszyna, Kruszyna	Pomnik upamiętniający ofiary hitleryzmu. Pomnik znajduje się w Pieńkach Szczepockich.
57	Pomnik	Kruszyna, Kłomnice	Kłomnice, Kłomnice	Pomnik ku czci 74 plutonu P.P. AK pod dowództwem por. Kaszy- Kowalskiego ps. "Alm", który w dniu 8 września 1944 r. dokonał rozbicia kilkunastoosobowego patrolu żandarmerii z posterunku w Chorzenicach.
58	Stanowisko archeologiczne	Dąbrowa Zielona, Brzozówki	Kłomnice, Kłomnice	Kuźnica, średniowieczne grodzisko (nr rej.1059 z 1970-08-28).
59	Stanowisko archeologiczne	Kruszyna, Kłomnice	Kłomnice, Kłomnice	Skrzydłów, osada z epoki brązu (nr rej. 335 z 1978-01-24).
60	Stanowisko archeologiczne	Dąbrowa Zielona, Sowin	Dąbrowa Zielona, Dąbrowa Zielona	Raczkowice, osada z epoki kamienia (nr rej. 330 z 1977-02-17).
61	Stanowisko archeologiczne	Dąbrowa Zielona, Sowin	Konieczpol, Konieczpol	Okołowice, osada z epoki żelaza (nr rej.664A z 1972-03-07).

Fotografia 7. Kapliczka z figurą św. Piotra zlokalizowana w oddz. 42 f leśnictwa Dębowiec (fot. M. Ordyk, 2016) oraz pomnik „Ewina” znajdujący się w oddz. 157 g leśnictwa Niesulów (fot. J. Wierzbicki, 2016)

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle znajduje się wiele obiektów zabytkowych, do których między innymi należą:

- Renesansowy zespół pałacowo-parkowy z 1630 r. w Kruszynie. Dawna rezydencja rodu Denhoffów, później rodu Lubomirskich. Zespół obejmuje pałac barokowy wybudowany

dla Kacpra Denhoffa, wg projektu Tomasza Ponciniego. Do najciekawszych pomieszczeń pałacu należy sień główna z filarami, jadalnia ze sklepieniami kolebkowymi, ozdobionymi późnorenesansową dekoracją stiukową. Po 1867 r. pałac został gruntownie przebudowany i poddany częściowej rekonstrukcji. Zespół obejmuje również park z XVII w., który został poszerzony o część krajobrazową w XIX w. W parku znajduje się Kaplica Sobieskiego i Pustelnia Denhoffa z XVII w.;

- Kościół parafialny w Kruszynie pw. Św. Macieja Apostoła z XVII w. Jest to obiekt barokowy z dwuwieżową fasadą, ufundowany przez ród Denhoffów. W kościele znajduje się późnorenesansowa marmurowa płyta nagrobna Krystyny Rzeszowskiej z 1622 r.;
- Kościół parafialny w Kłomnicach pw. Św. Marcina z końca XVIII w. Jest to obiekt późnobarokowy, jednonawowy z dwuwieżową fasadą;
- Zespół dworsko – parkowy w Nieznanicach z 1917 r. Zespół obejmuje pałac w stylu eklektycznym oraz park;
- Zespół dworsko – parkowy w Rzekach Wielkich z 1790 r. Zespół obejmuje jeden z najstarszych w województwie śląskim dworów;
- Zespół dworsko – parkowy w Skrzydlowie z przełomu XIX i XX w.;
- Modrzewiowy kościół z XV/XVI wieku pw. Św. Marii Magdaleny w Gidlach. Obiekt późnogotycki, konstrukcji zrębowej, z nawą otoczoną sobotami na palach, przebudowany w 1659 r.;
- Bazylika Matki Bożej w Gidlach – kościół klasztorny dominikanów pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gidlach, wybudowany w latach 1632-1644. Jest to obiekt barokowy, trójnawowy z dwuwieżową fasadą. W centralnej części ołtarza znajdują się obraz Wniebowzięcia NMP pędzla Michała Stachowicza. Ponadto w bazylice znajdują się relikwie św. Jacka, założyciela dominikanów w Polsce oraz cudowna figurka Matki Boskiej Gidelskiej;
- Późnobarokowy kościół pokartuzki z 1754 r. w Gidlach;
- Kościół parafialny w Pławnie pw. Św. Stanisława Biskupa Męczennika z 1881 r., jego ołtarz główny zdobi kopia XVI – wiecznego tryptyku, przedstawiająca dzieje Św. Stanisława ze Szczepanowa;
- Zespół dworsko – parkowy w Pławnie z II połowy XIX w. w stylu renesansowym. Obecnie Oddział Chorób Płuc i Oddział Zakaźny Szpitala Powiatowego w Radomsku;
- Kościół parafialny pw. Św. Jakuba w Dąbrowie Zielonej z XVI w., renesansowy, rozbudowany w latach 1908-1911 o trójnawowy korpus i dwuwieżową fasadę. Przy kościele znajdują się kaplice drogi krzyżowej z 1756 r. oraz plebania z 1840 r.;

- Kościół parafialny pw. Przemienienia Pańskiego w Cielętnikach z 1891 r., obiekt neogotycki;
- Zespół dworsko – parkowy w Cielętnikach. Zespół obejmuje dwór późnobarokowy z 1725 r. wraz z lamusem z XVIII w., gorzelnię z końca XIX w. oraz park z I połowy XVIII w.;
- Kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia w Żytnie z XIX w., neoromański, jednonawowy z transeptem i dwuwieżową fasadą, zbudowany wg projektu Stanisława Gołębiowskiego;
- Klasycystyczny dwór Jana Nepomucena Siemińskiego w Żytnie, rozbudowany o renesansowe skrzydło z II poł. XIX w. wraz z parkiem. Obecnie ruina z I poł. XIX w.;
- Kaplica ariańska (kaplica zboru braci polskich) z XVI w. w Silniczce. Obiekt murowany na planie kwadratu z przyporami;
- Zespół dworski w Sekursku z XIX w.;
- Kościół parafialny pw. Św. Piotra i Pawła w Borzykowej z XIX w., murowany z wieżą frontową;
- Kościół parafialny pw. Św. Wawrzyńca w Borowie, zbudowany na miejscu dawniejszych świątyń w 1845 roku i przebudowany w latach 1885-1901. Obiekt neobarokowy, jednonawowy z prezbiterium zamkniętym półkoliście i dwuwieżową fasadą. We wnętrzu znajduje się XVII-wieczny obraz Matki Bożej Szkaplerznej z Dzieciątkiem oraz zdobiące go XVII – wieczne srebrne suknie;
- Pałac w Borowie, zbudowany w 1790 roku, o cechach późnobarokowych, silnie przekształcony. Początkowo stanowił własność rodziny Skarbków, przed II wojną należał do Michalskich. Przy elewacji południowo-wschodniej budowli wciąż strzeże kamienna rzeźba lwa z pierwszej połowy XIX wieku. Pałac otaczał niegdyś okazały park, w którym urządzono stawy. Pozostałości tego założenia zachowały się w postaci starych lip i zarastających stawów;
- Zespół dworski z 2 poł. XIX w. w Ciężkowicach. Dwór stanowi budynek piętrowy, murowany w stylu neoklasycystyczny z charakterystyczną, ośmioboczną wieżyczką. W zespole znajduje się również park;
- Ruiny zamku w Pukarzewie z XVI w.;
- Zespół pałacowy w Maluszynie z XIX-XX w. Sam pałac zniszczony został w 1945 r. w wyniku działań wojennych, pozostały jednak obiekty związane z pałacem, takie jak: park, czworaki, wieża bramna, oficyna kuchenna, oficyna administracyjna, ogrodzenie z dwiema bramami, kordegarda, dom gorzelanego;
- Park dworski z XIV w. w Przyborowie.

V.5. CHARAKTERYSTYKA DRZEWOSTANÓW W ASPEKcie TYPOLOGII URZĄDZENIOWEJ

V.5.1. SIEDLISKOWE TYPY LASU

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle wyróżniono 14 typów siedliskowych lasu. Dominującą grupę pośród występujących tu siedlisk stanowią siedliska borowe, które łącznie zajmują 81,4% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Głównymi siedliskami z tej grupy są bór świeży i bór mieszany świeży. Drugą grupę siedlisk stanowią siedliska lasowe obejmujące 18,6% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Największą powierzchnię z tej grupy zajmuje siedlisko lasu mieszanego świeżego. Udział procentowy poszczególnych typów siedliskowych lasu dla całego nadleśnictwa ilustruje zamieszczona poniżej tabela.

Tabela 41. Struktura powierzchniowa typów siedliskowych lasu wyróżnionych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle

TSL	Obręb Dąbrowa Zielona		Obręb Gidle		Obręb Kruszyna		Nadleśnictwo Gidle wg stanu na 1.01.2018 r. (pul)	
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]
BB	7,30	0,1	55,58	1,0	13,26	0,2	76,14	0,4
BMB	1,91	0,0	2,98	0,1	6,69	0,1	11,58	0,1
BMŚW	1561,76	27,5	1070,07	19,2	2163,73	28,0	4795,56	25,2
BMW	1091,01	19,1	828,62	14,9	592,01	7,6	2511,64	13,2
BS	0,00	0,0	3,99	0,1	95,70	1,2	99,69	0,5
BŚW	1215,21	21,3	2204,00	39,6	2699,8	34,9	6119,01	32,2
BW	337,82	5,9	1075,15	19,3	456,2	5,9	1869,17	9,8
LMB	0,00	0,0	2,69	0,0	2,93	0,0	5,62	0,0
LMŚW	468,16	8,2	103,52	1,8	1107,84	14,3	1679,52	8,8
LMW	303,20	5,3	64,38	1,2	323,38	4,2	690,96	3,6
LŚW	60,51	1,1	2,49	0,0	26,55	0,3	89,55	0,5
LW	334,79	5,9	4,45	0,1	50,48	0,7	389,72	2,1
OL	144,13	2,5	133,42	2,4	191,44	2,5	468,99	2,5
OLJ	178,48	3,1	16,49	0,3	9,10	0,1	204,07	1,1
Razem	5704,28	100,0	5567,83	100,0	7739,11	100,0	19011,22	100,0

*bez gruntów (leśnych) stanowiących współwłasność Skarbu Państwa i osób fizycznych: 40,12 ha

V.5.2. BOGACTWO GATUNKOWE I STRUKTURA PIONOWA DRZEWOSTANÓW

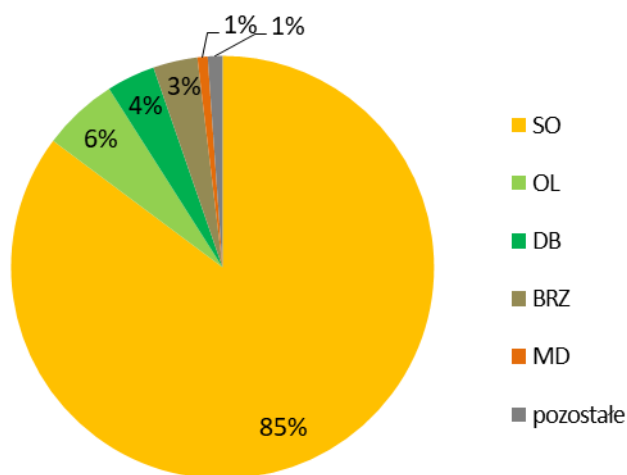
Bogactwo gatunkowe drzewostanów dobrze charakteryzuje liczba gatunków wchodzących w ich skład. Drzewostany można podzielić na: jednogatunkowe, dwugatunkowe, trzygatunkowe, cztero- i więcej gatunkowe (pod uwagę wzięto jedynie warstwę drzew tworzących I, II, i III piętro drzewostanu). Lasy Nadleśnictwa Gidle charakteryzują się nieznacznym zróżnicowaniem gatunkowym drzewostanów. Udział powierzchni w poszczególnych grupach maleje wraz ze wzrostem liczby gatunków je tworzących. Największą powierzchnię zajmują drzewostany jednogatunkowe (38%), spośród których dominuje grupa w wieku 40-80 lat. Drzewostany zbudowane z dwóch lub trzech gatunków zajmują odpowiednio 25,5% i 19,4% powierzchni. Są to głównie drzewostany poniżej 80 lat. Drzewostany cztero- i więcej gatunkowe zajmują 17,1% powierzchni leśnej, wśród nich dużą grupę stanowią drzewostany w najniższych klasach wieku.

Tabela 42. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m³] drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego

Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Dąbrowa Zielona	jednogatunkowe	366,64	1179,41	366,38	1912,43	34,0
		74793	377678	139723	592193	38,7
	dwugatunkowe	542,48	646,89	215,44	1404,81	25,0
		85971	210093	80357	376421	24,6
	trzygatunkowe	483,03	485,73	160,72	1129,48	20,1
		59523	152075	58721	270319	17,7
	cztero- i więcej gatunkowe	441,28	350,04	390,41	1181,73	21,0
		44460	109015	136785	290260	19,0
Obręb Gidle	jednogatunkowe	285,80	1560,58	566,56	2412,94	44,3
		62779	493698	206316	762794	51,6
	dwugatunkowe	545,00	647,02	299,75	1491,77	27,4
		69188	202917	113641	385745	26,1
	trzygatunkowe	545,18	291,24	110,15	946,57	17,4
		46279	96531	42349	185158	12,5
	cztero- i więcej gatunkowe	296,84	178,89	121,67	597,40	11,0
		31752	61348	52633	145733	9,9
Obręb Kruszyna	jednogatunkowe	357,70	1745,85	676,81	2780,36	36,5
		46711	532884	228184	807779	42,5
	dwugatunkowe	799,53	739,82	330,50	1869,85	24,5
		72083	233102	119478	424663	22,3
	trzygatunkowe	613,24	685,36	243,19	1541,79	20,2
		66080	214855	82855	363790	19,1

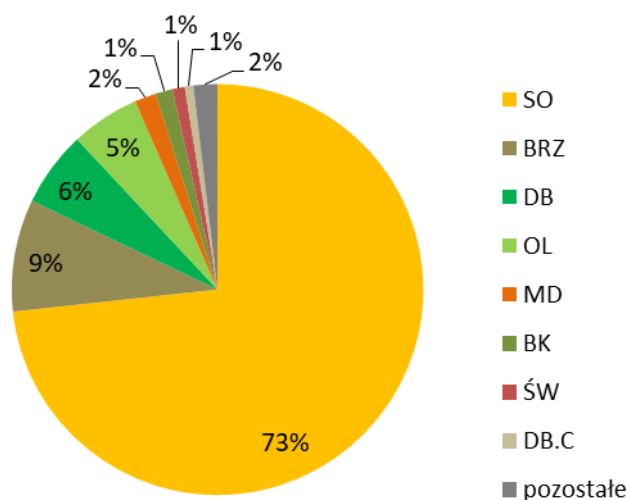
Obręb, nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
	cztero- i więcej gatunkowe	664,57	456,16	303,85	1424,58	18,7
		70009	141514	92848	304371	16,0
Nadleśnictwo Gidle	jednogatunkowe	1010,14	4485,84	1609,75	7105,73	38,0
		184283	1404260	574224	2162766	44,1
	dwugatunkowe	1887,01	2033,73	845,69	4766,43	25,5
		227241	646111	313476	1186829	24,2
	trzygatunkowe	1641,45	1462,33	514,06	3617,84	19,4
		171881	463461	183925	819268	16,7
	cztero- i więcej gatunkowe	1402,69	985,09	815,93	3203,71	17,1
		146222	311877	282266	740364	15,1

W Nadleśnictwie Gidle gatunkiem panującym jest sosna, zajmująca 85% powierzchni gruntów leśnych. Gatunkami panującymi w drzewostanach są również: olsza czarna (6%), dąb (4%), brzoza (3%) i modrzew (1%). Pozostałe gatunki, które zajmują poniżej 1% udziału, to m.in.: buk, jodła, osika, dąb czerwony, świerk, jesion, jawor, grab, lipa, klon, wiąz, topola.

Rycina. 15. Struktura powierzchni gatunków panujących w Nadleśnictwie Gidle

Wśród gatunków rzeczywistych w drzewostanach Nadleśnictwa Gidle dominuje sosna obejmując 73% powierzchni leśnej. Do gatunków o większym udziale należą również: brzoza (9%), dąb (6%), olsza czarna (5%). Z pozostałych gatunków budujących drzewostany nadleśnictwa występują m.in.: modrzew, buk, świerk, dąb czerwony, osika, jodła, grab, jesion, lipa, jawor, klon, topola, wierzba, wiąz, sosna wejmutka, olsza szara, sosna czarna.

Rycina. 16. Struktura powierzchni gatunków rzeczywistych Nadleśnictwie Gidle

Budowa pionowa drzewostanów to jeden z podstawowych elementów określających charakter drzewostanów. Drzewostany można podzielić pod względem budowy pionowej na jednopiętrowe, dwupiętrowe, trzypiętrowe i wielopiętrowe oraz o budowie przerębowej w klasie odnowienia (KO) i klasie do odnowienia (KDO). Złożona budowa pionowa jest pochodną wielu czynników związanych zarówno z prowadzeniem gospodarki leśnej, jak również wynikającą z uwarunkowań siedliskowych i wysokościowych. Nierozzerwalnie wiąże się ona ze zwarciem pionowym decydującym o stopniu wykorzystania światła. Im bardziej zróżnicowana jest budowa pionowa tym bardziej odporny jest drzewostan na ogólnie pojmowane czynniki szkodliwe.

Drzewostany Nadleśnictwa Gidle odznaczają się uproszczoną strukturą pionową. Dominują tu drzewostany jednopiętrowe, zajmujące 93,5% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drugą grupę stanowią drzewostany dwupiętrowe zajmujące 3,5% powierzchni leśnej, kolejną grupę tworzą drzewostany w klasie odnowienia i w klasie do odnowienia obejmujące 3% powierzchni leśnej. Nie występują tu drzewostany wielopiętrowe i drzewostany o budowie przerębowej.

Tabela 43. Zestawienie powierzchni [ha] i miąższości [m³] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Dąbrowa Zielona	jednopiętrowe	1833,43	2551,46	703,52	5088,41	90,4
		264746	813827	267507	1346081	88,0
	dwupiętrowe	0,00	52,86	228,39	281,25	5,0
		0	20497	95858	116355	7,6

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]					
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]	
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	w KO i KDO	0,00	57,75	201,04	258,79	4,6	
		0	14536	52222	66758	4,4	
Obręb Gidle	jednopiętrowe	1670,83	2636,96	936,87	5244,66	96,3	
		209704	838039	343914	1391656	94,1	
	dwupiętrowe	1,99	40,77	138,85	181,61	3,3	
		295	16455	62996	79745	5,4	
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	w KO i KDO	0,00	0,00	22,41	22,41	0,4	
		0	0	8029	8029	0,5	
	Obręb Kruszyna	jednopiętrowe	2435,04	3521,98	1196,38	7153,40	93,9
			254883	1088191	415485	1758559	92,5
dwupiętrowe		0,00	67,10	120,48	187,58	2,5	
		0	25243	47883	73125	3,8	
wielopiętrowe		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
o budowie przerębowej		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
w KO i KDO		0,00	38,11	237,49	275,60	3,6	
		0	8920	59998	68919	3,6	
Nadleśnictwo Gidle	jednopiętrowe	5939,30	8710,40	2836,77	17486,47	93,5	
		729333	2740058	1026906	4496296	91,6	
	dwupiętrowe	1,99	160,73	487,72	650,44	3,5	
		295	62194	206736	269225	5,5	
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	w KO i KDO	0,00	95,86	460,94	556,80	3,0	
		0	23456	120249	143705	2,9	

V.5.3. POCHODZENIE DRZEWOSTANÓW

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle drzewostany z nasadzeń zajmują powierzchnię 2830,94 ha, co stanowi 15% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drzewostany z samosiewu to jedynie 37,20 ha, co stanowi 0,2% powierzchni leśnej. Drzewostany odroślowe występują na 20,96 ha, a drzewostany z panującym gatunkiem obcym zajmują 147,36 ha. Na gruntach nadleśnictwa nie występują plantacje drzew szybko rosnących. Dla ponad 84% powierzchni leśnej nadleśnictwa nie określono pochodzenia drzewostanów. Dane te są niepełne z uwagi na brak odnotowywania w poprzednich rewizjach pochodzenia drzewostanów. W ocenie ujęto całą I klasę wieku oraz w innych klasach tylko te drzewostany, w których można było bezsprzecznie stwierdzić ich pochodzenie.

Tabela 44. Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]					
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]	
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
Obręb Dąbrowa Zielona	z panującym gat. obcym	5,94	17,67	13,02	36,63	0,6	
		1195	5993	4693	11881	0,8	
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	odroślowe	4,30	0,00	0,00	4,30	0,1	
		804	0	0	804	0,1	
	z samosiewu	6,96	0,00	0,00	6,96	0,1	
		182	0	0	182	0,0	
	z sadzenia	787,09	0,00	0,00	787,09	13,9	
		47299	0	0	47299	3,1	
	brak informacji	1039,04	2673,85	1141,63	4854,52	85,9	
		217259	852856	418715	1488830	96,9	
	Obręb Gidle	z panującym gat. obcym	5,19	0,00	0,00	5,19	0,1
			244	0	0	244	0,0
plantacje drzew szybkorosnących		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
odroślowe		11,49	0,00	0,00	11,49	0,2	
		2975	0	0	2975	0,2	
z samosiewu		1,25	0,00	0,00	1,25	0,0	
		54	0	0	54	0,0	
z sadzenia		767,83	0,00	0,00	767,83	14,1	
		28790	0	0	28790	1,9	
brak informacji		895,71	2677,73	1098,13	4671,57	85,7	
		178341	854494	414938	1447773	97,8	

Obręb, nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m ³]					
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]	
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat			
Obręb Kruszyna	z panującym gat. obcym	66,69	37,50	1,35	105,54	1,4	
		12216	15134	389	27740	1,4	
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
	odroślowe	0,00	5,17	0,00	5,17	0,1	
		0	993	0	993	0,1	
	z samosiewu	28,99	0,00	0,00	28,99	0,4	
		951	0	0	951	0,0	
	z sadzenia	1276,02	0,00	0,00	1276,02	16,6	
		65653	0	0	65653	3,4	
	brak informacji	1174,49	3647,02	1555,25	6376,76	83,0	
		196423	1131451	523625	1851499	96,5	
	Nadleśnictwo Gidle	z panującym gat. obcym	77,82	55,17	14,37	147,36	0,8
			13655	21128	5082	39864	0,8
plantacje drzew szybkorosnących		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0	
		0	0	0	0	0,0	
odroślowe		15,79	5,17	0,00	20,96	0,1	
		3779	993	0	4772	0,1	
z samosiewu		37,20	0,00	0,00	37,20	0,2	
		1187	0	0	1187	0,0	
z sadzenia		2830,94	0,00	0,00	2830,94	15,1	
		141741	0	0	141741	2,9	
brak informacji		3109,24	8998,60	3795,01	15902,85	84,6	
		592023	2838801	1357279	4788102	97,0	

V.5.4. ZGODNOŚĆ SKŁADU GATUNKOWEGO Z SIEDLISKIEM

Analizując zgodność składu gatunkowego drzewostanów w odniesieniu do siedliska wyróżniamy drzewostany:

- o składzie zgodnym z warunkami siedliskowymi,
- o składzie częściowo zgodnym z siedliskiem,
- niezgodne.

Drzewostany o składzie gatunkowym zgodnym z siedliskiem uznaje się wówczas, gdy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) jest gatunkiem panującym i w składzie gatunkowym drzewostanu występują wszystkie gatunki przyjętego typu drzewostanu, zaś suma udziałów występujących gatunków typu drzewostanu stanowi, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu).

Skład drzewostanów jest częściowo zgodny z siedliskiem, kiedy gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) jest gatunkiem panującym w drzewostanie lub gdy gatunek główny nie jest gatunkiem panującym i wraz z pozostałymi gatunkami typu drzewostanu stanowią, co najmniej 50% składu gatunkowego tego drzewostanu (przy ocenie uwzględnia się również II piętro oraz podrost w KO - proporcjonalnie do ich udziału w składzie drzewostanu).

Skład gatunkowy drzewostanów jest niezgodny z siedliskiem, jeżeli nie spełnia wymogów określonych powyżej, co oznacza, że gatunek główny (zgodnie z przyjętym typem drzewostanu) nie jest gatunkiem panującym i jednocześnie w składzie gatunkowym drzewostanu nie występują wszystkie gatunki przyjętego typu drzewostanu. W drzewostanach niezgodnych, dodatkowo wyróżnia się niezgodność obojętną – w przypadku, gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty oraz niezgodność negatywną - gdy zalecany gatunek liściasty oraz jodła i modrzew zastąpiony jest przez sosnę lub świerk.

Podczas prac taksacyjnych obecnej rewizji urządzenia lasu na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle dokonano oceny zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem. Drzewostany zgodne z siedliskiem zajmują 80% powierzchni leśnej nadleśnictwa i są to głównie drzewostany z dominującą sosną na siedliskach borowych. Drzewostany o składzie gatunkowym częściowo zgodnym z siedliskiem obejmują 16% powierzchni leśnej, dominują tu drzewostany wielogatunkowe na siedliskach lasowych. Drzewostany niezgodne z siedliskiem występują na 4% powierzchni leśnej.

Tabela 45. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
Obręb Dąbrowa Zielona	BB	SO	3,55	48,6	2,31	31,6	1,44	19,7
	BMB	SO	-	-	-	-	1,56	100,0
	BMŚW	SO	1285,55	83,1	232,81	15,1	27,83	1,8
	BMW	SO	880,49	82,1	125,53	11,7	65,91	6,1
	BŚW	SO	1195,76	98,8	11,87	1,0	2,32	0,2
	BW	SO	299,71	90,0	23,11	6,9	10,27	3,1
	LMŚW	BK SO	64,10	70,3	27,10	29,7	-	-
		DB SO	148,70	39,5	212,46	56,4	15,41	4,1
	LMW	DB SO	73,76	24,5	149,05	49,5	78,54	26,1
	LŚW	BK DB	-	-	40,38	84,4	7,45	15,6
GB DB		8,90	100,0	-	-	-	-	

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
	LW	DB JS	-	-	2,53	100,0	-	-
		GB DB	41,29	94,5	2,42	5,5	-	-
		OL DB	10,23	3,7	207,28	75,3	57,59	20,9
		OL JS	-	-	4,71	100,0	-	-
	OL	OL	89,30	62,3	42,65	29,7	11,50	8,0
	OLJ	DB JS	2,30	100,0	-	-	-	-
		JS OL	36,25	26,2	99,51	71,8	2,77	2,0
		OL JS	2,05	9,2	20,20	90,8	-	-
	Obręb Gidle	BB	SO	36,03	76,4	3,15	6,7	7,95
BMŚW		SO	904,58	86,4	133,99	12,8	7,81	0,7
BMW		SO	676,11	83,5	88,63	10,9	45,40	5,6
BS		SO	3,99	100,0	-	-	-	-
BŚW		SO	2149,25	98,2	35,32	1,6	3,95	0,2
BW		SO	955,51	91,4	67,20	6,4	22,23	2,1
LMB		OL BRZ	-	-	2,69	100,0	-	-
LMŚW		BK SO	3,68	51,0	3,53	49,0	-	-
		DB SO	66,39	70,7	25,82	27,5	1,64	1,7
LMW		DB SO	6,53	10,7	38,54	63,3	15,86	26,0
LŚW		BK DB	1,67	100,0	-	-	-	-
LW		OL DB	1,48	33,3	1,69	38,0	1,28	28,8
OL		OL	110,92	89,9	1,82	1,5	10,64	8,6
OLJ		JS OL	5,91	100,0	-	-	-	-
	OL JS	7,49	100,0	-	-	-	-	
Obręb Kruszyna	BB	SO	3,63	33,3	7,26	66,7	-	-
	BMB	SO	-	-	-	-	2,77	100,0
	BMŚW	SO	1714,49	80,1	398,97	18,7	25,66	1,2
	BMW	SO	446,59	77,8	45,51	7,9	81,93	14,3
	BS	SO	95,70	100,0	-	-	-	-
	BŚW	SO	2649,82	98,4	38,04	1,4	4,84	0,2
	BW	SO	404,00	89,6	30,27	6,7	16,38	3,6
	LMB	OL BRZ	-	-	2,86	100,0	-	-
	LMŚW	BK SO	21,58	56,2	13,52	35,2	3,27	8,5
		DB SO	400,25	38,1	549,83	52,3	101,69	9,7
	LMW	DB SO	71,92	22,8	189,06	60,0	54,20	17,2
	LŚW	BK DB	3,06	11,5	15,20	57,3	8,29	31,2
	LW	OL DB	13,54	26,8	21,79	43,2	15,15	30,0
	OL	OL	137,01	85,1	15,19	9,4	8,86	5,5
	OLJ	JS OL	-	-	4,45	100,0	-	-

Obręb, nadleśnictwo	Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie	
			ha	%	ha	%	ha	%
Nadleśnictwo Gidle	BB	SO	43,21	66,2	12,72	19,5	9,39	14,4
	BMB	SO	-	-	-	-	4,33	100,0
	BMŚW	SO	3904,62	82,5	765,77	16,2	61,30	1,3
	BMW	SO	2003,19	81,6	259,67	10,6	193,24	7,9
	BS	SO	99,69	100,0	-	-	-	-
	BŚW	SO	5994,83	98,4	85,23	1,4	11,11	0,2
	BW	SO	1659,22	90,7	120,58	6,6	48,88	2,7
	LMB	OL BRZ	-	-	5,55	100,0	-	-
	LMŚW	BK SO	89,36	65,3	44,15	32,3	3,27	2,4
		DB SO	615,34	40,4	788,11	51,8	118,74	7,8
	LMW	DB SO	152,21	22,5	376,65	55,6	148,60	21,9
	LŚW	BK DB	4,73	6,2	55,58	73,1	15,74	20,7
		GB DB	8,90	100,0	-	-	-	-
	LW	DB JS	-	-	2,53	100,0	-	-
		GB DB	41,29	94,5	2,42	5,5	-	-
		OL DB	25,25	7,7	230,76	69,9	74,02	22,4
		OL JS	-	-	4,71	100,0	-	-
	OL	OL	337,23	78,8	59,66	13,9	31,00	7,2
	OLJ	DB JS	2,30	100,0	-	-	-	-
		JS OL	42,16	28,3	103,96	69,8	2,77	1,9
OL JS		9,54	32,1	20,20	67,9	-	-	

V.6. FORMY DEGENERACJI EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH

V.6.1. BOROWACENIE

Zjawisko borowacenia, zwane także pinetyzacją, określa się w drzewostanach na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. Polega ono na ponadnormatywnym udziale gatunków iglastych takich jak sosna czy świerk w składzie gatunkowym drzewostanów. W zależności od udziału sosny lub świerka w górnej warstwie drzew wyróżniono następujące stopnie borowacenia:

- słabe, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi: ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych,
- średnie, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi: ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych,
- mocne, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Tabela 46. Zestawienie powierzchni [ha] według form degeneracji lasu - borowacenie

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem [ha]	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Obręb Dąbrowa Zielona	brak	1290,38	1508,12	477,16	3275,66	58,2
	słabe	495,66	1030,79	523,98	2050,43	36,4
	średnie	47,39	104,13	127,33	278,85	5,0
	mocne	0,00	19,03	4,48	23,51	0,4
Obręb Gidle	brak	1485,71	1983,13	739,21	4208,05	77,2
	słabe	183,25	682,41	344,62	1210,28	22,2
	średnie	3,86	12,19	14,30	30,35	0,6
	mocne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
Obręb Kruszyna	brak	1951,11	2467,60	874,44	5293,15	69,5
	słabe	421,62	1022,85	554,57	1999,04	26,2
	średnie	62,31	135,01	125,34	322,66	4,2
	mocne	0,00	1,73	0,00	1,73	0,0
Nadleśnictwo Gidle	brak	4727,20	5958,85	2090,81	12776,86	68,3
	słabe	1100,53	2736,05	1423,17	5259,75	28,1
	średnie	113,56	251,33	266,97	631,86	3,4
	mocne	0,00	20,76	4,48	25,24	0,1

Według powyższego zestawienia drzewostany Nadleśnictwa Gidle na ponad 68% powierzchni leśnej nie wykazują zjawiska borowacenia. Słabe zjawisko borowacenia występuje na 28% powierzchni leśnej. Borowacenie w stopniu średnim stwierdzono na ponad 3% powierzchni. Drzewostany o borowaceniu w stopniu mocnym zajmują jedynie 0,1% powierzchni leśnej.

V.6.2. NEOFITYZACJA

Forma degeneracji lasu polegająca na wprowadzeniu sztucznym lub samoistnym wnikaniu do drzewostanów gatunków obcych drzew i krzewów nosi miano neofityzacji. Drzewostany posiadające w swoim składzie gatunkowym, co najmniej 10% gatunków obcego pochodzenia tj.: sosnę Banksa, sosnę czarną, sosnę smołową, sosnę wejmutkę, daglezie zieloną, dąb czerwony, robinie akacjową, kasztanowca zwyczajnego wykazano w obszarze nadleśnictwa, jako zdegenerowane pod względem neofityzacji. Neofity zostały zaewidencjonowane podczas prac urządzeniowych w składzie gatunkowym drzewostanu we wszystkich warstwach, przy czym w warstwie podszytu nie notowano procentowego udziału poszczególnych gatunków. W zestawieniu tabelarycznym gatunki neofitów występujące w podszytu znajdują się w kolumnie „wiek <= 40 lat”. Wszystkie neofity są wynikiem prowadzenia gospodarki leśnej i zostały wprowadzone sztucznie.

Tabela 47. Wykaz gatunków obcych występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Gatunek	Powierzchnia [ha]						
	Wiek			KO	KDO	Ogółem	%
	<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat				
Sosna Banksa	0,14	1,27	0,96	0,00	0,00	2,37	0,0
Sosna czarna	17,59	0,05	0,00	0,24	0,00	17,88	0,1
Sosna smółowa	0,00	0,08	0,00	0,00	0,00	0,08	0,0
Sosna wejmutka	7,91	0,00	0,48	0,00	0,00	8,39	0,0
Daglezja zielona	1,45	1,80	0,21	0,37	0,00	3,83	0,0
Dąb czerwony	43,45	56,93	22,11	2,39	0,00	124,88	0,7
Robinia akacjowa	4,66	3,45	4,76	0,00	0,00	12,87	0,1
Kasztanowiec zwyczajny	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,02	0,0
Razem	75,2	63,58	28,54	3,00	0,00	170,32	0,9

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zjawisko neofityzacji występuje w niewielkim stopniu. Ogólna powierzchnia zajmowana przez gatunki obce wynosi 170,32 ha, co stanowi mniej niż 1% powierzchni zalesionej nadleśnictwa. Wszystkie gatunki neofitów występujące jako domieszki miejscami lub pojedynczo nie zostały uwzględnione w powyższym zestawieniu ze względu na niewielkie znaczenie. Z gatunków obcych największe powierzchnie w drzewostanach zajmuje dąb czerwony (124,88 ha), występujący niemal we wszystkich klasach wieku. Z uwagi na niekorzystne zjawiska, jakie są następstwem procesu neofityzacji należy dążyć do eliminowania obcych gatunków ze środowiska leśnego.

V.6.3. MONOTYPIZACJA

Monotypizacja to ujednoczenie gatunkowe i wiekowe drzewostanu, uproszczenie struktury warstwowej będące efektem gospodarki leśnej opartej na systemie zrębowym lub przerębowym. Przejawia się w skrajnym zubożeniu składu gatunkowego drzewostanu do jednego - dwóch gatunków lasotwórczych.

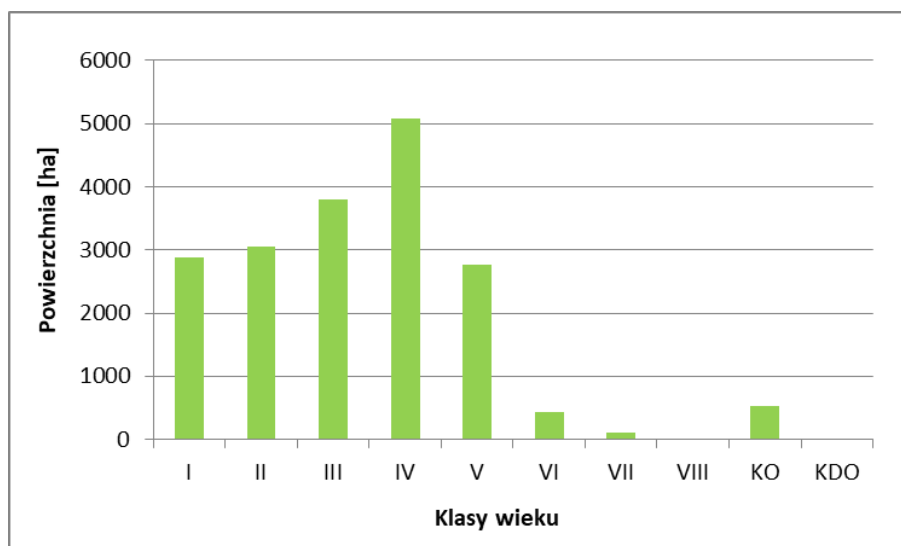
Wśród drzewostanów Nadleśnictwa Gidle dominują drzewostany jednopiętrowe, zajmujące 93,5% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Drugą grupę stanowią drzewostany dwupiętrowe zajmujące 3,5% powierzchni leśnej, kolejną grupę tworzą drzewostany w klasie odnowienia i w klasie do odnowienia obejmujące 3% powierzchni leśnej. Nie występują tu drzewostany wielopiętrowe i drzewostany o budowie przerębowej. Struktura gatunkowa drzewostanów jest również uproszczona, dominują drzewostany jedno- i dwugatunkowe, które zajmują 63,5% powierzchni leśnej. Wśród gatunków rzeczywistych w drzewostanach Nadleśnictwa Gidle dominuje sosna obejmując 73% powierzchni leśnej. Do gatunków

o większym udziale należą również: brzoza (9%), dąb (6%), olsza czarna (5%). Z pozostałych gatunków budujących drzewostany nadleśnictwa występują m.in.: modrzew, buk, świerk, dąb czerwony, osika, jodła, grab, jesion, lipa, jawor, klon, topola, wierzba, wiąz, sosna wejmutka, olsza szara, sosna czarna.

V.6.4. JUWENALIZACJA

Juwenalizacja to jedna z form degeneracji ekosystemu leśnego polegająca na utrzymywaniu drzewostanu w młodym stadium rozwojowym poprzez cykliczne zręby. W lasach użytkowanych gospodarczo wiek zbiorowiska leśnego wyznacza wiek rębności gatunku głównego. Po zrębie sadzona jest nowa, młoda generacja drzew. Takie wielkopowierzchniowe „odmłodzenie” drzewostanu czasowo zaburza strukturę i funkcję ekosystemu i ogranicza znaczenie lasu dla podtrzymania różnorodności biologicznej.

Rycina. 17. Powierzchniowa struktura klas wieku drzewostanów w Nadleśnictwie Gidle

Średni wiek drzewostanów w Nadleśnictwie Gidle wynosi 57 lat. W nadleśnictwie wyraźnie dominują drzewostany w niższych klasach wieku, z których największe powierzchnie zajmują drzewostany w IV klasie wieku (60-80 lat) – około 27% powierzchni leśnej. Najmniejsze powierzchnie zajmują drzewostany w wieku powyżej 140 lat i drzewostany w klasie do odnowienia.

VI. ZAGROŻENIA

VI.1. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Cykliczna ocena jakości powietrza jest wykonywana zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity Dz. U. z 2017 poz. 519 z późn. zm.). Według Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 10 sierpnia 2012 roku (Dz. U. z 2012 r. poz. 914) oceny tej dokonuje się w ramach wyróżnionych stref. Obszar Nadleśnictwa Gidle znajduje się w zasięgu strefy śląskiej (jednej z 5 stref województwa śląskiego) oraz w strefy łódzkiej (jednej z 2 stref województwa łódzkiego). Obie strefy obejmują obszar położony poza największymi aglomeracjami województwa śląskiego i łódzkiego.

Ocenę jakości powietrza i zachodzących zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Ocena ta realizowana jest w oparciu o wojewódzkie systemy oceny jakości powietrza, nadzorowane przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska. W celu określenia stanu zanieczyszczenia powietrza w strefach oceny i wykrycia ewentualnych przekroczeń standardów jakości powietrza prowadzone są coroczne oceny jakości powietrza. Służą one do określenia potrzeby tworzenia i wdrażania *programów ochrony powietrza*, jakie powstają w ramach planów naprawczych, tworzonych przez zarządy województw.

Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej i strefy łódzkiej za 2015 rok, ze względu na ochronę zdrowia nie były zadowalające. Odnotowano w nich znaczne przekroczenia dopuszczalnych norm pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(a)pirenu.

Średnie roczne stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ w 2015 r. w strefie śląskiej wynosiły od 23 µg/m³ (w Ustroniu) do 52 µg/m³ (w Pszczynie). W porównaniu do roku poprzedniego stężenia średnie roczne w strefie śląskiej zmniejszyły się na 11 stanowiskach, na 1 stanowisku pozostały na takim poziomie i na 1 stanowisku wzrosły. W strefie łódzkiej średnia roczna (za 2015 r.) wartość poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ została przekroczona na 9 spośród 22 stanowisk pomiarowych. W porównaniu z latami poprzednimi zasięg obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu PM₁₀ był większy.

W 2015 roku średnie roczne stężenia benzo(a)pirenu na wielu stanowiskach w strefie śląskiej przekroczyły wartość docelową 1 ng/m³ i wyniosły od 5 do 9 ng/m³. W strefie łódzkiej taki stan utrzymywał się na wszystkich stanowiskach pomiarowych.. Jednakże w porównaniu z latami poprzednimi na większości stanowisk pomiarowych średnie roczne stężenie benzo(a)pirenu nieznacznie zmalało.

Wartość dopuszczalna stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} wynosząca 25 µg/m³, w roku 2015 została przekroczona w strefie śląskiej i wynosiła od 19 µg/m³ (w Złotym Potoku) do 35 µg/m³ (w Godowie). Jednak w porównaniu z rokiem poprzednim na wszystkich

stanowiskach pomiarowych stężenia średnie roczne pyłu PM_{2,5} zmniejszyły się o 10-15%. Średnie roczne wartości stężenia pyłu PM_{2,5} (za 2015 r.) mierzone na stanowiskach pomiarowych w strefie łódzkiej, były nieznacznie niższe niż w roku poprzednim. Przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5} zanotowano na stanowisku pomiarowym w Piotrkowie Trybunalskim.

Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} i benzo(a)pirenu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych, w okresie letnim jest to sąsiedztwo głównych dróg z intensywnym ruchem oraz emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, np. dróg, chodników, boisk, a także niekorzystne warunki meteorologiczne (prędkość wiatru poniżej 1,5 m/s), występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń (źródło: *WIOŚ 2015 r.*)

VI.2. STREFY ZAGROŻENIA PRZEMYSŁOWEGO

Zanieczyszczenia przemysłowe, razem z czynnikami biotycznymi i abiotycznymi wspólnie oddziałują na stan zdrowotny lasu. Występowanie zanieczyszczeń przemysłowych zawsze prowadzi do zwiększenia podatności drzewostanów na infekcje i choroby. Rozregulowanie trwającymi wiele lat ogromnymi emisjami przemysłowymi mechanizmów obronnych drzew sprawia, że lasy pomimo widocznego ograniczenia w ostatnich latach poziomu zanieczyszczeń przemysłowych nadal znajdują się w chwiejnej równowadze zdrowotnej i każde, nawet niewielkie pogorszenie się warunków życia drzew wywołane czynnikami abiotycznymi (np. suszą, mrozem, itp.) stwarza dogodne warunki dla rozwoju organizmów szkodliwych (szkodników owadzych, chorób grzybowych). W efekcie prowadzi to do intensyfikacji zjawiska wielkopowierzchniowego zamierania drzew.

Drzewostany Nadleśnictwa Gidle zostały zaklasyfikowane do I i II strefy uszkodzeń przemysłowych. Grunty leśne obrębów: Dąbrowa Zielona i Gidle znajdują się w I strefie uszkodzeń przemysłowych, zajmującej 11272,11 ha, natomiast grunty leśne obrębu Kruszyna znajdują się w II strefie uszkodzeń przemysłowych, o powierzchni 6885,02 ha.

VI.3. STAN I KSZTAŁTOWANIE SIĘ STOSUNKÓW WODNYCH

VI.3.1. STAN CZYSTOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

Do głównych czynników, które negatywnie wpływają na środowisko wodne, zaliczamy:

- źródła punktowe - ścieki odprowadzane w zorganizowany sposób systemami kanalizacyjnymi, pochodzące głównie z aglomeracji miejskich i z zakładów przemysłowych,
- zanieczyszczenia obszarowe - zanieczyszczenia spłukiwane przez opady atmosferyczne z terenów zurbanizowanych nieposiadających systemów kanalizacyjnych oraz z obszarów rolnych i leśnych,
- zanieczyszczenia liniowe - zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego, wytwarzane przez środki transportu i spłukiwane z powierzchni dróg lub torowisk oraz pochodzące z rurociągów, gazociągów, kanałów ściekowych, osadowych.

Program wodno-środowiskowy kraju (PWŚK) jako jeden z podstawowych dokumentów planistycznych, opracowany zgodnie z zapisami art. 113 b ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz.U. 2015 poz. 469 z późn. zm.), stanowi realizację wymagań wskazanych w Dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW) w zakresie konieczności opracowania programów działań. Zgodnie z art. 11 RDW PWŚK uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy, stanowiące jednostki podziału dla zarządzania zasobami wodnymi. Dla każdego obszaru dorzecza opracowuje się plan gospodarowania wodami. W 2016 roku plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (aPGW) zostały zaktualizowane, regulują one działania w gospodarce wodnej w latach 2016 - 2021.

Obszar Nadleśnictwa Gidle znajduje się w obrębie dwóch regionów wodnych - Warty i Środkowej Wisły. Zgodnie z *Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1967) oraz *Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1911) w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa znajduje się 17 zlewni jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) oraz 3 jednolite części wód podziemnych (JCWPd), dla których wyznaczono zbiór działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie przez wody celów środowiskowych przewidzianych w Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW).

Tabela 48. Jednolite części wód powierzchniowych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Typ JCWP	Status	Ocena stanu JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
RW200017254176	Zimna Woda	region wodny Środkowej Wisły	potok nizinny piaszczysty	naturalna część wód	zły	zagrożona
RW200010254179	Pilica od Kanału Koniecpol-Radoszewnica do Zwleczy	region wodny Środkowej Wisły	średnia rzeka wyżyna – zachodnia	naturalna część wód	zły	zagrożona
RW20006254329	Baryczka	region wodny Środkowej Wisły	potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
RW60001718149	Kanał Warty ze Starą Wiercią i Kanałem Lodowym	region wodny Warty	potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych	naturalna część wód	iły	niezagrożona
RW600017181369	Wiercica	region wodny Warty	potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych	naturalna część wód	zły	zagrożona
RW600017181529	Mękwa	region wodny Warty	potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
RW60001918153	Warta od Wiercicy do Widzówki	region wodny Warty	rzeka nizinna piaszczysto - gliniasta	naturalna część wód	dobry	niezagrożona
RW600017181389	Bystra	region wodny Warty	potok nizinny piaszczysty na utworach staroglacjalnych	naturalna część wód	zły	zagrożona
RW600016181549	Widzówka	region wodny Warty	potok nizinny lessowy lub gliniasty	naturalna część wód	iły	niezagrożona
RW600019181359	Warta od Cieku spod Rudnik do Wiercicy	region wodny Warty	rzeka nizinna piaszczysto - gliniasta	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
RW60001918133	Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik	region wodny Warty	rzeka nizinna piaszczysto - gliniasta	silnie zmieniona część wód	zły	zagrożona
RW60001618134	Ciek spod Rudnik	region wodny Warty	potok nizinny lessowy lub gliniasty	naturalna część wód	iły	niezagrożona
RW600016181569	Pijawka	region wodny Warty	potok nizinny lessowy lub gliniasty	naturalna część wód	iły	niezagrożona
RW6000161816899	Kocinka	region wodny Warty	potok nizinny lessowy lub gliniasty	naturalna część wód	zły	zagrożona
RW600019181599	Warta od Widzówki do Liswarty	region wodny Warty	rzeka nizinna piaszczysto - gliniasta	naturalna część wód	zły	niezagrożona

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Region wodny	Typ JCWP	Status	Ocena stanu JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
RW600016181554	Dopływ spod Wikłowa	region wodny Warty	potok nizinny lessowy lub gliniasty	naturalna część wód	zły	niezagrożona
RW60001918169	Liswarta od Górnianki do ujścia	region wodny Warty	rzeka nizinna piaszczysto - gliniasta	naturalna część wód	zły	zagrożona

Tabela 49. Jednolite części wód podziemnych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle

Kod JCWPd	Opis JCWPd	Ocena stanu JCWPd		Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
		ilościowego	chemicznego	
GW200084	Region wodny Środkowej Wisły. Zlewnia bilansowa - Pilica. JCW dostarczająca średnio powyżej 100 m ³ wody na dobę.	dobry	dobry	niezagrożona
GW600098	Region wodny Warty. Zlewnia bilansowa - Liswarta bez Kocinki, Górna Warta. JCW dostarczająca średnio powyżej 100 m ³ wody na dobę.	dobry	dobry	niezagrożona
GW600099	Region wodny Warty. Zlewnia bilansowa - Górna Warta. JCW dostarczająca średnio powyżej 100 m ³ wody na dobę.	dobry	dobry	niezagrożona

VI.3.2. STAN GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ NA TERENIE GMIN

Zdecydowana większość gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle jest zwodociągowana i skanalizowana. Mieszkańcy miejscowości, które nie mają przyłącza wodnego zaopatrują się w wodę z indywidualnych bądź grupowych studni przydomowych, zaś gospodarka ściekowa opiera się na powszechnym, przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych (przydomowe szamba) i wywożeniu ich do lokalnych oczyszczalni ścieków, a także na pola uprawne lub nielegalne wylewiska. Coraz więcej mieszkańców terenów wiejskich instaluje także przydomowe oczyszczalnie ścieków.

VI.4. GOSPODARKA ODPADAMI NA TERENIE GMIN

Odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych. W strumieniu zmieszanych odpadów komunalnych wyróżnić można następujące ich rodzaje: odpady ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe, papier i tektura, opakowania wielomateriałowe, tworzywa sztuczne, szkło, metale, odzież, tekstylia, drewno, odpady wielkogabarytowe, odpady z pielęgnacji terenów zielonych, odpady z czyszczenia ulic i placów oraz odpady z targowisk. Ponadto w strumieniu odpadów komunalnych występują także odpady niebezpieczne, w tym przeterminowane leki oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, a także odpady remontowo – budowlane (przede wszystkim te zawierające azbest). Zgodnie z obowiązującym prawem, zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości przeznaczone do składowania powinny zostać zagospodarowane w regionie gospodarki odpadami komunalnymi (RGO), w wyznaczonej regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) określonej w Wojewódzkim Programie Gospodarki Odpadami (WPGO).

W ramach ogólnopolskiego cyklu kontrolnego realizowanego na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie, Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska prowadzą coroczne kontrole wybranych gmin w zakresie przestrzegania przepisów znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W ramach podejmowanych działań pokontrolnych oddziały WIOŚ wydają stosowne zarządzenia i nakładają ewentualne kary w celu usunięcia nieprawidłowości w utrzymaniu czystości w poszczególnych gminach. Dodatkowo informacje o gospodarowaniu odpadami komunalnymi i selektywnej zbiórce odpadów na terenie gmin w danym województwie WIOŚ pozyskuje z corocznych sprawozdań wójta, burmistrza lub prezydenta miasta z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Na terenie województwa śląskiego utworzono 4 regiony gospodarki odpadami komunalnymi, z których jedna - Region I obejmuje obszar położony w zasięgu terytorialnym

Nadleśnictwa Gidle. W omawianym regionie istnieje regionalna instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych (MBP), w tym składowisko odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów pozostałych z sortowania odpadów komunalnych, w Sobuczynie (gmina Poczesna).

W województwie łódzkim funkcjonują 4 regiony gospodarki odpadami komunalnymi, z których dwa - Region II i Region III obejmuje obszar położony w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle. W każdym z regionów istnieje po kilka instalacji RIPOK. W Regionie II utworzono instalację MBP w Dylowie (gmina Pajęczno) oraz kompostownię odpadów zielonych i bioodpadów w Woli Kruszyńskiej (gmina Belchatów). W Regionie III występuje instalacja MBP w Pukininie (gmina Rawa Mazowiecka), instalacja MBP wraz z kompostownią odpadów zielonych i bioodpadów w Płaszowie (gmina Radomsko) oraz składowisko odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów pozostałych z sortowania odpadów komunalnych, w Lubochni Górki (gmina Lubochnia).

W 2015 roku w województwie śląskim z gospodarstw domowych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji oraz usług komunalnych zebrano ogółem 1519,7 tys. Mg odpadów komunalnych, tj. o 2,1% mniej niż w roku poprzednim. Ilość odpadów zebranych selektywnie lub wyselekcjonowanych z frakcji suchej wzrosła o 27,9% w odniesieniu do roku 2014. W 2015 roku na 1 mieszkańca województwa śląskiego przypadało 332 kg zebranych odpadów komunalnych.

Na terenie województwa łódzkiego w 2015 roku odebrano od mieszkańców łącznie 654322 Mg odpadów komunalnych, co stanowi wzrost o ok. 4% w stosunku do roku poprzedniego. Ilość odpadów selektywnie zebranych w strumieniu odpadów komunalnych kształtowała się na poziomie 14%, w tym odpadów biodegradowalnych 3%. W 2015 roku masa odpadów zebranych selektywnie wzrosła o ok. 18% w stosunku do roku poprzedniego. Wszystkie zmieszane odpady komunalne zostały poddane procesom przetwarzania innym niż składowanie (źródło: *WIOŚ 2015 r.*).

VI.5. POZIOM ZANIECZYSZCZENIE GLEB

Czynnikami wpływającymi na zanieczyszczenie powierzchni gleby są:

- opad atmosferyczny – jest istotnym elementem meteorologicznym gromadzącym i przenoszącym zanieczyszczenia kumulowane w atmosferze;
- liniowe źródła zanieczyszczeń – sieć drogowa stanowi istotne źródło zanieczyszczeń w postaci metali ciężkich i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA);

- punktowe źródła zanieczyszczeń – ważnym elementem presji na stan jakości gleb są składowiska odpadów.

Wielkość ładunku docierającego z opadem do podłoża kształtowana jest zarówno przez poziom stężenia zanieczyszczenia, jak i ilość opadu. Rok 2015 charakteryzował się wyjątkowo niską sumą opadów, na przeważającym obszarze kraju stanowiła ona 60-80% normy wieloletniej. Stężenia oznaczanych zanieczyszczeń w poszczególnych próbach opadów różnią się w skali poszczególnych miesięcy i sezonów, związane jest to ze zróżnicowanym poziomem emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz z procesami chemicznymi zachodzącymi w atmosferze, a także ze zmiennością warunków meteorologicznych.

W województwie łódzkim próby opadu atmosferycznego pobierane są na stacji IMGW w Sulejowie. W roku 2015 na tej stacji pobrano 80 dobowych próbek opadów, w których oznaczono pH. Wartości pH mieściły się w zakresie 4,27-7,03, co odpowiadało odczynowi od bardzo kwaśnego do zasadowego. Średnia roczna wartość ważona pH wynosiła 5,04. W porównaniu z rokiem 2014 udział kwaśnych deszczy w próbkach dobowych spadł o 11%. W 2015 roku najwyższy łączny ładunek zanieczyszczeń dotarł do podłoża z opadami majowymi (najwyższe ładunki siarczanów, azotanów, potasu, wapnia, magnezu i cynku). Roczne ładunki jednostkowe wahały się od ok. 0,6 g/ha w przypadku kadmu i chromu do ok. 11 kg/ha w przypadku siarczanów. Średni roczny ładunek jednostkowy badanych substancji zdeponowany w 2015 roku na obszar województwa łódzkiego wyniósł 33,9 kg/ha i był mniejszy niż średni dla całego obszaru Polski o 10,2%. Dla powiatu radomszczańskiego wynosił on 35,41 kg/ha, a dla powiatu pączęczańskiego - 31,85 kg/ha. Całkowite roczne obciążenie powierzchniowe obszaru województwa łódzkiego ładunkiem badanych substancji w roku 2015 było najniższe w ciągu 17-letniego okresu badań monitoringowych chemizmu opadów atmosferycznych i depozycji zanieczyszczeń do podłoża. Związane było to z najniższą sumą opadów w badanym roku oraz stopniowym spadkiem stężeń niektórych zanieczyszczeń w ostatnich latach.

W województwie śląskim próby opadu atmosferycznego przeznaczone do badań pochodzą ze stacji położonych w Katowicach i w Raciborzu. W 2015 roku na stacjach monitoringowych w województwie śląskim wykonano 168 pomiarów wartości pH dobowych próbek opadów. Średnie wartości pH mieściły się w zakresie od 3,67 do 7,13 pH. Średnia roczna ważona wynosiła 4,79 pH w Katowicach i 5,85 pH w Raciborzu. W porównaniu z rokiem poprzednim stwierdzono spadek ilości kwaśnych deszczy w próbkach dobowych opadów o 11%. Roczny sumaryczny ładunek jednostkowy badanych substancji zdeponowany na obszar województwa śląskiego wyniósł 47,8 kg/ha i był wyższy niż średni dla całego obszaru Polski o 26,5%. Jednak w porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił widoczny spadek rocznego obciążenia o 12%, przy niższej średniorocznej sumie wysokości

opadów o 33%. Obciążenie powiatu częstochowskiego w większości ładunków kształtowało się na średnim poziomie dla województwa. Roczna depozycja analizowanych substancji wprowadzonych wraz z opadami na obszar województwa śląskiego w 2015 roku dla większości badanych składników była mniejsza w porównaniu do średniej z wielolecia, a całkowite roczne obciążenie powierzchniowe omawianego obszaru było niższe o 29% w stosunku do średniej z lat poprzednich, przy jednoczesnej niższej średniorocznej sumie wysokości opadów (źródło: *WIOŚ 2015 r.*).

VI.6. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA ZABEZPIECZAJĄCE LASY PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM PRZYSZŁYCH INWESTYCJI

Aktualny *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024* zawiera ustalone cele i kierunki ochrony środowiska dla obszaru województwa. Jednym z nich jest ochrona przyrody, w ramach której wyznaczono cele długo i krótkoterminowe. Celem strategicznym ustalonym do 2024 roku jest „zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu”. Wyznaczonymi celami krótkoterminowymi do roku 2019, w których podmiotem realizującym szczegółowe działania są PGL Lasy Państwowe są:

1. Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej.
  - a. Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej oraz realizacja działań z zakresu edukacji ekologicznej, w szczególności na temat przedmiotów ochrony na obszarach natura 2000 (w tym akcja informacyjna na temat użytkowania pojazdów mechanicznych w obrębie siedlisk naturalnych) oraz walorów przyrodniczych parków krajobrazowych.
2. Wdrożenie narzędzi spójnego systemu zarządzania zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo.
  - a. Integracja działań w ramach wdrażania zapisów Strategii Ochrony Przyrody Województwa Śląskiego.
  - b. Zapewnienie właściwej ochrony przyrody na terenach leśnych poprzez odpowiednie zapisy w planach urządzenia lasu (programy ochrony przyrody dla nadleśnictw).
  - c. Opracowanie i wdrożenie planów gospodarowania zasobami wodnymi w lasach nizinnych.

3. Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu ekosystemów i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla bioróżnorodności i georóżnorodności.
  - a. Przebudowa drzewostanów na terenach leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem oraz zalesienia.
  - b. Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych.
  - c. Usuwanie roślinności inwazyjnej.

Zgodnie z aktualnie obowiązującym *Programem ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012* w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów celem ustalonym do 2019 roku jest „racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego”.

Wyznaczone kierunki działań obejmują takie zagadnienia jak:

1. Realizacja gospodarki leśnej w oparciu o plany urządzenia lasów i uproszczone plany urządzenia lasów, w tym ich aktualizacja.
2. Ujmowanie w opracowywanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego gruntów do zalesień, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych.
3. Zalesianie nieefektywnych (nieprzydatnych rolnictwu) gruntów rolnych.
4. Zalesianie nowych terenów z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych
5. Zwiększenie powierzchni lasów ochronnych na terenach lasów prywatnych.
6. Zwiększenie udziału starszych klas wieku w strukturze wiekowej drzewostanów w lasach prywatnych.
7. Restytucja i rehabilitacja ekosystemów leśnych, uszkodzonych w wyniku działania czynników abiotycznych i biotycznych.
8. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska leśnego w celu rozpoznania stanu lasu, przeciwdziałania pożarom, rozwojowi szkodników i chorób.
9. Prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju przez nadleśnictwa (tworzenie izb przyrodniczych, leśnych ścieżek dydaktycznych).
10. Realizacja zadań z zakresu gospodarki wodnej na terenach leśnych (np. budowa zbiorników retencyjnych).
11. Doskonalenie gospodarki leśnej lasów prywatnych.
12. Ochrona różnorodności biologicznej w lasach prywatnych.

VI.7. ZAGROŻENIA BIOTYCZNE

Szkody powodowane przez czynniki biotyczne są najczęściej skutkiem osłabienia drzewostanów przez czynniki abiotyczne. Powtarzające się latami susze, obniżenie się poziomu wód gruntowych, zanieczyszczenia przemysłowe doprowadziły do osłabienia drzewostanów i spadku odporności drzew na szkody powodowane przez owady i patogeny. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na zwiększenie podatności drzewostanów na gradację i epifitozy jest ich budowa, czyli wielkopowierzchniowe monokultury.

Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny zagrożenia biotycznego zarejestrowane podczas prac urządzeniowych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle. Łącznie uszkodzenia biotyczne zarejestrowano na 3277,24 ha powierzchni gruntów leśnych, co stanowi 17,2% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Najbardziej istotne z gospodarczego punktu widzenia są szkody wynikające z nadmiernie wysokich stanów zwierzyny płowej w lasach nadleśnictwa.

Tabela 50. Zestawienie uszkodzeń biotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych

Przyczyna uszkodzenia	Uszkodzenia biotyczne drzewostanów				Udział w powierzchni leśnej nadleśnictwa [%]
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	Ogółem [ha]	
	powierzchnia całkowita [ha]				
Grzyby	879,55	50,25	0,00	929,80	4,9
Owady	197,31	5,12	0,00	202,43	1,1
Zwierzęta	1772,34	372,67	0,00	2145,01	11,3
Razem	2849,20	428,04	0,00	3277,24	17,2

VI.7.1. CHOROBY GRZYBOWE

Podczas prowadzonych prac urządzeniowych szkody powodowane przez patogeny grzybowe stwierdzone zostały na łącznej powierzchni 929,80 ha, co stanowi blisko 5% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

VI.7.2. SZKODNIKI OWADZIE

Rejestrowane podczas prac urządzeniowych szkody od owadów stwierdzono na powierzchni 202,43 ha, co stanowi ok. 1% powierzchni leśnej nadleśnictwa

VI.7.3. SZKODY POWODOWANE PRZEZ ZWIERZYNĘ PŁOWĄ

Istotne znaczenie spośród wszystkich biotycznych czynników szkodotwórczych w drzewostanach Nadleśnictwa Gidle mają szkody powodowane przez zwierzynę płową, które podczas prac urządzeniowych stwierdzono na powierzchni 2145,01 ha, co stanowi ok. 11% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Wśród szkód powodowanych przez zwierzynę płową można wyodrębnić szkody w uprawach i młodnikach (spalowanie i zgrzyzanie) oraz szkody w drągowinach (uszkodzenia w trakcie zablizniania).

VI.8. ZAGROŻENIA ABIOTYCZNE

Szkody abiotyczne są wynikiem wystąpienia klęsk żywiołowych w skali lokalnej (zmrozowiska), regionalnej (huragany) lub całego kraju (powodzie). W przeważającej części przeciwdziałanie im jest niemożliwe. Niemniej jednak, poprzez poprawne wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych można w pewnym stopniu ograniczyć szkody powodowane przez okiść lub silne wiatry w drzewostanach II klasy wieku, które są najbardziej narażone na uszkodzenia. Poniższa tabela przedstawia główne przyczyny zagrożeń abiotycznych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zarejestrowane podczas prac urządzeniowych. Ogółem szkody od czynników abiotycznych zarejestrowano na powierzchni 1823,83 ha, co stanowi 9,6% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Główną przyczyną szkód abiotycznych są szkody powodowane przez czynniki klimatyczne stwierdzone na ok. 7% powierzchni leśnej.

Tabela 51. Zestawienie uszkodzeń abiotycznych drzewostanów na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle zarejestrowanych w trakcie prac urządzeniowych

Przyczyna uszkodzenia	Procent uszkodzeń				
	10-20 %	21-50 %	ponad 50%	OGÓŁEM	%
	powierzchnia całkowita [ha]				
Antropogeniczne	11,39	33,23	0,00	44,62	0,2
Klimat	1264,94	98,37	0,00	1363,31	7,2
Pożar	91,07	20,79	0,00	111,86	0,6
Wodne	166,87	126,46	10,71	304,04	1,6
Inne	2,89	3,07	0,73	6,69	0,0
Razem	1534,27	278,85	10,71	1823,83	9,6

VI.8.1. POŻARY

Zgodnie z *Instrukcją ochrony przeciwpożarowej lasu* z 2011 roku, w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz.U. 2006 nr 58 poz. 405) zmienione

rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 137 poz. 923) i rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 1070) obliczono kategorię zagrożenia pożarowego dla Nadleśnictwa Gidle zaliczając je do I kategorii zagrożenia pożarowego.

VI.8.2. CZYNNIKI KLIMATYCZNE

VI.8.2.1. WIATR

Wiatr jest jednym z czynników przyrody nieożywionej mający duże znaczenie dla prowadzenia gospodarki leśnej. Wiatry powodują przesychnianie gleby, zubożanie jej, utratę ciepła i wilgoci. Szkody powodowane przez wiatry mają głównie charakter uszkodzeń mechanicznych (obłamywanie gałęzi, naruszanie systemu korzeniowego, pęknięcia strzał, wiatrołomy, wiatrowały). Najbardziej narażone na szkodliwe działanie wiatru są drzewostany wzrastające na siedliskach wilgotnych, lukowate, przerzedzone, jednogatunkowe, zaniedbane pod względem pielęgnacyjnym. Na powstawanie szkód od wiatru w szczególności narażone są drzewostany porażone przez opieńkę i hubę korzeni oraz intensywnie spalowane przez zwierzynę.

VI.8.2.2. WYŁADOWANIA ATMOSFERYCZNE

Na pioruny najbardziej narażone są wysokie drzewa rosnące na wilgotnych glebach, dobrze zakorzenione. Szkody mają charakter mechaniczny i fizjologiczny. Uszkodzenia polegają na powstawaniu rysy, obłamywaniu wierzchołków, rozłupaniu lub powalaniu pni. Szkodliwe jest zamieranie grup drzew stojących wokół drzewa rażonego piorunem, zwłaszcza w drzewostanach świerkowych. Porażone kępy mogą stwarzać zagrożenie rozwojem szkodników wtórnych. Pioruny mogą być także przyczyną powstawania pożarów, zwłaszcza przy braku opadów.

VI.8.2.3. OPADY I OSADY ATMOSFERYCZNE

Nadmierne opady atmosferyczne mogą stanowić zagrożenie dla lasu. Występują one w postaci deszczu, gradu, okiści, gołoledzi i szadzi. Bardzo silne deszcze mogą powodować mechaniczne uszkodzenia roślin. Szkody wywołane gradem mogą być bardzo duże zwłaszcza w młodych drzewostanach do 15 roku życia: sadzonki na uprawach mogą być całkowicie zniszczone. W starszych drzewostanach szkody polegają na uszkodzaniu liści, kwiatów, owoców, pędów i kory. Następstwem uszkodzeń mogą być choroby drzew, wzrost podatności na zasiedlenie przez szkodniki wtórne. Śnieg przy bezwietrznej pogodzie i temperaturze około 0°C może powodować okiść. Szkody powodowane przez okiść mają charakter uszkodzeń mechanicznych - łamanie gałęzi i wierzchołków, przeginięcie, a nawet wywroty drzew. Gołoledź powstaje, gdy na zmrożone kory i pnie drzew pada deszcz.

Powstająca warstwa lodu może powodować nadmierne obciążenie drzew i ich uszkodzenia. Wrażliwe gatunki to sosna, olsza i buk. Mało wrażliwe są jodła, modrzew i brzoza. Szadź powoduje szkody podobne do tych od gołoledzi.

VI.8.2.4. NISKIE I WYSOKIE TEMPERATURY

Najbardziej narażone na przymrozki i zgorzel słoneczną są gatunki liściaste głównie buk i dąb, wprowadzane na powierzchni otwartej, przy braku osłony górnej i bocznej upraw. Gatunki te najczęściej ulegają uszkodzeniom podczas spóźnionych przymrozków wiosennych i zgorzeli słonecznej w trakcie letnich upałów. Działania profilaktyczne zmniejszające wielkość szkód powodowanych przez przymrozki i zgorzel słoneczną dotyczą odpowiedniego przygotowania gleby na potencjalnych zmrzowiskach i dobrego doboru materiału sadzeniowego, w możliwych miejscach preferowanie lokalnych ekotypów do odnowień naturalnych, a także umiejętne wykonywanie cięć odsłaniających w uprawach podokapowych i przestrzeganie zaplanowanych sposobów odnowienia lasu.

VI.8.2.5. ZAKŁÓCENIA STOSUNKÓW WODNYCH

Wahania stanu wód wpływają bezpośrednio na zdrowotny stan lasu i prowadzoną w nim gospodarkę. Rejestrowane podczas prac urządzeniowych szkody we wszystkich drzewostanach nadleśnictwa wywołane przez zmiany stosunków wodnych stwierdzono na powierzchni 304,04 ha, co stanowi 1,6% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Zachwianie stosunków wodnych w drzewostanach nadleśnictwa związane jest z niską lub wysoką roczną sumą opadów, gwałtownymi zjawiskami atmosferycznymi, okresowymi wystąpieniami rowów melioracyjnych.

VI.8.3. CZYNNIKI ANTROPOGENICZNE

Najbardziej istotnymi, negatywnymi formami oddziaływania człowieka na środowisko leśne są: zanieczyszczenia wód powierzchniowych, imisje przemysłowe, zaśmiecanie lasu wywozonymi przez okolicznych mieszkańców śmieciami, powstawanie dzikich wysypisk, nadmierna penetracja lasów przez miejscową ludność w okresach zbioru jagód i grzybów, kłusownictwo, nielegalne pozyskiwanie choinek i stroiszu, niszczenie roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową oraz zagrożenie zaprószenia ognia w lesie. Istotnym problemem nadleśnictwa jest zaśmiecanie lasu odpadami komunalnymi, które spotyka się w postaci dzikich wysypisk śmieci. Problem dotyczy zarówno lasów nadleśnictwa, jak również lasów będących pod jego nadzorem (głównie lasy komunalne). Wprowadzona stosunkowo od niedawna możliwość korzystania z usług zakładów komunalnych przez indywidualne gospodarstwa rolne może zmienić sytuację.

VII. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO, REGULACJI ZASOBÓW ORAZ WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

VII.1. OGÓLNE ZAŁOŻENIA PROWADZENIA GOSPODARKI LEŚNEJ

Prowadzenie gospodarki leśnej powinno być zgodne z zasadą trwałości lasów. Zasada ta powinna być jednakowo rozumiana przez wszystkie środowiska, zarówno przez leśników jak i pozostałe grupy zawodowe oraz innych uczestników życia gospodarczego i społecznego. W jednoznacznym rozumieniu pomocne są kryteria i wskaźniki trwałości lasów. Ujednolicenie pojęcia ciągłości lasów przy pomocy kryteriów i wskaźników pozwala na dokonywanie porównań na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Kryteria miar i cech trwałego rozwoju w europejskim ujęciu posiadają 6 głównych kierunków:

- zachowanie i zwiększanie udziału lasów w globalnym bilansie węgla,
- utrzymanie zdrowia i trwałości ekosystemów leśnych,
- utrzymanie produkcyjnej zasobności lasów,
- zachowanie biologicznej różnorodności,
- ochrona zasobów genowych i wodnych w lasach,
- utrzymanie i wzmacnianie długofalowych, wielostronnych korzyści społecznych i ekonomicznych płynących z lasów.

Przedstawione kryteria uzupełnione są 20 wskaźnikami trwałego i zrównoważonego rozwoju lasów. Jest to wybór naukowo uzasadnionych, technicznie możliwych do praktycznego zastosowania i ekonomicznie niezbyt kosztownych przedsięwzięć. Całość umożliwia śledzenie i porównanie kierunków i tempa zmian w lasach i leśnictwie europejskim.

VII.2. REGULACJA UŻYTKOWANIA RĘBNEGO

Zgodnie z założeniami zawartymi w protokole z posiedzenia Komisji Założeń Planu dla Nadleśnictwa Gidle, dla celów planowania urzędzeniowego, całość lasów podzielono na gospodarstwa wg pełnionej przez nie dominującej funkcji (z uwzględnieniem wszystkich funkcji pozostałych) oraz przyjętych celów gospodarowania. Podział ten przedstawia zamieszczona poniżej tabela.

Tabela 52. Zestawienie powierzchniowe i procentowe gospodarstw w ramach obrębów

Gospodarstwo	Obręb Dąbrowa Zielona		Obręb Gidle		Obręb Kruszyna		Nadleśnictwo Gidle	
	Powierzchnia (zalesiona i niezalesiona) [ha / %]							
Specjalne (S)	272,64	4,78%	112,35	2,02%	149,50	1,93%	534,49	2,81%
Ochronne (O)	1820,13	31,91%	3046,50	54,72%	7063,75	91,27%	11930,38	62,75%
Przerębowo-zrębowe (GPZ)	555,36	9,74%	8,56	0,15%	38,45	0,50%	602,37	3,17%
Zrębowe (GZ)	3056,15	53,58%	2400,42	43,11%	487,41	6,30%	5943,98	31,27%
Ogółem	5704,28	100,00%	5567,83	100,00%	7739,11	100,00%	19011,22	100,00%

*bez gruntów (leśnych) stanowiących współwłasność Skarbu Państwa i osób fizycznych: 40,12 ha

VII.2.1. GOSPODARSTWO SPECJALNE

Gospodarstwo specjalne (S) obejmuje drzewostany na powierzchni 534,49 ha, pełniące specyficzne funkcje, których realizacja wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych. Dla gospodarstwa specjalnego wielkość planowanego użytkowania rębego jest sumą stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych, realizowanych w postaci różnych form użytkowania rębego, zapewniającego ciągłe spełnianie przez nie funkcji, dla których zostały wyłączone.

VII.2.2. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW OCHRONNYCH

Gospodarstwo lasów ochronnych (O) obejmuje lasy z wiodącą funkcją ochronną na powierzchni 11930,38 ha, której realizacja nie wymaga ograniczenia lub zaniechania funkcji produkcyjnych. Gospodarstwo obejmuje lasy ochronne, za wyjątkiem lasów zaliczonych do gospodarstwa specjalnego.

VII.2.3. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW GOSPODARCZYCH Z PRZERĘBOWO-ZRĘBOWYM SPOSOBEM ZAGOSPODAROWANIA

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych z przerębowo-zrębowym sposobem zagospodarowania (GPZ) o powierzchni 602,37 ha utworzone z drzewostanów w lasach gospodarczych, w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy stosuje się sposób zagospodarowania rębiami częściowymi, gniazdowymi lub stopniowymi.

VII.2.4. GOSPODARSTWO WIELOFUNKCYJNYCH LASÓW GOSPODARCZYCH ZE ZRĘBOWYM SPOSOBEM ZAGOSPODAROWANIA

Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych ze zrębowym sposobem zagospodarowania (GZ) o powierzchni 5943,98 ha utworzone zostało z drzewostanów w lasach gospodarczych (nieujętych w gospodarstwie specjalnym lub gospodarstwie lasów

ochronnych), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz typ drzewostanu i aktualny skład gatunkowy przyjmuje się zrębowy sposób zagospodarowania rębniami zupełnymi.

VII.3. OBRĘBY SIEDLISKOWE

Obręby siedliskowe (gospodarstwo leśne) jest to jednostka gospodarcza obejmująca drzewostany różnego wieku, lecz rosnące w podobnych warunkach siedliskowych i zagospodarowane w tej samej kolei rębności i tą samą grupą rębni. Nie jest to jednostka przestrzennie zwarta, a drzewostany o jednolitych cechach nie muszą przylegać do siebie.

Obręby siedliskowe są jednostkami długookresowego planowania hodowlanego o podobnych warunkach siedliskowych, składzie gatunkowym drzewostanów, dominujących funkcji lasu, celu hodowlanym wyrażonym gospodarczym typem drzewostanu, docelowym składzie drzewostanu, składem odnowieniowym, celu gospodarczym produkcji wyrażonym głównym sortymentem (Bernadzki i Rosa 1983).

Tabela 53. Jednostki regulacji użytkowania rębego i długookresowego planowania hodowlanego (gospodarstwa siedliskowe)

Gospodarstwo wo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
Gospodarstwo specjalne						
I	0,28	-	BB	-	-	Zachowanie funkcji ochronnych z ewentualną produkcją sortymentów wielkowymiarowych
II	75,86	SO	BB	-	-	
III	11,58	SO	BMB	-	-	
IV	57,48	SO	BMŚW	I	100	
V	15,31	SO	BMW	-	-	
VI	99,69	SO	BS	-	-	
VII	2,94	SO	BŚW	-	-	
VIII	7,94	SO	BW	-	-	
IX	0,07	-	LMB	-	-	
X	5,55	OL-BRZ	LMB	-	-	
XI	2,52	BK-SO	LMŚW	-	-	
XII	9,77	DB-SO	LMŚW	-	-	
XIII	12,43	DB-SO	LMW	-	-	
XIV	8,90	GB-DB	LŚW	-	-	
XV	2,53	DB-JS	LW	-	-	
XVI	38,45	GB-DB	LW	-	-	
XVII	4,33	OL-DB	LW	-	-	
XVIII	4,71	OL-JS	LW	-	-	
XIX	9,56	OL	OL	-	-	
XX	2,30	DB-JS	OLJ	-	-	
XXI	172,03	JS-OL	OLJ	III, IV	80	
XXII	29,74	OL-JS	OLJ	-	-	
Razem gospodarstwo specjalne						573,97

Gospodarstwo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
Gospodarstwo lasów ochronnych						
I	1,25	-	BMŚW	-	-	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych przy zachowaniu funkcji ochronnych
II	2849,25	SO	BMŚW	I, III	100	
III	5,84	-	BMW	-	-	
IV	1901,62	SO	BMW	I, III, IV	100	
V	1,78	-	BŚW	-	-	
VI	3494,98	SO	BŚW	I	100	
VII	4,44	-	BW	-	-	
VIII	1268,17	SO	BW	I	100	
IX	0,02	-	LMŚW	-	-	
X	54,54	BK-SO	LMŚW	I, III, IV	100	
XI	1153,57	DB-SO	LMŚW	I, II, III, IV	100	
XII	0,12	-	LMW	-	-	
XIII	541,10	DB-SO	LMW	I, III, IV	100	
XIV	49,58	BK-DB	LŚW	III, IV	140	
XV	8,90	GB-DB	LŚW	-	-	
XVI	222,98	OL-DB	LW	I, III, IV	140	
XVII	0,65	-	OL	-	-	
XVIII	380,49	OL	OL	I	80	
Razem gospodarstwo lasów ochronnych						11930,38
Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych - GPZ						
I	7,12	SO	BMŚW	I	100	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych
II	0,15	-	LMŚW	-	-	
III	79,72	BK-SO	LMŚW	I, III	100	
IV	372,03	DB-SO	LMŚW	I, III	100	
V	30,41	BK-DB	LŚW	III	140	
VI	5,26	GB-DB	LW	-	-	
VII	107,68	OL-DB	LW	I, III	140	
Razem gospodarstwo przerębowo-zrębowe						602,37
Gospodarstwo wielofunkcyjnych lasów gospodarczych - GZ						
I	4,23	-	BMŚW	-	-	Produkcja sortymentów wielkowymiarowych
II	1904,16	SO	BMŚW	I, III	100	
III	1,07	-	BMW	-	-	
IV	589,41	SO	BMW	I, III	100	
V	0,60	-	BŚW	-	-	
VI	2621,01	SO	BŚW	I	100	
VII	0,61	-	BW	-	-	
VIII	591,27	SO	BW	I	100	
IX	0,12	-	LMŚW	-	-	
X	11,18	DB-SO	LMŚW	III	100	
XI	0,15	-	LMW	-	-	

Gospodarstwo siedliskowe	Pow. [ha]	Typ drzewostanu	Typ siedliskowy lasu	Rębnia	Wiek rębności	Techniczny cel produkcji
XII	138,08	DB-SO	LMW	I, III	100	
XIII	0,66	BK-DB	LŚW	-	-	
XIV	3,78	OL-DB	LW	-	-	
XV	78,29	OL	OL	I	80	
Razem gospodarstwo zrębowe						5944,62

VII.4. WYTYCZNE W SPRAWIE POPRAWY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO W TRAKCIE WYKONYWANIA PRAC LEŚNYCH

Dla zminimalizowania szkód w środowisku przyrodniczym podczas wykonywania prac leśnych należy praktykować i wprowadzać możliwie najmniej uciążliwe technologie. W tym celu wskazane jest:

- w miarę posiadanych możliwości pozyskiwanie drewna kłodowanego;
- w miarę możliwości stosowanie w szerszym zakresie zrywki nasiębiejnej;
- wykorzystywanie stałych szlaków operacyjno-zrywkowych w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- w miejscach lokalizacji stanowisk rzadkich gatunków roślin objętych ochroną prawną, wykonywanie prac związanych z pozyskaniem drewna w miarę możliwości po zakończeniu rozwoju tych gatunków na danej powierzchni leśnej;
- stosowanie w trakcie prac leśnych olejów biodegradowalnych;
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego śródleśnych zbiorników i naturalnych cieków wodnych;
- pozostawianie procesom naturalnym śródleśnych nieużytków jak np. bagna, trzęsawiska, mszary, torfowiska wraz z ich florą i fauną w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej;
- inicjowanie naturalnego odnowienia lasu na wszystkich siedliskach, o ile uzasadnia to skład gatunkowy drzewostanów, ich jakość i pochodzenie;
- w drzewostanach zdrowych, niezagrażonych przez szkodliwe owady leśne i grzyby patogeniczne, należy pozostawiać w lesie drobne gałęzie i posusz jałowy.

VIII. PLAN DZIAŁAŃ - ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY

VIII.1. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH

Podstawą w kształtowaniu odpowiednich stosunków wodnych jest właściwa ochrona siedlisk leśnych, głównie siedlisk wilgotnych i łągowych. Pełnią one w przyrodzie swoistą rolę magazynu, który przyjmuje wodę, magazynuje ją, a na końcu uwalnia poprzez transpirację i wysięki. Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle siedliska te zajmują łącznie powierzchnię 6227,89 ha, co stanowi 33% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

Jedną z podstawowych metod pozwalających właściwie regulować zasobami wodnymi jest mała retencja wodna. Stanowi ona istotną część racjonalnej gospodarki człowieka. Oznacza wszelkie działania ukierunkowane na magazynowanie wody w zbiornikach, ciekach, glebie, które będzie skutkowało zwiększeniem lokalnych zasobów wodnych i pozytywnym oddziaływaniem na środowisko przyrodnicze. Dlatego w ramach poprawienia retencyjności wskazane są następujące działania:

- przebudowa drzewostanów zmierzająca do dostosowania ich składu gatunkowego do zgodnego z siedliskiem;
- przeciwdziałanie degradacji gleb leśnych;
- ograniczanie nadmiernego odpływu wód powierzchniowych;
- ochrona naturalnych obiektów małej retencji, tj. torfowisk, zbiorników wodnych, źródlisk, młak, itp.

VIII.2. KSZTAŁTOWANIE STREFY EKOTONOWEJ

Na styku dwóch biocenoz naturalnych występuje szerszy lub węższy pas przejściowy zwany inaczej ekotonem. Odznacza się on większym bogactwem flory i fauny niż sąsiadujące ze sobą ekosystemy. Szczególnie korzystne są szerokie ekotony będące miejscem bytowania gatunków charakterystycznych dla obu sąsiadujących biocenoz oraz tzw. gatunków stykowych. Ekoton pełni szczególne funkcje ekologiczne. Jako strefa przejściowa stanowi naturalną barierę chroniącą środowisko leśne przed negatywnymi czynnikami związanymi z bezpośrednim sąsiedztwem terenów otwartych.

Strefy przejściowe wzdłuż szlaków komunikacyjnych typu linie kolejowe, drogi krajowe i wojewódzkie oraz linie energetyczne

W przypadku szlaków komunikacyjnych, w drzewostanach użytkowanych cięciami rębnyymi, możemy mieć zasadniczo do czynienia z trzema przypadkami:

1. Pozostawienie drzewostanu panującego.

W praktyce pozostawienie pierwszego piętra jako strefy przejściowej powinno mieć jedynie charakter incydentalny ze względu na wiek, pokrój i zdrowotność drzewostanu. Bezwzględnie przy użytkowaniu rębnym nie należy pozostawiać w bezpośrednim sąsiedztwie linii energetycznych stref przejściowych składających się z istniejącego drzewostanu przeznaczonego do wyrębu.

2. Pozostawienie drugiego piętra.

W drzewostanach wielopiętowych z wyraźnie ukształtowanym pod względem jakości i zdrowotności drugim piętrem liściastym należy prowadzić cięcia rębne w sposób gwarantujący jego zachowanie. W utworzonej strefie należy prowadzić wszelkie zabiegi hodowlane gwarantujące utrzymanie wysokiej zdrowotności i stabilności tego drzewostanu.

3. Tworzenie stref przejściowych od podstaw.

Przy zakładaniu stref przejściowych od podstaw tj. na etapie zakładania upraw z odnowienia naturalnego jak i sztucznego, w miarę możliwości, stosować zgodnie z wymaganiami siedliskowymi gatunki liściaste podnoszące jednocześnie bezpieczeństwo pożarowe przylegających drzewostanów.

Wszelkie zabiegi hodowlane (w tym silniejsze cięcia pielęgnacyjne) prowadzone pasie drzewostanu o szerokości ok. 20-30 m przylegającego do szlaków komunikacyjnych powinny być zawsze ukierunkowane na poprawę zdrowotności i stabilności strefy przejściowej, a jej kształtowanie winno mieć charakter ciągły. Wyżej opisanych stref przejściowych nie należy wliczać w powierzchnię kęp ekologicznych pozostawionych do ich naturalnego rozpadu.

W przypadku, kiedy droga publiczna (niezależnie od jej kategorii) lub linia kolejowa stanowi granicę pomiędzy lasem a innym ekosystemem należy kierować się nadrzędną zasadą zachowania bezpieczeństwa osób i mienia

Strefy ekotonowe

1. Usunięcie drzewostanu cięciem zupełnym w strefie ekotonowej może nastąpić zasadzie tylko w wyniku klęsk żywiołowych (pożar, działanie wiatru, susza itp.) lub w sytuacji kiedy pozostawienie ekotonu mogłoby zagrażać bezpieczeństwu ludzi lub mienia (np. niebezpieczeństwo wystąpienia pożaru). W przypadku stwierdzenia braku wytworzonej strefy ekotonowej lub gdy jej pozostawienie stwarza realne zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia, decyzję o uprzątnięciu drzewostanu, w oparciu o rzetelnie sporządzoną dokumentację (również w formie fotograficznej) podejmuje każdorazowo nadleśniczy.

2. Przy zakładaniu stref ekotonowych od podstaw tj. na etapie zakładania upraw, należy stosować możliwie bogaty wachlarz gatunków rodzimych, luźniejszą więźbę sadzenia, dążyć do maksymalnego wypełnienia zarówno w poziomie jak i w pionie roślinnością drzewiastą i krzewiastą. Większa liczba gatunków dostosowanych do istniejących warunków siedliskowych zwiększy walory ochronne i stabilność ekologiczną

drzewostanu. Gatunki należy wprowadzać w układzie trzech stref poczynając od najbardziej wewnętrznej tj. strefy drzewiastej (ok.15m), strefy drzewiasto - krzewiastej (ok.5m), oraz strefy krzewiastej (ok.5m). W przypadku zastosowania gradzenia jako formy ochrony lasu przed zwierzyną należy objąć nim także tworzoną strefę ekotonową.

3. W istniejących młodnikach na obrzeżach kompleksów leśnych, na styku z innymi ekosystemami należy stosować silniejsze cięcia pielęgnacyjne (CP) co spowoduje silniejszy rozwój ściany ochronnej drzewostanu.

4. W przypadku niedostatecznie wytworzonego ekotonu w drzewostanach przedrębnych, na etapie wykonywania zabiegów TW lub TP na granicy z sąsiadującymi ekosystemami pozostawiać rozrzedzony pas drzewostanu o szerokości zbliżonej do wysokości drzew panujących, celem wprowadzenia młodego pokolenia złożonego z drzew i krzewów rodzimego pochodzenia, dostosowanych do istniejących warunków siedliskowych.

5. Przy zakładaniu i kształtowaniu stref ekotonowych należy w maksymalnym stopniu wykorzystywać istniejące odnowienie naturalne (również gatunków krzewiastych). Przestoje i pozostałości poprzedniego drzewostanu są pożądanym składnikiem strefy drzewiasto – krzewiastej.

6. Właściwie ukształtowane ekotony w cięciach rębnych przy uwzględnieniu nadrzędnej zasady zachowania bezpieczeństwa zarówno osób jak i mienia znajdującego się na tych terenach lub bezpośrednio do nich przylegającego, powinny być w miarę możliwości zaliczane jako kępy ekologiczne pozostające do naturalnego rozpadu.

Strefy ochronne

1. Stosownie do § 31 pkt.4 Zasad Hodowli Lasu, nie należy stosować zrębów zupełnych bezpośrednio przy źródłiskach, rzekach, jeziorach, a także w miejscach kultu religijnego i wokół drzew matecznych, pozostawiając pas ochronny szerokości odpowiadającej co najmniej wysokości otaczającego drzewostanu, stanowiący strefę przejściową pomiędzy w/w obiektami a założonym zrębem.

2. Wyjątkiem od powyższych zapisów mogą być sytuacje opisane w pkt. 1 dotyczącym stref ekotonowych.

3. W razie potrzeby ukształtowania strefy ochronnej wokół ww. obiektów można zastosować inne, poza zupełnymi, rodzaje cięć dające gwarancję otrzymania sukcesu ekologicznego i hodowlanego.

4. Właściwie ukształtowane strefy ochronne w cięciach rębnych przy uwzględnieniu nadrzędnej zasady zachowania bezpieczeństwa zarówno osób jak i mienia znajdującego się na tych terenach lub bezpośrednio do nich przylegającego, powinny być w miarę możliwości zaliczane jako kępy ekologiczne pozostające do naturalnego rozpadu.

5. Decyzję w zakresie pozostawienia stref ochronnych przy obiektach wymienionych w pkt.1 dotyczącym stref ochronnych musi podjąć każdorazowo nadleśniczy, biorąc pod uwagę uwarunkowania terenowe i przyrodnicze, w tym tworzenie korytarzy ekologicznych.

VIII.3. KSZTAŁTOWANIE GRANICY ROLNO-LEŚNEJ

Głównym zagadnieniem związanym z kształtowaniem granicy rolno-leśnej jest odpowiednie zagospodarowanie terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksów leśnych. Dotyczy to przede wszystkim budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego na terenach enklaw wśród kompleksów leśnych lub wzdłuż granicy z lasami. Zabudowa tego typu miejsc zwiększa lokalnie presję na środowisko leśne i powoduje pojawianie się negatywnych zjawisk, przyczyniających się do jego degradacji. Należą do nich:

- dzikie wysypiska śmieci;
- nielegalny wywóz nieczystości do lasu zanieczyszczających wody gruntowe;
- obniżenie poziomu wód gruntowych przez kopanie studni;
- zakłócanie spokoju i ciszy;
- wydeptywanie brzegów lasu;
- pojawienie się szkodników w postaci wałęsających się psów i kotów;
- nielegalne pozyskiwanie stroiszu i choinek;
- kłusownictwo.

Zapobieganie tego typu problemom powinno odbywać się na etapie planowania w ramach sporządzania planów przestrzennego zagospodarowania lub w czasie wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Właściwa lokalizacja budynków oraz związanej z nimi infrastruktury pozwoli zminimalizować negatywne ich oddziaływanie na środowisko leśne.

Kolejnym problemem związanym z właściwym kształtowaniem granicy rolno-leśnej jest ochrona nieleśnych siedlisk sąsiadujących bezpośrednio z lasem. W wielu przypadkach decydują one o różnorodności zarówno krajobrazowej, jak i gatunkowej, ponieważ stanowią często miejsca występowania cennych przyrodniczo gatunków roślin i zwierząt. W celu ochrony tego typu miejsc należy właściwie planować nowe zalesienia. Przed ich zaplanowaniem i przeprowadzeniem zaleca się wykonywanie odpowiedniej waloryzacji przyrodniczej, która pozwoli uniknąć niezamierzonego zniszczenia cennych przyrodniczo siedlisk nieleśnych.

VIII.4. OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

VIII.4.1. SZCZEGÓŁOWE ZAGADNIENIA W ZAKRESIE OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zarządzeń i instrukcji. W celu ochrony, jak również powiększenia różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Gidle, należy w miarę możliwości dostosować się do następujących zaleceń:

- w celu zachowania różnorodności ekosystemowej należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki;
- w celu zachowania bogactwa i różnorodności krajobrazowej należy unikać zalesiania śródleśnych pastwisk, bagien, łąk, nieużytków i innych podobnych im powierzchni. Jednakże w przypadku pojawienia się zaawansowanej sukcesji, na obszarach bez zidentyfikowanych osobliwości przyrodniczych, dopuszcza się wyłączenie ich i uznanie ich za powierzchnie leśne;
- dla zachowania różnorodności gatunkowej należy w lasach zwracać uwagę na dostosowanie się do zalecanych składów odnowieniowych przy zakładaniu upraw. W lasach na siedliskach żyźniejszych należy dążyć do zapewnienia dostępu światła do dolnych warstw;
- dla zachowania różnorodności genowej należy dążyć, by pozyskiwany materiał siewny pochodził z jak największej liczby osobników oraz z udokumentowanych miejsc bazy nasiennej nadleśnictwa.

VIII.4.2. OCHRONA FAUNY KRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Praktyczne działania na rzecz ochrony fauny kręgowców powinny skupiać się na eliminowaniu zagrożeń ze strony człowieka i odtwarzaniu warunków siedliska, umożliwiających zachowanie i rozwój populacji chronionych gatunków. Szczególnie ważna jest tu ochrona naturalnych schronień. W celu zapewnienia odpowiedniej ochrony siedlisk chronionych gatunków kręgowców w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Gidle, jak również zabezpieczenia potencjalnych miejsc ich bytowania wskazane jest prowadzenie dodatkowych działań ochronnych.

W zakresie ochrony nietoperzy ważne jest:

- pozostawianie drzew dziuplastych (głównie dębów i drzew liściastych) w trakcie prac zrębowych;
- utrzymywanie mozaikowości środowiska leśnego;
- preferowanie biologicznych metod ochrony lasu;

- odpowiednie kształtowanie granicy polno-leśnej w taki sposób, aby była jak najbardziej urozmaicona;
- ochrona śródleśnych oczek wodnych, stawów i innych zbiorników wodnych.

W zakresie ochrony ssaków ziemnowodnych ważne jest:

- kształtowanie ekotonów przy brzegach strumieni i rzek.

W zakresie ochrony płazów i gadów ważne są:

- ochrona zbiorników wodnych stanowiących miejsca ich rozrodu;
- łagodzenie skutków działalności antropogenicznej;
- pozostawianie martwego drewna;
- pozostawianie karp korzeniowych wywrotów i wiatrowałów za wyjątkiem sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu ludzi.

W zakresie ochrony ptaków ważne są:

- zakładanie budek lęgowych w drzewostanach młodszych klas wieku;
- ochrona drzew z gniazdami ptaków, o średnicy gniazd powyżej 25 cm;
- zwiększanie na powierzchniach leśnych ilości martwego drewna stojącego i leżącego w miarę jego wydzielania się, z wyłączeniem sytuacji stwarzających zagrożenie zdrowia, życia lub mienia ludzkiego oraz w przypadku usuwania posuszu czynnego w ramach wykonywania cięć sanitarnych, w sytuacjach zagrażających trwałości lasu;
- w zakresie szczegółowych zaleceń w sprawie realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej w strefach ochrony gatunków istotne jest:
  - aby wykonanie zabiegów rębnych w granicach stref ochronnych ptaków zostało rozłożone na całe dziesięciolecie;
  - jeżeli wykonanie któregośkolwiek zabiegu wpłynie negatywnie na występowanie ptaków w wyznaczonych dla nich strefach ochrony, należy niezwłocznie wstrzymać wszystkie prace przewidziane do wykonania w ww. strefach;
  - pozostawienie starodrzewia podczas prowadzenia cięć uprzątających w rębniach gniazdowych i częściowych powinno nastąpić możliwie najbliżej granicy strefy ścisłej (w kierunku gniazda ptaków).

VIII.4.3. OCHRONA FAUNY BEZKRĘGOWCÓW – ZALECENIA

Działania dotyczące fauny bezkręgowców polegają na ochronie pierwotności i naturalności siedlisk oraz naturalnych procesów w nich zachodzących. Ochronie powinny podlegać zarówno siedliska gatunków, w których stwierdzono ich obecność, jak również miejsca ich potencjalnego występowania. Działania w zakresie ochrony potencjalnych miejsc występowania cennych gatunków bezkręgowców powinny skupiać się na:

- właściwym kształtowaniu stref ekotonowych na granicy las-pole, las-woda;

- ochronie śródleśnych oczek wodnych, torfowisk i wysięków wodnych;
- pozostawianiu drzew dziuplastych i z widocznymi wypróchnieniami do ich naturalnego rozpadu;
- pozostawianiu kęp starodrzewu do naturalnego rozpadu;
- pozostawianiu w drzewostanach zdrowych, niezagrożonych przez szkodliwe owady leśne i grzyby patogeniczne posuszu jałowego.

VIII.4.4. OCHRONA CENNYCH ROŚLIN NACZYNIOWYCH – ZALECENIA

Właściwa ochrona cennych gatunków flory na obszarze nadleśnictwa powinna skupiać się nie tylko na ochronie ich siedlisk, ale również na bezpośredniej ochronie stanowisk tych gatunków. Chronione gatunki związane z siedliskami wodnymi nie wymagają szczególnych zabiegów ochronnych. W ich przypadku należy utrzymywać w stanie niezmienionym naturalne zbiorniki wodne, w których one występują. W przypadku gatunków roślin związanych z siedliskami leśnymi, występujących na obszarze nadleśnictwa rzadko i szczególnie cennych w skali regionu należy w miarę możliwości:

- w trakcie wykonywanych cięć rębnych w miarę możliwości stosować w szerszym zakresie zrywkę nasiębierną, ograniczającą uszkodzenia roślinności runa, w którym występują chronione gatunki;
- prace leśne z użyciem ciężkiego sprzętu typu harwester na lasowych siedliskach wilgotnych w szczególnie cennych przyrodniczo obszarach (otoczenie rezerwatu przyrody Dębowiec oraz siedliska lasów łęgowych zaleca się wykonywać w okresie zimowym przy zamrzniętym gruncie w celu ograniczenia zniszczeń runa;
- wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna;
- na powierzchniach zrębowych w miarę technicznych możliwości miejsca występowania chronionych gatunków ujmować w biogrupy;
- nie zaburzać i nie zmieniać stosunków wodnych na siedliskach gatunków chronionych;
- w uzasadnionych przypadkach wykonywać prace leśne poza okresem wegetacyjnym;
- doskonalenie wiedzy, pogłębianie i aktualizowanie jej o zmiany przepisów w zakresie ochrony gatunków.

W zakresie ochrony gatunków roślin związanych z siedliskami nieleśnymi należy:

- chronić płyty nieleśnych siedlisk znajdujące się w mozaice z drzewostanem;
- nie lokalizować składów drewna i szlaków operacyjnych na powierzchniach nieleśnych siedlisk przyrodniczych;
- przeciwdziałać sukcesji wtórnej na łąkowych siedliskach przyrodniczych.

VIII.4.5. OCHRONA SIEDLISK HYDROGENICZNYCH – ZALECENIA

Siedliska hydrogeniczne to siedliska, o których istnieniu i funkcjonowaniu decyduje woda. Zalicza się do nich siedliska związane z zalewanymi dnami dolin rzecznych, tarasów nadzalewowych, bezodpływowych obszarów bagiennych oraz mniejszych i większych zbiorników wodnych i cieków. Siedliska te odgrywają znaczącą rolę w krajobrazie i stanowią miejsca występowania szczególnie cennych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt.

Z racji swojego szczególnego bogactwa przyrodniczego oraz dużych zasobów wodnych siedliska te powinny być szczególnie chronione. W związku z tym w miejscach ich występowanie wskazane jest w miarę możliwości:

- utrzymanie niepogorszonych stosunków wodnych i zachowanie siedlisk hydrogenicznych;
- w miarę możliwości odtwarzanie właściwych siedlisku stosunków wodnych w miejscach, gdzie zostały one zaburzone;
- niewprowadzanie gatunków obcych geograficznie hydrogenicznym siedliskom leśnym;
- wyłączenie z użytkowania gospodarczego szczególnie cennych fragmentów siedlisk przyrodniczych: łągów (kod Natura 2000: 91E0, 91F0) i borów bagiennych (kod Natura 2000: 91D0).

VIII.5. PRZEWIDYWANE ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU OGRANICZANIE NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ PROJEKTU PUL NA ŚRODOWISKO

Niektóre zapisy pul wymagają zastosowania pewnych ograniczeń i towarzyszących im rozwiązań, które pozwolą zminimalizować przewidywane negatywne ich oddziaływanie. W tabeli poniżej zostały umieszczone odpowiednie wytyczne w sprawie właściwego postępowania na siedliskach przyrodniczych i siedliskach gatunków w celu uniknięcia negatywnych zjawisk związanych z realizacją zapisów projektu pul.

Tabela 54. Przewidywane negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul i proponowane w prognozie działania minimalizujące ten wpływ

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
Stanowiska chronionych gatunków roślin	Pogorszenie warunków siedliskowych gatunku lub zniszczenie stanowiska	1. Planowany zabieg w wydz. leśn.: 36 lx, 43 m (obręb Gidle), 183 a, 183 c, 207 d, 328 a, d, 334 c, (obręb Kruszyna) prowadzić ze szczególną ostrożnością i maksymalnym uwzględnieniem możliwości technologicznych mających na celu niwelację szkód. 2. W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 124 c, 71 l (obręb Kruszyna) w miarę możliwości stosować w szerszym zakresie zrywkę nasiębierną, ograniczającą uszkodzenia roślinności runa, w którym występują

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
		<p>chronione gatunki. Ponadto wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna. Na powierzchniach zrębowych w miarę technicznych możliwości miejsca występowania kruszczyka szerokolistnego ujmować w biogrupy.</p> <p>3. W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 43 I (obręb Gidle) w miarę możliwości stosować w szerszym zakresie zrywkę nasiębierną, ograniczającą uszkodzenia roślinności runa, w którym występują chronione gatunki. Ponadto wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna. Na powierzchniach zrębowych w miarę technicznych możliwości miejsca występowania lilii złotogłów ujmować w biogrupy.</p> <p>4. Z uwagi na to, że podrzeń żebrowiec jest rzadkim gatunkiem na terenie Nadleśnictwa Gidle, zaleca się przed realizacją planowanego zabiegu w wydz. leśn. 8 a (obręb Dąbrowa Zielona) w miarę technicznych możliwości zabezpieczyć stanowisko podrzenia żebrowca.</p> <p>5. W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 189 i (obręb Dąbrowa Zielona), 1 g, 25 h, 233 h, 152 i (obręb Kruszyna) w miarę możliwości stosować w szerszym zakresie zrywkę nasiębierną, ograniczającą uszkodzenia roślinności runa, w którym występują chronione gatunki. Ponadto wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna. Na powierzchniach zrębowych w miarę technicznych możliwości miejsca występowania pomocnika baldaszkowego ujmować w biogrupy.</p> <p>6. W trakcie realizacji planowanego zabiegu w wydz. leśn.: 125 a, 25 I (obręb Gidle), 121 k, 126 d, 130 g, 71 s, 150 d, 150 g (obręb Kruszyna) na powierzchniach zrębowych w miarę technicznych możliwości miejsca występowania wawrzynka wilczelyko ujmować w biogrupy. W przypadku rozproszonego występowania osobników tego gatunku na danej powierzchni leśnej, typować wybrane miejsca większych skupisk wawrzynka i pozostawiać w formie biogrup na powierzchni zrębu.</p> <p>7. W trakcie realizacji planowanego zabiegu rębego w wydz. leśn.: 9 d (obręb Kruszyna), w miarę możliwości stosować w szerszym zakresie zrywkę nasiębierną, ograniczającą uszkodzenia roślinności runa, w którym występują chronione gatunki. Ponadto wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe w celu ograniczenia zasięgu szkód powodowanych w czasie pozyskiwania drewna. Na powierzchniach zrębowych w miarę technicznych możliwości miejsca występowania widłaka goździstego ujmować w biogrupy.</p>
Siedliska chronionych gatunków zwierząt	Pogorszenie warunków siedliskowych gatunku w miejscach bytowania	<p>Gatunki związane z drzewostanami starszych klas wieku: mopek <i>Barbastella barbastellus</i>, nocek duży <i>Myotis myotis</i>, dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>, dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>, dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>, dzięciołek <i>Dendrocopos minor</i>, muchotłówka mała <i>Ficedula parva</i>, muchotłówka szara <i>Muscicapa striata</i>, muchotłówka żałobna <i>Ficedula hypoleuca</i>, siniak <i>Columba oenas</i>, wóchatka <i>Aegolius funereus</i>, jastrząb <i>Accipiter gentilis</i>, kobuz <i>Falco subbuteo</i>, krogulec <i>Accipiter nisus</i>, puszczyk <i>Strix aluco</i>, trzmielojad <i>Pernis apivorus</i>.</p> <p>1. Tworzyć biogrupy tak, aby zawierały drzewa dziuplaste.</p> <p>2. Poinformowanie osób nadzorujących prace leśne o obowiązku ochrony dużych gniazd w koronach drzew i obowiązku zgłaszania Służbie Leśnej stwierdzonych nowych dużych gniazd.</p> <p>3. W ramach wykonywania szacunków brakarskich dokonanie przeglądów powierzchni pod kątem występowania dużych gniazd w koronach drzew, po czym w sytuacji ich potwierdzenia chronić je przed zniszczeniem w czasie realizowanych prac leśnych.</p> <p>4. W bezpośrednim otoczeniu rezerwatu przyrody „Dębowiec”, oddziały leśne: 6 a, 8 a, 9 b, c (obręb Dąbrowa Zielona), planowane zabiegi trzebieży późnych oraz rębni złożonych wykonać w okresie 1.09-31.03.</p> <p>Gatunki związane z drzewostanami w bezpośrednim sąsiedztwie wód płynących lub otwartych powierzchni bagien: nocek rudy <i>Myotis daubentonii</i>, gągoł <i>Bucephala clangula</i>, nurogęś <i>Mergus merganser</i>, zimorodek <i>Alcedo atthis</i>, żuraw <i>Grus grus</i></p> <p>1. Kształtowanie wokół zbiorników i wzdłuż naturalnych cieków istniejącego pasa ekotonu zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa oraz przepisami wewnętrznymi PGL LP z uwzględnieniem pełnionych przez drzewostan funkcji.</p>

Obszar oddziaływania	Możliwe potencjalne negatywne oddziaływanie	Zapisy w projekcie pul i prognozie ograniczające negatywne oddziaływanie
		<p>2. Na powierzchniach drzewostanów sąsiadujących z miejscami częstego bytowania żurawia (miejsca gniazdowania, wyprowadzania lęgów) zabiegi w miarę możliwości wykonywać w okresie jesienno-zimowym.</p> <p>Gatunki związane z drzewostanami wymagające ochrony w postaci ustalenia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania: <i>bielik Haliaeetus albicilla</i>, <i>bocian czarny Ciconia nigra</i></p> <p>1. W przypadku odnalezienia nieznanego dotąd miejsca gniazdowania bociana czarnego lub bielika wycofanie się z realizacji zadań gospodarczych w bezpośrednim sąsiedztwie gniazda (obszar w promieniu do 200 m od gniazda) i wykonywanie zadań gospodarczych w dalszej odległości poza okresem ochronnym określonym dla okresowych stref ochrony tych gatunków: w strefie między 200 a 500 m dla bielika poza okresem 01.01–31.07; dla bociana czarnego - poza okresem 15.03–31.08.</p> <p>Gatunki związane z drzewostanami o znanych lokalizacjach stanowisk na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Gidle: <i>bocian czarny Ciconia nigra</i> w strefie ochrony okresowej (Decyzja RDOŚ w Katowicach nr WPN.6442.9.2015.DC.2 z dnia 31 sierpnia 2015 r.)</p> <p>1. W przypadku realizacji pielęgnacji upraw zaleca się taką organizację prac, aby w miarę możliwości wykonać je poza okresem ochronnym. Jeśli zabieg będzie wykonywany w okresie ochronnym wymaga uzgodnienia z RDOŚ.</p> <p>2. Pozostałe zaplanowane zabiegi wykonywać poza okresem lęgowym tj. 15.03-31.08.</p>

VIII.6. WNIOSKI KOŃCOWE PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PLANU URZĄDZENIA LASU

1. Przeprowadzone analizy i ocena pozwalają stwierdzić, że projekt planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Gidle na okres od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2027 r. nie przewiduje realizacji zadań zaliczanych do szczególnie uciążliwych dla środowiska i przedmiotów ochrony obszarów chronionych.
2. Nie przewiduje się, aby mogło nastąpić znacząco negatywne oddziaływanie zapisów projektu pul dla Nadleśnictwa Gidle na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000;
3. Stwierdzone w czasie analiz możliwe potencjalne oddziaływania negatywne niektórych zabiegów na gatunki roślin i zwierząt związanych z siedliskiem leśnym nie mają charakteru oddziaływań znaczących. W prognozie zostały zamieszczone zapisy o sposobach minimalizacji tego typu oddziaływań. Przy uwzględnieniu tych zapisów i zastosowaniu się do zaleceń zawartych w programie ochrony przyrody zostanie zapewnione bezpieczeństwo chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na ich naturalnych stanowiskach.

VIII.7. OCHRONA PRZECIWPÓŻAROWA

Zgodnie z *Instrukcją ochrony przeciwpożarowej lasu* z 2011 roku, w oparciu o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów (Dz.U. 2006 nr 58 poz. 405) zmienione

Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 137 poz. 923) i Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2015 r. (Dz.U. 2015 poz. 1070) obliczono kategorię zagrożenia pożarowego dla Nadleśnictwa Gidle zaliczając je do I kategorii zagrożenia pożarowego.

VIII.8. PROMOCJA I EDUKACJA EKOLOGICZNA

Nadleśnictwo Gidle prowadzi działalność edukacyjną na podstawie *Programu Edukacji Leśnej Społeczeństwa w Nadleśnictwie Gidle na lata 2009-2017*, który powstał w oparciu o założenia Polityki Leśnej Państwa (1997 r.) i przyjętych „Kierunków rozwoju edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych” (2003 r.). Aktualnie Nadleśnictwo Gidle jest w trakcie opracowywania nowego „Planu edukacji społeczeństwa w Nadleśnictwie Gidle na lata 2018-2027”. Edukacja leśna społeczeństwa, prowadzona przez Lasy Państwowe, ma na celu upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym i zrównoważonej gospodarce leśnej, podnoszenie świadomości w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z darów lasu oraz budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników.

Edukację leśną społeczeństwa Nadleśnictwo Gidle prowadzi w oparciu o naturalne walory przyrodnicze terenu, bazę edukacyjną i wdrożeniowo-rozwojowy charakter jednostki. Obszar nadleśnictwa wyróżnia się atrakcyjnym ukształtowaniem terenu z charakterystycznymi dla regionu Niecki Włoszczowskiej śródmorenowymi jeziorami, torfowiskami, zabagnieniami oraz bogatym przyrodniczo terenem pradoliny i starorzecza Pilicy, występują tu kompleksy lasów mieszanych i liściastych z pełną gamą żyznych siedlisk niżowych oraz liczne formy ochrony przyrody i cenne obiekty kulturowe i historyczne.

Nadleśnictwo Gidle posiada zagospodarowania techniczne w postaci ścieżek przyrodniczych. Stanowią one znaczący potencjał w działaniach edukacyjnych nadleśnictwa. Należą do nich:

- Ścieżka przyrodnicza Żytno-Ewina - zlokalizowana na terenie leśnictwa Żytno. Ścieżka o długości 8 km biegnie przez najbardziej urokliwe tereny leśnictwa. Na jej trasie zaprojektowano 6 głównych punktów informacyjnych w pobliżu oczek wodnych (torfowiska przejściowe) i 6 dodatkowych punktów w mozaice drzewostanów w różnych fazach rozwojowych.
- Ścieżka przyrodnicza Niesulów - znajduje się w pobliżu siedziby nadleśnictwa. Ma kształt pętli o długości 2 km i posiada 6 przystanków.
- Ścieżka przyrodnicza Sowin - biegnie w bezpośrednim sąsiedztwie siedziby leśnictwa Sowin. Trasa ścieżki ma kształt pętli o długości 5 km z 6 przystankami.

Fotografia 8. Tablice informacyjne ścieżki przyrodniczej „Sowin” (fot. J. Wierzbicki, 2016)

Nadleśnictwo Gidle posiada również Izbę Edukacyjną usytuowaną w budynku Ośrodka Szkoleniowego Operatorów Maszyn Leśnych. Sala edukacyjna wyposażona jest w różnorodne eksponaty świata fauny.

VIII.9. ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI

Tereny leśne są w naturalny sposób predysponowane do pełnienia funkcji turystycznych i rekreacyjnych. W naszym kraju rekreacji i aktywnemu wypoczynkowi „na łonie natury” poświęca się coraz więcej uwagi. Lasy Nadleśnictwa Gidle odznaczają się dużymi walorami przyrodniczymi, a tym samym są ważnym ogniwem sieci turystycznej i rekreacyjnej regionu. Sieć istniejących szlaków turystycznych pozwala uprawiać aktywną turystykę, a bogactwo kulturowo-historyczne regionu umożliwia prowadzenie turystyki kulturowej. Bliskie położenie kompleksów leśnych w sąsiedztwie aglomeracji miejskich wpływa na znaczny ruch turystyczny w nadleśnictwie. Tereny nadleśnictwa odwiedzane są zarówno w ramach rekreacji, jak również przy okazji odbywania pielgrzymek do miejsc kultu Maryjnego w Gidlach oraz w Świętej Annie oraz podczas pielgrzymek na „Jasną Górę”.

Przez obszar nadleśnictwa przebiega kilka szlaków turystycznych, są to: Szlak Jury Wieluńskiej (obręb leśny Kruszyna), Szlak rowerowy Reszków (obręb leśny Kruszyna), Szlak kajakowy Pilicy (obręb leśny Dąbrowa Zielona).

Dodatkowym atutem nadleśnictwa jest Łódzki Szlak Konny, którego trasa przechodzi przez tereny należące do Nadleśnictwa Gidle. Jest to najdłuższa w Europie trasa dedykowana turystyce konnej – jej długość to ponad 2000 km. Szlak Konny powstał w ramach projektu „Turystyka w siodle – infrastruktura innowacyjnego i unikatowego produktu turystycznego”, którego beneficjentem jest Województwo Łódzkie. Cały szlak

im. Majora Henryka Dobrzyńskiego „Hubala” składa się z dwóch pętli – wewnętrznej biegnącej wokół aglomeracji łódzkiej i zewnętrznej biegnącej przez województwo łódzkie. Szlak konny wyposażony jest w nowoczesne urządzenia do nawigacji i monitorowania turystów, a także system informacji turystycznej. Na trasie znajduje się 1760 tablic informacyjnych, 200 ośrodków jeździeckich i 1000 atrakcji turystycznych. Przez Nadleśnictwo Gidle przebiega zewnętrzna pętla szlaku. Biegnie ona przez obręb leśny Kruszyna i obręb leśny Gidle. Trasa przebiegająca przez tereny nadleśnictwa składa się z odcinka nr 19 Krzętów-Pławno, nr 20 Pławno-Prusicko Kaflarnia, nr 24 Pławno-Malutkie oraz odcinek 47 łączący odcinki 19, 20 i 24. W porozumieniu z Nadleśnictwem Gidle na terenie jego siedziby utworzony został Punkt Informacji i Monitorowania Turysty. Oprócz Punktu Informacji na terenie Nadleśnictwa Gidle znajdują się trzy miejsca postojowe wyposażone w m.in. koniowiązy, miejsce popasu i wybieg dla koni oraz wiatę. Miejsca postojowe znajdują się obok siedziby nadleśnictwa, w miejscowości Wikłów i miejscowości Nowa Brzeźnica.

Do prowadzenia działalności rekreacyjno-turystycznej nadleśnictwo w dużym stopniu wykorzystuje istniejącą bazę edukacyjną.

Nadleśnictwo Gidle prowadzi aktywną współpracę z lokalnymi samorządami, organizacjami turystycznymi oraz szkołami. Dla ograniczenia negatywnych oddziaływań ruchu turystyczno-rekreacyjnego na środowisko leśne nadleśnictwo udostępnia liczne miejsca postoju przy ważniejszych szlakach komunikacyjnych. Miejsca postoju i tereny wypoczynkowe zostały odpowiednio oznakowane i zaopatrzone w kosze i kontenery w celu składowania śmieci. Na całym terenie nadleśnictwa rozlokowane są tablice informacyjne, oznakowanie szlaków turystycznych, ścieżek krajobrazowo-edukacyjnych itp.

Do ważniejszych obiektów bazy turystyczno-wypoczynkowej nadleśnictwa należą:

- miejsce turystyczne (ławki, zadaszanie) - oddz. 187 j, leśnictwo Żytno, obręb leśny Gidle;
- miejsce turystyczne - oddz. 157 g, h, 167 j, 185 h, leśnictwo Niesulów, obręb leśny Gidle;
- miejsce turystyczne - oddz. 93 i, leśnictwo Wikłów, obręb leśny Kruszyna;
- miejsce turystyczne - oddz. 83 d, leśnictwo Prusicko, obręb leśny Kruszyna;
- miejsce turystyczne - oddz. 149 x, y, z, leśnictwo Wikłów, obręb leśny Kruszyna;
- miejsce postoju - oddz. 175 i leśnictwo Gajki, obręb leśny Dąbrowa Zielona;
- miejsce postoju - oddz. 79 m, leśnictwo Silnica, obręb leśny Gidle;
- miejsce postoju (ławki) - oddz. 207 n, leśnictwo Żytno, obręb leśny Gidle;
- miejsce postoju, punkt widokowy - oddz. 227 a, leśnictwo Niesulów, obręb leśny Gidle;
- miejsce postoju (ławki) - oddz. 286 c, 329 c, leśnictwo Kłomnice, obręb leśny Kruszyna;
- miejsce postoju - oddz. 148 a, leśnictwo Kruszyna, obręb leśny Kruszyna;
- urządzenia turystyczne - oddz. 189 c, j, leśnictwo Żytno, obręb leśny Gidle.

IX. LITERATURA

- Bernard R. Buczyński P., Tończyk G., Wendzonka J. 2009. Atlas rozmieszczenia ważek (Odonata) w Polsce. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Centralna Baza Danych Geologicznych (CBDG). Państwowy Instytut Geologiczny. Państwowy Instytut Badawczy – baza.pgi.gov.pl
- Czarna A., Górski P. (2013): Vascular flora of the „Dębowiec” nature reserve in the Małopolska Upland (Central Poland). Roczn. AR Pozn. 392, Bot.-Stec. 17: 49-60.
- Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa.
- Głowaciński Z. (red.). 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- Głowaciński Z. (red.). 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. PWRiL, Warszawa.
- Gmina Gidle. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, 2010 r.
- Gminny Program Ochrony Środowiska dla Gminy Żytno, 2004 r.
- Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J., Zalewska H., Pilot M. 2005. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska, Program Phare PL0105 02. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża.
- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K. (Red.). 2014. Polska Czerwona Księga Roślin. PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera, Instytut Ochrony Przyrody Kraków.
- Kaźmierczakowa R. (Red.). 2016. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych. Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk. Kraków.
- Klama H. Górski P. Urbański. P. (2005): Liverworts of the „Dębowiec” nature reserve (Central Poland). Roczn. AR Pozn. CCCLXXIII, Bot.-Stec. 9: 111-119.
- Klasyfikacja gleb leśnych Polski 2000. Praca zbiorowa. Wydanie III PTG. CILP. Warszawa.
- Kleczkowski A. S. (red.), Adamczyk A. F. i in. 1990. Główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP) w Polsce - własności hydrogeologiczne, jakość wód, badania modelowe i poligonowe. SGGW-AR. Kraków.
- Kondracki J. 2011. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Kujawa A., Gierczyk B. Rejestr gatunków grzybów chronionych i zagrożonych w Polsce. Część VIII. Wykaz gatunków przyjętych do rejestru w roku 2012. Przegląd Przyrodniczy XXIV, 4 (2013): 10-41.
- Kujawa A., Gierczyk B. Rejestr gatunków grzybów chronionych i zagrożonych w Polsce. Część IX. Wykaz gatunków przyjętych do rejestru w roku 2013. Przegląd Przyrodniczy XXVII, 3 (2016): 3-55.

- Kurowski J.K. (red.). 2013. Obszary NATURA 2000 w województwie łódzkim. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Łodzi, Uniwersytet Łódzki – Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska, Łódź.
- Mapa głównych zbiorników wód podziemnych wg stanu NAG na maj 2015 r. - strona Państwowej Służby Hydrologicznej - www.psh.gov.pl
- Mapa Podziału Hydrograficznego Polski. 2007. Zakład Hydrografii i Morfologii Koryt Rzecznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej.
- Matuszkiewicz J. M. 2002. Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Matuszkiewicz J.M. 2008. Regionalizacja geobotaniczna Polski. IGiPZ PAN. Warszawa.
- Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000.
- Ołaczek R. (red.) 2012. Czerwona księga roślin województwa łódzkiego. Zagrożone rośliny naczyniowe. Zagrożone zbiorowiska roślinne. Ogród Botaniczny w Łodzi, Uniwersytet Łódzki, Łódź.
- Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego, 2008 r.
- Parusel J. B., Urbisz. A. (Red.). 2012. Czerwona lista roślin naczyniowych Województwa Śląskiego. Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska. Katowice.
- Penczak T., Kruk A., Zięba G., Marszał L., Koszaliński H., Tybulczuk Sz., Galicka W. 2006. Ichtiofauna dorzecza Pilicy w piątej dekadzie badań. Część I. Pilica. Roczn. Nauk. PZW 2006 (19): 103–122.
- Penczak T., Kruk A., Zięba G., Marszał L., Koszaliński H., Tybulczuk Sz., Galicka W. 2006. Ichtiofauna dorzecza Pilicy w piątej dekadzie badań. Część I. Pilica. Roczn. Nauk. PZW 2006 (19): 103–122.
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego. Aktualizacja, 2010 r.
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Koniecpol na lata 2016-2020 z perspektywą do 2024 r.
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dąbrowa Zielona
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Mykanów, 2004 r.
- Program Ochrony Środowiska Gminy Nowa Brzeźnica na 2012-2015 z perspektywą do 2019 r.
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Radomsko, 2004 r.
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024. Katowice, sierpień 2015 r.
- Program ochrony środowiska województwa łódzkiego 2012. Łódź maj 2012 r.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409).

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014 poz. 1408).
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kruszyna, 2008 r.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Dolina Górnej Pilicy PLH260018. Data aktualizacji: 02.2017. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Torfowiska Żytno - Ewina PLH100030. Data aktualizacji: 02.2017. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla Specjalnego Obszaru Ochrony (SOO) Cisy w Jasieniu PLH100018. Data aktualizacji: 02.2017. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Standardowy Formularz Danych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty (OZW) Las Dębowiec PLH100023. Data aktualizacji: 02.2017. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Warszawa.
- Zarzycki K., Mirek Z. 2006. Czerwona lista roślin i grzybów Polski. Instytut Botaniki im. W. Szafera. Polska Akademia Nauk. Kraków.
- Zielony R., Kliczkowska A. 2012. Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2010. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Warszawa.
- Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Przyrów, 2013 r.